THE DINKARD.

THE ORIGINAL PÉHLWI TEXT; THE SAME TRANSLITERATED IN ZEND CHARACTERS; TRANSLATIONS OF THE TEXT IN THE GUJRATI AND ENGLISH LANGUAGES; A COMMENTARY AND A GLOSSARY OF SELECT TERMS.

BY

PESHOTUN DUSTOOR BEHRAMJEE SUNJANA.

VOL. IV.

PUBLISHED UNDER THE PATRONAGE

OF THE

SIR JAMSEDJI JIJIBHAI TRANSLATION FUND.

Bombay:

PRINTED AT THE DUFTUR ASHKARA PRESS

BY RUSTOMJEE NOWROZJEE KHAMBATTA,

87 COWASJEE PATELL STREET, FORT.

IN THE YEAR 1252 OF YEJDAJARD AND 1883 OF CHRIST.

દીંનકર્દ કેતાબ

તેહની

અસલ પેહલવી એબારત, જંદ અક્ષરે ઉચ્ચાર, ગુજરાતી તથા ઈંગરેજી તરજુમો, શરેહ, અને અગતજોગ પેહલવી શબદોની ફરહંગ સાથે.

બનાવનાર,

પેશોતન દસતુર બેહરામજી સંજાણા.

દફતર ચોથું.

સર જમશેદજી જીજીભાઈ ટરાંસલેશન ફંડના આસરા હેઠળ

છપાવી પરગટ કરેલું છે.

મુંબઈ,

દફતર આશકારા છાપાખાંનાંમાં,

રૂસતમજી નવરોજજી ખંબાતાએ છાપ્યું છે.

કોટ:—કાવસજી પટેલ સ્ટ્રીટ, નાં ૮૭.

સને ૧૨૫૨ યજદજરદી.

ઇસવી સને. ૧૮૮૩.

સાંકલીઉ.

સફો.

સવાબ અને ગુનાહનું કાંમ કરવાને માટે કીઉં ઇનસાંન સકતીવાલું તથા વગર સકતીવાલું છે? ૧૮૩

માંણુસનાં આએ દુનીઆંનાં કાંમ આવતી દુનીઆંનાં એતેકાદ સાથે એકમલતાં હોવાથી, તે આદમી સુધરેલું (ઇઆને સવાબકાર) બનેછે. અને અહેર-મનનાં નાસકારક કઉઅતનાં સંબંધથી, તે ખરાબ થાએછે.... .... ૧૮૪

સઘલા સવાબકારો, તેમજ ગુનેહગારો, ભલાં અને બુરાં મુલની પખશવાલા અને તેને લગતો સંબંધ ધરાવનાર, આએ દુનીઆંની શરૂઆતથીછે. ૧૮૭

આદમીની ઓલાદને લગતી દીનની સકતી વીશે.. .... ૧૮૯

દીનની સાથે સંબંધ ધરાવનારાં અને દીનથી જુદાઈ રાખનારાં માણસો કીહાંછે? તે વીશે ૧૯૦

માંણુસની અંદર ચહડતે દરજેની અકલને લગતા બે ઓત્તમ ગુણોછે. તેમજ તેની અંદર નીચ દરજજેની ઉલટી અકલને લગતા બે દુરગુણોછે, તે વીસે. ૧૯૦

રોશની તથા અંધારાં વીસેનો ઓલાસો ૧૯૨

આએ દુનીઆંનાં માંણુસોને અહેરેમનને લગતાં કાંમ કરવાનો વીચાર કેમ મલેછે? ૧૯૬

સારી અને નરસી દાંનાઇ વીસે ભલી દીનને લગતો ઓલાસો.. .... ૧૯૭

આએ દુનીઆંને સારી રીતે ચલાવવું, એ પાદશાહોની તરફથીછે.... .... ૧૯૮

અગમબુધ્ધિ, ચહડતો દરજો, પીછાંણુસકતી, દાંનાઈ, એતેકાદ, એકીન, તરકસકતી, હોશ, અકલ, વીચાર, વાચા અને કરણી વીસે ૧૯૯

માંણુસની દાંનાઇ, ઇચ્છા અને વાચાના એક એકબીજા સાથના સંબંધ વીસે.. ૧૯૯

અહેરેમનને આએ દુનીઆંમાં હાંણી પોહચાડનારો કોણછે? અને ઇનસાનને હાંણી પોહચાડવાથી હાંણી પાંમેલો કોણછે? તે વીસે.. .... ૨૦૨

દીનને લગતું કીહું ઇનસાંન, ભલાઇ અને બુરાઇના સંબંધવાલુંછે? અને તેનો તોલ સાથી થાઈ સકેછે? તથા સાથી, તેની ભલાઈ અને બુરાઇ ઓળખાઇ સકેછે? ૨૦૩

આદમીથી અંઘરમઇનીઉશને જુદું પડવું, કોઈ દીનની મારફતે નથી, પંણ એક મજદીઅસની દીનથીછે, તે વીસે ૨૦૪

દુનીઆંમાં ભલાં અને બુરાં કાંમથી, એકે બીજાની ઉપર ફાવવુંછે, તે વીસે.. ૨૦૬

કીઉં માણુસ પોતે પોતાને સારૂછે. અને કીઉં પોતાને સાર નથી; તે વીસે.. ૨૦૮

આદમીને તેના ધનધાને લગતી પુરતી સહમજ સાથી મલેછે? ૨૦૮

માંણુસોને મજદીઅસની દીનમાં લાવનારો પાદશાહ નેકીનો વધારો કરનાર અને બદીનો ઘટાડો કરનારછે ૨૦૯

ચહડતે દરજેનું કઉઅત, એ માણુસને સરવેથી ઉનચે દરજે પોહોચાડનારી, અને તેને પ્રકાશ આપનારી, નીશાંનછે. અને નીચ દરજેનુંક ઉઅત, એ માણુ-સને નીચ અને અસ પાંમતી હાલતમાં લાવનારી નીશાંનછે, તે વીશે.. ૨૧૦

મજદીઅસની દીનને વધારૂ પ્રકાશ આપનારા તથા તેને જાંખી કરનારા વીચાર વીસે.. .... ૨૧૧

શરીર અને આતમાને લગતાં વધદકપણાંને લગતી બાબત.. .... ૨૧૨

માંણુસને આવતી દુનીઆંનું કાંમ કરવું ઘટારતછે, તથા નહી કરવાજોગ કાંમથી તેણે દુર રેહવું સજાવારછે, તે વીસે ૨૩૧

સફે.

કીઉં માંણસ પોતાને આએ દુનીઆંમાં અમરગ હાલતમાં ચલાવેછે ? તથા કીઉં ઇનસાંન સ્પન્તોમદઇનીઉશ અને અંઘ્રમઇનીઉશની પખ્શમાં પોતાને ચલાવનારુંછે ? તે વીસે.... .... ૨૩૩

શુરીઅને તેની અસલ જગોએથી આએ દુનીઆંમાં કેટલી વખત પ્રકાશવુંછે ? તે વીસે.... .... ૨૩૪

મજદીઅસની દીનની સહમજ અવસ્તાના તરંણુ ભાગમાં સહમજાવેલીછે, તે વીસે. ૨૩૬

આએ દુનીઆંમાં અંઘ્રમઇનીઉશની ઘાતનો જોર હોવા છતાં, દાદાર પોતાની પેદાએશને હમેશાં ચાલુ રાખનારછે, તે વીસે.... .... ૨૩૮

આદમીઓએ દશતુરાંન દશતુરને માંન આપવાની, અને સરવેથી વડા એક દશતુરના કેહવાને કબુલ રાખવાની જરૂર વીસે ૨૪૦

આદમીઓએ પોતાના પ્રમાંણીક પાદશાહના હોકમ પરમાંણે ચાલવું સજાવારછે, તે વીસે.... .... ૨૪૨

મજદીઅસની દીનના (હાતેમાંથ્રે-દાત-અને ગાથાને લગતા) અવસ્તા એકબીજાને લગતી મતલબને જાહેર કરનારાછે, તે વીસે ૨૪૨

દુનીઆંને લગતા સરવેથી સારા અને સરવેથી બુરા વખતની નીશાંણી તથા તે દરએક વખતને લગતી ચેઆર આએપત વીસે.... .... ૨૪૪

જાંહાંખી બદકારીનો ઘણો વધારો હોએ, તાંહાંથી તેનો ઘટારો કરવાનું દીનનું ફરમાંનછે.... .... ૨૪૫

આદમીની અંદર યજદાંની ભલી યાદ હમેશાં કરવાનો જે મારગ, વીચારસકતીથીછે, તે વીચારસકતી તેની અંદર બંધ પડવાથી, તે ભલી યાદ કરવાને લગતો સારો ખવાસ આદમીમાં મુતલક રેહતો નથી.. .. .... ૨૪૬

પસંદ કરવાજોગ સારી કીરીઆવાલાં ધરમી કાંમોછે. અને (તેથી) ઉલટાં, નરસી કીરીઆવાલાં બુરાઇ અને જાદુઇને લગતાં કાંમોછે. તેનું નીવારંણ કરવાના ઉપાએ વીસે ૨૪૭

બાપે, તેનાં ફરજંદ ઉપર, તે ફરજંદની બુચગીથી તે, તે મોટું થાએ તાંહાંશુધી, પોતાનો પેઆર રાખવો સજાવારછે, તે વીસે ૨૪૯

અશો લોકોના (સવાબના) બદલા વીસે, તથા તેઓની (ગુનાહને લગતી) સજા વીસે, અને પાપીઓની (ગુનાહને લગતી) સજા વીસે, તથા તેઓને મલતા બદલા વીસે, ભલી દીનને લગતો ખોલાસો ૨૫૦

પેદાના કરનાર દાદારને કોઇ જગોએથી, ઇઆ કોઈ ચીજથી હાંણી પોહચવીછે કે નહી ? તે વીસે.. .... ૨૫૧

જે કાંઇ મુલછે, તે ફલથીછે. અને જે ફલછે, તે મુલથીછે. તે વીસે ભલી દીનને લગતો ખોલાસો.. .... ૨૫૨

છુટકારો મેલવવાની ઇચ્છાવાલું કોણછે ? અને તેનું નાંમ અવસ્તામાં શું છે ? તથા છુટકારો મેલવવાની ઇચ્છાવાલું કરનાર કોણ છે ? અને છુટકારો મલવાની ઇચ્છાવાલું કરવાનો શબબ શું છે ? છુટકારો મેલવવાની ઇચ્છાવાલું માણસ, તેના દુશમનની તરફના તરીકા ઉપર શોક કરવાને માંટેનું કેમ નથી ? અને તેને કોણથી તથા સાને સારૂ ફાએદો અને નોકસાંનછે. તે વીસે. ૨૫૩

૧૩૫ (આએ દુનીઆંમાં), જે સકતીવાંન તથા વગર સકતીવાલું (ઈનસાંનછે), તે વીસે ભલી દીનને લગતો ખોલાસો. ૧

—◦◎◦◎◦—

જાંણવું કે, જે આદમી (આએ દુનીઆંમાં) ચહુડતે દરજેનું, ઈચ્આ, ઉલટા એરાદાવાલું કાંમ કરવાથી, (મીનોઈ જેહાંનમાં સારો અથવા નરસો) બદલો મેલવવાને લાએકનું હોએછે; તે (આદમી) સકતીવાલા (સ્પન્તોમઈનીઉશ તથા અંગ્રમઈનીઉશ) ની તરફેનવાલું ગણાએછે. અને જે આદમી ચહુડતે દરજજેનું, ઈચ્આ ઉલટા એરાદાવાલું કાંમ કરવાથી, (સારો અથવા નરસો બદલો, મેલવવાને લાએકનું નથી; તે (આદમી) સકતીવાલા (સ્પન્તોમઈનીઉશ તથા અંગ્રમઈનીઉશ) ની તરફેનવાલું ગણાતું નથી. ૨ આએ ૩ સકતીવાલા (સ્પન્તોમઈનીઉશ તથા અંગ્રમઈનીઉશ) ની તરફેનવાલાં જે (ઈનસાંનો) છે, તેમજ જે ઈનસાંનો તેઓને લગતી સકતી વગરનાંછે, તેઓની વીગત દીનની રાહે ફતવો આપનારા દસ્તુરોએ, ચેઆર રીતે જણાવેલીછે. જેમાંનું એક ઈનસાંન તેછે, કે જે, મીનોઈ દુનીઆંને ૪ સારૂ, તેમજ આએ દુનીઆંને સારૂ, સકતીવાંન હોએ; જેની મતલબ હુશીઆરીવાલાં તથા અંદાંમના સઘલા અવયવોથી સલાંમત ઈનસાન વીસેનીછે. બીજું ઈનસાંન તેછે, કે જે, મીનોઈ દુનીઆંને સારૂ સકતીવાંન હોએ, પણ ૫ આએ દુનીઆં (નાં કાંમ) ને માંટે અસકત હોએ; જેહની મતલબ હોશવાલાં, પણ બદનના સઘલા અવયવોની સકતીથી અટકેલાં ઈનસાંનનીછે. તરીજું ઈનસાંન તેછે, કે જે, મીનોઈ દુનીઆંને લગતી હીલચાલની સકતી ૬ ધરાવતું નહી હોએ, પણ આએ દુનીઆંને લગતી સકતી ધરાવતું હોએ; જેની મતલબ હોશ વગરનાં, પણ બદનના સઘલા અવયવોની સકતીથી સલામત ઈનસાંનનીછે. આએ ઈનસાંન તેની વાચા સકતી છતાં, કોઈનીબી તરફેનવાલું (ગણાઈ સકતું) નથી. કેમકે મીનોને લગતી સકતી વગરનું ઈનશાંન હોશ વગરનું હોએછે, અને તે હોશ વગરનું ઈનશાંન, નથી આએ દુનીઆંને લગતી સકતી (દુનીઆને સહમજ) વાલું, કે નથી તે સકતીને મેલવવાને લાએકનું. ચોથું ઈનસાંન તેછે, કે જે, મીનોઈ દુનીઆંને સારૂ ૭ વગર સકતીનું, તેમજ આએ દુનીઆં (ની હીલચાલ) ને સારૂ વગર

કઉઆતનું છે; જેની મતલબ વગર હોશવાલાં તથા અંદાંમના સઘલા અવ-યોની હીલચાલથી અપંગ માંણસનીછે.*

૧ ૧૩૪ **(માંણસનો) આએ દુનીઆંને લગતો આપ (ઈઆને કાંમો), આવતી દુનીઆંના એતેકાદના સંબંધ સાથે એકમલતાં હોવાથી, આદમી સુધરેલું બનેછે. અને નાશકારક (અંધરમઈનીઊશની) કઊઅતબા સંબંધથી, ઈનસાંન ખરાબ થાએછે. તે વીસે ભલી દીનને લગતો ખોલાસો.**

૨ જાંણવું કે, આએ દુનીઆંની આમીજશ, (ઇઆને ભેલસેલ હાલત) ની અંદર, માંણસના સુધારાને લગતાં કાંમોને સારૂ, આવતી દુનીઆંને લગતી સખાવતોછે. અને તે (સખાવત), એકબીજા સાથે, (ઇઆને આએ તથા આવતી દુનીઆંનો) સંબંધ ધરાવનારી કઉઅતની સાથે, એકમલતી હોવાએ બનેલીછે. (એટલે જે જે કાંમથી માણસનાં બદનને, તેમજ તેના આતમાને સુખ મલે, તેવાં કાંમ સખાવત ઇઆને ધરમને લગતાંછે.) તે ઉપરથી, નેકી સાથે જીનદગી ગુજારનારા દીનના પેશવા અને અશો ધરમગુરૂ, આદરબાદ એબને જરથુશતે,† પેલા અગમ બુધીવાલા શેહુ-

* આપણા પાક મજહબનું ફરમાંન એવુંછે કે, આએ દુનીઆંથી જે ઇન-સાંન ગુજરી જાએછે, તે ઇનશાંનની ચેહારૂમની બાંમદાદને. વખતે, તેહને મીનોઇ જેહાંનમાં ચાનવદપુલની નજદીક, પોતાનાં આએ દુનીઆંમાં કરેલાં કાંમનો હેસાબ, મેહર દાવર અને રશને રાસ્તની હજુરમાં આપવો પડેછે. અને તેયાં નેક કાંમ કર-નારને બેહસ્તનું મકાંન મલવાનો અને બદ કાંમ કરનારને દોજખનું મકાંન મલવા વીસેનો ઠેડાવ થાએછે. પણ આએ ઉપલાં પ્રાકરણમાં જણાવેછે કે, આએ દુની-આંનાં કરતુકનો જવાબ દેનારૂં ઇનસાન સહમજ સુકતી ધરાવનારૂં ઇનસાનછે. જે ઇનસાંનમાં, હોશ અને અકલ નથી. તે ઇનસાંન તેને લગતાં કરતુકનું જવાદાર નથી. તેમજ તે મીનોઇ જેહાંનમાં સારો માઠો બદલો મેલવી સકતું નથી.

† આએ 'આદરબાદ એબને જરતોશત' નાંમનો દસ્તુર, દસ્તુરાંન દસ્તુર આદરબાદ મારાસ્પંદનો નબીરો થાઈ ગીએોછે, આએ કાબેલ દસ્તુરે આપણા મજહબને લગતાં ઘણુંએક લખાંણ કરેઆં હતાં. વંદીદાદની પેહલવી શરેહ, શાયસ્ત લાશાયસ્ત, અને બીજાં પેહલવી પુસ્તકોના લખનારાએ પોતાનાં લખાંણની અંદર આએ દસ્તુરનાં લખાંણોમાંથી ઘણીએક નોંધ કરીછે. 'આફરીને પંજી' માં આએ અશો દસ્તુરનાં રવાંનની યાદ બીજા બુજોરગ દસ્તુર દાવરોનાં રવાંનોની સાથે કરેઆમાં આવેલીછે.

નશાહ યજદગરદ એબને શાહપુર* ને, દીનને લગતા સકતીવાન વીચારની સારી સહમજ, નીચે પરગટ કરેલા એક નકશના આકારમાં બતલાવી હતી. અને સારી તથા નરસી ગેબી સકતીઓનું બલ, એકબીજાથી ખરાબ થવાએ, એકથી બીજાને નકામું થવાનું (એટલે સ્પન્તોમઈનીઉશની સકતીની ગાલેબીથી અંઘ્રમઈનીઉશની સકતીઓને હાંણી પોહચવા અને અંઘ્રમઈનીઉશની સકતીઓના ફાવવાથી સ્પન્તોમઈનીઉશની સકતીઓને દુર થવા) જણાવીઉં હતું; કારણ કે આએ દુનીઆંનું દરએક માંણસ, ગેતી અને મીનો, ૩ (ઇઆને આએ તથા આવતી) એ બેહુ દુનીઆંનાં સંબંધવાલી વસ્તુના વસીલાથી, (પોતાની) હયાતીને શુધારવાને માંટેનું જે કાંઈ જણાએલુંછે, તે સારી અકલને લીધેછે. અને તે બેહુ દુનીઆંના સંબંધવાલી વસ્તુની ૪ ખાહેશ, આએ દુનીઆંની અંદર મીનોને લગતા સાથી તરીકે, આતમાનાં કાએમ રેહેવાથીછે. એમાં ગેતીને લગતી એક વસ્તુ (આદમીની) કાયાછે. ૫ અને મીનોને લગતી વસ્તુ રવાનછે. અને તેઓના એકબીજા સાથના મેલાપથી, આદમી બનેલુંછે. બીજી આએ દુનીઆને લગતી (વસ્તુ) દોલતછે, અને ૬ મીનોઇ દુનીઆંને લગતી (વસ્તુ) સવાબછે. તુરીજી આએ દુનીઆંને લગતી ૭ (વસ્તુ) આબરૂછે, અને મીનોઇ દુનીઆંને લગતી (વસ્તુ) સારી હીલચાલછે. ચોથી આએ દુનીઆંને લગતી (વસ્તુ) હકુમતછે, અને આવતી ૮ દુનીઆંને લગતી વસ્તુ દીનછે. પાંચમી આએ દુનીઆંને લગતી ૯ (વસ્તુ), સારી સખાવતછે. અને આવતી દુનીઆંને લગતી (વસ્તુ), દાંનાઇછે. (માંણસ), રવાંનને લગતી સારી સકતીઓની મારફતે, ૧૦ આબરૂને લાએકનું થાએછે. અને સારી હીલચાલની મારફતે, દોલત અને ઓત્તમ સવાબવાલું બનેછે. (માંણસનું) બદન, સારી સાહવચેતી- ૧૧ વાલું રવાનને લીધેછે. અને આતમા (પોતે), તે, એકબીજાના સંબંધને લીધે ૧૨ (ઇઆને રવાંન તરફથી બદનને સાવધ રાખવાના સબબથી), જુઠા દરૂજના સંબંધથી દુર રેહી સકેછે. અને તે (આતમા અને બદન), એ દરએકની ૧૩ સકતીને કમજોર થવાથી, દરએકને સુસ્ત થવુંછે; કેમકે આતમાને લગતી કોઇબી સકતી નબલી થવાથી, બદનને લગતી દરએક સકતી અટકેછે. અને બદનને લગતા કોઇબી ભાગને હાંણી પોહચવાથી, તેની સાથે સંબંધ રાખનારા આતમાને ઇજા થાએછે. એટલા માંટે (માંણસની) આએ દુની-

* આએ પાદશાહ ઇસવી સને ૩૯૯ માં તખ્ત ઉપર બેઠો હતો.

આંને લગતી જાતને કીમતી થવું, એ રવાંનની પવીતરાઈને લીધેછે. અને ગેબી રવાંનને પવીતરાઈ મેલવવી, એ આએ દુનીઆંને લગતી કાયાની
૧૪ સકતીઓની મારફતેછે. આએ દુનીઆંની દોલતને બુજોરગી, આવતી દુનીઆંને લગતા સવાબને, તેની મદદ મલવાથીછે; (કારંણ કે), આવતી દુની-આંને લગતા સવાબનું મેલવવું, ઘણુંકરીને આએ દુનીઆંને લગતી
૧૫ દોલતથી બની સકેછે. આએ દુનીઆંને લગતી આબરૂની કીમત, આવતી દુનીઆને લગતી સારી હીલચાલ (ઇઆને કાંમ) થીછે.
૧૬ અને આવતી દુનીઆને લગતી સારી હીલચાલ (ઇઆને કાંમ) નો વધારો, આએ દુનીઆને લગતી આબરૂની કાલજી રાખવાથીછે.
૧૭ આએ દુનીઆની હકુમતનો સુધારો, લોકોની અંદર મીનોઈ (ઇઆને ખોદાઈ) દીનની અસર હોવાથીછે. અને મીનોને લગતી દીનનું (દુનીઆમાં) ચાલુ રાખવું, એ આએ દુનીઆંની હકુમતનો સંબંધ લોકોમાં ખુબીથી
૧૮ રાખવા સારૂંછે. આએ દુનીઆને લગતી સારી બખશેશ (ઇઆને સારાં કાંમ) ને બુજોરગી, મીનોઈ દુનીઆને લગતી દાંનાઈનો તેની સાથે સંબંધ હોવાને લીધેછે. અને આવતી દુનીઆને લગતી દાનાઈ, આએ દુનીઆંને
૧૯ માંટેની ઘણી સારી સખાવત કરવાથીછે. ગેબી રવાંનનાં પાપથી, આએ દુનીઆંની કાયાને સજા થવીછે. અને આએ દુનીઆંની કાયાને ઇજા થવાથી
૨૦ ગેબી રવાંનને તેનીથી જુદું પડેવુંછે. મીનોને લગતા સવાબનું અટકવું, આએ દુનીઆંની દોલતનાં ફના થવાથીછે. અને આએ દુનીઆની દોલ તના સંબંધનું નાલાએક થવું, એ મીનોને લગતો સવાબ તેનીથી
૨૧ દુરમલ થવાએછે. આએ દુનીઆને લગતી આબરૂની હાંણીથી, આવતી દુનીઆને લગતી સારી હીલચાલનું ટુટવુંછે. અને મીનોઈ દુનીઆને લગતી સારી હીલચાલના ટુટવાથી, આએ દુનીઆંની આબરૂનો સંબંધ
૨૨ માણસ સાથે રેહેતો નથી. આએ દુનીઆની હકુમતની ચહડતી કલાના પડી ભાગવાથી, મીનોને લગતી દીનને (દુનીઆંમાં) ચાલુ રેહવાનો અટકાવ થાએછે. અને મીનોને લગતી દીનની નાપાએદારીથી, આએ દુનીઆંને
૨૩ લગતી હકુમતનું કાએમ રેહવું નથી. આએ દુનીઆંને લગતી સારી બખશેશ (ઇઆને કાંમ) થી, સારા બદલાનું નહી મેલવવું, એ મીનોને લગતી દાંનાઈ વગરની નબલી બુધ્ધીથીછે. અને (મીનોને લગતી) દાંનાઈની ઇચ્છા નહી રાખવાથી (ઇઆને ખોદાઈ દીનની સમજ વગર) કરેલી, આએ દુનીઆંને લગતી શારી બખશેશ (ઇઆને કાંમો), સ્તુતી કરવા જોગ નથી.

(તે) નકશ આએછે.

મીનોને લગતાં રવાંનથી, આએ દુનીઆંને લગતું બદનછે.
મીનોને લગતી દાંનાઈથી, આએ દુનીઆંને લગતી બખ્શેશ
(ઇઆને કાંમો) છે.
મીનોને લગતી દીનથી, આએ દુનીઆંને લગતી હકુમતછે.
મીનોને લગતી સારી હીલચાલથી, આએ દુનીઆંને લગતી
આબરૂછે.
મીનોને લગતા સવાબથી, આએ દુનીઆંને લગતી દોલતછે.

૧૭૮ આએ દુનીઆંની શરૂઆતથી, સઘલા સવાબકારો ભલાઈને લગતાં મુલની તરફેનવાલાછે. અને સઘલા ગુનેહગારો, બુરાઈનાં મુલની પખ્શવાલા તથા તેહને લગતો સંબંધ ધરાવનારાછે. તે વીશે ભલી દીનને લગતો ખોલાસો.

૧

જાંણવું કે, સઘલી ભલાઈનું મુલ, અને સઘલી ભલાઈનો સરવેથી આગેવાંન જે છે, તે પેદાના કરનાર અહુરમજદની ભલાઈની ઘણી ઇચ્છાવાલો સ્પેનામીનોછે. માટે જે પાદશાહ, ભલાઈની પખ્શવાલોછે, તે સઘલા લોકોને બેહદ ફાએદો કરનારો તથા આએ દુનીઆને લગતાં કાંમથી તેઓને મીનોઈ જેહાંનમાં ચહુડતે દરજજે પોહચાડનારોછે. અને તે, પોતાથી નોકસાંનને દુર કરનારોછે. સઘલી બદીનું મુલ અને સઘલી બદીનો સરવેથી આગેવાંન, બુરી ઇચ્છાવાલો અંઘ્રમઈનીઉશ, જે (દુનીઆંને) ખરાબ કરનારો એહરેમનછે, તે છે. માંટે જે પાદશાહ બુરાઈની પખ્શવાલોછે, તે સઘલાં ઇનસાંનોને આએ દુનીઆંને લગતું, તેમજ આવતી દુનીઆંને લગતું, અતીશ્ય નોકસાંન પોહચાડનારોછે. અને તેથી તે, પોતાના ફાએદાનો અટકાવ કરનારોછે. માંટે, જે ઇનસાંન, આએ દુનીઆંમાં, સારી વલાણવાલી અકલનાં મુલની મારફતે, હમેશાં સવાબની સાથે જોડાએલું રેહછે; તે જેમ બનેછે તેમ, સારાં કાંમની ઇચ્છા રાખેછે. અને તેથી (આએ દુનીઆંમાં) તે સવાબની આએપતવાલી ઇચ્છાવાલુંછે. અને જે ઇનસાંન આએ દુનીઆંમાં, ઉલટી વલાંણ-

૨ ૩ ૪ ૫

વાલી બુરી બુદ્ધિનાં મુલની મારફતે, હમેશાં ગુનાહની સાથે જોડાએલું રેહછે, તે જેમ બનેછે તેમ, બુરાં કાંમ કરેછે. અને (આએ દુનીઆંમાં) તે, (પાપની) વગર આએપતવાલી, ઇચ્છાવાલુંછે.* (એટલા વાસ્તે) ધરમગુરૂઓમાના જે ધરમગુરૂના મજહબથી, બદીને લગતી ઇચ્છા તથા હોકમ આપેઆમાં આવેલો હોએ, તો તે ધરમગુરૂનો મજહબ, બુરો અને સઘલી બુરાઇથી તેહની કોમને નોકસાંન પોહચાડનારોછે. માંટે જે ધરમ, હયાતીને લગતી ઇચ્છાવાલો નથી, (ઇઆને જેમાં પેદાના કરનાર અહુરમજદની ઇચ્છાને લગતું ગણેઆંન નથી), તે ધરમ પેલા અગણેઆણી, નેસ્તીવાલા (અંગ્રમઇનીઉશ) ની ઇચ્છાને મલતોછે. આએ મજહબને જે કોઇ મજહબ તરીકે કબુલ રાખેછે, તે ગુમરાહીથી વગર હયાતીના ધરમને પસંદ કરનારછે. એવા ધરમને ધરમ તરીકે ગણવો સજાવાર નથી.

---

* 'અહુનવત ગાથા' ના બીજા, તરીજા અને ચોથા શલુકની અંદર આપણા અશો પેગમબર જરતોશ્તે, આપણને ધરમની કેલવણી લઇને, સ્પન્તમઇનીઉશનાં કાંમોને પસંદ કરવા તથા અંગ્રમઇનીઉશનાં કાંમથી દુર રેહવાનું ફરમાંન, નીચે લખી જણાવેઆ મુજબ આપેલું છે:—

[illegible]

તમોએ પોતાને ચહડતે દરજજે પોંહચાડવાની (ધરમને લગતી) કેલવણી લેવી, અને રોશનીવાલા વીચારની મારફતે જોવું અને દરએક મરદ તથા ઓરતે મોહટાં કાંમથી, (આવતી દુનીઆંમાં) તેઓની જાતને શારો બદલો મલે, તેહની માહીતગારી મેલવીને, તે (કાંમો) ને પસંદ કરવાં; એટલા સારૂ કે, (સ્પન્તોમઇનીઉશ અને અંગ્રમઇનીઉશ) એ બેહુ મીનોઓ વચ્ચે, તેઓના ભલા અને બુરા વીચાર વચન અને કાંમને લગતી વાત, (ઇઆને બંદોબસ્ત), દુનીઆંની શરૂઆતમાં થએલોછે. અને તેજ મુજબ તે બેહુ મીનોઓ, પેહલ્લી પેદાએશની અંદર, (ઇઆને ગયોમરદની જાતમાં), દાખેલ થાએઆ હતા. તેઓમાના એકનું કાંમ, બદકાર (માંણસ) ને બદકારીનો વીચાર આપીને તેની જીનદગીને ખરાબ કરવાનું છે. અને બીજાનું કાંમ, અશો (આદમી) ને ભલો વીચાર આપીને, તેહની જીનદગીને જાલવી રાખવાનુંછે. માંટે તમોએ તે બે મીનોઓમાંથી, જે સારી દાંનાઇવાલો (સ્પન્તોમઇનીઉશ) છે, તેહને પસંદ કરવો. અને જે બુરી દાંનાઇવાલો (અંગ્રમઇનીઉશ) છે, તેહને નાપસંદ કરવો.

૧૩૧ આદમીની ઓલાદને લગતી દીનની સકતી વીશે, ભલી દીનને લગતો ખોલાશો. ૧

જાંણવું કે, (આગે નેકી અને બદીથી) ભેલસેલ (દુનીઆંની) અંદર, ૨ આદમીની ઓલાદ, (નીચે જણાવેલી) સરવેથી ઓત્મ-મધ્યમ અને ઉતરતી તરંણ પદવીમાં વેહચાએલીછે. અને તેની વીગત આગે પરમાંણેછે. જે ૩ (ઓલાદ દીનને લગતી સકતીની અંદર) સરવેથી સરશછે, તે (દીનને લગતી સકતીમાં) મધ્યમ તથા સરવેથી ઉતરતી (ઓલાદ) ની અંદર ચહડતે દરજજેનીછે. જે (ઓલાદ દીનને લગતી સકતીની અંદર) મધ્યમછે, તે ૪ (જે ઓલાદ દીનની સકતીમાં) સરવેથી ઉતરતીછે, તેની ઉપર ચહડતે દરજજેનીછે. (ધરમને લગતી પદવીની અંદર), જે સરવેથી ઉતરતી ઓલાદ ૫ હોએછે, તે સરવેથી સરસ તથા મધ્યમ (દીનની સકતી ધરાવનારી ઓલાદ) ની ઉપર ચહડતે દરજજેની થાએછે. અને તેનું કારણ, ઘણુંકરીને ભલી દીન ઉપર તેઓનાં કરતાં વધારે સુસ્ત રેહવાની તેહની દીનને લગતી સકતી અને દીનને લગતો શોકછે. એ પરમાંણે કે જેમ ભલી દીનની ૬ ઉપર સુસ્ત રેહવા સારૂ ઉતરતી ઓલાદવાલાઓ મધ્યમ ઓલાદવાલાઓનાં કરતાં વધારે કાલજી રાખતા હોએ, તથા મધ્યમ ઓલાદવાલાઓ (દીન ઉપર) સરવેથી સરસ એતેકાદ રાખનારાઓનાં કરતાં વધારે કાલજી રાખતા હોએ, તે પરમાંણે તેઓ (દીનને લગતી કઉઅતની અંદર) ચહડતે દરજજેના, (તેઓમાંના) એકની બીજાનાં કરતાં વધારે કાલજી હોવાથીછે. અને (દીન ઉપર) સરવેથી સરસ એતેકાદ રાખનારા લોકો જે યજદોની ૭ મીસાલની જાતવાલા બનેછે, તે તેઓની પોતાની કાલજીથીછે. એજ પરમાંણે ૮ બુરી દીન ઉપર બેહદ એતેકાદ રાખવાએ, ચહડતે દરજજેની ઓલાદવાલાઓ, પોતાની મરજીથી, સરવેથી નીચ ઓલાદનાઓના જેવા અને તેઓની ઉતરતી પદવીના બનેછે. (બુરી દીન ઉપર એતેકાદ રાખનારાઓમાં), જે સરવેથી ૯ નીચ લોકોછે, અને તેઓ જે દેવ દરૂજની માફકની જાતવાલા બનેછે, તે પણ તેઓના પોતાના બુરા શોકથીછે.

૧ ૧૮૦ (માંણસોના દીનને લગતા) સંબંધ તથા જુદાઈ બીસે, ભલી દીનને લગતો ખોલાસો.

૨ જાંણવું કે, (આએ દુનીઆંમાં), સંબંધ અને જુદાઈ રાખવા જોગ આદમીઓ ઘણી તરેહનાંછે; તેમાં એક, ખોદાના તાબેદારોનો એકબીજાંની સાથે સંબંધ રાખવો, એ ખોદાની તાબેદારીમાં રેહવાના તેઓના (એકમલતા) ખવાસને લીધેછે. અને ખોદાના નહી તાબેદારોની સાથે તે તાબેદારોની ૩ જુદાઈ, તેઓની ખોદાની તરફની નાફરમાંનીના ખવાસને લીધેછે. બીજું—ખોદાના તાબેદારોને, (ઇઆને મજદીઅસની દીન ધરાવનારાઓને), ભલી દીનનાઓની સાથે સંબંધ રાખવો, એ ભલી દીનને લગતા તેઓના મજહબને લીધેછે. અને તેઓને બુરી દીનવાલાઓથી જુદું પડવું, એ તેઓના ૪ બુરી દીનને લગતા તરીકાને લીધેછે. તરીજું—ભલી દીનવાલાઓને, જે કાંઈ ભલા લોકો (ઇઆને અશોરનાંનો) શાથે સંબંધછે, તે યજદાંની આરાધના કરવા સારૂ બખશેશ આપવાનાં કારણને લીધેછે, અને તેઓને બુરા લોકોથી જુદાઈછે, તે યજદાંની આરાધનાં નહી કરવા માટે તથા તેઓની ૫ તરફથી બખશેશ નહી કરવાના સબબને લીધેછે. ચોથું—આએ તરણ જાતના મજદીઅસનાંનોમાં, જે સરવેથી ચહડતે દરજજેનાછે, તે યજદાંની આરાધના કરવાના સબબને લીધે, અને યજદોની દોસ્તી મેલવવાએછે. અને તેઓને દેવોથી જુદાઈ, દેવોની આરાધના તથા તેઓને લગતું કાંમ, તેવોની તરફથી મુતલક નહી થાવાને લીધેછે.

૧ ૧૮૧ (માંણસની અંદર), ચહડતે દરજેની અકલને લગતા બે ઓત્તમ ગુણોછે. તેમજ તેની અંદર નીચ દરજજેની ઊલટી અકલને લગતા બે ઘણાજ બુરા દુરગુણોછે. તે વીસે ભલી દીનને લગતો ખોલાસો.

૨ જાંણવું કે, દીનની અંદર, (ઇઆને પાક અવસ્તામાં), જણાવેલુંછે કે, (માંણસની અંદર) ચહડતે દરજજેની અકલને લગતા જે બે ઓત્તમ ગુણોછે, તે (તેની અશો મરદને લગતી) સખાવત અને મોહબતછે. અને તે

(ગુણ), ખુદ ખોદાએતાલાને લગતાછે. અને એમાંનો દરએક (ગુણ), બીજા (ગુણ) ને લીધે, જલવાઈ સકેછે. (કેમકે), અશો મરદનો પેઆર મેલવવા સારૂ, તેહને ખાલેસ દીલથી આપવું, એ સખાવતછે. અને ભલા મરદને બખ્શેશ કરવાનો આહ, એ અશો મરદને લગતી મોહબતછે. જે (બેહુ ગુણો) થી, માંણસને બેહશતનો સંબંધ થાએછે. તેજ પરમાંણે (માંણસની અંદર), નીચ દરજાજેની ઉલટી અકલને લગતા, બે ઘણાજ ખરાબ દુરગુણોછે, તે (અશો મરદને ભલાં કાંમને સારૂ નહી આપવાની) બખીલી અને (તેને લગતી) દુશમનીછે. વલી આએ બેહુ દુરગુણો, ખુદ દેવને લગતાછે. અને તેમાંના એકને બીજાથી જોબ મલેછે. બખીલી તેછે કે, અશો મરદ જેકાંઈ વસ્તુ માંગે, તેની છત પેલાં ઇનસાન પાસે હોવા છતાં, તે (આદમી), અશો મરદની દુશમનીને સારૂ, તેહને તે નહી આપે. અશો મરદને લગતી દુશમની તેછે કે, જે ભલો મરદ (ઇઆને અશો પુરૂષ), માંણસની મોહબત મેલવવાને લાએકનોછે, તેહની મોહબત મેલવવાને બદલે, બખીલીની મારફતે, તેની દુશમની કરે.*   ૩

* વંદીદાદની ૧૮ મી પરગરદમાં 'સરોશ અશો' અને 'દેવી દરૂજ' વચ્ચે થાએલી વાતચીતની અલંકાર ભાશામાં, દાદાર અહુરમજદે, અશો મરદને મજદીઅસનાંનોની તરફની બખ્શેશ નહી થવાથી, તેઓને ગુનાહ લાગેછે, અને બખ્શેશ થવાથી, તેઓનો ગુનાહ કપાએછે, તે વીશેનું વરણન, આપણા પેગમબરને આએ પરમાંણે જાહેર કરેલું છે.

[illegible]

તે દેવી દરૂજે સરોશ અશોને આએ પરમાંણે જવાબ દીધો કે, ઓ ખુબસુરત સરોશ અશો! મારા તે જવાંનોમાંનો પેહલો જવાંન તેછે, કે જે પુરૂષ, માંગતા છતાં, તેની દોલત અને મતાની અંદરથી થોડો ભાગ, ભલા જવાબને સારૂ,

૧ ।૧। રોશની અને અંધારાં વીસે, ભલી દીનને લગતો ખોલાસો.

૨ જાંણવું કે, રોશની અને તારીકીથી, આએ દુનીઆંને લગતી ગરમી-સરદી-તરાવત અને સુકાસની મેલવણી (ઇઆને બનાવટ) છે. અને બીજી તેઓને લગતી જુદી જુદી પેદાએશ, તેની, (ઇઆને ઉપલી વસ્તુઓની), મતલબને લગતા અંગશવાલીછે. જેમકે તેથી, (ઇઆને રોશની અને તારીકીથી), આએ દુનીઆંની વસ્તુઓ રોશનીવાલી, અંધારાંવાલી, ગરમીવાલી, સરદીવાલી, તરાવતવાલી અને શુકાસવાલીછે. તેમજ, આએ દુનીઆં, રોશનીને લીધે રોશનીવાલી, અંધારાંને લીધે અંધારાંવાલી, ગરમીને લીધે ગરમીવાલી,
૩ તરાવતને લીધે તરાવતવાલી અને સુકાસને લીધે સુકાસવાલીછે. તેથી, (રોશની અને તારીકી), એ બેહુ એકબીજાના હરીફને, એકબીજાની સાથે રેહવું, તથા (તેઓને સાથે રેહવાથી), આએ દુનીઆંનો દેખાવ એકસરખો દેખાવો, એ નહી બની સકે હેવુંછે. તેમજ, ઘણીએક જુદી જુદી રીતોને લીધે, આએ
૪ દુનીઆંને એકની હરીફાઇમાં (અને બીજાની તરફેનમાં) રેહી સકવું નથી. વલી (આએ દુનીઆંને), ગરમી તથા તરાવત, રોશનીથીછે. જેઆરે આએ દુનીઆં રોશનીવાલી હોએછે, તેઆરે તેહને લગતી દરએક વસ્તુને ખુશબાઇ, પાકી, અને સારો દેખાવ હોએછે. અને બીજી સારી પેદાએશ, સારી હકુમતવાલી † રેહછે.
૫ તેમજ (આએ દુનીઆંને), સરદી તથા સુકાસ, અંધારાંથીછે. જેઆરે આએ દુનીઆં અંધારાંવાલી હોએછે, તેઆરે તેહને લગતી દરએક વસ્તુને બદબોઇ, નજીસી, અને ગુનાહ ભરેલી હીલચાલ હોએછે. અને બીજી બુરી પેદાએશને બુરૂ તેજ તથા બુરી હકુમત † મલેછે. માંટે આએ બેહુ (વસ્તુઓ) ની હરીફાઇ,

---

અશો મરદને નહી આપે. તે (પુરૂપ), મહને હમેલદાર કરેછે; જેમ બીજા જનાવરો પોતાનાં બુનથી માદાઓને હમેલદાર કરેછે તેમ. (ત્યારે) સરોશ અશોએ, લડાઇને સારૂ ઉઠાવેલા ગુરજને હેઠે નાંખીને, (ઇઆને નરમાસથી), (તે) દરૂજને પુછીઉં કે, ઓ સુખ વગરના અને ઉલટું કાંમ કરનારા દરૂજ ! તે (ગુનાહ) ની તોજશ (ઇઆને નીવારણ), શું છે ?-ત્યારે તે દેવી દરૂજે તેહને જવાબ દીધો કે, ઓ ખુબશુરત સરોશ અશો ! તે (ગુનાહ) ની તોજશ, એછે કે, જો તે પુરૂપ, વગર માંગવે તેની દોલત અને મતાની અંદરથી થોડો ભાગ, ભલા સવાબને સારૂ અશો મરદને આપે; તો જેમ એક ચોપગુ વરૂ, એક બચ્ચાંને (તેની) માએનાં પેટમાંથી બાહેર કાઢીને ચીરી નાંખેછે, તેમ તે (પુરૂપ), માહરા હમેલને તોડી પાડેછે.

† રોશનીથી—સારી પેદાએશ, સારી હકુમતવાલી રેહછે. તેહની મતલબ એછે કે, સારી ચાલ ચલણવાલા લોકો, સારાં કાંમો, રોશનીનાં બલથી કરી સકેછે. અને

તેઓનાં જુદાં જુદાં મુલવાલી ચહડતે દરજેની સકતીઓને આએ (દુની-આંની અંદર) એકબીજાની ઉપર ગાલેબ થવાથીછે. તેથી (તેઓમાંની) એક (સકતી) ને બીજાની સાથે રેહી સકવું નથી. (કેમકે, આએ વસ્તુઓમાંની) એક વસ્તુનું મુલ (સ્પન્તોમઇનીઉશ) છે, તેની મારફતે, આએ દુનીઆંની અંદર તેણે લડાઈ કરવી, હદની અંદર રેહવું, અને સારાં કાંમ કરવાંછે. અને બીજી વસ્તુનુ મુલ (અંગ્રમઈનીઉશ) છે, તેની મારફતે, આએ દુનીઆં-માં, (આદમીએ) પાપની સંઘટ કરવીછે. એ ઉપરથી કારંણ એવું જણા-એછે કે, (આએ બે સકતીઓમાંની) એક સકતી, (માંણુસની અંદર), સારા ઉપાએવાલી અને ફાએદાસરની સકતીઓ, જે યજદોને લગતીછે, તેહના સંબંધને દાખેલ કરનારછે. અને બીજી સકતી, (માંણુસની અંદર), તનપરવરીના સુંબંધને લગતી (જે ઉલટી સકતીઓછે), તેનો સંબંધ આપનારછે. આએ (ઉપલું) લખાંણ, દીનનો પેશવા અને નેકીથી જીન્દગી ગુજારનાર, આદરફ-રોબગ એબને ફરોખજાદ, 'આઈનીન નામે' (નાંમની કેતાબ) માં કરેલું હતું, તેહને આગલા દીનના પેશવાઓની તરફથી થાએલાં 'દીનકરદ' નાં આએ બાબતને લગતાં લખાંણની અંદર દાખેલ કરેઆમાં આવીઉંછે. ૬

ધરમગુરૂઓ મધેથી, જે ધરમગુરૂના વચનો, અંધારાંને માંટેના, (ઇઆને દોજખી હીલચાલને લગતા) હોએ, અને જેમાં રોશની, (એટલેજે બેહશતને લગતા વીચાર), મુતલક નહી હોએ; તો, તે (વચનો), અંધારાંને લગ-તાછે. અને જાંહાં, (ઇઆને જે ધરમગુરૂઓના વચનોની અંદર), રોશનીનો પ્રકાશ વધારે હોએ, (એટલેજે જેહના વચનોની અંદર બેહશ-તને લગતી સઘલી હીલચાલનું વરણુન કરેલું હોએ), ત્યાં રોશનીનું કાએમ રેહવું, (ઇઆને બેહશતને લગતા વીચારનું ચાલુ રેહવું), અને અંધારાંનું અસ પાંમવું, (ઇઆને દોજખી વીચારનું નાબુદ થાવુ) છે. જેમકે, જયાં અંધારાંનું પ્રકાશવું હોએચ, ત્યાં કોઈ ચીજને રોશનીનું મેલ-વવું નથી. તેમ (એક ધરમગુરૂના દોજખી વીચારથી, બેહશતને લગતું શુભ માંણુસને મલી સકવાનું નથી.) જયાંવેર, (સ્પન્તોમઇનીઉશ અને અંગ્રમઈ-નીઉશ), એ બેહુની હસ્તી આએ દુનીઆંનાં આદમીને ચલાવવાનો સંબંધ ૭

ચોરીનો અટકાવ, દુખનું નીવારંણ, બદબોહનો નાસ અને ખરાબ હવાનું દુર થવું, એ રોશનીથી થાઈ સકેછે. તેમજ અંધરાંથી બુરી પેદાએશ, બુરી હકુમતવાલી રેહછે. તેની મતલબ એછે કે, બુરી ચાલ ચલણવાલા લોકો—ચોરી, લુટફાટ અને બીજાં ગુનાહનં કાંમો, અંધારાંનાં બલથી કરી સકેછે. અને અંધારાંને લીધે રોગનો ઉપદરવ, હવામાં ખરાબ અસર અને પેદાએશની અંદર બદબોહની ઉતપનતી થાએછે.

ધરાવનારીછે, ત્યાંવેર ઉપલા, (રોશની અને અંધારાંને લગતા), સબબનું દેખાવુંછે; પંણ એ બેહુની, (ઇઆને સ્પન્તોમઇનીઉશ અને અંગ્રમઇનીઉશની), હદ, (આએ દુનીઆંમાં) પુરી થએઆ પછી, કોઈ ચીજની નેસ્તી નથી. આએજ કારંણને લીધે, (રોશની અને અંધારૂ), એ બેહુનું, કેદેબી, એક જગોએ સાથે રેહવું નથી; પંણ હમેશાં એકને બીજાથી, ઢંકાઈ જવું તથા વગર તેજનું બનવુંછે. અને એકને બંધ પડવાથી, બીજાનું ખોલ્લું થવુંછે. (એટલેજે રોશનીના પ્રકાશવાએ, અંધારાંનો નાસ થવો અને રોશનીની ગેરહાજરીએ, અંધારાંને પ્રકાશવુંછે. તેમજ અંગ્રમઇનીઉશને લગતી ઉલટા વીચારની સકતીઓ, માંણુસની અંદર બંધ પડવાથી, સ્પન્તોમઇનીઉશને લગતા નેક વીચારવાલી સકતીઓને, માંણુસની અંદર ખોલ્લાપણાંથી હીલચાલ કરવીછે.) જેમ ગરમીને લીધે સરદી રેહતી નથી. અને તરાવતને લીધે ખુશ્કી રેહતી નથી. તેમ (સ્પન્તોમઇનીઉશને લીધે, માંણુસની અંદર, અંગ્રમઇનીઉશનું રેહઠાંણ થાઈ સકતું નથી). એટલા વાસ્તે, જે એક (ઇઆને અંગ્રમઇનીઉશ), બીજાથી, (ઇઆને સ્પન્તોમઇનીઉશથી), ઢંકાવા અને વગર તેજનો થાવા જોગછે, તેહને સારૂ તેમ કેહવું વાજબીછે. કેમકે, (દુનીઆંમાં) ગરમીની હસ્તી વગર સરદી હોએછે. અને સરદીની હસ્તી વગર, ગરમી હોએછે. અને સુકાસની હસ્તી વગર, તરાવતછે. અને તરાવતની હસ્તી વગર, શુકાસછે. જે સબબને લીધે, તેઓમાંની કોઈ ચીજ વગર, કોઈનાં કાંમનું સેવટ, પારખી સકાત નહી. વલી દુનીઆંની સઘલી ચીજોની અંદર, એકબીજા સાથની હરીફાઇ તથા એકે બીજાને દાબી નાંખવુંછે. તેઆરે (આએ દુનીઆંની) સઘલી વસ્તુઓ, નેસ્તીને માંટેનીછે, એમ કેહવાવું જોઇએ.

૮ વલી એ વીસેનો (બીજો ખોલાસો) એ પરમાંણેછે કે, જે નેસ્તીવાલો (અંગ્રમઇનીઉશ) છે, તે પેહલ્લાને, (ઇઆને સ્પન્તોમઇનીઉશને), મેલવી સકવાનો નથી. અને તેહની તરફેનવાલો થાઈ સકવાનો નથી. તેઆરે, રોશની, (જે સ્પન્તોમઇનીઉશને લગતી વસ્તુછે), અને તારીકી, (જે અંગ્રમઇનીઉશને લગતી વસ્તુછે), તે એકબીજાને કેમ મેલવી સકે? તથા તે એકબીજાની તરફેનવાલી કેમ થાઇ સકે? જો રોશનીથી, જે તારીકીવાલી વસ્તુછે, તેને વગર તેજનું થવું નહી હોત. તેમજ જો ગરમીથી, સરદીનો નાસ થવો નહી હોત. તો, એકબીજાથી જુદી વસ્તુઓ, સાથે રેહી સકત. (તેથી) જે (ધરમગુરૂ), રોશની, (ઇઆને સ્પન્તોમઇનીઉશ) ની તરફેનવાલોછે, તે (માંણુસને) ખોલ્લી આંખવાલું બનાવનારોછે, અને જે (ધરમગુરૂ), તારીકી, (ઇઆને અંગ્રમઇ-

નીઉશ) ની તરફેનવાલોછે, તે (માંણુસની) આંખને બંધ કરનારોછે. (એટલેજે જે ધરમગુરૂનો મજહબ, આએ દુનીઆંમાં રોશનીવાલો, ઇઆને બેહશતનો મારગ બતલાવનારોછે, તે ધરમગુરૂ આવતી દુનીઆંનું સુખ મેલવવા સારૂ માંણસોની મનસકતીને ખોલ્લી કરનારોછે. અને જે ધરમગુરૂનો મજહબ, અંધારાંવાલો, ઇઆને આએ દુનીઆંમાં, લોકોને દોજખનો શેતાંની મારગ બતલાવનારોછે, તે ધરમગુરૂ આવતી દુનીઆંનું શુખ મેલવવા સારૂ માંણસોની મનસકતીને બંધ કરનારોછે.) એજ સબબને લીધે, (આએ દુનીઆંમાં) જે કોઇ (શખશ), નેસ્તીને લગતું, (ઇઆને પાપી), કાંમ કરનારોછે, તેને (દીનની અંદર) દેવના સંબંધવાલો કહેલોછે. અને જે શખશ, નેસ્તીને લગતો મુતલક નથી, તેને (સ્પન્તોમઇનીઉશની) હદની અંદર રેહી સકનારો કહેલોછે. માંટે જો, (કોઇ ધરમગુરૂ), તારીકીને લગતો, (ઇઆને દોજખનો મારગ લોકોને બતલાવનારો) હોએ, તો તે, નેસ્તીવાલો, (ઇઆને માંણસોને પાપી બનાવનારો) છે. અને એજ કારણને લીધે, જેટલે દરજજે, જે ધરમગુરૂઓ, તારીકીને લગતા (ઇઆને પાપી) હોએછે, તેટલે દરજજે તેઓ, દેવોના સંબંધવાલા, અને તેને લગતો એલકાબ ધારણ કરનારાછે. કેમકે, તેઓની તરફથી, એવાં ભાશાંણો કરેઆમાં આવેલાંછે કે, ગોએકા તેઓ પોતાની ઉમતને નેસ્તીવાલી, (ઇઆને પાપી), કરવા માંગતા હોએ. માંટે તે પાપી ધરમગુરૂઓ મુતલક કીરતીને લાએક નથી.* જેઓ મજદીઅશની

* જાંણવું કે, આપણા મજદીઅસની જરતોશતી ધરમની અંદર, જે, નીતી–શરઆઈ, પરહેજગારી અને પુણને લગતા તરીકાછે, તેહને સ્પન્તોમઇનીઉશ ને લગતા, (ઇઆને બેહેશતનું શુખ મેલવવાને લાએકના), કહેલાછે. અને જે, અનીતી, ખોટાઇ, નજીસી અને પાપને લગતા તરીકાછે, તેહને અંગ્રમઇનીઉશને લગતા, (ઇઆને દોજખની સજા ભોગવવાને માટેના), કહેલાછે. અને આએ ઉપલા બે તરીકાઓને, જુદાં જુદાં મુલમાંથી નીકલેલા જણાવેલાછે. માટે 'દીનકરદ' નું ઉપલું લખાંણ કરનારની તરફથી, જે મુજાહેમત કરવામાં આવીછે, તે, જે મજહબની અંદર મજદીઅસની દીનને લગતાં નીતીનાં ફરમાંનો આપેઆમાં આવેલાછે, તેને સારૂ નથી; પણ જે ધરમગુરૂઓની તરફથી, અનીતીના તરીકાને લગતાં ફરમાંનો પોતાની કોમને આપેઆમાં આવેલાંછે, તે વીસેછે. 'દીનકરદ' ના કાબેલ લખનારે પોતાનાં ઉપલાં લખાંણમાં, રોશની અને તારીકી–એ બે બોલો ઉપર જે શરેહ કરીછે, તેમાં તેનાં લખાંણનો સાર એજછે કે, જેમ આએ દુનીઆંમાં સરદી વગર ગરમીની કદર જણાતી નથી. અને ખુશકી વગર તરાવતની કીમત થાઇ શકતી નથી. તેમ અંધારાં વગર રોશનીની ખુબી માંણસથી સહમજી સકતી નથી. માટે આએ દુનીઆંમાં અશો અહુરમજદે આએ બેહુ સકતીવાલી વસ્તુઓને એકેકના હરીફ તરીકે પેદા કરેલીછે, તેમાં જે સારી અને ફાએદેમંદ વસ્તુઓછે, તેહને પોતાની પસંદ કરેલી સ્પન્તોમઇનીઉશને નાંમે ઓલખાતી સકતીને લગતી જણાવેલીછે. અને જે નરસી અને દુરગુણ ચીજોછે, તેહને પોતાની નાંપસંદ કરેલી, અંગ્રમઇનીઉશને

દીનવાલાછે, તેઓ, રોશની અને તારીકી, (ઇઆને કીહો બેહશતને લગતો મારગછે અને કીહો દોજખને લગતો તરીકોછે), તે બેહુને સારી રીતે સમહજી સકેછે. અને પોતાને (સ્પન્તોમઈનીઉશની) તરફેનમાં રાખી સકેછે. અને ઉલટાં મુલથી પોતાને સાવધ રાખેછે.

---

૧ ૧૬૩ એબ આપનાર (એહરેમન) ની શરૂઆતથી, તેહને લગતાં શેવટ શુધી, શઘલાં માણુસોને, (આએ દુનીઆંમાં), તેના સંબંધનાં કાંમ કરવાનો વીચાર કેમ મલેછે? તે વીશે ભલી દીનને લગતો ખોલાસો.

---

૨ જાંણવું કે, (આએ દુનીઆંમાં), એબ આપનાર (એહરેમન) ની શરૂઆત થાઈ, તેઆરથી તે, (એહરેમન) નું શેવટ આવે ત્યાં શુધીનાં, તેને લગતાં સઘલાં માંણસો સાથનાં કાંમના સંબંધુનો વીચાર, એક (મજદીઅસની) દીન (જે જરતોશતને લગતીછે તે) ની અંદર જાહેર કરેલોછે. (તેથી), જે આદમી, (આએ દુનીઆંમાં), તે દીનને લગતા ખોલાસાની મારફતે, (આદમીનાં) રવાંનને ચહડતે દરજજે પોહચાડવાનો ઓત્તમ મારગ દેખાડનારૂંછે, તેહનો વીચાર (આદમીઓના) ઉલટા જોસ્સાઓને મારવાનો, અને નેકીને કઉઅત આપવાનોછે. (દુનીઆંની) શરૂઆતમાં, એબ આપનાર (એહરેમન) ને લગતાં કાંમી કરનારા આદમીઓને, (દીનમાં જણાવેલો) ઓતમ વીચાર પેહલલાં કેહનારો, ગયોમરદ હતો. અને આએ એક શખ્સ, (ઇઆને ગયોમરદ), જે દુનીઆંમાં પેહલો પેદા થાએલો હતો, તેનાં વીચારથી, સઘલાં આદમીઓ સારૂ વીચારનારાં, સારૂ બોલનારાં, અને

નાંમે ઓલખાતી સકતીને લગતી, જણાવેલીછે. અને આએ બેહુ મીનોઈ સકતીનાં અકરશંણની અંદર માંણસ જાતને મેલીને, બેમાંથી કોણુને રસ્તે તેણે ચાલવું, તેહને સારૂ તે સાહેબે પોતાનો મજદીઅસની જરતોશતી ધરમ આએ દુનીઆંમાં મોકલેલોછે, કે તે મજહબની સમહજ મેલવીને, માણસ અહુરમજદની મરજી મુજબ આએ દુનીઆંમાં ચાલી સકે, અને શેતાની મારગથી તદન દુર રેહે; કે જેથી આવતી દુનીઆંમાં રોશનાવાલું બેહશતનું મકાંન તે મેલવી શકે. અને પોતાને સંકટ અને મુજવાલાં અંધારાં દોજખથી છોડવી સકે. એટલા વાસ્તે દરએક ધરમગુરૂની ફરજ એજછે કે, માંણસોને દોજખથી છુટકારો મલે અને તેઓ ઓતમ બેહશતનાં મકાંનને લાએકનાં થાએ, તે મારગ તેઓને હમેશાં બતલાવે, અને કોઈબી જાતનું પાપ તેઓ નહી કરી સકે, તે વીશેની હમેશાં તેઓને ચેતવણી આપતા રેહે.

સારૂ કરનારૂં બનેઆં હતાં. અને હમણાં પણ આદમીઓ, સારૂ વીચારેછે, સારૂ બોલેછે, અને શારૂ કરેછે, અને હવે પછે છેલ્લા સુધારાના વખત સુધી, (ઇઆને રીસ્તાખેજ વેર), જે કાંઈ આદમીઓની અંદર તેને લગતો વીચાર કરવાની, બોલવાની અને કરવાની આદત ચાલુ રેહેશે, તે પણ, તે (ગયોમરદ) ના વીચારને લીધેજ રેહસે.† અને તેથી, એબ આપનાર (એહરેમન) ની તરફથી, જે કાંઈ પાપી કાંમો અને દુખોનો આપ, દુનીઆંમાં અપાએછે, તે ટાલેઆમાં આવશે. અને દુનીઆંમાં અશો અહુરમજદની મરજી મુજબનો છેલ્લો સુધારો થસે. અને આએ દુનીઆંનાં લોકો એબ આપનાર (એહુરેમન) ના બુરા જોસ્સા વગરનાં બનસે, અને સઘલી ભલી પેદાએશ હમેશાં અમરગ અને અનીતી વગરની રેહશે.

૧૪ શારી દાનાઈ, અને માઠી દાનાઈ વીશે, ભલી દીનને લગતો ખોલાસો. ૧

જાંણવું કે, માંણસ શારૂ કાંમ કરનાર તથા નરશું કાંમ કરનાર, (પોતાની) દાનાઈથીછે. તેમાં, જે (માંણસ), સારાં કાંમ કરનારૂછે, તે સારી દાંનાઈવા- ૨

† આપણા પાક મજહબનાં ફરમાંણ પરમાંણે, આએ દુનીઆંમાં, જે ખોદાની બખ્શેશ અને તેને લગતા વીચારથી જણમ પામેલું પેહલું ઇનસાંન હતું, તે ગયોમરદ હતો. અને આએ દુનીઆંના આદમીની ઓલાદનો સેલ સેલો, તેહનીથી ચાલુ થાએલોછે. માટે જેમ, એક ખાંનદાંનની અદર, તેહના વડીઅલનો ખવાસ, તેહને લગતી દાંનાઈ, અને હીમત હોએછે; તેમ અહુરમજદી રાહ ઉપર ચાલનારાં સઘલાં માંણસોની અંદર, શાચા વીચાર, સાચા વચણ અને સાચાં કાંમોનો અંકશ હજુર શુધી રહેલોછે અને હવેપછી રેહસે, તે, તેઓના પેહલા પીતા (ગયોમરદ) ની બુનીઆદના સંબંધને લીધેછે. જેમકે આપણી દીનના પેશવા દસ્તુરાંન દસ્તુર આદરબાદ જરતોશતે પોતાનાં બખાંણમાં આએ દુનીઆંની વસ્તુઓને ૨૫ ભાગમાં વેહચી નાંખીછે; તેમાં પાંચને બખતની સાથે, પાંચને કરણીની સાથે, પાંચને આદતની સાથે, પાંચને બુનીઆદની સાથે અને પાંચને ખાંનદાંનની સાથે નીસબત આપેલીછે. જેમાં જીનદગી—ઓરત—ફરજંદ—હકુમત અને દોલતને, બખતને લગતી વસ્તુ કેહીછે. અથોરનાંનપણું—અરથેશતારપણું—વાસતરીઓશપણું—સવાબ અને ગુનાહને, કરણીને લગતી વસ્તુ કહીછે. ઓરત સાથે હમબીસ્તર થવું—કાંમ કરવું—ખાવું—ચાલવું અને શુવું ઇત્યાદી વસ્તુને, આદતને લગતી વસ્તુ કેહીછે. દયા—શરમ—સખાવત અથવા હીમત—સચ્ચાઈ અને ભલમણસાઇને, બુનીઆદને લગતી વસ્તુ કેહીછે. અને બદન—દેખાવ—હોશીઆરી—તકસકતી અને કઉઅતને, ખાંનદાંનને લગતી વસ્તુનું નાંમ આપેલુંછે. એમાના ચોથા વીભાગ વાલી પાંચ વસ્તુનો સંબંધ આપણામાં ગયોમરદથી હોવો જોઇએછે.

લુંછે. અને તે (ઇનસાંન), સારાં કાંમો કરવા સારૂં પોતાની દાંનાઇને વાપરવાથી, જે સાહેબની સાથે તેનો સંબંધ રાખવો જોઇએછે, તે એક (અશો અહુરમજદ) ની જાતની સાથે પોતાનો સંબંધ રાખી સકેછે. અને જે (આદમી), બુરાં કાંમ કરનારૂછે, તે બુરી દાંનાઇવાલુંછે. અને તે (ઇનસાંન), બુરાં કાંમો કરવામાં પોતાની દાંનાઇ વાપરવાને લીધે, બીજાના તરીકાવાલું, (ઇઆને અંગ્રમઈનીઉશની ચાલચલંણવાલુ), થાએછે; (કે જે ચાલચલંણ), ફરેહબુતને લગતીછે. શારી દાંનાઇ, (માંણસને) ગુનાહથી પાક રાખનારીછે. કેમકે, શારી દાંનાઇ, ઇનસાફની રાહે, (માંણસને) છુપી રીતે ખલકની ચોરી કરવાથી, અને તેહને ઇજા દેવાથી અટકાવનારી, તેમજ બીજાઓની માલમતાને એબ આપનારની મારફતે, (એટલેજે શેતાની વીચારથી), પોતાની કરવાથી, દુર રાખનારછે. તેમજ તે સારી દાંનાઇવાલો શખ્શ, લોકોની માલમતાને જાહેર રીતે ચોરવાની, અને રાહજંણપણાંથી લુટી લેવાની, સાહમણે થનારોછે.

૧ ૧૯૦ જે, દુનીઆંનો માલેક (ઇઆને પાદશાહ) છે, તેનીથી, દુનીઆંને શારી રીતે ચાલવુંછે. તે વીશે ભલી દીનને લગતો ખોલાશો.

૨ જાંણવું કે, આએ દુનીઆંને સારી રીતે ચલાવવી, એ, પાદશાહોની, એક શારૂ કાંમ કરવાની અને બીજી નરસુ કાંમ કરવાની બે ઇચ્છાછે, તેમાંની પેહલ્લી સારી ઇછાની મારફતેછે. કેમકે, પાદશાહની શારૂ કાંમ કરવાની ઇચ્છાને લીધે, આદમીઓ (આએ દુનીઆંમાં, પોતાનુ) પાલણ કરી સકેછે. તેમજ પાદશાહની શારૂ કાંમ કરવાની ઇચ્છાથી, આદમીઓ, પોતાના આતમાને દોજખથી છુટકારો આપી સકેછે. અને તેથીજ આએ દુનીઆંને સારી રીતે ૩ ચલાવવુંછે. પણ જો, પાદશાહની ઇચ્છા, (દુનીઆંનું) બુરૂ કરવાની હોએછે' તો તેથી, આદમીની જાતનો ઘટાડો તથા તેઓના આતમાને નબલાઇ, (એટલે જે તેઓને સારૂ કાંમ કરવાની કમસકતી), થાએછે. અને તેથી દુનીઆંનાં લોકોની પાએમાલી થાએછે.

(૧૯૫) અગમબુદ્ધિ—ચહડતો દરજો—પીછાંણ સકતી—દાંનાઈ—એતેકાદ—એકીન—તરક સકતી—હોશ—અકલ—વીચાર—વાચા અને કરણી વીશે, ભલી દીનને લગતો ખોલાસો.

જાંણવું કે, દીનને લગતી સહમજથી, દરએક વસ્તુના સેવટને પીછાંણવું, એ અગમબુદ્ધિછે. એક વસ્તુની અંદરથી, ઘણી વસ્તુને બનાવવી, એ ચહડતો દરજોછે. ઘણી સંખીઆની અંદરથી, વસ્તુને પીછાંણવી, એ દાંનાઈછે. દરએક વસ્તુના નફા અને નોકસાંનને સારી રીતે ઓલખવું, એ પીછાંણ કરવાની સકતીછે. જે વસ્તુથી હયાતીનું મેલવવુંછે, અને જે વસ્તુથી હયાતીનું મેલવવું નથી, તેહને સહમજવાની મીસલ બતલાવનારી ઈમાંણી, એ (માંણસનો) એતેકાદ અને એકીનછે. (માંણસની) મતલબને સહમજી સકવી, એ તરક સકતીથીછે. હોશ, એ (માંણસનાં) અંદરૂનની (સઘલી) સકતીઓને જાલવી રાખવા વીસેની કઉતછે. (માંણસની અંદર) અકલ, (દરએક ચીજને) તપાસી જોવા તથા તેને પસંદ કરવા સારૂછે. (માંણસની અંદર) વીચાર સકતી, એ પસંદ કરવાજોગ અંદેશાથી, (તેની) સકતીઓને (આએ દુનીઆંમાં) ચલાવવા સારૂછે. (માંણસની અંદર) વાચા સકતી, એ માંણસની અંદરની છુપી બાબત તથા ગેબી સકતીઓને લગતું વરણન, (બીજાઓને) જાહેર કરવા સારૂછે. અને (માંણસની અંદર તેની) કરણી-એ (માંણસનાં) બદનના અવયેવોની મારફતે, તેની સકતીઓને, દાંનાઈથી ચલાવવાના સબબ તરીકેછે.

(૧૯૬) (માંણસની) દાંનાઈ-ઈરછા-અને વાચાના એકબીજા સાથના સંબંધ વીશે, ભલી દીનને લગતો ખોલાસો.

જાંણવું કે, માંણસો દરએક ઈચ્છાવાલાં તથા બોલવાની સકતી ધરાવનારાં, દાંનાઈના સબબને લીધેછે. તેમજ ઈચ્છાવાલાં માંણસો દાંનાઈવાલાં, સઘલી રીતનું બોલવાની સકતી તેઓમાં હોવાને લીધેછે. અને બોલવાની સકતીથી, સઘલાં ઈનસાંનો દાંનાઈવાલાં તથા ઈચ્છાની કઉ-

૫ અત ધરાવનારાંછે. ઇચ્છાવાલાં માંણુસો બોલવાની સકતી વગર, દાંનાઇવાલાં
૬ માલુમ પડતે નહી. તેમજ આદમીઓ દાંનાઇ વગર, બોલવાની સકતીએ,
૭ ઇચ્છાવાલાં જણાતે નહી. અને વાચાસકતી વગર, માંણુસો ઇચ્છા અને
દાંનાઇવાલાં માલુંમ પડતે નહી. માટે દાંનાઇ—ઇચ્છા અને બોલવાની સ-
૮ કતી, (એ દરએક વસ્તુ), એક બીના સંબંધથી, જાંણઇતીછે. એટલા વાસ્તે,
ધર ગુરૂઓમાંના જે ધરમગુરૂઓ, (પોતાના) પેદા કરનારની ઇચ્છાવાલાછે,
તેઓની હયાતીનો નાસ, તે પેદાના કરનારની તરફનું અગણેઆંણપણું,
(તેઓની તરફથી) બતલાવવાએ તથા તે સાહેબને લગતી ખુબી, આલમનાં
૯ લોકોને નહી સહમજાવવાએછે. અને તેથી, તે ધરૂમગુરૂઓ ધરમી કેહવાતા
નથી.* વલી (માણુસની) ચાલચલંણુને લગતાં જે કાંઇ કાંમો, જણાએલાંછે, તે
બોલવું અને હીલચાલ કરવી, એ બે તરેહની (વસ્તુની) મારફતેછે. જેમાંનું
એક (કાંમ) ઇચ્છાને લગતું છે; કે જે આદમીથીછે. અને બીજું (કાંમ)
જોસ્સાને લગતુંછે, કે જે આતશથીછે. એમાં જે (આદમી) ની ઇચ્છા,
ધરમ વગરનીછે, તે (આદમી) હયાતીને લાએકનું નથી, (એટલેજે આએ
દુનીઆંમાં જીનદગી ગુજારૂવાજોગ નથી). અને જે (આદમી), જો-
સ્સાને લગતી હીલચાલની મારફતે, જે કાંઇ કાંમ કરનારૂંછે, તે તેહની હયા-
તી શુધી, વગર વીચારવાલુંછે. હયાતી ધરાવનારાં ઇનસાંનની હીલચા-
લનું કાંમ, તેની જીનદગી ખતંમ થાએઆ પછી નથી; તેમજ આતમાને
(આએ દુનીઆંમાં જણુમ લીધા) ની આગમચ, કાંમનું થાઇ સકવું નથી.
(વલી માંણુસની હયાઆતી, આએ દુનીઆંમાં) ખતમ થયા પછી, તેહનું કોઇ
કાંમ, જણાતું નથી; કેમકે, (ઇનસાંનો) કાયા વગર—વગર વીચારનાં, વગર હા-
૧૦ સેલવાલાં અને અવગર સેવટનાંછે. જે (માંણુસની) જાત, તેહના પેદા કરના-
રનો આભાર માંણુનારી નથી, તે (ઇનસાંન) તેહની, (ઇઆને દાદારની), હકુમતને
૧૧ તાએબે રેહનારૂં અને તેનાં ફરમાંન પરમાંણે ચાલનારૂં નથી. વલી દરએક
માંણુસ, ધરમના જોસ્સાવાલુ, ધરમને લગતો જોસ્સો ઉતપન કરનારા ધરમગુરૂની

* આએ ઉપલાં ફરમાંનની મતલબ આપણે એજ સહમજવી જોઇએછે કે, ધરમની માહીતગારી તથા કેલવણી લીધા વગરના શખ્શે, ધરમના પેશવાનો અથવા દસતુરનાં નાંમનો એલકાબ, ધારંણ કરવો વાજબી નથી; કેમકે દીનને લગતા એલમનાં બલ વગર, તે ધરમગુરૂ, તેની ઉમતનાં લોકોને કોઇબી રીતે ઘટતી રેહનોમાઇ કરી સકતો નથી. માટે તેવો અગણેઆંણુ ધરમગુરૂ, પોતાની નાવાકેફી છતાં, પોતાના ઓધાની ફરજને લીધે, જો તેની દીનના લોકોને ઉલટા ફતવાઓ આપેતો, તેથી ખરેખર તે ધરમગુરૂ પોતાની, તેમજ પોતાની ઉમતનાં લોકોની, હયાતીને નાસકારક, (ઇઆને દુખ ભોગવવાજોગ) બનાવેછે.

કઉઅતથી બાુહેલું હોએછે, અને તેથી તે (ઈનસાંન), પોતાના પેદા કરનાર ખોદા-
તાલાની તરફ ઈમાંન રાખીને રેહી સકેછે. જેના વગર, (ઇઆને મજહબ વગર),
પેદાનો કરનાર પેદાએશને માટેનો અને પેદાએશ તેના પેદા કરનારને માટેની, બની
શકતી નથી. જો કોઈ સવાલ કરે કે, જે ઈનસાંન ઇચ્છાની તરફેનવાલુંછે, (ઇઆને ૧૨
જેનામાં કુદરતથી ઇચ્છાનો જરો ઉતપન થાએલોછે), તે (ઈનસાંન), તે (ઇચ્છા
મેલવો) ને સારૂં વાજબી ગણાવું જોઈએ, તે છતાં તે, તેવી ચીજને માટે, નાંલાએક
કેમ ગણાએ? કારંણ કે, હાજત વગર, (કોઈ ચીજની) જરૂર પડતી નથી. અને
શોક વગર, (કોઈ ચીજની) હાજત રેહતી નથી. અને હયાતીના હરીફ વગર,
શોક નથી. (તો તેનો) જવાબ એ છે કે, જે કાંઈ વસ્તુ ધરમને રૂએ વાજ-
બીછે, તે દાંનાઈ સાથની અને દુનીઆંનાં લોકોની ઘાતને દાબી નાંખનારી
તથા તેઓને સકતી મેલવવા જોગ અને પેદાએશની અંદરથી, એબ આપ-
નાર (એહરેમન) નાં જોરને હાંકી કાહડનારી અને તેનો ઘટારો કરનારીછે.
અને તેહને લીધે (માંણુસ) અહડતે દરજજેની કઉવતવાળું, ફતેહમંદ
મોરાદનું અને તેહને લાગતી (ઇઆને ધરમનાં ફરમાંન પરમાંણેની)
ઘટતી ઇચ્છાથી, પોતાના પેદા કરનારનો આભાર માંણનારૂંછે. જો ૧૩
કબું (માંણસની) હાજતનાં કારંણને સારૂ, એબ આપનારને ખલકની
અંદરથી નહી દાબી નાંખવામાં આવેતો, તેથી તે (પાપી) નો ઘટારો મુતલક
નહી થાએ. અને સઘલી સહમજને લગતા લાંએક ઉપાએ છતાં, (દુનીઆંનાં)
લોકોમાંથી, ઘાતને ટાલી સકાએ નહી. (એટલે જે ધરમને લગતાં બંધારંણ
વગર, માંણસે તેહની મરજી મુજબની અનીતીને પસંદ કરવાથી, દુનીઆંમાં
ઘાતનો વધારો થાએછે). માટે જેમ બને તેમ, એબ આપનારી (શેતાની)
સકતીને, (દુનીઆંમાંથી) ટાલવી અને તેનો ઘટારો કરવો, શજાવારછે. વલી
(માંણસની) હયાતીના દુશમન, (અંધમઈનીઉશ) ની ફતેહથી, જોકે (માંણસ)
પોતાને મદદ કરી શકતું નથી; પણ તેથી, તે નેસ્તીવાલા (એહરેમનની તરફ) નું
નોકસાંન, દુનીઆંનાં લોકોને નાલાએક બનાવવા સારૂં, તેઓની અંદર નાંખે-
આમાં આવેછે. વાસ્તે, તે (ઈજા દેનાર) ને (દુનીઆંમાંથી) હાંકી કાહડવો, એ કાંમ
માણસને સારૂં ઘણું ફતેહમંદી ભરેલુંછે. માટે જે (ધરમગુરૂ) ઓ, જાંહાંબી પોતા-
ના લોકોમાંથી, તે એબ આપનારાનાં નાસકારક કાંમોનો ઘણો નાસ કરનારાછે,
અને જે લોકો, નોકસાંનકારક ઇચ્છાવાલાછે, તેઓની સાહમણે તે વીશેની
લડત કરનારાછે, તે (ધરમગુરૂ) ઓ, (દુનીઆંમાં) ફતેહમંદ જણાએલાછે.

૧ (૧૯૮) (આએ દુનીઆંમાં એહરેમનને) હાંણી પોહચાડનારો—ઘણી હાંણી પોહોચાડનારો અને હાંણી પોહચાડવાનું કાંમ કરનારો કોણછે ? તથા હાંણી પોહચાડવાથી હાંણી પાંમેલો તથા ઘણીજ હાંણી પાંમેલો કોણછે ? તે વીસે ભલી દીનને લગતો ખોલાસો.

૨ જાંણવું કે, જે (આદમી) સ્પેનામીનોની સકતી ધરાવનારૂંછે, તે (એહરેમનને) હાંણી પોહચાડનારૂંછે. અને જે (આદમી) સ્પેનામીનોની ઘણીજ સકતીવાલુંછે, તે (એહરેમનને) ઘણીજ હાંણી પોહચાડનારૂંછે. અને તે ઈનસાંન, એહરેમનને નોકસાંન કરનારાં કાંમો કરનારૂંછે. અને તે, (સ્પન્તોમઈનીઉશની સકતીથી) સકતીવાલું ઈનસાંન, પોતાના હરીફ (અંઘ્રમઈનીઉશ)ને હાંણી પોહોચાડનારૂં, (તેને) મારનારૂં અને (જમીનની અંદર) છુપો ૩ કરનારૂંછે. જે (આદમી), સ્પેન્તોમઈનીઉશનાં પુરતાં સારાં બલથી, ઘણુંજ સકતીવાંનછે, તેનીથી, જે હાંણી પોહચવાજોગ-હાંણીને લગતાં કાંમને માટેનો અને હાંણીમાં પોહચેલાછે, તે, પાપી બલવાલો અંઘ્રમઈનીઉશછે. અને તે અંઘ્રમઈનીઉશ, જે કાંઈ, (ઉપલી સ્પન્તોમઈનીઉશની સકતીવાલાં ઈનસાંનથી), ઘણીજ હાંણી પાંમવા જોગછે, તેહનું કારંણ, તે, દરએક ભલી પેદાએશને હાંણી પોહચાડવાને માટેનોછે, તે છે. અને તે હાંણી પોહચાડનાર દરૂજને, (ઈઆને અઘ્રમઈનીઉશને), જે કોઈ સ્પન્તોમેનીઉશની શકતીમાં સરવેથી ઉતરતી સકતી ધરાવનારાં માંણસોછે, તેવો પણ હાંણી પોહચાડી સકેછે.*

---

* આએ ઉપલાં લખાંણ ઉપરથી આપંણને ખોલલી રીતે માલુંમ પડેછે કે, આપંણ મજદીઅસનાંનોએ જેમ બને તેમ, પોતાની અંદર સ્પન્તોમઈનીઉશને લગતા જે સારા ગુણોછે, તેને સંઘરી રાખવા. અને તેહનાં બલથી, અંઘ્રમઈનીઉશને લગતા જે દુરગુણોછે, તેમાંનાં એકનેબી, પોતામાં પેવસ થવા દેવા નહી; કે તેથી, સ્પન્તોમઈનીઉશની સાહેતા આપણાંમાં ચાલુ રેહ, તો અંઘ્રમઈનીઉશની બદીની અસર, આપણાંમાં પેવસ થાએ નહી. અને તેથી બેહુ જેહાંનનું જે ખરૂં સુખછે, તે આપંણને મલી સકે.

(૧૯૧) દીનને લગતું કીહુ ઈનસાંન, ભલાઈ અને બુરાઈના સંબંધ વાલુંછે? અને તેહનો તોલ, સાથી થાઈ સકે? તથા સાથી, તેની (ભલાઈ અને બુરાઈ), ઓલખાઈ સકે? તે વીસે, ભલી દીનને લગતો ખોલાસો.

૧

જાંણવું કે, દીનને લગતું કીહું ઈનસાંન, ભલાઈ અને બુરાઈના સંબંધવાલુંછે? તેહનો ટોલ અને પીછાંણ, ઘણી દાંનાઈવાલી એક દીનથી થાઈ સકેછે. અને તેહના, તરણ તરીકાછે. તેમાં, એક તરીકો, દીનને લગતા ખવાસનોછે; બીજો તરીકો, દીનને લગતી આદતનોછે. અને તરીજો તરીકો, દીનને લગતી દાંનાઈનોછે. વલી આએ ઉપર જણાવેલા તરણ તરીકાને લગતો ખોલાસો, તેહને લગતાં પ્રાકરણમાં કરેલોછે, તેમાં કેટલાંએક (આદમી) ને કાએદાસરનાં ગણેલાંછે, અને કેટલાંએકને, કાએદાથી ઉલટાં ગણેલાંછે. આએ તરંણ તરીકાવાલાં ઈનસાંનો, જેમ નેક કાંમવાલાં, તેમજ બદ કાંમવાલાંછે. અને તે (નીચે જણાવેલી) આઠ તરેહનાંછે. ૨ ૩

પેહલ્લું (તે આદમી), કે જે, ખવાસ–આદત અને દાનાંઈ, એ તરંણેની મારફતે સારી દીનવાલું હોએ. બીજું– (તે આદમી), કે જે, ખવાસ અને આદતની મારફતે સારી દીનવાલું હોએ, પંણ દાંનાઈની મારફતે બુરી દીનવાલાના જેવું હોએ. તરીજું (તે આદમી), કે જે, ખવાસ અને દાંનાઈની મારફતે સારી દીનવાલું હોએ, પંણ આદતની મારફતે બુરી દીનવાલું હોએ. ચોથું (તે આદમી), કે જે, આદત અને દાંનાઈની મારફતે સારી દીનવાલું હોએ, પંણ ખવાસની મારફતે બુરી દીનવાલું હોએ. પાંચમું– (તે આદમી), કે જે, ખવાસ અને આદતની મારફતે બુરી દીનવાલું હોએ, પંણ દાંનાઈની મારફતે સારી દીનવાલું હોએ. છઠું (તે આદમી), કે જે, ખવાસ અને દાંનાઈની મારફતે બુરી દીનવાલાના જેવું હોએ, પંણ આદતની મારફતે સારી દીનવાલું હોએ. સાતમું (તે આદમી), કે જે, આદત અને દાંનાઈની મારફતે બુરી દીનવાલું હોએ, પંણ પોતાના ખવાસની મારફતે સારી દીનવાલું હોએ. આઠમું (તે માંણસ), કે જે, ખવાસ–આદત અને દાંનાઈ, એ તરણેની મારફતે બુરી દીનવાલાં (ઈનસાંન) ના જેવું હોએ. આએ આઠ તરેહનાં ઈનસાંનની અંદર, કીહું આદમી ભલાઈ અને બુરાઈના સંબંધવાલુંછે? તેહની તપાસ, જે કોઈ પીછાંણ કરનારો ગણીઆંણી પુરૂશ હોએછે, તે તેહને જોવાથી કરી સકેછે. ૪ ૫ ૬ ૭ ૮ ૯ ૧૦ ૧૧ ૧૨

૧ (૧૦) બુરાં મુલવાલા (અંઘરમઈનીઉશ) ને (માણસથી) જુદું પડવું, એક મજદીઅસની દીનથીછે. નથી દેવની દીનથી— યાહુદીના ધરમથી, કે બીજા કોઈબી આએ દુનીઆંમાં આસમાની ધરમને નાંમે કબુલ રાખેલા 'માંની' ના જેવા ધરમથી. કેમકે, તે સઘલા, હોનરમંદીની ચીજોથી બનેલા ધરમોછે. અને તે, અસલ મુલ વગરના (અંઘરમઈનીઉશ)-ના, નીચ વીચારની દીનની ઉપર, ઈમાંન લાવવાને લગતાછે. તે વીશે, ભલી દીનને લગતો ખોલાસો.

---

૨ જાંણવું કે, બુરાં મુલવાલા (અંઘ્રમઈનીઉશ)ને, (માંણસથી) જુદું પડવું તથા દુર રેહવું, તે એક (મજદીઅસની) દીનથીછે. દેવની દીનથી અને યાહુદીના મજહબથી, (તેહને દુર થવું) મુતલક નથી. કેમકે, તે (દીન) માં આએ વીચારછે કે, જેઆરે (સ્પન્તોમઈનીઉશથી) બીજો (ઇઆને અંઘ્રમઈનીઉશ), (સ્પન્તોમઈનીઉશના) હરીફ, (અથવા દુશમન) તરીકેછે, તેઆરે તેહને શું કાંમ બુરાં મુલવાલો અને (માંણસના) સંબંધથી દુર રાખવા કેહવો, અને તેને દેવોના સંબંધવાલો ગણવો જોઇએ ? સબબકે, તે બીજો (અંઘ્રમઈનીઉશ), પેહલ્લાનો, (ઇઆને સ્પન્તોમઈનીઉશનો), બેહદ મુદતવેર હરીફ હોએતો, તે, આએ દુનીઆંના સંબંધવાલું એક જોડું હોવાનું કારંણ કેહવાવું જોઇએ.

૩ વલી બીજા 'માંની'* ને લગતા બુરાં મુલવાલા, આએ દુનીઆંમાં આસમાંની ધરમને નાંમે કબુલ રાખેલા દરએક ધરમનું આએ મતછે કે, એક

---

* માની—આએ શખ્શ એક ઘણો વખણાએલો ચીતારો હતો. અને તે શને ૨૪૦ ઇસિવીમાં જણમેઓ હતો. માંની—યાહુદી, ખરીસ્ટી—બુધ—અને જરતોશતી ધરમને લગતો કેટલોએક અભીઆશ કરીને, પેહલ્લાં ખ્રીસ્ટીઓનો પાદરી બનેઓ હતો, અને તે પછી તેણે એક નવો મજહબ પોતાની તરફથી ઉભો કરીને તેમાં કેટલાએક લોકોને સામેલ કરેઆ હતા. એ પછી તેણે ઇરાંનના સાસાંની તખકાના પેહલ્લા પાદશાહ શાહપુર એબને અરદેશેરની દરબારમાં જાઇને પેગમબર તરીકેનો દાવો કીધો હતો. જે ઉપરથી પાદશાહ શાહપુરે પોતાની દરબારમાં તે વખતના ઇરાંનના વડા દશતુરને બોલાવીને, તેની સાથે માંનીને તકરાર કરાવી, અને તે જરતોશતીઓના વડા ધરમગુરૂ સાથની તકરારમાં માંની લાજવાબ થએઓ અને તેણે હાર ખાધી, તેથી, તે પાદશાહે, ફરીને બીજા ઠગારાઓ તેવું કાંમ કરવાની હીમત નહી કરે, એવી ધારણાથી, એબરત બેસાડવા સારૂ માંનીને કતલ કરાવેઓ હતો. મી૦ રાલીનશન, માંનીનો દાવો પાદશાહ શાહપુર પેહલાના વખતમાં થેડવેછે. પંણ શાહનાંમાનો બનાવનાર ફીરદોસી તુસી તેને શાપુર બીજો જેહને શાપુરે 'જુલ અકતાફ' કરીનેબી કેહછે, તેહના વખતમાં થેડવેછે. પાદશાહ શાપુરે દસતુરાંન દસતુર સાથે

આદમીને જાતે આસમાંની બની સકવું નહી કાંએ હોએ ? (એટલેજે આએ દુનીઆંનું એક માંણુસ પોતે જાતે પેગમબરનો દાવો કરવા માંગેતો તે બની સકે હેવુંછે). કેમકે, માંણુસની અંદર, તે (પેગમબરી) ની કઉવતનું જાણાવું, તેહની કાયા સેવાએની હયાતીને લગતી વસ્તુથી, (ઇઆને તેના આતમાથી) છે. પંણ (ઉપલા) બેહુ મજહબોમાંનો દરએક મજહબ, આએ દુનીઆમાં બનેલોછે, તે આ સમાંની કેમ ગણાઈ સકે ? જે સઘલા હોનરમદીની ચીજોનાં કાંમથી ૪ બનેલા ધરમોછે, તે બુરાં મુલવાલા (એહરેમન) ની નીચ વીચારની દીનની તરફ, ઇમાંન આપનારાછે. વલી તે ધરમોનો વીચાર એવોછે કે, જેહારે બંદોબસ્ત કરવા, મુજબ બેહદ વખત શુધી એક (સ્પન્તોમઇનીઉશ) (દુનીઆંમાં) રેહનારો હોએ, સો બીજા (અંગ્રમઇનીઉશ) ને દેવોને લગતો કાંએ ગણવો જોઇએ ? તો (તેનો જવાબ એ છે કે), દરએકને સારૂં, બેહદ મુદતવેરના, ઘણાંએક જુદા જુદા બંદોબસ્તો હોવા છતાં, તેઓ એક બીજાના સાથી કેમ કેહવાઈ સકે ? (એટલે જે આપણી દીનનાં ફરમાંન મુજબ, સ્પન્તોમઇનીઉશ અને અંગ્રમઇનીઉશને લગતી દીન એકબીજાથી તુદન જુદીછે, તેહને સારૂં તેઓને થકી, અશો અહુરમજદે જુદા જુદા નીઅમો બાંધેલાછે; તે છતાં ઉપલા મજહબવાલાઓ તે બેહુને એક કેહવા માંગેછે, તે વાત નહી બની સકે એવીછે.)*

માંનીને તકરાર કરાવી અને તેમાં તે લાજવાબ થએઓ હતો; તે વીસે ફીરદોસી પોતાનાં બનાવેલાં શાહનાંમાંમાં, નીચે મુજબ લખી ગીઓછે.

بیامد یکی مرد گویا ز چین   که چون او مصور نبیند در زمین
بدان چرب دستی رسیده بکام   یکی پر منش مرد مانی بنام
بصورتگری گفت پیغمبرم   ز دین آوران جهان برترم
ز چین نزد شاپور شد بار خواست   بپیغمبری شاه را یار خواست
سرش تیز شد موبدانرا بخواند   زمانی فراوان سخنها براند
کزین مرد چینی چیره زبان   فتادستم از دین او در گمان
بگوید وزو هم سخن بشنوید   مگر خوب گفتار او بگروید
بگفتند کاین مرد صورت پرست   نه پرمایه موبدان موبد است
ز مانی سخن بشنو اورا بخوان   چو بیند ترا که گشاید زبان
بفرمود تا موبد آمدش پیش   سخن گفت با او ز اندازه بیش
فروماند مانی میان سخن   ز گفتار موبد ز دین کهن

* કેટલાએક બીજા ધરમવાલાઓનું તેઓના ધરમ પરમાંણે એવું મતછે કે, શારૂ અને માઠું કરવાની બેહુ સકતીઓ માંણુસની અંદર પાક ખોદાએતાલાએ મેલેલીછે, માંટે એ બેહુ સકતીઓ, એકબીજાના સાથી તરીકેછે. અને એ

૧ (૧૦૧) દુનીઆંમાં, ભલાં અને બુરાં કાંમથી, એકે બીજાની ઊપર પ્રાવવુંછે, તે વીસે ભલી દીનને લગતો ખોલાસો.

૨ જાંણવું કે, માંણસોનાં કાંમ, ઘણું કરીને જેને લગતો તેઓનો ખવાસ હોએછે, તેહને લગતાં હોએછે. અગત કરીને માંણસોનો ખવાસ, તેઓની જેવી દીન હોએછે, તેહની સાથે જોડાએલો હોએછે. અને તેઓને ગુનાહની તરફ ફરવું, એ (ભલી) દીનની બાબત નહી શાંભલીને (દીનથી ઉલટાં) કાંમો કર-
૩ વાથીછે. અને એ પરમાંણેનાં માંણસો, તરંણ તરેહનાંછે. (તેમાં) એક સારૂં કાંમ કરનારને સખાવત કરનારૂં, અને બુરૂં કાંમ કરનારને નહી બખ્ખશેશ
૪ કરનારૂં. બીજું-સારૂં કાંમ કરનારને, તેમજ બુરૂં કાંમ કરનારને બખ્શેશ
૫ કરનારૂં. તરીજું-બુરૂં કાંમ કરનારને બખ્ખશેશ કરનારૂં અને સારૂં કાંમ કરનારને નહી બખ્ખશેશ કરનારૂં. જે (આદમી) તેની દીન અને ખવાસથી બુરૂં કરનારને સખાવત કરનારૂંછે, અને સારૂં કરનારને સખાવત કરનારૂં નથી; તે (બખ્ખશેશના ઉલટા) ખવાસવાલું ઇનસાંન, દુનીઆંમાં માંણસોની અંદર, દાદારની ભલાઇની કઉઅતની મારફતે, જે અમરગીનું ચાલુ રેહવુંછે, તે ભલી વસ્તુનો અટકાવ કરનારૂં, અને બદકારીનો (તેહને) બોધ આપનારૂંછે. જે (આદમી) પોતાનાં ઉપલાં કાંમથી નીચ બનેલું હોએછે, તે તેના (આએ બુરા) ખવાસની મારફતે, પોતાને દોજખનું કેદી બનાવનારૂછે, તેમજ તે પોતાને ઘણી હલાકી પોહચાડનારૂંછે. જે આદમીઓ ઘણાંજ બુરાંછે, તેઓ દેવોનો ઘણો અતલગનો સંબંધ ધરાવનારાંછે, અને દુનીઆંનો ઘણો ઘટાડો કરનારાંછે. અને તેથી ખલકનાં લોકો બુરી નીતી તથા બુરી દીનવાલાં
૬ બનેછે. જે (માંણસ), જેમ નેક કાંમ કરનારને, તેમજ બદ કાંમ કરનારને, સખાવત કરવાના ખવાસનું હોએછે, તે (ઇનસાંન)-તેથી, (ખરી સખાવત

બેમાંની કોઇબી સકતીથી થાએલું કાંમ, પાપી નહી હોવું જોઇએ; માટે 'દીનકર્દ'-ના કામિલ લખનારે ઉપલાં મતવાલાઓના ધરમોને, આપણા મજદયસ્નની ધરમથી તદન ઉલટા અને દેવના તરીકાવાલા ગણેઆછે. કેમકે, જો ઉપલાં મત પરમાંણે, નેકી અને બદીનો આએ દુનીઆંમાં ફરક નહી હોએતો, મજદીઅસ્નની દીનમાં જે નેકી કરવાનાં ફરમાંનો આપેઆમાં આવેલાંછે, અને દરએક બદીથી માંણસને દુર રેહવાની જે ચેતવણી કરીછે, તે નકામી ગણાએ; અને આવતી દુની-આંમાં માંણસને નેકીનો સુખ સાથનો બદલો, અને બદીનો દુખ સાથનો બદલો મલવા વીસે જણાવેલું ખોટું થઇ. એટલુંજ નહી પંણ, આએ દુનીઆંમાં જે અનીતીનાં કાંમ કરનારાઓને ઇનસાફની દરબારથી સજા થાવાના કાએદાઓ બંધા-એલાછે, તે નકાંમા થાઇ પડે.

કરનારૂં નથી, પણ) ઘણાએક લોકો પાસે પોતાની પુંજા કરાવનારૂંછે. અને તે દુનીઆંમાં ઉલટા ખવાસનાં આદમીઓને બદીની આમેજશની અંદર તથા તેઓનાં ગુનાહનાં કાંમોને ખાતર, ઘણાં ચાલુ રાખનારૂંછે. તેમજ તે, સારૂં અને માંડું, (એ બેહુ જાતનું) કાંમ કરનારૂંછે. અને તેથી, એબ અને અનીતીને આદમીની અંદર ફાવવુંછે; તથા તેથી, દુનીઆંમાં અતીશય વેરાંની, સંકટથી ખલકનો ઘટારો થવો, અને આદમીઓને ઘણુંજ પાપી બનવુંછે. અને માંણસોનાં રવાંનને હાંણી પોહચાડનારાં પાપથી, તથા બુરા દરૂજના ઘણા જોલમથી, (માંણસોને) કીરતી બખશનારા યજદોની બખ્શેશનું ઢંકાઈ જાવુંછે. અને તેથી, ગોયા દુનીઆંમાં નજીસી, અપવીતરાઈ, અને ઘણીએક તરેહની હલાકીના દેખાવને, તે (આદમી) જાહેર કરનારૂં થાએછે; જે સબબને લીધે, તે આદમી, ખલકનું દુશમનછે.* ૭ વલી જે આદમી નેક લોકોને બખ્શેશ કરનારૂં હોએ, અને બુરા લોકોને નહી બખશેશ કરનારૂં હોએ, તે (આદમી) દુનીઆંની અંદર દીનને લગતો ફાએદો કરવાનો અને લોકોમાં અમરગીને લગતી ચાલચલણને ચાલુ રાખવાનો તથા માંણસોના ખવાસને ભલાઈની તરફ ફેરવવાનો, અને તેઓની દાંનાઈને, ભલાઈના વીચાર, વચન અને કાંમને લગતા ખવાસવાલી દાંનાઈથી, હુમત-હુખ્ત અને હવરશતને માંટેની બનાવવાનો, શોક રાખનારૂછે. અને (તે ઈનસાંન), સારા ગુણો અને સારા વીચારોની મારફતે, દુનીઆંને ચહડતે દરજજેની બનાવનારૂં, આદમીઓનાં રવાંનને (દોજખથી) છુટકારો આપનારૂં, અને આદમીઓને ચહડતે દરજજેના ફાએદાની અંદર ચલાવવાથી, (એટલેજે નેકીને લગતા કાએદાની અંદર જાલવી રાખવાથી), તેઓનાં રવાંન અને બદનને, દુનીઆંને પેદા કરનારની તરફની બખ્શેશને લાએક કરનારૂંછે. ૮ (વલી) દુનીઆંમાં (દીનને) હમેશાં ચાલુ રાખવાથી, તથા સઘલાં આદમીઓ દીન ઉપર ચુસ્ત રેહવાથી, તેઓ ખાલેસી ભરેલાં અને

---

* આએ બાબત ઉપર મજદીઅસનાનોએ ખુબ ધેઆંન આપવું જોઈએછે; કેમકે, તેઓમાંના ઘણાએકો, ઘટતી સખાવત કેહીછે? અને અણઘટતી સખાવત કેહીછે? તે ઉપર ધેઆંન આપતા નથી. પંણ ઘણી વેલાએ તેઓ, પોતાના પાક મજહબને લગતી ઘટતી સખાવતને એક કોરે મુકીને, મતલબ-મરવત અને કોઈ જાતનાં આએ દુનીઆને લગતાં માંનને ખાતર સખાવતો કરેછે, તે સખાવત, ખરી સખાવત તરીકે ગણાવાની નથી; પણ જેઓને તે સખાવત કરેઆમાં આવેછે, તેઓથી તે સખાવતે થતાં બુરાં કાંમોનો જોખમ, તે સખાવત કરનારાઓનેસર રેહછે. સાથી કે, તેઓ જે બુરાં, અને ભલા લોકોને ઇજા દેવાનાં કાંમ કરેછે, તે પેલા સખાવત કરનારના પઇસાનાં બલથીછે.

ભલાઈવાલાં થાએછે. અને તેથી દુનીઆં વગર ઘાતની અને હમેશની નેકી વાલી બનેછે. અને આલમનાં લોકોને તે વીસેની સહુમજ આંપનારી જે વસ્તુછે, તે ખાલેસ, ભલાઈવાલી, અને સઘલી દાંનાઈનો સીનગાર પાંમેલી મજદીઅસની દીનછે.

---

૧ (૧૦૪) (જે માંણસ) પોતે પોતાને સારૂછે, અને (જે માંણસ) પોતે પોતાને સારૂ નથી, તે વીસે ભલી દીનને લગતો ખોલાસો.

---

૨ જાણવું કે, જે ઈનસાંનનો વીચાર, વચન, અને કાંમ, તેહની માલેકની વલાંનના (ઈચ્છાને ખોદાએતાલાની મરજી મુજબના) હોએ, અને તેહનાં અન્તકરંણની અંદર, ભલી દીનના સંબંધની મારફતે, સરવેથી બુજોરગ પેદાના કરનાર અહુરમજદનો મેલાપ હોએ, તે આદમી પોતાને વાસ્તેનુંછે. અને તે ઈનસાંન પોતે, તે સાચ્ચા તરીકાની મારફતે, રોશનીવાલાં, હમેશની નેકી સાથનાં, અને પુરતી ખુશીવાલાં, (બુલંદ બેહેશતનાં) મકાંનમાં, પોતાને પોહચાડનારૂછે. ૩ જે આદમીનો વીચાર, વચન, અને કાંમ, ઉલટી અકલ, (ઈચ્છાને બુરા હવસ) ના એરાદાને લીધે, પોતાના માલેક (ની વલાંણ) થી ઉલટાં હોએ, તે ઈનસાંન ઉલટી અકલના બુરા તરીકાના સંબંધને લીધે, બુરી દીનવાલું, અને અંગ્રમઈનીઉશની પાપી કુશેશથી, હંમેશનાં હલાકીવાલાં અને પુરતાં દુઃખવાલાં, (દોજખનાં) મકાનમાં, બંદીવાંન થવાને લાએકનુંછે; તે ઈનસાંન પોતે પોતાને વાસ્તેનું નથી.

---

૧ (૧૦૫) આદમીને, તેહના ધનધાને લગતાં કાંમની પુરતી સહમજ મલવા વીસે, ભલી દીનને લગતો ખોલાસો.

---

૨ જાંણવું કે, માણુસને, તેહના ધનધાને લગતાં કાંમની પુરતી સહમજનું મલવું, અને (તેના ઉદીઓગમાં) ઘણુંકરીને તેને ફાવવું, એ, જેઆરે, તેનામાં, (તે કાંમને લગતો) ઘટતો વીચાર, અને સારી બખ્શેશવાલા (યજદાંની તરફ)

નો અંદેશો હોએછે, તેઆરીજ હોએછે. અને તેથી, તેના ધંધાને લગતી સહમજમાં તે ચહડતે દરજજેનું રેહછે. અને તેનાં દરએક કાંમમાં તે ઉપર આવેછે. અને તેહના વીચારને ખોલ્લો કરનારૂ તેહનું અન્તકરંણછે. જેમ એક ફતેહમંદ ઇચ્છાવાલું માંણસ, તેહની ફતેહને માંટે, વધારે ખુશી ભરેલું હોએછે; તેમ તે આદમી, હમેશાં, તેહના બદનની સકતીની અંદર, એક સરખી રીતનું રેહછે. વલી તે આદમીને હોશની મારફતે, અંદેશો કરવાની આદત રાખવાથી, ભલા વીચારની સકતીની મારફતે, તેહનાં કાંમને લગતી સહમજ મલેછે. તેથી તે (આદમી, તેહનાં કાંમની અંદર), વધારે મેહનત ભરેલું સંકટ આવવાથી, કંટાલતું નથી. તેમજ વધારે ચહડતે દરજજે સગવડ થવાથી, તે છકઇ જતું નથી.

(૧૦૯) **જે પાદશાહ હાલના વખતમાં, બીજી કોમના લોકોને આપણી મજદીઅસની દીનમાં લાવનારોછે, તે (પાદશાહ), ભલા લોકોના ખવાસનો-લાંબી જીંદગીવાલો અને દુની-આંની સંકટને અટકાવનારોછે. અને તે બુરા લોકોને ચહડતો દરજજો આપનારો નથી. તે વીસે ભલી દીનને લગતો ખોલાસો.** ૧

જાંણવું કે, ભલા (પાદશાહ)ઓની હકુમત, ધરમનીતિના પાકની અમોને સુધારનારીછે; સાથીજે ધરમનીતિનો પાકીજગી ભરેલો અને તાજગી આપનારો નીઅમ, અનીતીવાલાં તથા એબવાલાં ઇનસાંનને ધ્રુજાવેછે. માંટે જે (પાદશાહ), દુનીઆંનાં આદમીઓને તાજગી ભરેલાં રાખનારોછે, તે ગોઆ નાજુક-ખુબીવાલાં અને ખુશબોદાર પાંણીના જેવોછે. જેમ તે ખુબી આપનારાં પાંણીથી, (માંણસોને) તરાવત અને રાહતનું મેલવવુંછે, તથા તેઓથી સુકાસનું દુર થવુંછે, અને નાસકારક પાંણીથી, (માંણસોને) તુરત મરણ પાંમવુંછે. તેમ પેલા ભલા પાદશાહોની હકુમતથી, આએ દુનીઆંનાં આદમીઓને, પાક ખોદાએતાલા અને તેહના મીનો યજદોની યાદ કરવા સારૂ તથા તે ખોદાવંદ અને તેના યજદોની મારફતે પોતાની મોરાદ મેલવ્વા થકી, પાછું ઉભું થાવુંછે. (એટલેજે જેમ ખુબીવન્તાં પાંણીથી, આ- ૨

દમીઓની જીનદગીની હાલતમાં શુધારો થાએછે, તેમ ભલા પાદશાહથી તેઓની ધરમનીતીના ઉલટનો વધારો થાએછે); તેમજ તે પાદશાહોના પાક મજહબથી, આદમીઓને, તે મજહબનો સંબંધ મેલવવાનો ઉપાએ, તથા પાક યજદાંની નેકીને પીછાંણવાનો ઉદીઓગ, થાએછે.

૩ બુરા લોકોની હકુમત, એ અનીતીવાલા અને એબીઅલ (ફરેહબુત અને અઈબી બુત) ની હકુમતછે. તે (હકુમત) થી, નીતીવાલા ગણેઆંણી પુરૂષનાં ધરમનીતીનાં કઉઅતનું અસ પામવું થાએછે. વલી તાંહાં શુધીની હદ કે, દુનીઆંમાં ફરેહબુત અને અઈબીબુતને લગતાં જે કાંઈ કાંમો જાંણીતાંછે, તે કાંમો, આએ દુનીઆમાં કરનારો તે પુરૂષ હોએછે, (કે જે આગલ ધરમી પુરૂષ હતો.) અને તે સબબને લીધે, જેવો તે પુરૂષ દુનીઆંમાં તેનાં (સારાં) કાંમથી, કીરતી મેલવેલો હતો, તેવો તે કજલાએલો અને હાંણી પાંમેલો થાએછે. તે (બુરા લોકોની) હકુમત, જાતે ખરાબીને માંટેની હોવાને લીધે, તેનીથી પેલો (ભલો) પુરૂશ, તેની કીરતી હલકી થાવાએ, (આએ દુનીઆંમાં) પસ્ત દરજજેનો થાએછે. વલી તે બુરી હકુમત ધરાવનારાઓથી,

૪ ઘણીએક મેહનત તથા નોકસાંન અને દુઃખ, લોકોને પોહચવાએ, આએ દુનીઆંનાં આદમીઓને, પાક ખોદાએતાલાની અને મીનો યજદોની યાદમાં પાછું ઉઠવું નથી.

—⊚⊚⊚—

૧ (૧૦૭) અહડતે દરજેનું કશીઅત, એ માંણસોને, સરવેથી ઉનચે દરજે પોહચાડનારી, અને પ્રકાશ આપનારી, નીશાંનછે. અને નીચ દરજજેનું કશીઅત, એ માંણસોને, નીચ અને અસપાંમતી હાલતમાં લાવનારી, નીશાંનછે. તે વીસે ભલી દીનને લગતો ખોલાસો.

—⊚⊚⊚—

૨ જાંણવું કે, અહડતે દરજેની સકતી માંણસોને ઉનચે દરજે પોહચાડનારી તથા પ્રકાશ આપનારી નીશાંન તરીકેછે. અને તેને લગતાં ઈનસાંનો તરણ તરેહનાંછે.

૩ તેઓમાં પેહલલાં જે ઈનસાંનોછે, તે એછે કે, જેઓ, દીનની ઘણી શાહમજ ધરાવનારા પુરૂષની સીખાંમણ તથા હોકમને માંનનારાં હોએ, અને તે ધરમગુરૂથી દીનને લગતી પુછપરછ કરીને, તથા તેનીથી

સારી વાત સાંભલીને, પોતાને તેહનીથી ઉતરતી પદવીનાં ગણુતાં હોએ. બીજાં તે આદમીઓછે, કે, જેઓ (પોતાથી) ઉતરતે દરજેના (ધરમના વીચારવાલા) ઓ ઉપર, પોતે સંપુરણ વીચારથી ચહડતાં હોએ, તે વીચારની બખ્શેશ, પોતાથી ઉતરતી પદવીવાલાઓને કરે, અને ઉતરતે દરજેનાઓને ખુબીની અંદર ચહડતે દરજેના બનાવે. તરીજાં તે આદમીઓછે, કે, જેઓ પોતાંના ચહડતે દરજેના એરાદાએ, ધરમ પાલનારા ઉતરતે દરજેનાઓની ઉપર, પોતે ચહડતાં હોએ, અને તેઓ પોતાની ચહડતે દરજેની (દીનની) તાબેદારીના નમનતાઈ ભરેલા વીચારથી, પોતાને, તેઓ કરતાં ઉતરતે દરજેના ગણે. ૪ ૫

વલી જે નીચ દરજેની સકતી, માંણુસોને હલકે દરજે પોહચાડનારીછે, તે ઉપર જણુવેલાં, તરણ તરેહનાં માંણુસોની વીગતથી, ઉલટી નીશાંનવાલીછે. જેમાં પેહલાં ઈનસાંનો તે છે, કે જેઓ, જે શખ્શ દેવની દીનને લગતું ઘણું ગણેઆંણુ ધરાવતો હોએ, તેની નસીહત અને હોકમને માનનારાં હોએ, અને તે ધરમગુરૂથી દીનને લગતી પુછપરછ કરીને, તેને લગતાં કાંમનો ઉલટ રાખનારાં હોએ. અને પોતાને, તે (ધરમગુરૂ) થી ઉતરતી પદવીનાં ગણુતાં હોએ. બીજાં તે (આદમી) ઓછે, કે જેઓ, પોતાથી ઉતરતે દરજજેના (બુરા વીચારવાલા) ઓને, પોતાની ધીકારવાજોગ ખાસીઅતોની તથા ઈજા દેનારી આદતોની બખ્શેશ કરનારાં હોએ, અને પોતાથી ઉતરતે દરજેનાંઓને, બુરાઈની અંદર ચહડતે દરજેનાં બનાવે. તરીજાં તે માંણુસોછે, કે જેઓ, ખોદાતાલાની નાંફરમાંનીમાં તથા દેવની દીનનો શોક રાખવામાં, બીજાઓ કરતાં વધારે હોએ, તે છતાં, પોતાના નીચ વીચારથી, લોકોને ઘણી ઈજા દેવામાં, પોતાથી ઉતરતાઓના કરતાં, પોતાને નીચાં ગણે. ૬ ૭ ૮ ૯

(૧૦૫) મજદીયરની દીનને વધારે પ્રકાશ આપનારા તથા (તેને) વધારે કજલાવનારા વીચાર વીસે, ભલી દીનને લગતો ખોલાસો. ૧

જાંણવું કે, જરતોશતી કોમના સરવેથી વડા ધરમગુરૂના એખતીઆર તલે, અશો લોકોએ પોતાની દીનના લોકોને, દીનને લગતી કેલવણી આપ- ૨

વાથી, તથા તે અશો ધરમગુરૂના સખુનો સાંભલીને, સઘલા લોકોએ તેહને તાએબે રેહવાથી, અશો ધરમગુરૂ મજદીઅસની દીનને વધારે પ્રકાશ આપ-
૩ નારોછે. મજદીઅસ દીનને વધારે જાંખ પોહચાડનારા 'ફરેહબુત' અને 'અઈબીબુત' છે;* આએ લોકો અંધ્રમઈનીઉશને લગતાછે, તેથી તેઓ, ભલી દીનના લોકોને ધાત કરનારા, તેઓમાં દુશમની અને મારામારી ઉતપન કરનારા અને તેઓને પોતાના દશતુરનો ધીકાર કરવાનું સીખવનારાછે.

---

૧ (૧૦V) **વઈદકને લગતું મુલ—તેને લગતાં ઘટતાં કારણ—તેના વીભાગના તરીકા, કાંમ અને ફાએદા વીસે. તથા વઈદકની સહેમજ વગરનું હકીમુ, બીમારીને માંટેનુંછે, તે વીસે. કેહલી પ્રકારનો વઈદ તેહનાં કાંમની અંદર ખુબીવન્તો, દાનાઈ ભરેલો અને કીમતીછે? વઈદ તેનાં કામમાં દાનાઈવાલો અને કીમતી, તેહની સારી દીઆનત અને સારી સખાવતથીછે. બદનને લગતા વઈદની પ્રીખ્શા, બદનને લગતી બીમારીને દુર કરવા-થીછે અને રવાંનને લગતા વઈદની પ્રીખ્શા, રવાંનને લગતી બીમારી (ઈઆને એબ)ને દુર કરવાથીછે. અને આએ બેહુ તરે-હના વઈદો, વગર અજમાવેલા નહી, પણ અજમાવેલા જોઈએ. જે શેહેરનાં આદમીઓને પોતાને સારૂ વઈદ બનાવવાની જરૂર હોએ, તેઓએ (પેહલાં તે વઈદની) અજમાએશ કરવી, કેમકે, વગર અજમાવેલા વઈદ પાસે વઈદુ કરાવવાથી, તેઓ સજાને લાએકનાં થાએછે. જે હકીમને અજમાવેલો હોએ, તેહ-નેજ (માંણસોએ) હકીમાંના ધંધાને સારૂ પસંદ કરવો. જે**

---

* આએ દીનને લગતાં ઉપલાં લખાંણમાં, જેઓને 'ફરેહબુત' તથા 'અઈબીબુત' નું નાંમ આપેઆમાં આવેલુંછે, તેઓને આપણે તે લોકો સહમ-જવા જોઈએછે કે, જે લોકો, જેમ પોતે અનીતીવાલા એહરેમના મારગ ઉપર ચાલતા હોએ, તે પરમાંણે મજદીઅસની દીનના લોકોને ચલાવવાની મતલબથી, તેઓની સુલેહ સંપજનો બીગાડ કરે, તેઓની અંદર એકબીજામાં અથરાંમણી કરાવે, મજદીઅસની દીનનાં પવીતર ફરમાંનોની મતલબને ઉંધી અને ઉલટી સહમ-જાવીને, દીનદારોનાં દીલમાં દીન વીશેનો શક અને વસવસો નાંખે, અને દશતુર મોબેદોની નીનદા તથા ગીબત કરીને, તેઓને જરતોશતી કોમના લોકોમાં હલકા પાડે. તથા દીનના દશતુરોનો ધીકાર કરવાનું જરતોશતીઓને સીખવે. આએ ઠગારા આશમોગો કોઈબી જાતના હોએ, પછી શું તેઓ દીનમાં રેહીને પોતાની મતલ-બને સારૂ ઉપલાં કાંમ કરતા હોએ, કે વગર દીને દીન દુશમનીથી તેમ કરતા હોએ.

વઈદ રવાંનને લગતા મરજનું તથા બદનને લગતા મરજનું નીવારણ કરનારોછે, તે 'બજશક' (ઈઆને 'મરજને મારનાર') નાં નાંમને લાએકનોછે. અને જે બદનના એવ્યવોને સાધનારો વઈદછે, તે 'દરવેસ્તપત' (ઈઆને બદનના ભાગેલા અવ્યવોને સાંધનાર) નાં નાંમને લાએકનોછે. વઈદકપણાંની અંદર, જે રવાંનને લગતો વઈદછે, તે બદનને લગતા વઈદથીછે. અને જે બદનને લગતો વઈદછે, તે રવાંનને લગતા વઈદથીછે. આએ બેહુ જાતની બીમારી અને એબને લગતા વઈદો, કેહવી પ્રકારે તેઓના ધનધામાં સકતીવાંન થાઈ સકેછે ? તે વીસે. તરેહ તરેહની દવાઓ એ લોકોને કીઅત આપનારી વસ્તુછે. હાડ વઈદું, એ બદનના (ભાગેલા) અવ્યયોને શુધારવાને લગતું કાંમછે. જે હાડ વઈદછે, તે હાડ વઈદાંની મારફતે, ગોયા પ્રાએદમંદ કાંમો કરવા સારૂ આતમાને લગતી સકતીઓને શુધારનાર તથા તેને લગતી બનાવટને બરોબર રાખનારોછે. અને એ દલીલ ઉપરથી, આદમીઓને તે વઈદનીબી જરૂરછે. આતમાને સારૂ બદનને શુધારેલું રાખવા સારૂ, દવાઈ તેહનાં પ્રમાંણ પરમાણે ખાવી સજાવારછે. તેમજ તે વઈદે, સારા શુધારાને સારૂ દવાઈ બનાવવાને લગતો અસબાબ રાખવો જોઈએછે. જેનું કાંમ બદનને લગતા મરજનું નીવારંણ કરવાનુંછે, તેણે બદનને લગતાં દરદોને સાફ કરવાનું કાંમ કરવું. અને જેનું કાંમ (આતમાને સારૂ), આકેબતને લગતા વીચાર દીનની મારફતે આપવાનુંછે, તેણે દીનને લગતો ખોલાસો (માંણસોને) કરવો સજાવારછે. તે વીસે ભલી દીનને લગતો ખોલાસો.

જાંણવું કે, મરજનું નીવારણ કરનારૂં મુલ, (એટલેજે દરદને દુર કરનારો વઈદ), એવી પ્રકારની દુરઅંદેશીવાલો હોવો જોઈએ કે, દરએક મરજની ઉપર ફતેહ કેમ મેલવવી ? તથા આદમીનાં દુઃખનું નીવારણ કેમ કરવું ? તેહને લગતી ઘણી સારી સમજ તેહનામાં હોએ. હકીમાંની, (ઇઆને વઈદકપણાંની) મતલબ, આએ દુનીઆંનાં લોકોને એબ આપનારની ખાપણ ૨

(ઇઆને દરદ તથા દુરગુણ) થી સાચવવાની, તથા તેવોને સલાંમત રાખવા સારૂ, તેઓને લગતી બીમારીનું, ઘટતી રીતના ઉપાએઓથી, નીવારણ કરવાનીછે. બીમારીનું નીવારણ કરનારો વઇદ, (તેને લગતાં) વઇદક શાસ્ત્રથી અણજાંણો હોએતો, તે હકીમ હકીમાંને લગતાં ગણેઆંણ વગર, મરજનું

૩ નીવારણ મુતલક કરી સકવાનો નથી. દીનની અંદર, એક બદનને લગતા મરજોનું નીવારણ કરવાની સહમજ આપેલીછે, અને બીજી આતમાંને લગતા મરજનું નીવારણ કરવાની નસીહતો કરેલીછે. (તેમાં) આતમાને લગતા મરજોનું નીવારણ કરવાની નસીહતો, જે બીમારી તથા ખાપણ, દુનીઆંનાં લોકોમાં એબ આપનાર (એહરેમન) ની કઉઅતથી, (ઇઆને માંણસની અનીતીના બલથી), પોહચેલી હોએછે, તે (બીમારી તથા ખાપણ) ને, (એટલેજે પાપને), લોકોમાંથી ભલી દીનની કીરીઆની મારફતે દુર કરાઈ તથા ઘટાડી સકાએછે, તે વીસેનીછે. અને બદનને લગતાં દરદોનું નીવારણ કરવાની સહમજો, ભલી દીનને લગતી દાંનાઈની મારફતે, આએ દુનીઆંનાં લોકોનાં બદનને એબ આપનાર (એહરેમન) ની બીમારીથી દુર

૪ રાખવાની તથા તેઓને થાએલાં દરદનું નીવારણ કરવા વીશેનીછે. આએ (આતમા અને બદનને લગતાં) દરએક જાતનાં હકીમાંની અંદર, (આતમા તથા બદનને) અમરગ કરવાના અને તેને માંટે ધરમનો બોધ આપવાના, બે જુદા જુદા ભાગછે. તેમાં મીનોઈ દુનીઆંમાં રવાંનને અમરગ (ઇઆને વગર ઇજાનું) કરવા સારૂં, તેહને લગતા મરજનું (એટલેજે પાપનું), નીવારણ કરવું, એ ભલી દીનથીછે; અને રવાંનને અમરગ કરનારાં સઘલાં આદમીઓ, તેઓના રવાંનને લગતા મરજનું નીવારણ કરનારાં, તેઓના માલેક તથા પાદશાહ અને જરતોશતી કોમના વડા ધરમગુરૂની મારફતે, તેઓના ખવાસોને શુધારવાએછે.

૫ આદમીઓનાં રવાંનનાં દુઃખનું નીવારણ કરવા સારૂ, તેઓને (ધરમનો) બોધ આપવો, અને તેઓને દુશમત-દુશઓખ્ત અને દુશવરશત (એટલેજે બુરૂ વીચારવાના-બુરૂ બોલવાના અને બુરૂ કરવા) ના એરાદાથી અટકાવી, તેઓને હુમત-હુખ્ત અને હુવરશત (ઇઆને સારૂ વીચારવાનો-સારૂ બોલવાનો અને સારૂ કરવા) નો ઉલટ આપવો ઘટારતછે; કે જેથી દાહપણવાલા દીનદારલોકો, ભલી દીનને લગતી સૂહમજથી, પોતાનો ખવાસ સુધારવાને વધારે સકતીવાંન થાએ.

આએ દુનીઆંને લગતાં દુઃખનું નીવારંણ કરી, માંણસનાં બદનને ૬ અમરગ (ઇઆને વગર ઇજાનું) કરવું, એ ભલી દીનની સહમજ ધરાવનારા જરતોશતી કોમના દશતુરાંન દશતુરની ધરમને લગતી હકુમતથી તથા પાદશાહનાં ખુબી ભરેલાં ફરમાંનોથીછે. તેમજ આદમીઓનાં રોગનું નીવારંણ કરવું, તથા જે લોકોનાં શરીરો, વગર વઇદે ખરાબ થતાં હોએ, તે ઉપર ચોકસી રાખીને, તેઓનો સંભાલ કરવોબી તેઓથી, (ઇઆને દશતુરાંન દશતુર તથા પાદશાહની તરફથી) છે. દરએક આદમીનાં બદનને લગતાં દરદનું નીવારંણ, તેને લગતો બોધ આપનારા નેક હકીમોથીછે, કે જેઓ માણસોને તેવોને લગતાં દરએક દરદનાં નીવારંણની સહમજ આપી સકે. વલી આદમીની જાતને લગતાં દરદોનું નીવારંણ, જે ચીજથી તેઓને લગતા અવ્યઓને નોકસાંન થાઇઉં હોએ, તેનો સંભાલ કરનારા દરવેસ્ત પદો (ઇઆને તે ભાગોને સારૂં કરનારા વઇદો) થીછે.* બદનને લગતા, તેમજ આતમાને લગતા, જે ભાગો નોકસાંન પાંમેલા હોએ, તેઓનાં દરદનું ૭ નીવારંણ કરવાને માંટે, આએ (નીચે લખી જણાવેલી) વસ્તુઓછે. અને તે (વસ્તુ) ઓનાં દીનને લગતાં નાંમો, (આએછે). (એક) દરદનું નીવારંણ કરનારી પવીતરાઇ; (બીજું) દરદનું નીવારંણ કરનારો આતશ; (તરીજું)

---

* આએ ઉપલાં લખાંણ ઉપરથી, આપણને એવું સીધ કરવાને બની આવેછે કે, જરતોસ્તી દીનનાં ફરમાંન પરમાણે, આપણી હકુમતના વખતમાં, રવાંન અને તન, એ બેહુને લગતાં દરદોનું નીવારણ કરવાનો ઓહદો, ધરમની કેલવણી લીધેલા અથોરનાનોને સવાધીન હતો; તેથી તેઓ, જેમ ટોલા ઉપર Doctor of Divinity એટલેજે દસતુરીનો, તેમજ Doctor of Medicine ઇઆને શરીરના વઇદ તરીકેનો, ઓહદો ચલાવતા હતા. જો આએ બીજી પદવી, તે વખતમાં અથોરનાંન સેવાએ, વાસ્તરીઓશ બેહદીનને મલતી હતી; તો તે હકીમને ધરમને લગતું પુરતું ગણેઆંણ, અથોરનાંનની તરફથી મલતું હતું. કેમકે ઉપલાં લખાંણમાં આપણે જોઇઉંછે કે, તનને લગતા વઇદને સારૂં ધરમનાં ગણેઆંણની જરૂરછે. અને જો તે ધરમનું ગણેઆંણ તેઓમાં હોએ, તોજ તેઓ શરીરને લગતા મરજોનું નીવારણ, આદમીઓ અપવીત્તર નહી થાએ અને ધરમી રેહી સકે, તેવી સહમજથી કરી સકે. સાથી જે, જરતોશતી ધરમમાં, નજીસ ચીજો-મુરદાંને લગતી વસ્તુઓ અને બીજી તેવીજ હવાને ખરાબ કરનારી અને મરજો ઉતપન કરનારી બદબોઇવાલી ચીજોને ઓલખીને, તેને નહી અડકવાનું તથા તેથી દુર રેહવાનું ફરમાંન આવેલુંછે, તે સઘલી જાલવણી, ધરમનાં ગણેઆંણ વગર, જરતોશતી ડાકટરોથી કવચીત બની સકે નહી. ઉપલાં લખાંણની અંદર, રવાંન-અનેતનને લગતા ડાકટરોને [illegible] રોબાંન બજશક, [illegible] તનુ બજશક, અને [illegible] દરવેસ્તપત, એવાં તરણ નાંમ આપેલાછે, તેમાંનો પેહલો દીનનો દશતુરછે; બીજો શરીરનો વઇદછે; અને તરીજો હાડવઇદછે.

દરદનું નીવારંણ કરનારાં જાડપાંન; (ચોથું) દરદનું નીવારંણ કરનારાં વાડ-કાપનાં હથીઆરો; (પાંચમું) દરદને બાલી નાખનારો તેજાબ; અને (છઠું) મરજનું નીવારંણ કરનારૂં અવસ્તાનું પઢાંણછે.* તેમાં મરજનું નીવારંણ કરનારાં અવસ્તાનાં પઢાંણને લગતી સહમજ એછે કે, આએ દુનીઆંમાં બદનને લગતા બુરા ખવાસના જે કાંઈ જખમો, દરદો અને ઇજાઓ તરેહ-વાર ઉપાએઓ કરવા છતાં દુર નહી થાઈ સકે, તો બદનની અંદરથી તેહને લગતી બીમારીને જલદીથી દુર કરવા સારૂં, ચહડતે દરજજેનો ઉપાએ,

૮ અવસ્તાને લગતાં ભણતર અને તેની કીરીઆએોછે. બીજો—દુઃખનું નીવારંણ કરનાર આતશછે, તેની મતલબ એછે કે, આતશની કઉઅત, કોહાત અને નાસનો ઉપદરવ કરનારી હવાની બીમારીને બરતરફ કરવાનો સબબછે; તેથી આતશ ઉપર ફતેહમંદ સુંધંધીવાલી જરીબુટીને મેલીને, તેહની ધુંઇ તથા તાબેશ બદનને આપવાથી, તેને લગતી ઘણીએક બીમારી

૯ દરે થાએછે. અને તેથી શરીરને આરાંમ મલેછે. તરીજું—જાડપાંન અથવા જરીબુટીથી જે કાંઈ દુઃખનું નીવારંણ કરવુંછે, તેની મતલબ એછે કે, જખમ અને ઘર ગુમરાંનો ઉપાએ, વાડકાપનાં હથીઆરો તથા તેજાબથી થઇ સકેછે; પણ બીજી તરેહની બદનને લગતી બીમારીઓ દવાદારૂ પીધા-થી તથા શુંગવાથી બરતરફ-કરી સકાએછે. વાડકાપનાં હથીઆરો તથા તેજાબની દવાઇથી દરદનું નીવારંણ કરવાની અંદર, પેહલલાં દરદનું નીવારંણં હથીઆરથી કરવું. અને શેવટે તેજાબથી દરદનો ઉપાએ કરવો સજાવારછે.

૧૦ રવાંનને લગતું હકીમું, (ઇઆને તેના મરજનો ઉપાએ), તરણ તરીકાથીછે. (તેમાં એક) ભલી દીનને લગતું પઢાંણ કરવાથી, (બીજું) ભલી દીન ઉપર ઇમાંન લાવવાથી, અને (તરીજું) ભલી દીનને લગતાં કામ કરવાથીછે. એમાં ભલી દી-નને લગતું પઢવું અને કામ કરવું, એ બેહુની અંદર (ભલી દીનને લગતાં) ઇમાંનનું કઉઅત હોવાથી, આદમીનાં રવાંનને લગતાં મરજનું નીવારંણ થાઇ

---

* 'અશવહેશત' (ઇઆને અરદીબેહશત) યશતના પાક અવસ્તામાં 'આતશ' અને તેની સાથે [illegible] અશ, [illegible] દાત, [illegible] કેરૈત, [illegible] ઉરવર, અને [illegible] માંથ્ર, ઇઆને પવીતરાઇ, નીતી, હથીઆર, જાડપાંણ, અને અવસ્તાનું ભણતર, એ પાંચ વસ્તુઓને મરજનું નીવારણ કરવાનાં સાંધણ તરીકે જણાવેલીછે. અને 'અશવહેશત' ને લગતી "અઇરીઅમન" નામની અશો અહુરમજદે પેદા કરેલી કુદરતી સકતીને, મરજને તોડવામાં ઉપલી ચીજોને મદદ કરનાર તરીકે જણાવેલીછે.

શકેછે. દુનીઆમાં (માણસને) સલાંમતી સાથની હાલતમાં રાખનારા બે લાએક ૧૧
ધણીઓછે, તેમાં એક આદમીનાં રવાંનને ગુનાહથી અમરગ (ઇઆને વગર
ઇજાનું) કરનારોછે. અને બીજો, આદમીનાં બદનને બીમારીથી જાલવનારો-
છે. દુનીઆંમાં જે કોઇ, આદમીનાં રવાંનને લગતા ગુનાહનું, અને તેહનાં
બદનને લગતી બીમારીનું, નીવારંણ કરનારછે, તે હકીમનાં નાંમને લાએકનો-
છે. અને જે કોઇ, દરએક આદમીને ગુનાહથી અને તેનાં બદનને બીમા-
રીથી જાલવનારછે, તે, માંણસોની અંદર, દરએક (ઇનસાંન) ને સલાંમત
રાખનારા માલેક (ઇઆને ધરમગુરૂ) નાં નાંમને ઇઓગીયછે. આદમીઓની ૧૨
અંદર જે કોઇ, દરએક માંણસનાં રવાંનને લગતા ગુનાહનું અને બદનને
લગતી બીમારીનું દુઃખ ટાલનારછે, તે દરએક જણ હકીમનાં નાંમને લાએકના-
છે. અને વલી એમાં, જે બદનને લગતા હકીમછે, તે બે તરેહનાછે; એક બદનને
લગતાં હાડને દરૂસ્ત કરવાને માંટેનો, અને બીજો બીમારીથી બદનને સાજ્જુ
કરવાને માંટેનો. તેજ પરમાંણે રવાંનને લગતા હકીમબી બે પરકારનાછે,
એક રવાંનને જાલવનારો અને બીજો તેના ગુનાહનું નીવારંણ કરનારો.
હકીમાંનું અમરગીને લગતું કાંમ, અમરગીવાલાં આદમીઓનાં રવાંન તથા ૧૩
બદનને બીમારીથી જાલવ્વાએ તથા તેહનાં દુઃખનું નીવારંણ કરવાએછે.
અને તેહને લગતો જે ફાએદોછે, તે, દુનીઆંને સલાંમત—પવીતર અને
સારી સહમજ સાથે રાખવાનોછે. હકીમાંને લગતું, આપેરશને લગતા ૧૪
સારા ખવાસનું કાંમ, દરએક માંણસનાં રવાંનને ગુનાહથી, અને બદનને
બીમારીથી, સાચવ્વાનુંછે. અને તેથી, જે ફાએદો થાએછે, તે માંણસોનાં
બદનને તનદરૂસ્ત રાખવાંનો અને તેઓનાં રવાંનની પવીતરાઇને લગતાં
કાંમો કરવાનોછે. આએ પરમાંણેના વીચારવાલા, અને અગમબુધ્ધીવાલા ૧૫
હકીમો, પાદશાહની તરફથી મુકરર થવા જોઇએછે. અને તે ભલી દીનની
સહમજ ધરાવનારા રવાંનને લગતા તથા બદનને લગતા બંધે હકીમો ઉપર,
રવાંનને લગતો વડો હકીમ, જે જરતોસ્તીઓનો દસ્તુરાંન દસ્તુરછે, તેહનો
હોકમ ચાલવો જોઇએછે; કે જે વડો દસ્તુર, ખાલેસ ખસલતનો, જાતી
અકલવાલો, દીનને પુરતી આરાસ્તગી આપનારો, યજદાંની યાદ કર-
નારો, અહુરમજદને માંનનારો, આતમાને જોનારો, શુધ અવસ્તા
પઢનારો, અવસ્તાની માએનીની મતલબને સહમજનારો, દીનથી વાકેફ-
કાર, વગર શકની ચાલચલણવાલો, મોહટાં દીલનો, ઉનચા વીચારનો,
ભલા વીચારવાલાને પીછાંણનારો, ગોસ્સા વગરનો, ઉલટા વીચારને રોકનારો,

લોભને મારનારો, ગુનેહગારોને સજા કરવા સારૂં તુરત હોકમ આપનારો, નેકીના બદલા તથા હીસ્સાને લાએકના લોકોને ઘટતી બખ્શેશ કરનારો, અને અહુરમજદના તાબેદારની સવારથ કરનારો હોએ. અને આંખ—મોહડું—જબાંન—કાંન અને દોક, એ પાંચ ચીજને પ્રમાંણુની અંદર રાખનારો હોએ; તેમાં આંખને નજર લગાડવાથી, મોહડાંને વગર નીઅમના ખોરાકથી, જબાંનને બેહુદું બોલવાથી, કાંનને અણુઘટતું સાંભલવાથી અને ગરદનને વારેઘડીએ હીલવવાથી (અંદાજામાં રાખે). કે જેથી, તે, કેટલીએક એબવાલો નહી થાએ. અને ચેહારે પેશાના લોકો, (તેનેથી) ગુનાહની ચાલચલણવાલા નહી થાઈ સકે. એ ઉપરાંત (તે દશતુર), લોકોને દૂેવોની ઈજાથી, વગર ઈજાએ રાખનારો, ખલકને (દોજખથી) છુટકારો બતલાવનારો, અને પાદશાહ તથા રઈઅત વચ્ચે, સાચ્ચો ફતવો આપનારો હોએ. સાંચો દસ્તુર, સઘલી દોલત તથા પુરતી આએપતની મારફતે, તેહની દીનને લગતાં રાજનું તેજ તથા તે (દીન) ને લગતી મતલબને, જાલવી સકેછે, અને સઘલાં દીનને લગતાં ફરમાંનો આપી સકેછે, તથા તેને અમલમાં લાવી સકેછે.

૧૬ ૧૭ ૧૮ જે વગર શકતીવાલાં, શરીરને, (દવાદારૂને લગતી) ચીજથી શુધારનારો હકીમછે, તે ભલી દીનના લોકોને તનદરૂસ્ત રાખનારો ગુરૂછે. વલી જે હકીમ દરએક ઠેકાંણે, સારી તદબીરથી.ફતેહ મેલવનારો, રવાંનને ચાહનારો, બારીકીથી મરજની તપાસ કરનારો, ઘણું વાંચનારો, લખાંણુની યાદ રાખનારો, અને ઘણી અજમાએશવાલોછે, તે (હકીમ) અસલ (મરજ) ના ઉપાએ કરનારો

૧૯ અને બદનને હલાકી આપનારા મરજો ઉપર ફતેહ મેલવનારોછે. (જે હકીમ), અંદામ (ઇઆંને બદનના ભાગો) ને પીછાંણુનારો, તેઓના ફેરફારને જાણુનારો, બીમારીના ઉપાએની સહુમજ ધરાવનારો, વગર આમેજશની વસ્તુવાલો, (ઇઆને અપવીતર દવા નહી કરનારો), જાતે દરદીનો એલાજ કરનારો, તથા તેહના મદદગાર દોસ્ત તરીકેનો, અદેખાઈ વગરનો, શીરીન જબાંનથી બોલનારો, તુચકાર વગરનો, સંભાલ કરવાજોગ સારા ઉપાએ કરનારો, બીમારીનો શતરૂ, બીમારોનો દોસ્ત, વગર શરમે (દરદીઓની) ચાકરી કરનારો, નીરદોશ, દરદ વગરનો, (દરદીથી) કોઈબી રીતની મદદને નહી છુપી રાખનારો, સઘલી કીરતી સાથે દરદીનો સંભાલ કરનારો, દુઃખનાં નીવારંણુના ઉપાએ બતલાવનારો, નેકનાંમીને જાલવનારો, (ઇઆને કનજસ નહી મેલવનારો), (આએ દુનીઆંની) વગર આવકે, પણ મીનોઈ દુનીઆંમાં સારો બદલો મેલવ્વાની ઉમેદથી, દવા કરનારો, અને (દરદીને લગતી) દરએક બનેલી બાબ-

તને શાંભલનારો હોએ; તે કમિલ હકીમછે. અને તે (હકીમ) અઈરીઅમન*ની અહડતે દરજજેની મદદ તથા મોહબતના સંબંધને લીધે, જાડપાંણુની દવાની કઉઅતની મારફતે, મરજનું નીવારંણ કરનારો, સારી રીતનો અસરકારક ઉપાએ કરનારો, બીમારીને બરતરફ કરવાને લગતી પરહેજથી આજારી માંણસને રાખનારો, તથા મરજની ખરાબી તથા નાપાકીને ફેરવીને, (બીમારની) જીનદગીને સુખ, સવાદ અને આરાંમ આપનારોછે.

રવાંનને લગતા હકીમની ખુબી તથા મરતબો, રવાંનને લગતા મરજનું નીવારંણ કરવામાં અરદીબેહશત અમેશાસ્પંદની (ઇઆને અમરગીના અહડતા દરજાવાલી ઓતમ નેકીની) સાચ્ચી તાબેદારીનો આએ દુનીઆંમાં શોક રાખવાથીછે. ૨૦ અને તનને લગતા હકીમની ખુબી તથા મરતબો, તનને લગતા મરજનું નીવારંણ કરનાર યજદોમાં 'અઈરીઅમન' જે અરદીબેહશત અમેશાસ્પંદની સાથે કાંમ કરનારી ગેબી શકતીછે, તેનો પ્રતાપ મલવાથીછે. ૨૧ વલી, જે રવાંનને લગતા મરજનું નીવારંણ કરનારો (હકીમ) છે, તેહેનું આદમીઓની અંદર જે કાંમછે, તે પેહલ્લે દરજ્જેનુંછે; (કારંણ કે) રવાંનને લગતો (હકીમ), સઘલાં આદમીઓનો (હકીમ) છે, અને તેનું મુખ્ય કાંમ (આદમીને) ભલી દીનને લગતાં કાંમ કરવાની તથા ઉલટાં કાંમથી દુર રેહવાની કેલવણી આપવાને લગતુંછે. અને તે અરદીબેહશત અમેશાસ્પંદ (ઇઆને બેહશતને લગતી અમરગ તથા બુજોરગ નેકીવાલી સકતી) નો પ્રતાપ મેલવ્વાથી, રવાંનને ગુનાહથી જાલવ્વાનું તથા ભલા શવાબે કરી, (આદમીઓને) અશો બનાવ્વાનુંછે. ૨૨ જે તનને લગતો હકીમછે, તેનું મુખ્ય કાંમ, દરએક આદમીના આતમાંવાલાં બદનનાં માદદાને લગતુંછે, તેથી તેનું કાંમ, બદનના માદદાને પરહેજ તથા ઉપાએથી સકતી આપવાનું, તથા અઈરીઅમનના પ્રતાપથી માણસોનાં શરીરને સલાંમતીની અંદર જાલવી રાખવાનું, અને તેને બીમારીથી સાહજુ કરવાનુંછે. ૨૩ રવાંનને લગતા ગુનાહનું નીવારંણ કરવું, અને તેને કીમતી બનાવવું, એ તનને લગતાં બલથીછે; (કારંણ કે), તનની હયાતીને લીધે, રવાંનને લગતા ગુનાહનું સાફ થવુંછે. ૨૪ તનને લગતા ૨૫

* અઈરીઅમન—આએ નાંમવાલા એક યજદને અરદીબેહશત અમેશાસ્પંદના સાથી તરીકે અશો અહુરમજદે પેદા કરેલોછે, જેને લગતું વરણન વંદીદાદની ૨૨ મી પરગરદમાં આવેલુંછે, તેમાં જણાવેલુંછે કે 'અંગ્રમઇનીઉશ' થી ઉતપન થનારા સઘલા અજારોને તોડવાની એજમતી સકતી અશો અહુરમજદે આએ યજદને 'માંથ્ર સ્પન્ત' ના સંબંધથી બખશેલીછે. માંટે સચાઈ અને પરહેજગારીથી હકીમું કરનારા દીનદાર હકીમનો તેહનાં કાંમની અંદર, અશો અહુરમજદથી મદદ પાંમેલો 'અઈરીમન', મદદગારછે.

મરજનું નીવારંણુ કરવું અને તેહને કીમતી બનાવવું, એ રવાનને લગતી કઉવ્અતથીછે; (કારંણુ કે,) બદનની તરફથી જે કાંમ થવુંછે, તે,
૨૬ રવાંનને લગતી સકતીઓનાં બલને લીધેછે. રવાંનને લગતું હકીમું, દીન પોતેછે. અને તનને લગતું હકીમું, દીનને લગતી સકતીઓનું
૨૭ કઉવ્અતછે. રવાંનને લગતો હકીમ ખુબીવંતો, આતમાને લગતી ઉલટી સકતીઓને, તથા તે સકતીઓને લગતા દરેક ગુનાહને, પીછાંણીને, તે ગુંનાહુથી માંણુસને પાછું રાખવાના સબબથી, તથા તેના દરએક ગુનાહનો નાસ કરી, તેને તોડીને, તેના આતમાને સલાંમતી ભરેલી હાલતમાં પાએદાર કેમ રાખવો? તેહની સહમજ રાખીને, રવાંનને લગતા મરજનું નીવારંણુ કરવા-
૨૮ થીછે. બદનને લગતો હકીમ ખુબીવંન્તો, બદનના અવ્યપો (ઇઆને ભાગો), જે તેઓના જોસ્સાની અંદર ખરાબ થાએલા હોએ તેઓને, જેમ બદનને લગતાં વઇદકપણુંથી શુધારવા તથા એકસરખી હાલતમાં બેસ્તા કરવા જોઇએ,
૨૯ તેમ કરવાથીછે. રવાંનને લગતા હકીમની તપાસ, રવાંનને લગતા મરજનું નીવારંણુ કરવા સારૂ તેને લગતા સ્વભાવ અને અકલની સકતીની મારફતે, પેહલ્લી અથેરનાંનોની અંદર; બીજી ઘરધણીઓની અંદર; તરીજી મોહલ્લાનાં માલેકોની અંદર; ચોથી ગાંમના માલેકોની અંદર; અને પાંચમી પાદશાહુઓની અંદર થવી જોઇએ. (અને એ તપાસની અંદર) ઉતરતે દરજજેથી, જેમ જેમ રવાંનને લગતાં હકીમાંને સારૂં, તે લાએક થડે, તે પરમાંણે મરતબાની અંદર તેને વધતાં વધતાં, છેક જરતોશતી કોમના
30 વડા દસ્તુરાંન દસ્તુરના ઓધાને સારૂં તેને પસંદ કરે. જે રવાંનને લગતો સરવેથી સરસ હકીમ હોએ, તેહની તપાસ આદમીઓથી થવી જોઇએ નહી; કારંણ કે ઉતરતે દરજજેની સકતીવાલાં માંણુસની મારફતે, ચહડતે દરજજેની સકતીવાલાં માંણુસની તપાસ તથા પસંદગી થાઇ સકતી નથી.
31 બદનને લગતા હકીમની તપાસ, બદનને લગતાં હકીમાંને સારૂં, પેહલ્લી દેવપસ્ત,* નાં બીમાર બદન ઉપર થવાથી, તથા તે બીમારનો તે મરજથી છુટ-

---

* 'દેવપસ્ત' એ ઘણુંાજ તકસીરવાર ઇનસાંનને સહમજવું જોઇએછે, કે જે ઇનસાંન, તેનાં પાપી કરતુકથી હમેશનાં બંદીખાંનાંની સજા તથા ફાસીની સજાને લાએક થડેલું હોએ. વંદીદાદની સાતમી પરગરદની અંદર બદનને લગતા મરજોનું નીવારંણુ કરનારા હકીમની પ્રીખ્શા કેમ કરવી? તે વીસેની જેકર આવેલીછે. તેમાં 'દેવ પ્રસ્ત' (ઇઆને પાપી) ઇનસાંનનાં તરંણુ જાતનાં જુદાં જુદાં દરદની ઉપર દવાઇની અજમાએશ કરવાથી, જે હકીમ તેહનાં દરદનું નીવારંણુ કરી સકે, તેહને હકીમ તરીકે કબુલ રાખવા સારૂં આપણા પેદા કરનાર અશો અહુરમજદે આપંણુને ફરમાવેલુંછે, અને ઉપલી તપાસમાં તે હકીમ ફતેહમંદ નહી ઉતરે, તો તેહને હકીમાંનાં કાંમથી રદ કરવાનો હોકમ કરેલોછે.

કારો હોવાથી, તેહને બદનને લગતા આજમુદેહ હકીમ તરીકે ગણવો. જો તે (હકીમ), આદમીઓની અંદર, તનને લગતા મરજનું નીવારણ કરવાનાં કાંમની તપાસમાં, વધારે ચહડતી કઉઅતવાલો જણાએ તો, તેહને પુરતાં મતથી, આખાં ઈરાંન શેહરનાં લોકોએ તનદરૂસ્તી આપનારા હકીમ તરીકેના ઓધધાને સારૂં ચુંટી કાહાડવો અને મુકરર કરવો વાજબીછે. પણ જો, તેહની તરણ જણ ઉપર તપાસ કરતાં, તેઓ મરણ પાંમે, તો તે હકીમને, તપાસમાં ફતેહમંદ ઉતરેલો ગણવો નહી. અને તેહને હકીમુ કરવાની છુટ આપવી નહી.

હકીમને તેહનાં કાંમને લગતી ફરજ, આદમીઓને સાહજાં કરવાનીછે; તેથી તે હકીમે, પજદાંની પેદાએશની બીમારીને સારૂં પુછપ્રછ કરવા થકી તથા તે બીમારીને પીછાંણવા સારૂ, હમેશાં ગાંમડાંઓમાં જવું. અને દરરોજ દરએક દરદીને તંહાં મુકરર વખતે હાજેર થવું અને બીજે દાહડે તે બીમારનાં અંદામના બીજા ભાગને, ચહડતે દરજેની દવા તથા હથીઆરથી સારી મદદ આપવી. મરજને પીછાંણીઆ પછી, ચહડતે દરજજેની દવાઈની સાહેતાથી, બીમારનો ઉપાએ કરવા સારૂં, તેની બીમારીની સાંમણે (તે બીમારીના) દુશમન તરીકેની તેણે કુશેશ કરવી. અને તે આજારીનાં દુઃખનું નીવારંણ એવી રીતે કરવું કે, તેહની કુશેશથી, તે ગાંમની અંદર, કોઈબી દરદીનું દુઃખ, તેહનો એલાજ કરેઆ વગરનું નહી રેહ. આદમીઓએ તેવા હકીમને હમેશાં પોતાનો સાથી કરવો. અને તેહની સારા ખોરાકને લગતી, ભપકાદાર પોશાકને લગતી, તેજ ચાલના ઘોડાને લગતી, વરચે જગાવાલાં ઉનચાં મકાંનને લગતી, તથા તેહને લગતા પઈસાની અને વલી તે ઘરને લગતા અસબાબની, હાજેત (ઇઆને ખુટ) ને, પુરી પાડવી. ૩૨

જો ઘરને લગતા હકીમની પાસે ઘરની અંદર, મોહલ્લાને લગતા હકીમની પાસે મોહલ્લાની અંદર, ગાંમને લગતા હકીમની પાસે ગાંમની અંદર, અને શેહરને લગતા હકીમની પાસે શેહરની અંદર, જાંહાંબી તેને જોઈતી વસ્તુ અને સવારીનું જાંનવર નહી હોએતો, તે હકીમ તે ઘટતી વસ્તુ તથા હમેશની સવારી વગર, દરદીઓનો ઉપાએ નહી કરી સકે. માંટે બીમારોને સારૂં કરવા સારૂ, (સકતીવાનોએ) તે હકીમને તેજ ચાલનો ઘોડો, તથા પુરતી દવાંઈ, અને હથીઆરો, ઘટતે વખતે પોહચાડતા રેહવું. ૩૩

તનની અંદરના મરજનું નીવારંણ કરવાને માંટેના હકીમ, આએ નીચે જણાવેલી પાંચ તરેહનાછે. તેમાં એક (હકીમ) સરવેથી ચહડતો, એક (હકીમ) સરવેથી ઉતરતો, અને તરણ મધ્યમ હાલત વાલા હકીમછે. એમાં ૩૪

જે (હકીમ), આદમીઓના મરજનું નીવારંણ પુણનાં હેતુથી, અને તેનેજ લગતી નાંમદારીને સારૂં કરેછે, તે શરવેથી સરસ હકીમછે. જે (હકીમ) આએ દુનીઆંના બદલા અને નાંમદારીનાં હેતુથી (હકીમું) કરેછે, તે મધ્યમ દરજાવાલોછે, અને તે મધ્યમ દરજાવાલો હકીમ, સાધારંણ હકીમ તરીકેછે. જે પુણ અને પઈસાના હેતુથી (હકીમું કરેછે), તેમાં જે હકીમ, (પઈસા કરતાં) પુણની તરફ વધારે ખાહેશ રાખનારોછે, તે જોકે મધ્યમ ગણાએછે, તોપણ તે સરવેથી સરસ હકીમની પદવીને વધારે નજદીકનોછે. જે (હકીમો) પઈસા અને પુણના હેતુથી (હકીમું કરનારા) છે, તેઓમાં જે (પુણનાં કરતાં), પઈસાનો વધારે શોક રાખનારછે, તે મધ્યમ દરજાનો હકીમ, સરવેથી ઉતરતા દરજાના હકીમની વધારે નજદીકીવાલોછે. એમાં જે ખાલેસ પુણને લગતા આવાજાને લગતો હકીમછે, તેને સરવેથી ઓત્મ મરતબાવાલો ગણવો, તેની ઉપર વીસવાસ રાખવો અને તેને માંન આપવું. અને જે હકીમ પઈસાથી બદલો મેલવ્વાને માંટેનોછે, તેહનો દરજો પુણના આવાજાવાલા હકીમની અંદર મધપમછે; કેમકે, તેનું જે કાંઈ પુણછે, તે (સવછ નથી); પણ (પઈસાની) ભેલસેલ સાથનુંછે. અને તેથી તે (હકીમ) આમીજશ ભરેલાં પુણવાલોછે. અને સરવેથી ઉતરતો હકીમ પાપી અને દુઃખનું નીવારંણ કરવામાં ઘાતકી હોએ, તે છે. તેવા હકીમને દીનની અંદર નાંપસંદ કરવા, નહી

૩૫ માંન કે નહી બદલો આપવા સારૂં ફરમાવેલુંછે. તનને લગતાં દુઃખનું નીવારંણ કરવાનાં કાંમમાં જે આજમુદે હકીમછે, તેને સરવેથી ઉતરતાં ગોસપંદથી, તે સરવેથી ચહડતાં ગોસપંદનાં સરીરને લગતા મરજનું, તેમજ સરવેથી ઉતરતાં ઈનસાંનથી, તે સરવેથી ચહડતે દરજજેનાં ઈનસાંનનાં બદનનાં દરદનું, નીવારંણ કરવાથી, તેને શું મુજદ આપવું ? તે વીસે ચહડતી સંખીઆથી, તે છેક ઉતરતી સંખીઆ શુધીનું વરણન, દીનની અંદર જાહેર કરેલુંછે.*

૩૬ તેમજ તપાસ કીધા વગરના હકીમને, હકીમું કરવાની મનાઈ કરેલીછે. જો વગર અજમાએશવાલો હકીમ આરાંમ કરેતો, તેહને મુજદ આપવા જણાવેલું નથી; પણ જો તે, (નાં આજમુદે હકીમ) થી, માણસ જખમી થાએતો, તે

---

* વંદીદાદની સાતમી પરગરદના પાક અવસ્તામાં, અથોરનાંનના મરજનું નીવારંણ કરનાર હકીમને, તે અથોરનાંનની તરફની દુઆ કરવા સેવાએ કસ્સું મુજદ આપવાને ફરમાવેલું નથી; પંણ અથોરનાંન સેવાએના ચડતી ઉતરતી પદવીનાં લોકોના મરજનું નીવારંણ કરવાની કીમત, ચહડતાં ઉતરતાં ગોસ્પંદ અને બાર બરદાર જાંનવરોને લગતી કીમતનું મુજદ તે હકીમને આપવાને ફરમાવેલુંછે; તેમજ ચહડતાં ઉતરતાં ગોસ્પંદો અને બાર બરદાર જાંનવરોના મરજનું નીવારંણ કરવાનું મુજદ, તેનાં પરમાંણ પરમાંણે, હકીમને આપવાને જણાવેલુંછે.

જખમને લગતી સજા કરવા તથા તેહનાં બદનની ઉપર સખતી ગુજારવા સારૂં દીનમાં જણાવેલું છે. જે તપાસ કરેલો અને ચુટી કાહડેલો દસતુર ૩૭ હોએ, તે રવાંનને લગતા મરજનું નીવારંણ કરનારો હકીમછે. અને તેની ઉપર (સરદાર તરીકે), આખી જરતોશતી કોમનો વડો દસ્તુરછે. જે (તપા- ૩૮ સથી ચુટી કાહડેલો) તનને લગતો હકીમછે, તેની ઉપર વડો, ઇરાંન દેશનો 'દર્વેસ્તપત' (ઇઆને સઘલા ભલી દીનવાલા લોકોના બદનને લગતા મર- જોનો નીરમલ ઉપાએ કરનારો વડો હકીમ) છે. વઇદકનો ધનધો કરનારાઓમાં, ૩૯ અથોરનાંન ટોલાની અંદરથી, જે દુઃખનું નીવારંણ કરવાને માટેનો હકીમ, (ઇઆને દસ્તુર) છે, તે ગોયા આતમાને લગતો હકીમછે. અને વાસ્તરી- ઓશ ટોલાની અંદરથી, જે દુઃખનું નીવારંણ કરનારો હકીમછે, તે ગોયા તનને લગતો હકીમછે. * દુઃખનું નીવારંણ કરવું, અને તનદરૂસ્તી આ- ૪૦ પવી, એ ધારણાની મારફતે જોતાં એકછે; પણ વીચાર કરીને જોતાં, બીમા- રીનાં પ્રમાંણ બેછે. તેમાં હદની ઉપર જવું તથા એબીઅલ થવું, એ આ- તમાની બીમારીનું મુલછે; અને તેજ તનને લગતી બીમારીનુંબી મુલછે. અને એ બેહુ તરેહની બીમારીનું મુલ, માણસને હદની બાહેર લેઈ જવાનું કાંમ કરનારો તથા માંણસને એબવાલું બનાવનારો અંગ્રમઈનીઉશછે. બીમારી, એ ૪૧ (માંણસને) એબીઅલ કરનારા અંગ્રમઈનીઉશની તરફનો, આતમાને લગતી સકતીઓને ગુનેહગાર બનાવવાની હરીફાઇને લગતો સબબછે. આતમાને એબીઅલ કરવા સારૂં બુરી સહમજ, ઠગાઈ, પવીતરાઇને હાંણી પોહચા- ડવી, કાહેલી, મગરૂરી, તીરસકાર, બુરો હવસ, ચુગલી, જનાંકારી અને આલ- સાઇછે. અને એ વસ્તુઓ, (માણસને) ગુનાહ તથા બદીનો સંબંધ આપનારીછે. બદનને લગતાં તત્વોમાં, જે (ચીજો) બદનની અંદર રોગ ઉતપણ કરવાને માટે- ૪૨ નીછે, તે થંડી—સુકાસ—બદબોઈ—કોહાટ—ભુખ—પેઆસ—જઈફી અને ચીનતાછે. અને એ વસ્તુઓ (માણસને) બીમાર તથા મોહતવાલું બના- વવાના સબબ તરીકેછે. જે વસ્તુ, (આદમીઓને) તેઓની ચાલચલણથી ૪૩ બીમારી કરવાને માટેનીછે, તે તેઓના આતમાને ઉલટે મારગે લેઈ જનારી લાગણી તથા જોસ્સોછે. જેમકે આતમાને લગતો ગોસ્સો, એ, કેટલાએક સારૂં કાંમ કરનારા જોસ્સાઓને હાંણી પોહચાડનારી (વસ્તુ) છે. ઇત્યાદી.

* આએ લખાંણ ઉપરથી જણાએછે કે, વાસ્તરીઓશ લોકો જાડપાંનના ગુણોને સારી રીતે પીછાંણવાની સહમજ ધરાવનારા રેહછે, તેથી શરીરનાં દરદોનો એલાજ કરનારા હકીમ તરીકેની કેલવણી, તેઓ સેહલાઇથી લેઈ સકતા હતા, એટલા વાસ્તે શરીરના હકીમ તરીકેની પદવી તેઓને મલતી હતી.

બદનને દુરબલ કરનારી ઘણીએક તરેહની બીમારીછે, કે જે અંઘ્રમઈનીઉ-
શની તરફથી પેદાએશની શરૂઆતથી ઉતપન કરેઆમાં આવેલીછે. અને તે
દરદોને ટાલવા સારૂ, દાદારની તરફથી, 'અઈરીઅમન' સકતી ને ફરમાવે-
આમાં આવેલું છે; અને તે વીસે જેમ મજદીઅસની દીનની અંદર (ઇઆને
પાક અવસ્તામાં) જાહેર કરેલું છે, તેમ તે પજદ, ૪૩૩૩ તરેહનાં દરદોને તોડેછે.
જેમકે તે દરદોનાં નામ (અવસ્તાની અંદર) નીચે મુજબ જણાવેલાંછે.
અખિર—અઘૂર—અઘ્રાંમ—ઉગ્રાંમ—દાજુ—તફ્નુ (તાપ)—સારન—સાર-
સ્ત્ય—અઘ્રષી—અને બીજાં, કે જેઓની ઓલખ જાંણઈતીછે. (આએ)
ઉપર લખી જણાવેલી વીગતવાલાં દરદો, (આદમીનાં) બદનનાં તત્વોમાં,
આમેજ થવાની કઉઅત ધરાવનારાંછે. અને તે 'ફ્રશોકેરેત' (ઇઆને સેવટના
શુધારાના) વખત શુધી, રેહસે. અને તે સઘલાં દરદોનો 'ફ્રશોકેરેત' ના વખત
ઉપર, નાસ થવા સારૂં તથા તેઓનો અન્ત આવ્વા થકી, (દીનમાં) જાહેર
૪૪ કરેલું છે. આએ તનને લગતી બીમારીના જુદા જુદા વીભાગોછે. તેમાં
દરએક બીમારીની અંદરથી, બીજી તરેહની બીમારીની ઉતપનતી થાએછે.
એમાં કેટલાંએક દરદો પારખી સકાએ એવાંછે, અને (તેવાં દરદો) ને
'પતુશક' ઇઆને બાહેર નીકલી આવેલાં (દરદ) ને નાંમે જણાવેલાંછે; જેવાંકે
વધારે વરસાદથી નાબુદ થનારાં દરદો—તથા ઘર-ધુમડાં, ઇત્યાદીછે. અને
બીજી (બદનને લગતી બીમારીમાં) કેટલાંએક દરદો, જે માલુમ નહી પડે
એવાંછે, તેને 'અપતુષક' ઇઆને બાહેર નહી નીકલી આવેલાં દરદોને નાંમે
જણાવેલાંછે. જેવાંકે—તાપ—તથા અંદરથી લાગતી લાગણીને લગતાં દરદો,
૪૫ (જેમકે, નજલો—દુખારો—પેન ઇત્યાદી) છે. એજ મુજબ આતમાને લગતી
દરએક બીમારીને, બે ભાગમાં વેંહચી નાંખેલીછે. તેમાં એકને, આગલા
એરાદાવાલા દુરગણનું નાંમ આપેલું છે, જેમાં લોભ, ગોસ્સો ઇત્યાદી (દુરગુણો)
છે. અને બીજાને પાછલા એરાદાવાલા દુરગુણનું નાંમ આપેલું છે, અને
તેમાં દેવપ્રસ્તી (ઇઆને બુરી હીલચાલ) તથા (ગુનાહને લગતાં) છુપેઆં
કાંમો, ઇત્યાદી દુરગુનોનું નાંમ આપેલું છે. (આએ ઉપર જણાવેલા) બદનને
લગતા મરજોની દવા, તરેહ તરેહનાં જાડ-પાંણુની જાતથી જણાવેલીછે,
કે જે બેહદ જાડપાંણો જમીન મધેથી ઉગેછે. અને તે દવાઈ ઇનસાં-
નની સકતીનાં પરમાંણ મુજબ આપવાને ફરમાવેલું છે. આગલનાં કરતાં,
હમણાં જે કાંઈ, દવાઈની અંદર શુધરેલી અને ઘણી ઉમદા, દવાઈ
તરીકે મુકરર થાએલીછે, તે 'અરીરકને કાબુરી' નાંમની દવાછે. આએ

દવાઈ, આગલ ઘણીજ જોહરી હતી, પણ હમણા તે દવાઈ, બીજી દવાઈની સાથે મેલવીને આપવાથી, તે, (દરદી) ના ઉપાએ તરીકે થાઇ પડીછે. અને માંણસ તથા ગોસ્પંદનાં ખાંનાંમાં, જે કાંઈ જેહર પોહચેલું હોએચ, તો આએ દવાથી, તે સઘલું ચહડતે દરજજેનું જેહર, (તેમાંથી) દુર કરેઆમાં આવેછે. વલી એમ કેહછે કે, આજાર અને દરદ તથા તેહને લગતાં બીજાં નવાં નવાં (દરદોના) ઉપદરવનું નીવારંણ કરવાના તરેહવાર એલાજ, તથા તનદરૂસ્તી આપવાની સરવેથી વધારે કઉઅતવાલી જે કાંઈ વસ્તુઓછે, તે જાડ પાંન તથા શુખ્ખડનાં જેવાં લાકડાંનાં જાડથી જુદી રીતે જમીનની અંદરથી ઉગેલાં 'ગોકરતન'* નાંમનાં જાડથીછે. અને સઘલી દવાદારૂ આએ 'ગોકરતન'

---

* 'ગોકરતન' એ વંદીદાદની ૨૦ મી પરગરદમાં જણાવેલાં [illegible] 'ગઓકેરેન' નામનાં જાડને કેહેછે. 'બુન્દેહશને' નાંમની પેહલવી કેતાબમાં, એ જાડને [illegible] એઆને 'આજારને ટાડનારાં સઘલાં બીઆંવાલું જાડ' એવું સેફાતી નાંમ આપેલુંછે. પ્રોફેસરો સીગલ, સુસ્ટી અને વેસ્ટે આએ જાડની 'હોમે શુફેદ' ને નાંમે આપણને ઓલખ આપીછે; પણ પાક અવસ્તાનાં તેમજ 'બુન્દેહશને-મીનોખેરદ', 'આફ્રીનેપંજી' અને 'દીનકરદ' નાં ઉપલાં લખાંણની સાથે સરખાવતાં, આપણને જણાએછે કે, 'ગઓકેરેન' અને 'હોમે શુફેદ' એ બે જાડો તદન એકેકથી જુદાછે. 'ગઓકેરેન' જાડ, દરીઆનાં કીનારા વાલી જમીન ઉપર ઉગેલુ છે. અને 'હોમે શુફેદ' નું જાડ 'ફ્રાકર્દ' નામના દરીઆની અંદર ઉગેલુંછે. 'મીનોખેરદ' નાં લખાંણ મુજબ, પેહલ્લું જાડ જે જમીનની ઉપરછે, તેની ઉપર સીમુરગનું રેહઠાંણછે; અને બીજું જાડ જે દરીઆની અંદરછે, તેની આગલ તેના પાસબાંનીને સારૂ 'કર' નાંમની મછીછે, કે જે માસલી તે જાડને નોકસાંન કરનારાં ખરફસ્ત્રોથી તેનો સંભાલ કરેછે.

વંદીદાદની બીસમી પરગરદમાં મરજોને દફે કરવાની જેકર આવેલીછે, તેમાં 'ગઓકેરેન' જાડવીસે પાક દાદારે પેગમબર અશો જરતોશતને આએ રીતે કહીઉછે કે, 'હું અહુરમજદે, આદમીઓનાં બદનને લગતા સઘલા મરજોને દુર કરવા સારૂ, 'ગઓકેરેન' નામનાં એક જાડથી, તનદરૂસ્તી આપનારાં સો, હજાર, અને દસ હજારથી વધારે જાડોને (જમીન ઉપર) દરએક ગમ ઉગાડુંઆછે.' અને એ વીસેના પાક અવસ્તા આએછે:—

[illegible]

વલી 'અહુરમજદ યશત' ના છેલ્લા ભાગમાં 'ગઓકેરેન' જાડને લગતી સંપુરંણ સહમજ મેલવીને, તેને આધારે માંણસોને તનદરૂસ્તી આપનારા 'એરમોખ્યવાઓ' નામના એક અશો મરદનાં પાક ફ્રોહરની તથા 'ગઓકેરેન' જાડની, આપણા અશો પેગમબરે યાદ કીધી હતી, તે અવસ્તાનો દાખલો આએ રીતનોછે.

[illegible]

નાંમનાં એક ઝાડથી ઉતપન થાએલીછે. વલી *'હોમે શુફેદ'† નાંમનું એક ઝાડ, જે 'ફ્રાંકરદ' નાંમના દરીઆની અંદર ઉગેલુંછે, તે (હોમેશુફેદ) થી, સેવટના

૪૬ શુધારાને વખતે, માંણસોને અમરગ કરવા વીસે, (દીનમાં) જણાવેલુંછે. (માંણસની જાતને) તનદરૂસ્તી, બે તરેહનીછે; તેમાં એક તનદરૂસ્તી, તેનાં રવાંનને માંટેનાં સારાં પ્રમાંનો, (ઇઆને સારા ગુણો) ની મારફતે, નેકી મેલવવાએ

૪૭ તથા આતમાને લગતી સકતીઓને, સુધરેલી રાખવાએછે. બીજી તનદરૂસ્તી, તનને લગતીછે; તે બદનને લગતા અવયોને સલાંમતી ભરેલી તરતીબથી

૪૮ રેહવાએછે. (માંણસના) આતમાને સુધારવાની જરૂર, તેહને લગતી સક-

[illegible]

'હજાર ગણી અને દસ હજાર ગણી તનદરૂસ્તી આપનારાઓમાંના, તે અશો મરદની હમો યાદ કરીએ છઇએ કે, જેણે 'એરમોખ-વાઓ' નું નામધારણ કરીઉં હતું; અને બીજા અશોઓનાં કરતાં, અહુરમજદનાં પેદા કરેલાં એજમતી 'ગઓકેરેન' ને લગતી પુછપરછ (ઇઆને શોધ) કરનાર, યાદ રાખનાર અને તેને લગતો એતેકાદ રાખનારો હતો. (તે) અહુરમજદનાં પેદા કરેલાં 'ગઓકેરેન' ની હમો યાદ કરીએ છઇએ.' આએ ઝાડ વીસે 'બુન્દેહશને' કેતાબમાં લખેછે કે:—"દર વરસ, પેલું મોરગ, તે ઝાડને જખમી કરેચ, (એટલેજે તે ઝાડને હીલવેચ, તેથી તે ઉપર થાએલાં બીઆં ખેરી જાએછે), અને તેથી તે બીઈ, દરીઆનાં પાંણીમાં પડેછે, અને વરસાદની સાથે તેશતર યજદ, તે બીઓને જમીન ઉપર વરસાવેછે." 'મીનોખેરદ' માં લખેછે કે, તે બી ખરી પડેછે, તેને 'ચમરૂસ' નામનું એક પક્ષી દરીઆવનાં પાંણીની અંદર નાંખેછે.

† 'હોમે શુફેદ' નું ઝાડ 'ફ્રાંકરદ' નામના દરીઆવની અંદર ઉગેલુંછે. 'બુન્દેહશને' નાંમની પેહલવી કેતાબમાં લખેછે કે, "'હોમે શુફેદ' નું ઝાડ અરદુઇસુરનાં પાંણીના ચશમાની અંદરછે. અને તે 'ગઓકેરેન' ઝાડની નજદીકછે, (એટલેજે 'ફ્રાંકરદ' દરીઆવના જે કીનારા ઉપર 'ગઓકેરેન' ઝાડછે, તે ઝાડની સાંમણે દરીઆની અંદર 'હોમે શુફેદ' નું ઝાડછે.) આએ બેઆઝાર કરનારા હોમે સુફેદની સલીઓને કુટીને તેનો રસ પાવાથી (આખેરશના વખતમાં અશો અહુરમજદ) માણસોને અમર કરશે." ઇજશનેના ૧૦ મા હાની સેવટે, તરણ જાતના હોમની ઇઆદ કરેઆમાં આવેલીછે, તેમાં પેહલ્લી પાહડ ઉપર ઉગનારા હોમનીછે, બીજી દુનીઆંનાં લોકોને ચહડતે દરજજેનું શુખ આપનારા હોમ યજદનીછે, અને તરીજી (ઇઆને છેલ્લી) યાદ, આખેરશને વખતે મોહતને દુર કરનારા હોમનીછે. જેમકે:—

[illegible]

એટલેજે 'પાહડ ઉપર ઉગનારા શુનેરી (ઇઆને પીલા રંગના), હોમની હમો યાદ કરીએ છઇએ; દુનીઆંના લોકોને ચહડતે દરજજેનું શુખ આપનાર હોમની હમો યાદ કરીએ છઇએ; અને મોતને દુર કરનારા હોમની હમો યાદ કરીએ છઇએ.'

આએ અવસ્તામાં યાદ કરેલો પેહલ્લો 'હોમ', જે હોમશલીને ઇજશનેગાહમાં અથોરનાંનો વાપરેછે, તેછે; બીજો 'હોમ' હોમયજદછે; અને તરીજો મોતને દુર કરનારો 'હોમ', તે ઉપર જણાવેલો હોમે શુફેદછે.

તીઓની અંદર આમેજ થએલી ઘાતથીછે. જેમકે (માંણસની) સહમજ સકતી, જે આતમાને લગતી સકતીછે, તેની અંદર, તેના દુશમન તરીકે, બુરી વકુફ—જનાંકારી—દીનની નાવાકેફીથી થતા ગુનાહ, ઇત્યાદી વસ્તુછે. અને દાંનાઇની સકતીથી, જે સારો ખ્વાસછે, તેની અંદર જનાકારી, દીનની ઉપર નહી ધેઆન આપવાની આતમાને લગતી દુશમની તથા પવીતરાઇને હાંણી પોંહચાડનારાં ગુનાહને લગતાં કાંમ અને ઠગાઇ હોએછે. વલી (માંણસની) બલ સકતી જે આતમાનું કઉઅતછે, તેની અંદર તેહના દુશમન તરીકેની દેવપરસ્તી કરવાનો તથા પવીતરાઇને હાંણી પોહચાડવાનો ગુનાહ રેહછે. વલી પુરતી વીચાર સકતી, જે આતમાનું બલછે, તેમાં અશોઇને હાંણી પોંહચાડનારા દુશમન તરીકે, દેવપ્રસતીને લગતો ગુનાહ, મલેલો હોએછે. તેમજ આતમાને લગતી શબીઅતા સકતીની અંદર, તેના દુશમન તરીકે, (ભલી પેદાએશની) ગીબત કરવાનો ઉલટી અકલને લગતો દુરગુણ મલેલો હોએછે. વલી (આતમાની) જોવાની લાએક સકતીની અંદર, તેના દુશમન તરીકે, ઉલટી અકલને લગતો જનાકારીનો દુરગુણ મલેલો હોએછે. તેમજ આતમાની હીલચાલ કરવાની સકતીની અંદર, તેના દુશમન તરીકે, આલસાઇ તથા બદકારીને લગતો દુરગુણ મલેલો રેહછે. વલી (ઇનસાંનને) ચુપ રેહવાની સકતીની અંદર, તેના દુશમન તરીકે, બદકારીને લગતું બોલવાનો દુરગુણ તથા આલસાઇને લગતો ગુનાહ મલેલો હોએછે. માંટે જાંહાંસુધી માંણસ, તેહને લગતા સુધારાવાલી સકતીઓના સારા મેલાપથી, બદીના સંબંધથી પોતાનો સુધારો નહી કરે, તાંહાંસુધી તે ઘાતવાલું રેહછે. તથા તેહના આતમાની સકતીઓને, તે ઘાતથી ઇજા ભોગવવીછે. (માંણસે) ગુમરાહીનો પરદો નાંખનારાઓની ગાફેલીને, પોતાના આતમાથી દુર કરવી, એ આતમાને પવીતરાઇની મારફતે સુધારવાએ, તથા ગુનાહથી દુર રેહીને, સવાબને લગતી કુશેશ કરવાએ, અને અપવીત્તર થએઆ વગર, પવીત્તર રેહવાએછે. બદનને લગતાં દુઃખનું નીવારણ કરવાની જરૂર, જે ૪૯ થંડી અને શુકાસવાલાં દરદ, એબ આપનાર (અંધમઇનીઉશ) ની ઘાત તરીકેછે, તેનો ઉપાએ કરવાનાં કારણસરછે. વલી લોહી, એ (માંણસનાં) બદનના સીનગાર તરીકેછે, (માંટે બદનના) જે ભાગની અંદર, તે લોહીને ખલલ પોંહચેછે, ત્યાં તે બંધાઇ જાએછે. અને સરદીને લીધે લોહીને લગતી ગરમી થંડી પડી જાએછે. અને શુકાસને લીધે (લોહીને લગતી) તરાવત શુકાએછે. તેથી બદનને શીનગાર આપનારૂં જે લોહીછે, તે

બદનની અંદર તેનો સંભાલ કરવા સારૂ, મુતલક કઉઅતદાર રેહતું નથી. અને તેથી પેદાએશ આએ દુનીઆંમાં ચાલુ રેહવાથી તથા 'ફ્રશકેરેત'

૫૦ (ઇઆને સેવટના સુધારા) ને લગતો સંબંધ મેલવવાથી, અટકેછે. દાદારના હોકમથી કાંમ કરનારા (ગેબી યજદો), વગર ધીલે, જે તત્વોની તરફથી, સરદીને લીધે, ગરમીને એકદમ ઠંકાઈ જવાએ, તથા શુકાસથી, તરાવતનો નાસ થવાએ, બદનને નોકસાંન થઈઉં હોએચ, તે વગર સંકતી વાલાં બદનનાં લોહીને, બદનની અંદર પાછી હયાતી આપેછે. અને તેથી તત્વો, એકબીજાની સાથે બરોબરરીતે ચાલનારાં તથા (બદનમાં) શુધારો કરનારાં થાએછે. અને સરદીને લગતી બદીનો અટકાવ થવાથી, બદનને પાછી તરાવત મલેછે. અને શુકાસને લગતી બદીનો અટકાવ થવાથી, બદનનો પાછો ઉપાએ થાએછે. એટલેજે બદનને લગતું લોહી તથા કુઉઅત, જે કાંઈ ખરાબ શંબંધથી, જીનદગીને નોકસાંન કરનારૂ થઈઉં હોએચ, તે બદનને લગતાં મુલને ઉધારનારી સકતીઓની મારફતે, ફાએમીવાલું તથા શુધરેલું થાએછે. (દીનની અંદર) એમ જાહેર કરેલુંછે કે, સઘલાં જાનદારોનાં બદનની અંદર બીમારી, એબ આપનાર (અંઘ્રમઈનીઉશ) ની હરીફાઈ તથા બદકારીથી થાએછે. અને બદનની અંદર તનને લગતી જે ઘાત પાકેછે, તે, તેની અંદર, ખોટારાંવાલી સકતીનું રેહઠાંણુ હોવાને લીધેછે. અને બદનને લગતાં લોહીનો શુધારો અને તેહની કઉઅત, તેની (અંદરના) જોસ્સાઓથીછે. લોહીનો જોસ્સો, બદનની અંદરના ભાગને, તેમજ બદનના બાહેરના ભાગને, તેહને લગતી દવાઈ અને ઉપાએ કરનારા સારા હકીમથી, તનદરૂસતી આપેછે. અને તેથી એબ આપનાર (એહરેમન) ની ઘાત કરવાની આમીજશ ભરેલી હાલત છતાં, આએ દુનીઆંમાં ખલકનું તથા તેહની ઓલાદનું, ચાલું રેહવું થાએછે. વલી (દીનમાં) એમ જાહેર કરેલુંછે કે, (આએ દુનીઆંમાં) એબ આપનાર (અંઘ્રમઈનીઉશ) ની ઘાતને લગતી આમીજશની હાલતમાં, માંણુસે પોતાને, જેમ તેની જાત સલાંમત રહી

૫૧ સકે, તેવી રીતે, શુધારવું જોઈએછે. માંણસનાં બદનની તનદરૂસ્તીને શુધારવા સારૂ, બદનના આકારને બનાવનારાં તત્વોછે. અને ઇનસાંનના આતમાને ફાએદો કરવાને માંટેની સકતીઓ, 'અખો' ને (ઇઆને

૫૨ અગમચેતી આપનારી ગેબી સકતીને) મલતી છે. બદનને લગતા જોસ્સાને હાજતમંદ રાખવો, એ તેહને લગતો હરીફ જે ભુખછે, તેથીછે; માંટે તે હરીફ તરીકેની ભુખને બેસાડી દેવા સારૂ, બદ-

નના જોસ્સાને, (ખોરાકની) મદદ આપવી; (કેમકે,) હયાતીવાલાં ઈનસાનની કઉવ્અતને ચાલુ રાખવા સારૂ, (તેને લગતુ) ખાંણું પીનુંછે. ઈનસાંન તેહના પેટમાં ખોરાક બરોબર હોવાથી, તત્વોની મદદને લીધે, કઉવ્અતદાર અને જોસ્સાવાલુ રેહછે. વલી જો ખોરાકની અંદર તરાવત વધારે હોએચ તો, ઉનસરોની અંદર તરાવતવાલુ (ઈઆને આબી) તત્વ, (બીજા તત્વોની ઉપર) વધારે ગાલેબ થાએછે. એટલેજે, જાંહાંશુધી તરાવતવાલું, (ઈઆને આબી) તત્વ, નુકસાંનકારક શુકાસને સારૂ હોએછે, તાંહાંશુધી, (ઈનસાંન) હલાક થતું નથી. અને જાંહાંશુધી ગરમીનું તત્વ, નોકસાંનકારક શરદીને સારૂ હોએછે, તાંહાંશુધી, તે (ઈનસાંન) થંડું થતું નથી. જો ખોરાકની અંદર પવનતું તત્વ, (ઈઆને બાદી ઉનસર), વધારે હોએછે તો, બીજાં તત્વોની ઉપર તે પવનનુ ગાલેબ થાએછે. ઈઆને જાંહાંશુધી, તે પવનને લગતું તત્વ, (ઈઆને બાદી ઉનસર), નાતવાંનીને સારૂ, (એટલે જે કમસકતીને દૂર કરવા થકી), હોએછે, તાંહાંશુધી તે, માંણસના દમને બંધ કરતું નથી. જો ખોરાકની અંદર ખાક, (ઈઆને આતશ-બાદ-અને આબ સેવાએની પદારથ વધારે) હોએચ તો, બીજાં તત્વોની ઉપર તે ખાકી તત્વ, ગાલેબ થાએછે. એટલે જે જાંહાંશુધી ખાકી તત્વ, શુસ્તીથી દમને બંધ કરતું નથી, અને તેને ખોલ્લો રાખેછે, તાંહાંશુધી તે, આએ સઘલાં તત્વોની અંદર, કેથેબી કોઈ તત્વ, જો ભુખના ગલબાથી, કેટલેએક દરજજેની નાસકારક અસુખાકારીવાલું હોએ, તો તેહનો શુધારો કરેછે. આદમીની જીનદગીનો જે શુધારો રેહેછે, તે માફકસરના પરમાંણીક ખોરાકથીછે. તેમજ વલી જાંહાં દવાઈ ખોરાકનાં પ્રમાંણ કરતાં વધારે થાએછે, તો તે દવાની કઉવ્અતથી માંણસ બેજાંન થાએછે. કેટલેએક દરજંજેની દવા થોડી ખાવાથી, (માંણસને) ફાએદો થાએછે. અને તેનાં તત્વોને પ્રમાંણ પરમાંણેની કઉવ્અત મલેછે. દાદારની તરફથી (માંણસને, તેની) હયાતીને સારૂ મલેલી વસ્તુમાં, ઘણુંકરીને આતમાને શુધારવા સારૂ, દાંનાઈછે; જેની મારફતે આતમાને લગતી સકતીઓ, તેને લગતા ગુનાહ અને અપવીતરાઈનો ઉપાએ કરનારી વસ્તુ તરીકેછે. તેમજ બદનને તનદરૂસ્ત તથા શુધરેલું રાખવા સારૂં, દાંનાઈની મારફતે બદનને લગતાં તત્વો, તેને લગતી બીમારી અને મોહતનો ઉપાએ કરનારી વસ્તુ તરીકેછે. તે દાંનાઈ વગર, બીજી વસ્તુથી, (આતમા અને બદનને લગતી) ઘાતનો, નાસ થાઈ સકે નહીઃ તનને લગતો હકીમ, રવાંનને લગતા હકીમથીછે. અને રવાંનને લગતો હકીમ, તનને લગતા હકીમથીછે; કારંણ કે 43

રવાંનને લગતા મરજનું, (ઇઆને પાપનું), નીવારંણુ કરવામાં, ભલી દીન સીખવનારો રવાંનને લગતો હકીમ, જે ફાવેછે, તે (માંણસનું) બદન (તનદરૂસ્તીની અંદર) યોગીઅ હોવાને લીધેછે. અને તનને લગતાં દરદનું નીવારંણુ કરવામાં, જે તનને લગતાં દરદોને સાફ કરવાની કેલવણી લીધેલો હકીમ ફાવેછે, તે (માંણસનું) રવાંન ઘટતી, (ઇઆને વગર ફીકર ચીનતાવાલી), હાલતમાં હોવાથીછે. આએ બેહુ (તરેહના) હકીમો, તેઓને લગતાં દરદોનું નીવારંણુ કરવા સારૂ, તેઓના ઓધા તથા કાંમની તરતીબને લગતી સહમજને લાએકના, પાદશાહની તરફથી મુકરર થવા જોઇએછે. એમાં, જે બદનને લગતા મરજનું નીવારંણુ કરવાનાં મુખ્ય કાંમોછે, તે નીચે જણાવેલી પાંચ તરેહનાંછે. પેહલ્લું—(કાંમ) અસલને (ઇઆને બદનને) તથ હયાતીને, (ઇઆને આતમા) ને, શુધારવાનુંછે. બીજું—(કાંમ) તત્વોને એકસરખી હાલતમાં ચલાવવાનુંછે. તરીજું—(કાંમ) આતમા તથા બદનના અથયો (ઇઆને ભાગો) ને, તેહને લગતાં નોકસાંનથી, નવેસરથી સુધારવાનુંછે. ચોથું—(કાંમ) જનમેલાંને ઉધારવાનુંછે. પાંચમું—(કાંમ)
૫૪ અંદાંમના જોસ્સા તથા ખવાસને કાએદામાં રાખવાનુંછે. હકીમાંના તરીકાની અંદર, બદનનાં દુઃખનું નીવારણુ કરવાનાં કાંમ, દુનીઆંની (વસ્તુઓની) ઉતપનતી કરનારાં ચેઆર ઉનસરોને, (તેને લગતાં) નોકસાંનથી, સંભાલમાં રાખવાનું તથા બદનનાં તત્વોની અંદરથી, તેહનું સેવટ લાવનારા વધારા અને એબને બાહેર કાહડવાનું, અને પ્રમાણીક ઉપાએથી,
૫૫ તેહને સુધારવાનું અને બદનને સલાંમતી ભરેલું રાખવાનુંછે. રવાંનને લગતાં દરદ (ઇઆને પાપ) નું, નીવારણુ કરવાનું કાંમ, આતમાને લગતી ચેઆર સકતીઓ* ને, સારાં કાંમ કરવા સારૂ એકબીજાની સાથે જોડેલી રાખવાનું, તથા ગુનાહને લગતા હરીફથી તેહને જાલવી રાખવાનું, અને માંણસની વીચાર સકતી, વાચા અને કરણીને, બુરા વીચાર, બુરા વચન અને બુરાં કાંમથી પાછી રાખીને, સારા વીચાર, સારા વચણુ અને સારાં કાંમની મારફતે, તેની સેવટની હાલતને, (ઇઆને આવતી દુનીઆંને લગતી જીનદગીને), આરાસ્તગી આપવાનું, અને રવાંનનો (દોજખથી) છુટકારો કરવાનુંછે.

---

* રવાંનને લગતી ચેઆર સકતીઓ—તે જાંન-ઓએ-અઓ અને ફરોહરને સહમજવાં.

(૧૦૮) (માંણસને) આએ દુનીઆંમાં નવી હયાતી (ઈઆને બીનોઈ દુનીઆં) ને લગતું કાંમ કરવું, તથા નહી કરવા જોગ કાંમથી દુર રેહવું, સજાવારછે. તે વીસે ભલી દીનનો ખોલાસો. ૧

જાંણવું કે, કીહાં કાંમ (આએ દુનીઆંમાં માંણસે) કરવાં, અને કીહાં નહી કરવાં, તે વીસે આએ (નીચે જણાવેલા) બે તરીકાછે. તેમાં એક, શહુમજીને કાંમ કરવાનો તરીકોછે. અને બીજો, વગર શહુમજે કાંમ કરવાનો તરીકોછે. એમાં, જે સહુમજીને કાંમ કરવાનો તરીકોછે, તેની એચ્યાર રીતછે. અને જે વગર સહુમજે કાંમ કરવાનો તરીકોછે, તેની આઠ રીતછે. અને તે દરએકનો ખોલાસોં, દીનની રાહે નીચે જણાવેઆ પરમાંણેછે. જેમકે, (દીનમાં) જાહેર કરેલુંછે કે; જે (ઈનસાંન), સહુમજીને સવાબનું કાંમ કરનારૂંછે અને ગુનાહ-(નાં કાંમ) થી દુર રેહનારૂંછે; તે દીનની રાહે, તેહનાં તે કાંમથી, યજદોની બરાબરની પાક જાતવાલુંછે. (બીંજુ), જે (ઈનસાંન), સહુમજીને ગુનાહ (નું કાંમ) કરનારૂંછે અને સવાબ (નું કાંમ) કરવાથી દુર રેહનારૂંછે; તે દીનની રાહે દેવના જેવી પાપી જાતવાલુંછે. (તરીજું), જે (માંણસ), સવાબ અને ગુનાહ, એ બંધે (કાંમ) સહુમજીને કરનારૂંછે; તે દીનની રાહે, આએ પ્રકારનુંછે કે, તે સવાબ કરવાએ સારો બદલો મેલવનારૂં, અને ગુનાહ કરવાએ સજા ભોગવનારૂંછે. (ચોથું), જે (ઈનસાંન), જાંણવા છતાં, નહી સવાબ, કે નહી ગુનાહ, એ બેમાંનું કોઈ કાંમ કરનારૂં નથી, તે વીસે દીનમાં એમ જણાવેલુંછે કે, (તે ઈનસાંને) ગુનાહ નહી કરવાથી, ઈનસાફની રાહે કેદ વગરનુંછે. અને જે સવાબ તેહની ફરજીઆત તરીકેનો હોએ, તે નહી કરવાથી, (ઈનસાફની રાહે) તે કેદવાલું, (ઈઆને દોજખની સજા ભોગવનારૂં) છે. વલી વગર સહુમજે કાંમ કરનારાં આદમીઓમાં, જે (ઈનસાંન), વગર સહુમજે સારી ચાલચલણના વીચારથી, સવાબનું કાંમ કરનારૂં, અને ગુનાહ (નાં કાંમ) થી દુર રેહનારૂંછે, તે વીસે દીનની અંદર એમ જણાવેલુંછે કે, તે (આદમી), ભલાઈના એરાદાવાલું છે, તેથી સવાબ (નું કાંમ) કરવાએ, તે અહડતો દરજો મેલવનારૂંછે. પણ જે (માંણસ), વગર જોવે, (ઈઆને તપાસ કીધા વગર), સવાબનું કાંમ કરે તથા ગુનાહ (નાં કાંમ) થી દુર રેહ, તો તેથી, તેહને (આવતી દુનીઆંમાં) બુજોરગીનું ૨ ૩ ૪ ૫ ૬ ૭

૮ મલતું નથી.* (બીજું), જે (માંણુસ), વગર સહમજે, બુરી ચાલચલંણુના વીચાર, સાથે સવાબનું કાંમ કરનારૂં અને ગુનાહથી દુર રેહનારૂં હોએ, તો તે વીસે દીનની રાહે જણાવેલું છે કે, તે (ઇનસાંન) બુરાઇના
૯ એરાદા છતાં, (દોજખની) સજામાંથી છુટકારો મેલવાનારૂં છે. (તરીજું), દીનને લગતા વીચાર વગર, જે ઇનસાંન બેહશતનો બદલો મેલવવા સારૂ, સવાબનું કાંમ કરનારૂં હોએ. અને તેહનીથી જે કાંઇ ગુનાહ થએઓ હોએ, તેનો ધીકાર કરનારૂં તથા ફરીને તે ગુનાહનું કાંમ નહી કરનારૂં હોએ, તો તે વીસે દીનમાં એમ જણાવેલું છે કે, તે (આદમી), સારી ચાલચલંણુના વીચારે કરી, ભલાઇના એરાદાવાલું છે, તોપંણુ તે, ગુનાહ કરવાએ સજા ભોગવનારૂં છે. અને
૧૦ સવાબથી દુર રેહવાએ (દોજખનું) બંદીખાંનું ભોગવનારૂં છે. (ચોથું), જે (ઇનસાંન) વગર સહમજે, બુરી ચાલચલંણુના વીચારથી ગુનાહ કરનારૂં અને સવાબથી દુર રેહનારૂં છે, તે વીસે દીનમાં એમ જાહેર કરેલું છે કે, તે (આદમી), બુરાઇના એરાદાવાલું છે, તેથી તે ગુનાહ કરવાએ ઘણી સજા ભોગવનારૂં અને સવાબથી દુર રેહવાએ (દોજખનું) સખત બંદીખાંનું
૧૧ ભોગવનારૂં છે. (પાંચમું), જે (ઇનસાંન) વગર સહમજે, સારી ચાલચલંણુના વીચારથી, સવાબ અને ગુનાહ, એ બેહુ કરનારૂં છે. તે વીસે દીનમાં એમ જણાવેલું છે કે, તે ભલાઇના એરાદાવાલું છે; માંટે તે (આદમી), સવાબ કરવાથી બુજોરગી મેલવનારૂં છે. પંણુ જો તે (સવાબ) ની તપાસ નહી કીધી હોએતો, તે (દોજખથી) છુટકારો મેલવનારૂં નથી. અને ગુનાહ કરવાએ
૧૨ (દોજખનું) બંદીવાંનછે. (છઠું), જે (ઇનસાંન), વગર સહમજે ઉલટી ચાલચલંણુના વીચારે, સવાબ અને ગુનાહ, એ બેહુ (કાંમ) કરનારૂં હોએ, તો તે વીસે દીનનો એવો હોકમછે કે, તે બદીના એરાદાવાલું (માંણુસ) છે. માંટે સવાબનું કાંમ કરવાએ (પોતાના પેદા કરનારનો) આભાર માંનનારૂં થતું નથી. અને

---

* વગર જોને, સવાબનું કાંમ કરવાની અને ગુનાહથી દુર રેહવાની મતલબ, એ સહમજવી કે, દરએક આદમી પોતાને સારૂ બીજાને ધરમનું કાંમ કરવાનું સોંપે, અને તેહને તે કાંમ કરવા સારુ, પોતાની તરફથી રૂપીઆ આપે, પણ તે કાંમ તેણે કીધું છે કે નહી ? તે વીસેની તપાસ નહી કરે, અને જો તે કાંમ નહી થાઇઉં હોએતો, પેલા કરાવનારા ધણીને તેહનો બેહરો મલે નહી. જેમકે એક દાખલો લઇએ કે, એક ગાંમમાં જરતોશતીઓની હાલત ઘણી કંગાલ હોએ, તેઓની હાલત સુધારવાનું અને તેઓને બખ્શેશ કરવાનું કાંમ, અતરેનો એક જરતોશતી ગરહસ્થ, તાંહાંના રેહવાસી એક જરતોશતીને સોંપે, અને તેહની જોસ્તજોઇ કીધા વગર તે (પઇસા આપનારો ગરસ્થ) બેશી રેહ, અને પેલો શખ્સ તે કાંમ નહી કરે તો, તે કરાવનારને સવાબનો બદલો મલતો નથી.

વગર ચોકસીથી તે કાંમ કરવાએ, (દોજખથી) છુટકારો મેલવેઆ વગરનું અને ગુનાહ કરવાએ, સખત બંદીખાનું ભોગવનારૂંછે. (સાતમું) જે(ઈનસાંન ૧૩ દીનને લગતી) વગર સહુમજે, સારી ચાલચલંણના વીચારની મારફતે, (સવાબ અને ગુનાહ) એ બેહુ કાંમથી દુર રેહનારૂંછે, તે વીસે દીનનો એ હોકમછે કે, તે (ઈનસાંન) ગુનાહ કરવાથી દુર રેહવાને લીધે બુજોરગી ભોગવનારૂં અને સવાબ કરવાથી દુર રેહવાને લીધે (દોજખનાં) કેદખાંનાં વગરનુંછે. (આઠમું), જે (ઈનસાંન), વગર સહુમજથી, ઉલટી ચાલચલંણના વીચારે, ૧૪ (સવાબ અને ગુનાહ) એ બેહુ કાંમથી દુર રેહનારૂં હોએ, તે વીસે દીનનો એવો હોકમછે કે, તે (માંણસ), ઉલટી ચાલચલંણના વીચારને લીધે, બદીના એરાદાવાલુંછે; જેથી તે ગુનાહ કરવાથી દુર રેહવા છતાં, (બેહેશતની) બુજોરગી વગરનું અને સવાબથી દુર રેહવાએ (દોજખનુ) બંદીવાંનછે.

(૧૦૧) જે માંણસો, પોતાને (આએ દુનીઆંમાં) અમરગ હાલતમાં, તથા (સ્પન્તોમઈનીઊશ અને અંઘરમઈનીઊશનાં) પંતીઆલાંમાં, અને સઘલો વખત તેઓની તરફેનમાં, ચલાવેછે. તે વીસે ભલી દીનને લગતા ખોલાસો. ૧

જાંણવું કે, જે માંણસ, એબ આપનાર (એહરેમન) ને પોતાની ૨ અંદરથી દુર રાખનારૂંછે, તે પોતાને અમરગીને માટે ચલાવનારૂંછે. અને તે (ઈનસાંન), તેહની દરએક હીલચાલમાં ઉલટી અકલનો ભાગ લીધા વગર, પુરતી હુશીઆરીવાલી આદતથી (આએ દુનીઆંમાં) પોતાને ચલાવનારૂંછે. માંણસનાં દરએક કાંમની વલાંણ, (ભલી અને બુરી ગેબી ૩ સકતીઓની સાથે), પંતીયાલાંનો સંબંધ ધરાવનારીછે. અને તેનું કારંણ, આગલા દીનના પેશવાઓએ એવું જણાવેલુંછે કે, જે (ઈનસાંન), ભલા મીનો (ઇઆને સ્પન્તોમઈનીઉશ) ની મારફતે, પોતાને (આએ દુનીઆંમાં) ચલાવીને, જે આએપત મેલવનારૂંછે, તે (આએપત), પવીતરાઈને માંટેના સવાબની મદદવાલીછે. અને જે આદમી, બુરા મીનો, (ઇઆને અંગ્રમઈનીઉશ) ના ફરેબથી, પોતાને (આએ દુનીઆંમાં) ચલાવીને, જે આએપત મેલવનારૂંછે, તે (આએપત), અપવીતરાઈને માંટેના

૪ ગુનાહની મારફતે પોતાને બંદીવાંન કરવાનીછે. *માંટે, દાદારે તેહની હરવેસ્પ આગહીની મારફતે, સઘલાં આદમીઓને, પેદાએશની શરૂઆતથી, દરૂજનો ઘટાહો કરવા સાથે (આએ દુનીઆંમાં) ચાલવાની સહમજ આપેલીછે. કેમકે, તે દરૂજનો ઘટાહો કરવાનાં કાંમથી, (માંણસને) સેવટના સુધારાને માંટે, આખેરશને લગતા છુટકારાનું મેલવવું, અને તનપસીનના વખતમાં શુખ, પુરતાં ખોરેહ અને ચહડતા દરજાજામાં જાહેર થવું (ઇઆને જાણુમવું) છે.

---

૧ (૧૫) **આસમાંનની અંદર સરવેથી ઉનચી જગોએ, કે જેયાંથી, દાદારે ખોરશેદને, દુનીઆંની શરૂઆતમાં પેદા કરેઓ હતો, ત્યાંથી તેને કેટલી વખતે પાછું પ્રકાશવું છે? તે વીસે ભલી દીનને લગતો ખોલાસો.**

---

૨ જાંણવું કે, આસમાંનની અંદર સરવેથી ઉનચી જગોએ, જેયાંથી, દાદારે ખોરશેદને, દુનીઆંની શરૂઆતમાં પેદા કરેઓ હતો, ત્યાંથી, તે (ખોરશેદ) ને ચેઆર મરતબે પ્રકાશવુંછે. અને (ખોરશેદને) તેમ (પ્રકાશવા) ની મતલબ, (ચેઆર મરતબે આએ દુનીઆંનાં લોકોને) દીનની સહમજ આપવા વીસેનીછે. દાદારે પરથમ દુનીઆં પેદા કીધી, તે વખતે ખોરશેદને આસમાંનની અંદર સરવેથી ઉનચી જગોએ ઠંમ, (ઇઆને હીલચાલ વગરનો), પેદા કરેઓ હતો. અને (તેઆરપછી તે ખોરશેદને), તે સરવેથી ઉનચી જગોએથી, ચેઆર તબક્કે, દરએક તબક્કાના અરસામાં, તેની શુરજમુખીની અંદર તેને વધતો જતાં, ઘણો કઉઅતદાર દેખાવે, એઠે ઉતારેઓ હતો. અને તેજ હાલતમાં, ખલકનાં લોકોને ફાએદો કરવા સારૂં, અને ફશોકન્તના વખત શુધી તેહને હમેશાં ચાલુ રેહવા સારૂં, ચાલતો કીધોછે. તે (ખોરશેદ) ને, દુનીઆંમાં હમેશાં ચાલુ રેહવું, સઘલી દુનીઆંને પેદાના કરનાર દાદારની કઉઅતવાલા એરાદાથી (ઇઆને અશો અહુરમજદની મરજી મુજબની વલાંણથી) છે. અને તેને પરથમ પેદા થવાની સરવેથી ઉનચી જગોમાં, (એટલે જે) જયાં તેહને (ખોદાએતાલાએ) પરથમ પેદા કરેઓ હતો, ત્યાં પાછું આવવું, ખલકનાં લોકોને ફાએદો કરનારાં ફરમાંન લાવનારા (પેગમબરો) ના વખતને (બતલાવવા) સારૂછે. ખોરશેદને ફશોકન્તના વખત શુધીમાં, (તેની અસલ જગોએથી) જેટલી વખત ચાલુ રેહવું તથા જેટલી વખત, (આસમાંનના

અંદરનાં) તેનાં સરવેથી ઉંચાં મકાંનમાં પાછું જવું છે, તે તેના પેદા કરનારની કઉઅતના એરાદાથી (ઇઆને તે સાહેબની મરજીનાં બલથી) છે. ખોરશેદનો, એ કઉઅતને લગતો એરાદો, (ઇઆને ખોરશેદને તેહનાં અસલ ૩ મકાંનમાં જવું અને ત્યાંથી પાછું ચાલુ થવું), એ અશો જરતોશતની મારફતે (દુનીઆંમાં) પરસીધ થાએલી મજદીયસની દીનને ફરીને ચાલુ થવાં વીસે (ની નીશાંન તરીકે) છે. અને તે(ને લગતો ૪ પેહલલો એરાદો), હવે પછી જરતોશતનો હજારો ((ઇઆને જરતોશતીની મારફતે ચાલુ થાએલી દીનની હદ), પુરી થવાના વખતને લગતોછે. આએ વખતે, (સુરજને ફરવાની સ્પાટીને) મથાલેથી (સુરજને) પાછું ઉપર જવાની એક હદ, કે જે (હદ), પેહલલા અંદરગાહ (ઇઆને તબક્કા) ને નાંમે ઓલખાએછે, તે (સુરજને) પરકાશવાનાં આસમાનની અંદરનાં પેહલલાં મકાંનમાં, (સુરજને) અટકવુંછે. અને તે તબક્કાની અંદર ૧૦ દાહડા અને રાત શુધી તેહને રેવુંછે. (એ પછી) હોશેદરનો ૫ હજારો, (ઇઆને હોશેદરની મારફતે ચાલુ થાએલી દીનની હદ), પુરી થતી વખતે, (સુરજને ફરવાની સ્પાટીને) મથાલેથી, (સુરજને) પાછું ઉપર જવાની બીજી હદછે, કે જે (હદ), બીજા અંદરગાહ, (ઇઆને તબક્કા) ને નાંમે ઓળખાએછે, તે (સુરજને) પ્રકાશવાના આસમાંનની અંદરનાં બીજાં મકાંનમાં, (સુરજને) વધારે કઉઅતવાલા એરાદાથી પાછું આવવુંછે. અને તે તબક્કાની અંદર ઘણાં કઉઅત સાથે (સુરજને) ૨૦ દાહડા અને રાત શુધી રેહવુંછે. (એ પછી) હોશેદરમાહનો હજારો, (ઇઆને હોશેદરમાહની મારફતે ચાલુ ૬ થાએલી દીનની હદ), પુરી થાતી વખતે, (સુરજને ફરવાની સ્પાટીને) મથાલેથી, (સુરજને) પાછું ઉપર જવાની તરીજી હદછે, કે જે (હદ), તરીજા અંદરગાહ (ઇઆને તબક્કા) ને નાંમે ઓલખાએછે, તે સુરજને પ્રકાશવાનાં આસમાંનની અંદરનાં તરીજાં મકાંનમાં, (સુરજને) ઘણાં વધારે કઉઅતવાલા એરાદાથી પાછું આવવુંછે. અને તે તબક્કાની અંદર ઘણાં વધારે કઉઅત સાથે (સુરજને) ૩૦ દાહડા અને રાત શુધી રેહવુંછે. (એ પછી) સોસીઓશ ૭ (ની મારફતે ચાલુ થાએલી દીન) નાં ૫૭ વરસ પુરાં થાતી વખતે, (સુરજને ફરવાની સ્પાટીને) મથાલેથી, (શુરજને) પાછું ઉપર જવાની ચોથી હદછે, કે જે (હદ) ચોથા અંદરગાહ, (ઇઆને તબક્કા) ને નામે ઓલખાએછે, તે શુરજને પ્રકાશવાનાં આસમાંનની અંદરનાં ચોથાં મકાંનમાં, (સુરજને) ઘણાંજ કઉઅતવાલા એરાદાથી પાછું આવવું અને તે તબક્કાની અંદર રેહવુંછે.

કે જયાં તેહની જાતને, ખલકને ફાએદો પોહચાડવા સારૂ પરથમ પેદા કરેઆમાં આવી હતી. અને શરૂઆતમાં વગર હીલચાલે રાખેઆમાં આવી હતી. આએ વખતે, કે જે વેલા સુરજ આસમાંનની અંદરના સરવેથી ઉનચા ચોથા તબકાની અંદર પ્રકાસ્સે, ત્યારે જે કોઈ એહરેમનને લગતાછે, તેઓને હાંણી પોહચવી, તનપસીનનું બનવું, અને ખલકને પાછું સવછ થવુંછે.

—◦◦◦—

૧ (૧૫૧) મજદીયસની દીનની ચહડતે દરજજેની સહમજ, (અવસ્તાના) તરંણ ભાગની અંદર (આપણને) મલવા વીસે, (ભલી દીનને લગતો ખોલાસો).

—◦◦◦—

૨ જાંણવું કે, દીનનો જે પેહલ્લો પેશવા (અશો જરતોશત) હતો, તેણે મજદીઅસની દીનને લગતી ચહડતે દરજજેની સહમજ, (અવસ્તાના) તરંણ ભાગની મારફતે, જેકાંઈ ભલી દીનની અંદર બતલાવેલીછે, તે એટલા સારૂછે કે, દાત* ની મદદથી, હાત માથ્ર† અને ગાથા‡ ને લગતાં કાંમછે. અને 'હાત માથ્ર' ની મદદથી, 'દાત' અને ગાથાને લગતાં કાંમછે. તેમજ 'ગાથા' ની મદદથી, 'હાત માથ્ર' અને 'દાત' ને લગતાં ૩ કાંમછે. એ વીસેનો સહમજ પડવા જોગ ખોલાસો એછે કે, 'દાત' ની અંદર આએ દુનીઆંને લગતાં આદમીઓને, આએ દુનીઆંમાં કેમ ચાલવું, તે વીસેનું ચહડતે દરજજેતું ગણેઆંણ આપેલુંછે. અને 'હાત માથ્ર' અને 'ગાથા,' ૪ તેના (ઇઆને દાતના) વસીલા તરીકેછે. ગાથાની અંદર મીનોઈ દુનીઆં અને તાંહાંના રેહવાસીઓનાં કાંમને લગતું ચહડતે દરજજેનું ગણેઆંણ આપેઆમાં આવેલુંછે. અને તેના વસીલા તરીકે 'હાત માથ્ર' અને 'દાત' છે. ૫ 'હાત માથ્ર' ની અંદર, મીનો અને ગેતી (ઇઆને આવતી મીનોઈ દુનીઆં

---

* દાત—એ, જે અવસ્તાની અંદર આએ દુનીઆંમાં માંણસે કીહાં કાંમ કરવાં અને કીહાં કાંમથી દુર રેહવું, તે વીસેની સહમજ આપેઆમાં આવેલીછે; તે અવસ્તાના ભાગને કેહછે.

† હાત માથ્ર—એ પાક ઓદાએતાલા અને તેના નેક ગુણવાલી સકતી ધરાવનારા યજદ-અમેશાસ્પંદોની આરાધણા અને અસ્તુતી કરવાના તથા તેઓની હજુરમાં નેક દુઆ માંગવાના અવસ્તાનો, જે ભાગછે; તેહને કેહછે.

‡ ગાથા—એ અવસ્તાના જે ગાએણરૂપી ભાગની અંદર, પાક દાદાર અને તેહની મીનોઈ દુનીઆંને લગતાં કામની સહમજ આપેઆમાં આવેલછે, તેહને કેહછે.

અને આએ ફાંની દુનીઆંને ના લોકોનો એકબીજા વચ્ચે સંબંધ રાખવા વીસેના વસીલાઓને લગતું મહુડતે દરજજેનું ગણેઆંણ આપેઆમાં આવેલુંછે. અને 'ગાથા' અને 'દાત' તેના વસીલા તરીકેછે. (એટલેજે દાતને લગતા અવસ્તાની અંદર માંણસને આએ દુનીઆંમાં નીતી અને પરહેજગારીથી રેહવાની સહમજ આપેલીછે. અને ગાથાના અવસ્તાની અંદર મીનોઈ દુનીઆને લગતાં કાંમ અને તાંહના રેહવાસીઓને લગતી સહમજ આપેલીછે. તેથી આદમીને જેમ આએ દુનીઆંમાં તેણે શું કાંમ કરવાં, કીહાં કાંમથી દુર રેહવું, એ બાબત જાણવાની જરૂરછે, તેમજ તેને આવતી મીનોઈ દુનીઆં કેહવી પરકારનીછે, અને તેઆં શુખ અને દુખ કેહવી રીતે મલેછે, તે વીશેની સહમજ મેલવવાની અગતછે; કેમકે એ બેહુ જાતની સહુમજ મલેઆ વગર માંણુસ આએ દુનીઆંમાં કાએદાસર રેહી સકે નહી, અને આવતી દુનીઆંનું શુખ મેલવવાને કબુ લાએક થાએ નહી. પણુ આએ ઉપલી બેહુ જાતની સહમજ મેલવવા છતાં, આએ દુનીઆંમાં માંણુસથી, મીનોયજદોની સાહેતા વગર, એકસરખી રીતે દીનનાં ફરમાંન મુજબ, શુધરેલી હાલતથી રેહવાઈ સકાતું નથી. કેમકે, તેહની ઉપર, સ્પન્તોમઈનીઉશ અને અંગ્રમઈનીઉશને લગતી સારી અને માઠી ગેબી સકતીઓનું ખેંચાંણુ ચાલેછે; તેથી માંણુસ અંગ્રમઈનીઉશની ખરાબ વલાંણુ તરફ નહી ખેંચાએ અને સ્પન્તોમઈનીઉશની તરફેનમાં રેહ તેહને સારૂ, તેણે આએ દુનીઆંમાં ગેબી યજદ અમેશાસ્પંદોની મદદ, દોસ્તી અને તેઓનો પ્રતાપ મેળવવા થકી, તેઓની બંદગી અને સ્તુતી કરવી જોઈએછે. અને તેમ કરવાનાં સાંધણુ તરીકે તેને સારૂં આઅના અવસ્તાછે. કે જે પહવાથી, તે માંણુસ સાથે, યજદ અમેશાસ્પંદોની મોહબત જોડાએછે, અને તેઓની મદદથી તે અંગ્રમઈનીઉશની વલાંણુથી દુર રેહી સકેછે.) અને તેમજ અવસ્તાની દરએક બંદગી જોડેઆમાં આવેલીછે.*

---

* આપણા અવસ્તામાં પેગમબર અશો જરતોશતની તરફથી જેબી બંદગી જોડવામાં આવેલીછે, તે દરએક બંદગીની અંદર, ઉપર જણુવેઆ મુજબ 'દાત', 'હાતે માંથ્ર', અને 'ગાથા,' એ તરણે ભાગના અવસ્તા એકબીજાની વચ્ચે પઢવા સારૂં મુકરર કરેલાછે. જેમકે દાખલા તરીકે, વંદીદાદની બંદગીની અંદર, 'હાતે માંથ્ર', 'ગાથા," અને 'દાત' એ તરણે ભાગના અવસ્તા એકબીજા વચ્ચે પઢેઆમાં આવેછે. તેમજ એક મુરોશબાજની બંદગીની અંદર તપાસીને જોસુંતો, તેમાં પણુ ઉપલી તરણે બાબતને લગતા અવસ્તા આવેલાછે. અને એજ પરમાંણે આપણા દરએક અવસ્તાની બંદગી, ઉપલા તરંણુ જાતના અવસ્તાની મતલબ વગર જોડાએલી નથી. માટે એવી રીતની પેગમબર જરતોશતની મારફતે દીનને લગતાં

૧ **(૧૫૨) અંઘરમઈનીઊશની જે ઘાત, સ્પન્તોમઈનીઊશની પેદાએશની ઊપર ગલબો કરવા સારૂં છે, તે ઘાતને દુર કરીને, દાદાર તે(હની પેદાએશ) ને, (આએ દુનીઆંમાં) ચાલુ રાખનારછે. તે વીસે ભલી દીનને લગતો ખોલાસો.**

—◎◎|◎◎—

૨ જાંણવું કે, અંગ્રમઈનીઉશે, (તેની) ઘાતમાંની દરએક ઘાતને, સ્પન્તો-મઈનીઉસની પેદાએશ ઉપર ગલબો કરવા સારૂં કરેલીછે. તે ઘાતનો હમેશાં ૩ સ્પન્તોમઈનીઉશ, તેની પેદાએશથી ઘટાડો કરેછે. અને આએ (નીચે જણાવેલા) પાંચ તરીકાથી, સ્પન્તોમઈનીઉશ, તે(ની પેદાએશ)ને તે (ઘાત)ની ઉપર, (ઇઆને ૪ તે ઘાત હોવા છતાં), ચલાવનારછે. જેમાંનો પેહલો તરીકો, અંગ્રમઈનીઉશની ઘાતનો એક રીતનો ઘલબો, જે (વસ્તુ)ની ઉપર થએલો હોએછે, તેહને દુર કરવાનોછે. એટલા વાસતે કે, અંગ્રમઈનીઉશનું કાંમ હરીફ તરીકે, ખાલેસ ગરમીની અંદર, સરદીને પોહચાડવાનું, અને ખાલેસ તરાવતની અંદર, સુકાસને પેવસ કરવાનુંછે. અને તેનો એરાદો સરદીની મારફતે ગરમીનો, અને સુકાસની મારફતે તરાવતનો, અંત લાવવાથી, ભલી જીનદગી ધરાવ-નારાઓને વગર તેજના કરવાનો, ખલકને નકાંમી કરવાનો અને લોકોને (દુનીઆંમાં) ચાલુ રેહવાથી અટકાવવાનોછે. સ્પેન્તો મઈ-નીઉશ, ખાલેસ ગરમીની સાંહાંમણે દુશમનીથી પોહચનારી સરદી, જે તરાવતને હાંણી પોહચાડનારીછે, તેને અટકાવનારછે. તથા ખાલેસ તરાવતની સાંહાંમણે પોહચનારો સુકાસ, જે ગરમીને ખરાબ કરનારોછે, તેનો અટકાવનારછે. જાંહાં, તરાવતની સાથે સરદીનું, અને સુકાસની સાથે ગરમીનું મલવું થાએચ, તાંહાં (દમનું) બંધ થવુંછે. (કેમકે), ગરમીના દુશમન તરીકેની સરદીને, ગરમીની ઉપર (વધી) જવાથી, (બદનની) અંદર ગરમી રેહતી નથી; તેથી બદનને મદદ કરનાર તરીકે, તરાવત સાથની ગર-

---

ખોદાઈ ગણેઆંણુથી જોડાએલી બંદગીને, આપણ જરતોશતીઓએ ખરી અને ખોદાતાલાની પસંદગી ભરેલી બંદગી ગણવી જોઇએછે. અને જાંણવું કે, તેજ બંદગી ખરા એતેકાદથી કરવાએ, દરએક જરતોશતીને સારૂં, આવતી દુનીઆમાં નેજાત અને સુખનો મારગ ખોલો થવાનોછે. બાકી હાલમાં કેટલાએક મહમજની હદથી બાહેર ગએલા જરતોશતીઓ, પોતાને મનગમતાં લખાંણો કરીને, તેને ખોદા-એતાલાની અવસ્તામાં જોડાએલી બંદગીની જગોએ, જરતોશતીઓને પઢાવવાની કુશેશ કરેછે, તેમાં તેઓ પોતે ઠગાએછે. અને તેથી તેઓ, પાક ખોદાએતાલાના તકસીરવાર થાએછે. અને પેગમબર અશો જરતોશતની બદ દુઆ મેલવેછે.

મીનાં એકસરખાં પ્રમાંણવાલી સરદીછે. તેમજ સરદીના દુશમન તરીકેની ૬
ગરમીને સરદીની ઉપર (વધી) જવાથી, બદનની અંદર સરદી રેહતી નથી;
તેથી બદનને મદદ કરનાર તરીકે, તેમાં ગરમીની સાથે તરાવતનાં એકસરખાં
પ્રમાંણવાલો સુકાસછે. અને તેઓનો સંબંધ, (બદનના) સુધારાને માંટેનો
છે. બદનની અંદર ગરમી અને તરાવતનો મેલાપ રેહવાથી, બદનનો
શુધારો થાએછે; અને તેથી જીનદગીને ઘણીજ કઉઅત અને તવાંનાઈ
મલેછે. અને તેથી અંઘ્રમઈનીઉશ, અહુરમજદની પેદાએશનો અટકાવ ૭
કરવા સારૂં, તેહને લગતી વસ્તુની બનાવટ કરવાના એરાદામાં, નીરાસ થાએછે.
(સ્પન્તોમઈનીઉશનો) બીજો તરીકો, જે કાંઈ પેદાએશની અંદર, દરૂજને ૮
આમીજશ ભરેલાં કાંમો કરવાની રીતછે, તેથી પેદાએશને ભલી ઇચ્છાની
મદદ કરવાનો અને તેહને ફાએદેમંદ બનાવવાનોછે. એ પરમાંણે કે, પેદા-
એશની અંદર, જે કાંઈ એઘ્રમનીઉશની સરદી અને સુકાસનો મેલાપ હોએ
છે, તે પેદાએશને સ્પંન્તોમઈનીઉશ, તેજ આપનારી ગરમી અને તરાવતના
મેલાપની ફાએદાકારક મદદ કરનારોછે. વલી એ કારંણ ઉપરથી દેખાઈતુંછે ૯
કે, જેમ હયાતી વાલી જાતનો અંદરથી, સ્પન્તોમઈનીઉશની ગરમીને, એબ
અપનાર (એહરેમન) ની તરફની સરદીનો વંધારો થવાથી, નીકલી જવુંછે.
તેજ પરમાંણે ગરમીના સાથી તરીકેની તરાવતને, (એબ આપનાર એહરેમ-
નની તરફના) સુકાસ (ના વધારા) થી, નીકલી જવુંછે. પણ પ્રમાંણીક
કાંમોથી, માંણસ જાતને તેને લગતા ભલા ફાએદાનું પાછું મલવુંછે. અને
(સપેનામીનો), દરૂજનાં દુરગણી, એબવાલાં અને ઘાતના કાંમથી, દાંનાઈની
મારફતે, માંણસને ઘણો ફાએદો પોહચાડેછે. તરીજો (સ્પેનામીનોનો) તરીકો, ૧૦
(માંણસને) આલાએશ ભરેલી હાલતમાં લાવવા સારૂં, (આએ દુનીઆંમાં)
ઘણી ઘાત થવા છતાં, (માંણસની હયાતીને) આલુ રાખવાનો તથા તેહનો સેલ-
સેલો (આએ દુનીઆંમાં) ચલાવવાનોછે. જે (ઘાત), ખલકનાં લોકો ઉપર
એકેદમ, એકજગોએ અને એક વખતે પોહચેછે; જેમકે (દાખલા તરીકે)
દેખાઈતુંછે કે, અંઘ્રમઈનીઉશ તેહની જાલેમીને લગતા બુરા લોભને, તેમજ
બીજી બદીઓને, એકની મારફતે, (એટલે જે ઉલટી અકલના વસીલાથી), સઘલા
સાચુ બોલનારા લોકો ઉપર, સઘલે વખતે, સઘલી જગાઓ અને સઘલાં
શેહરોમાં નાંખેછે, તેને (સ્પન્તોમઈનીઉશ), તે લોકોથી દુર કરેછે. અને તેઓને
ફાએદામાં રાખીને, સારા દેખાવવાલા બનાવેછે. (સ્પન્તોમઈનીઉશનો) ૧૧
ચોથો તરીકો, જે કાંઈ ઘાત લોકોને ખરાબ કરવા સારૂં દરૂજ કરેછે, તે

ઘાતને પાછી તે દરૂજની ઉપર ફેરવવાનોછે. જેમ દુશમનોના ગુરૂજથી, તેઓનું, (ઇઆને દુશમનોનું), માથું ભાંજવામાં આવેછે; તેમ દેવનાં (હથીઆર) દરૂજથી, દેવને માર ખાવોછે. જેમકે દેવની મરજી મુજબનાં કાંમ કરનાર અફરાસીઆબને, દરૂજથી (ઇઆને તેનાં પાપથી) ઇજા પોહચી

૧૨ હતી. અને તેમજ જેમસ્તાંનથી ખ્રફસ્તરોને ઇજા પોહચેછે. તેમજ દાદારના ફ્રશોકર્ત કરવાના વખતમાં, અંગ્રમઇનીઉશે કરેલા લોભથી, અંગ્રમઇનીઉશને પોતાને પાછું ફરવા સારૂં, તથા તેહના સઘલા કાંમદારીઓને ગરક જવા, તથા તેઓને હાંણી પોહચવા અને પરેશાંન થવા સારૂં, (દીનમાં) જણાવેલુંછે.

૧૩ (સ્પેનામીનોનો) પાંચમો સરવેથી સરશ તરીકો, દાદારની તરફથી (તેહની પેદાએશને) સંપુરંણ સહમજથી ચલાવવાનો, તથા પુરતાં બલથી ફ્રશોકર્તના વખતમાં દરવંદ (એહરેમન) નાં સઘલાં પાપી કઉઅતને વગર તેજનું ફરવાનો અને પાપી સકતીઓનું મુલ (જે અંગ્રમઇનીઉશછે તે)ને, (તેને લગતી) હસ્તી વગર ખરાબ થવાનો તથા પાછો તેને બીજી વખત નહી શુધરવાનો, બલી દીનની અંદર જાહેર કરેલોછે.

---

૧ (૧૪૩) આદમીઓએ દશતુરાંન દશતુરને માંન આપવાની, અને સરવેથી વડા એક દશતુરના કેહવાને કબુલ રાખવાની જરૂર વીશે, ભલી દીનને લગતો ખોલાસો.

---

૨ જાંણવું કે, બલી દીનની સહમજ આપનારા દશતુરાંન દશતુરને આદમીઓએ માંનવો અને તેહને તેઓની દીનનો આસરો આપનારા સરવેથી સરસ હાકમ તરીકે, તેમજ તે દીનની સરવેથી ચહડતે દરજજેની

૩ નીશાંન દાખલ ગણવો સજાવારછે. આદમીઓની અંદર જે મજદીઅસની દીનનો તાબેદાર હોએ, તેણે પોતાનાં મકાંન-મોહલ્લા, ગાંમ, અને શેહરના વડા ધરમગુરૂ તરીકે તેને ગણવો. અને મજદીઅસની દીનના તાબેદારોમાં, જે બલી દીનવાલા અથોરનાંનો હોએ, તેઓએ તેને, પોતાના સોનગાર અને ચલકાટ તરીકે સહમજવો. જેઓ અરથેશતાર હોએ, તેઓએ તેને પોતાનાં પેહલવાંની બખતર તરીકે ગણવો. જેઓ વાસ્ત્રોશ (ઇઆને ખેડુત) હોએ, તેઓએ તેને પોતાની ખેતીનાં પુરતાં શુખ તરીકે માંનવો. અને જેઓ

હુતોખ્શ (ઇઆને સારો વેપાર તથા ઉદ્દીઓગ કરનારા) હોએ, તેઓએ તેને, પોતાના પેહડવાના પોશાક તરીકે સહમજવો.* અથોરનાંનોની અંદર, જેઓ (ધરમને લગતી) કેળવણી લેનાર અને કેળવણી આપનાર હોએ, તેઓ અથોરનાંનોનાં બદનની આંખડી તરીકે છે. જેઓ મોબેદ અને દસતુર તરીકે હોએ, તેઓ અથોરનાંનાં હાડ અને બુદ્ધિ તરીકે છે. અથોરનાંનોની અંદર જેઓ ઘણીંજ ઓતમ ભલાઇવાલા હોએ, તેઓ અથોરનાંનોના દેલ અને જેગર તરીકે છે. અને તેઓમાં જે, ખલકનો સંભાળ લેનારા પાદશાહનાં કરતાં અહડતે દરજજેનો હોએ, તે અથોરનાંનોનાં (શરીરનાં) ગદ્દ તથા સાંધા તરીકે છે. માંટે તેઓએ, (ઇઆને મજદીઅસનાંનોએ), તે જુદી જુદી પદવી વાલા અથોરનાંનોને અહડતે દરજજેના ગણવા. અને પોતાને વાસ્તે દરએક નેકી તથા હલાકી (ઇઆને સુખ તથા દુ:ખ) તેઓની મારફતે સહમજવું. ૪

---

* ઇજિશનેના ૧૪ મા હાના પાક અવસ્તામાં આપણા પેગમબરે નીચે લખી જણાવેલી સેફત અને ગુણવાલા અથોરનાંનને દસ્તુરાંન દસ્તુર તરીકે પસંદ કરેલોછે.

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

'જે મજદીઅસ્નની દીનને લગતી સુરવેથી સરસ સહમજથી અથોરનાંનોને ઘણીજ સારી કેલવણી આપનારોછે, તેને હું અથોરનાંનોનો વડો કેહુંચ. અને જે અમેશાસ્પંદોની ઘણીજ ફાએદા ભરેલી દાંનાંઇવાલો (એટલેજે યજદ અમેશાસ્પંદોથી ગેબી બેશારત મેલવનારો), ઘણું સાચ્ચું બોલનારો, ઘણી મદદ મેલવનારો અને (લોકોને) અતી અંન્ત અકલ આપનારોછે, તેને અથોરનાંન, અરથેશતાર અને આબાદી કરનારા વાસ્ત્રીઓશની મજદીઅસ્નની દીનને લગતી ઘણી સરસ હીમત તરીકે તથા તેઓને વડા ધરમગુરૂ તરીકે ગણુંચ અને તેને લગતું માન આપુંચ.'

આએ ઉપલા અવસ્તામાં આપણા અશો પેગમબરે દીનના દસ્તુર તરીકે બે તરેહની સકતીવાલા ગરહસ્થોને ગણેઆછે; તેમાં એક દીનનો એલમ સીખેલા અને તે એલમ બીજાને સીખવનારા શખ્સને અથોરનાંનોમાં વડો ગણેઓછે. અને દીનના એલમ ઉપરાંત જે દસ્તુરમાં રીઆજતની મદદથી યજદ અમેશાસ્પંદોનો સંબંધ હોએ અને તેથી તેહને જે કાંઇ ગેબી બેશારત મલેછે, તેવા એજમતી દસ્તુરને પેહલાના કરતાં અહડતે દરજજેનો ગણેલોછે. અને આએ છેલ્લી પદવીવાલા દસ્તુરોમાં, દસ્તુરાંન દસ્તુર આદરબાદ મારાસ્પંદ અને અરદાએવીરાફ સેવાએ બીજાઓ આપણને જણાએલા નથી.

૧ (૧૫૯) **આદમીઓએ, પાદશાહનાં ફરમાંણીક ફરમાંનોને કબુલ રાખવાં, અને (તે મુજબ) પોતાને (આએ દુનીઆંમાં) ચલાવવાં સજાવારછે. તે વીશે, ભલી દીનને લગતો ખોલાસો.**

૨ જાંણવું કે, આદમીના આતમાની ઉપર હકુમત કરનાર તરીકે તેહનું પોતાનું ખાલેસઅન્તકરંણ છે. અને તેહનાં અન્તકરણની ઉપર હોકમ કરનારી, તેહની નેક અને બદને પીછાંણનારી અકલ છે. અને એ બેહુની સાથે, (માંણસને) પુરતી રીતે આબાદ રાખનારી ઈચ્છાવાલી અહુરમજદની દીન છે. (આએ) તરંણ ચહડતે દરજજેની દરએક (વસ્તુ) ની ઉપર, ખલકનો સંભાળ કરનારા પાદશાહનું ફરમાંન, પુરતી મોંહોટાઈવાલું છે. માંટે (મજદીઅસનાંનોએ) પોતાનો આતમા, બદન અને આએ દુનીઆંની દરએક દોલતને, તે (દીનદાર પાદશાહ) ની તાબેદારી તથા હોકમ તલે રાખવી. અને કાળજી રાખીને, પોતાને નીતીની અંદર ચલાવવું. તથા સઘળા લોકોએ દરએક ગુનાહને સારૂ, પોતાને કેદની અંદર, (ઈઆને હદમાં), રાખવું. અને કઉઅત આપનારાં સઘળાં સવાબનાં ઓત્તમ કાંમો કરવાં.

૧ (૧૬૦) **મજદીઅસની દીનના (હાતેમાંથર-દાત-અને ગાથાને લગતાં) તરણ તરેહના અવસ્તા, એકબીજાને લગતી મતલબને જાહેર કરનારા છે. તે વીશે ભલી દીનને લગતો ખાલાસો.**

૨ જાંણવું કે, ગાથાના વચનોની સહમજ, હાતમાંથ્ર અને દાત (ના અવસ્તા) થી છે. અને હાતમાથ્ર અને દાતના અવસ્તાની સહમજ ગાથાના કલાંમોથીછે. અને તેનું કારણ એ છે કે, પાક ખોદાએતાલાની તરફ બુરો વીચાર ધરાવનાર તથા તે સાહેબનાં ફરમાંનને તોડનારને સારૂ, જેમ હાતેમાથ્ર અને દાત (ના અવસ્તા) માં ઘણાએક હોકમો અને ઘણીએક ઘટતી સજા જણાવેલીછે; તેનું કારણ ગાથાની બાધણીવાલા અવસ્તાની

અંદર એવી રીતે જણાવેલુંછે કે:—તે ભલાઇનો માલેક (પાક ખોદાએતાલા), દુનીઆંના જે માલેકો તેહના હોકમને તાએબે રેહનારાછે, અને સઘલા લોકોને તેની (ઇઆને પાક ખોદાએતાલાની) માફક રાખનારાછે, તેઓને, તેમજ જે લોકો તેવા માલેકોના ફરમાંબરદાર અને તાબેદારછે તેઓને, તેઓની તેવી ઇચ્છાનો ચહડતે દરજેનો બદલો બખ્શનારછે. અને જે માલેકો, પાક ખોદાએતાલાની તાબેદારીમાં રેહીને દુનીઆંના લોકોની જાતને તથા તેઓની દોલતને, પાક ખોદાએતાલાના હોકમ મુજબ રાખનારાછે, તેઓની નાફરમાંની કરનારા તથા તેઓની તરફ બુરો વીચાર રાખનારાઓને, તેઓનાં તે કાંમથી, (બેહુ) દુનીઆંમાં કોઇબી પરકારનો ઇનસાફ કે કોઇબી ચીજની બખ્શેશ મલવાની નથી; પણ તેના બદલામાં તેઓને (બેહુ) દુનીઆંના લોકોથી દુઃખ ભોગવવુંછે. હાતેમાંથ્ર અને દાત (ના અવસ્તા) નું જાહેર થવું, ગાથાના વચણોને સારૂંછે. અને ગાથાનાં પ્રમાંણવાલા અવસ્તામાં, આએ મતલબ જણાવેલીછે કે, જે સચાઇથી ચાલનાર (ઇનસાંન) છે તેહને, તયારપછીના વખ્તમાં, (ઇઆને આવતી દુનીઆંમાં) નોકસાંન પોહચવું નથી. હાતમાંથ્ર (ઇઆને પાક દાદારની બંદગી તથા તેની નુરી પેદાએશની સ્તુતી કરવા વીસેના અવસ્તા) ની ઉતપન્તીનો સબબ, (દીનની અંદર) એમ જણાવેલોછે કે, જેમ હજાર ગણું લશકર તેના સાચ્ચા માલેકની, તેને લગતી સચ્ચાઇનાં પ્રમાંણથી મદદ કરેછે, અને તેને નોકસાંનથી બચાવી રાખેછે; અને તેથી તેની જાતને નોકસાંન પોહચતું નથી. તેમ હાત માંથ્ર, સાચ્ચી દીનવાલા શખ્સની મદદ કરેછે.† અને જેમ (માંણસને) બુરા વીચારવાલા (અંગ્રમઇનીઉશ) ની એબવાલા ગુનાહોથી, તેહને લગતી સજા કરવાએ વગર ધાસતીનું બનવુંછે. અને તેથી તેને ઇજા થવી

---

† 'અહુરમજદ યશત' ના પાક અવસ્તામાં અશો અહુરમજદે, તેહનાં નાંમની હમેશાં ઇઆદ કરનાર શખ્સનાં સઘલાં દુઃખને ટાલવાની આપણા પેગમબરને કબુલાત આપેલીછે, અને તેમાં તેણે જણાવીડંછે કે:—

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

નથી. તેમ માંથ્રથી, ગુનેહગારોની સજાને પાછી ફેરવવી, (એટલે જે માણસની તકસીરનું નીવારંણ કરવું) છે.‡ વલી 'ગાથા', મીનોઇ (દુનીઆંની) સહમજ ધરાવવાને લીધે, (ગેતી અને મીનોની) વચ્ચેના 'માંથ્ર' ના (અવસ્તા) ઉપર, તથા ગેતીને લગતી દાનાઈવાલા 'દાત' ના અવસ્તા ઉપર, વધારે મહડતા દરજાવાલાછે. તેથી 'દાત' અને 'માંથ્ર' ના અવસ્તાની અંદર ગાથાને પઢવાનું અને 'ગાથા' ની સાથે 'દાતમાંથ્ર' અને 'દાત' ને પઢવાનું કારંણ, (માંણસનાં) બેઆજારપણાંને સારૂં દેખઈતું (ઇઆને જરૂરતું) છે.

---

૧ (૧૫૫) દુનીઆંને લગતા સરવેથી સારા અને સરવેથી બુરા વખતની નીશાંની તથા તે દરેક (વખત) ને લગતી ચેઆર આએપત વીશે, ભલી દીનને લગતો ખોલાસો.

---

૨ જાંણવું કે, દુનીઆંમાં સરવેથી સારા વખતનું વીચારવું, દીનના તાબેદારોની દાંનાઈની મારફતે, સઘલાં આદમીઓનો ખવાસ ઘણો સારો બનવાએછે. અને તે (દીનની) દાંનાઈની મારફતે શુધરેલા અને સમરેલા વખતનું ફલ (ઇઆને પરીનાંમ), દરએક સારા ગુણ, ભલાઇ, આબાદી અને પુણને લગતુંછે. અને તે સઘલા તરીકા, આએ દુનીઆંને લગતી તેમજ

° [illegible]

° [illegible]

એ સુપીતમાંન જરતોશત ! જે કોઈ તનોમંદ દુનીઆંની અંદર મારાં તે, (ઇઆને ઉપર કહેલાં), નાંમોને રાત અને દાહડો ગણીને પઢે, (એટલે જે તેની વેરદ કરે). તે દાહડા અને રાતની અંદર, બુરા 'હેશમ' નો બદ વીચાર, તે મરદને નોકસાંન નહીં કરે. અને તેને મકરાજ, ગોફન, તીર, તલવાર, ગરૂજ અને ફતરથી કસ્સું નોકસાંન નહી થાએ; કારંણ કે, જેમ હજામરદો એક મરદની ઉપર નેગેહબાંની રાખેછે; તેમ એ મારાં નાંમો, ઉલટી અકલવાલા ગેબી દરૂજથી, અને વેર રાખનારા એહેરેમનથી, તથા અંગ્રમઇનીઉશની તરફથી (માણસને) હાંણી પોહચાડનારી સઘલી બદીથી, તે શખસનો સંભાલ કરેછે.

‡ માંથ્રથી ગુનેહગારોની સજાને પાછી ફેરૂવવી—તેની સહમજ એછે કે, કેટલાએક ગુનાહઓનું નીવારણ, આપણી દીનનાં ફરમાંન મુજબ, તેને લગતી મુકરર કરેલી બંદગીઓથી, પ્રસ્ચાતાપ કરવાએ થાએછે.

મીનોઈ દુનીઆંને લગતી નેકી અને શુખવાલાછે. અને ઘણાજ બુરા વખ- ૩
તનું વીચારવું, સઘલાં આદમીઓની સજા ભોગવવા જોગ આલુદગી ભરેલો
યાહુદી ધરમની ખાસીઅતોથીછે. અને તેનું ફલ ખરાબી અને ઘણીજ
બદકારીને લગતા વખતનુંછે. અને તે (ધરમને લગતી) બુરી બુદ્ધિ અને બીજી
એબોથી, આએ દુનીઆંનાં લોકોની દરએક (આએપત), ખરાબ ચાલચલણ,
બુરાઈ, કંગાલીઅત અને પાપને લગતીછે. અને તેથી (માંણસોને) મીનોઈ
દુનીઆંને લગતું દુઃખ અને હલાકીછે.

(૧૫૪) જાંહાંબી બદકારીનો ઘણો વધારો હોએ, તાંહાંથી તેનો ઘટારો કરવા સારૂં (દીનમાં) ફરમાવેલુંછે. તે વીસે, ભલી દીનને લગતો ખોલાસો. ૧

જાંણવું કે, અહુરમજદની પેદાએશની અંદર, (તે પેદાએશને) ૨
હાંણી પોહચાડવા સારૂ દરૂજ, (ઇઆને અંઘ્રમઈનીઉશ) થી, બદી પેવસ
થાએલીછે. તેથી, દાદાર અહુરમજદ, પેદાએશની શરૂઆતથી (તેનાં) શેવટશુધી,
પોતાની પેદાએશને, તેને ખરાબ કરનારા દરૂજની ઉપર, ફતેહમંદ કરનારછે.
અને સઘલાઓને બદીથી શુધારનારછે. કારણ કે, તે સાહેબ પોતે, તેની અગમ
બુદ્ધિથી વાકેફછે કે, આખેરને વખતે ભલી કઉઅતવાલી પેદાએશથી, દરૂજની
સકતીનો (ઇઆને અંઘ્રમઈનીઉશનાં બુરાં બલનો) નાસ થવોછે. પણ દરૂજને
(ઇઆને અંઘ્રમઈનીઉશને), તેનો સેવટે નાસ થવાની ખબર, શરૂઆતમાં
તથા વચલા વખતમા પડવાની નથી. બલકે આખેરના વખતની નજદીકીમાં,
જ્યારે તેની ઘણીએક બુરી સકતીઓનો નાસ કરેઆમાં આવસે, તેવારે
તેને તેનો વખત પુરો થવાની સહમજ પડસે. અને તે વખતે નાંઉમેદીથી તે
દુનીઆંમાં પોતાનાં સઘલાં સખત બલથી કુશેશ કરતો જણાસે. (પણ) વખત
પુરો થવા પછી દુશમનોની શઘલી કુશેશ કરેલી ફોકટ છે. કેમકે તે વખત,
એકીનદાર નેક લોકોને, આતશી કઉઅત (ઇઆને યજદી ખોરેહ) ના સંબંધથી,
વધારે ચલકાટવાલી કઉઅતના બનાવવાનોછે. દરૂજના ઘણા બુરાં જોરનો ૩
ઘટાડો થવાના વખત પછી, તેનાં બુરાં બલને જેમ શરૂઆતમાં દોડવું હતું,
અને તેહની સઘલી સકતીઓને જોલમ ગુજારનાર થવું હતું, તેમજ તેને
તેના વચલા વખતમાં જે કાંઈ ઘણું બલવંન્ત બનવું હતું, તેમ તેને (તે વખ-
તમાં) પાછું બનવું નથી.

૧ (૧૫૮) આદમીની અંદર (યઝદાની) ભલી યાદ, હમેશાં કરવાનો જે મારગ વીચાર સકતીથીછે, તે વીચાર સકતી તેની અંદર બંધ પડવાથી, તે ભલી યાદ કરવાને લગતો સારો ખયાલ, તેનામાં મુતલક રેહતો નથી. તે વીસે ભલી દીનને લગતો ખોલાસો.

---

૨ જાંણવું કે, આદમીની અંદર હમેશાં સવછ નેકીનો વીચાર હોએછે. ત્યાં જેઆરે હલાકીને લગતો વીચાર પોતાનું મકાંન કરેછે. તેયારે તે (ઈનસાંન) માં જે કાંઈ હમેશાં ભલી યાદ કરવાનો વીચાર હોએછે તે, તેનામાં મુતલક રેહતો નથી. અને તેથી તે આદમી, હમેશાં નેકી વગરની હલાકીવાલું રેહછે. તેનાં (દીલ) માં ઉલટા વીચારે મકાંન કરવાથી, તેનામાં સારી યાદ

૩ કરવાનું મુતલક રેહતું નથી. જે આદમી, તેહને લગતી હલાકી વગરનું અને સઘલી નેકી સાથનુંછે, તે ઓત્તમ બેહસ્તનાં મકાંનવાલુંછે. અને જે આદમી, નેકી વગર, સઘલી હલાકી વાલુંછે, તે સરવેથી બુરાં દોજખવાલુંછે. આએ બેહુ મકાંન (ઇઆને બેહશત અને દોજખ) ની વચ્ચે, ગેતી (ઈઆને આપણાં હાલનાં રેહઠાંણવાલી દુનીઆં) છે. તેમાં જે ઈનસાંન, અંધકાર વીચારવાલું (ઈઆને શેતાંની મારગ ઉપર ચાલનારૂં) છે, તેનો

૪ ઉતારો તાબેદારીવાલાં (દોજખનાં) મકાંનમાંછે. જે મેહમાંનનો વીચાર, તેનાં અસલ વીચારની વીગત મુજબ, તે મકાંનમાં જનમ લેવાનો હોએછે, કે જે જગો, વગર શુખની અને ઘણી ઘાતવાલીછે. તો, તાંહાં તે જાએછે.

૫ અને જે મેહમાંનનો વીચાર, તેનાં અન્તકરંણના વીચારની વીગત મુજબ જણમ લેનારાં ફાએદેમંદ કાંમો અથવા બીજા તેવાજ સબબોને લગતો હોએછે. તો, તે (આદમી) વગર ચલકાટ અને ઘણી ઘાતવાલી જગા સેવાનાં, ચલકાટ ભરેલાં બેહસ્તનાં મકાંનમાં જાએછે. કે જે વગર ઘાતનું મકાંન, ઘણું કરીને યજદાંની હમેશાં યાદ કરવાને લગતુંછે. અને તે વગર ચલકાટવાલાં તથા ઘણી ઘાત સાથનાં (દોજખનું) મકાંન નથી; પણ તેથી ઉલટું તેના અસલ જનમવાલી (યાને પાક ખોદાએતાલાએ જાંહાં પેહલ્લાં

૬ તેહનાં રૂહને પેદા કરીઉં હતું તે) જગોછે. જે શખસની વીચાર શકતીમાં દીનને લગતી દાંનાઈનો મારગ હોએચ, અને તે અહુરમજદી વીચારવાલો હોએચ, તો તે ચલકાટવાલું અને વગર ઘાતનું મકાંન મેલવનારોછે. વલી

જે શખ્સનો વીચાર, તેની જનમ ભોમીમાં પોતાને પોહચાડવાથી ઉલટો હોએછે, તો તે શખ્સ, તેહની જનમભોમીને સારૂ ખાંમી ભરેલો હોવાથી, તેહનું મકાંન, વગર સુખવાલી અને ઘણી ઘાતવાલી (દોજખની) જગો વાલુંછે.

(૧૧) પસંદ કરવા જોગ સારી કીરીઆવાલાં ધરમી કાંમોછે. અને (તેથી) ઊલટાં, નરસી કીરીઆવાલાં, બુરાઈ અને જાદુઈને લગતાં કાંમોછે. તેનું નીવારંણ કરવાના ઉપાએ વીશે, ભલી દીનને લગતો ખોલાસો. ૧

જાંણવું કે, પસંદ કરવા જોગ, સારી કીરીઆવાલાં ધરમી કાંમોછે. અને તેથી ઉલટાં, નરસી કીરીઆવાલાં બુરાઈ અને જાદુઈનાં કાંમછે. અને તેનું નીવારંણ આએ પ્રકારેછે કે, જેકોઈ, દાદાર અહુરમજદનાં અને પાદશાહનાં ફરમાંનની ઉપર એોસ્તવાર રેહીને, ધરમી કાંમ કરનારો હોએછે, તેનું મકાંન, બદન અને પોશાક, દરએક તરેહની રીમનીથી, દીનનાં ફરમાંન પરમાંણેનું, (ઇઆને પાક), અને બદબોઈને ઢાંકી નાંખનારી તથા દરૂજને તોડનારી ફતેહમંદ ખુશબોઈવાલું હોએછે. અને તે (પાક) મકાંનમાં, યજદાંની યજશને કરનારા ભલા લોકો, તેઓનાં નેક દીનને લગતાં, અથોરનાંનપણાંને લગતાં, ખુબી ભરેલાં મનથી વીચારવાને લગતાં, અને સાચ્ચું બોલવાને લગતાં, નાંમદારી ભરેલાં, નેક કાંમો કરવા સારૂ, ઘણીએક રોશનીવાલી, પાક અને ખુશબોદાર વસ્તુને લેઈ જાએછે. ધરમી અને પાક આદમીઓએ, હમેશાં બદીથી દુર રેહવું. તથા તેઓએ દેવના તરીકાને લગતી, બુરી કીરીઆવાલી જાદુઈથી તથા બુરાઈ ભરેલાં કાંમથી, હાંણી પોહચાડનારા એહરેમનની સ્તુતી નહી કરવી. અને ઘણીજ બેમાલુંમ રીતે પોહચનારી રીમની તથા ગંદગીને, પોતાનાં મકાંન, બદન અને પોશાકથી, દુર રાખવી. (કારંણ કે), નસા, (ઇઆને મુરદાંને લગતી વસ્તુ), અને અહેર, (ઇઆને મુરદાંને લગતી પ્રવાઈ તથા શુકી ચીજ) ને પસંદ કરનારાં આદમીથો, યજદો દેલગીર અને દેવો ખુશી થાએછે. દેવની પ્રસ્તેશ કરવાની બુરી ૨

દીનથી, તથા જુઠું બોલવાનાં ઉલટાં મનવાલા વીચારથી, અને ઉલટાં કાંમે કરવાથી, આદમીઓ દેવપ્રસ્તી ઉપર ઇમાંન લાવનારાં અને પોતાનાં કાંમમાં દેવોની નાંમ બ નાંમ યાદ કરનારાં થાએછે. અને તેથી તેઓ, બુરી નાંમદારીવાલાંછે. જાદુઇને સારૂ નસા અને બીજી દેવને લગતી સઘલી વસ્તુને

૩ પસંદ કરનારૂ આદમી, જાદુગરોનું સરદારછે. આએ (બે તરેહનાં આદમીઓ) માંનાં દરએકને પીછાંણવું, એ અકલને લગતા ઉપાએથીછે. અને તે, આએ રીતેછે કે, બેમાંથી જે ધરમવાલો, (ઇઆને મજદીઅસની દીનનાં ફરમાંન પરમાંણે ચાલનારો) શખ્સછે, તે ગરમ આતશમાં કાંમ કરનારાઓ, (એટલેજે) જેઓ તાવેલાં કાંસાની અંદર ચાલનારાછે, તેઓને લગતી તકરારથી જુદોછે. (કેમકે) તે આતશી વસ્તુથી તેની જબાંનને, અને તે આતશની ચાહથી તેના પગને, ડાહાગવું નથી. પણ કોઇબી રીતની આતશની સોજશ તેહને નહી લાગવાથી, તે આતશની ચાહ તેને એક નુરવાલી ચીજ તરીકેછે. વલી જો તે (તાવેલી ધાતુની ગરમી), તે આદમીનાં બદનને સજા થવાજોગ તથા દુઃખ આપવાજોગ લાગેછે, તો તે તેનાં ખોટું બોલવાના છુટકારા તરીકેછે. અને જે લોકો પોતાની જબાંન તથા હીલચાલથી પાકીવાલાછે, તેઓને (તે વેલા) કોઇ પરકારનું કેદખાંનું નથી. વલી જે કોઇ જાંણીજોઇને દરૂજ તથા દેવની આરાધના કરનારાછે, તેઓની છાતી, જબાંન અને પગની ઉપર (ખોદાતાલાની તરફની) બેઇમાંનીની નીશાંણનું દેખાવુંછે. અને આએ (સજાને લગતા) બંદોબસ્તથી, (એટલેજે તાવેલાં કાંસાંની ધાતુમાં ચલાવવાથી), બેહુ તરેહના ધરમી લોકો, (એટલેજે અશો અને દરવંદ), તે ખોદાઇ સકતીનાં કાંમથી, દેખાવમાં સેતારાના જેવા (ઇઆને ચલકાટ ભરેલા) થાસે. આએ (બે તરેહના લોકોમાં), એકને, (એટલેજે પાપીઓને), તે આતશને લગતી ધરમી કીરીઆની મારફતે સજા થવીછે, (એટલેજે) તેઓને દજાડનારી હલાકીથી, તેઓના અસલ ગુનાહને બરતરફ કરવોછે.

૪ અને બીજા જે સાચ્ચું બોલનારા લોકોછે, તેઓને જુઠું બોલનારા તથા જુઠાં કાંમ કરનારા લોકોની અંદરથી ચુંટી કાહડી, તેઓને ચહડતો દરજજો આપવોછે. અને ઇજા ભોગવનારા લોકોથી તેઓ છુટાછે, તેનું તેથી જણાવુંછે. વલી જેહની હયાતી (આએ દુનીઆંમાં) કાએદાસરની હોએ. અને તેણે પોતાની જીનદગીને (અપવીતરાઇથી) પુરતી રીતે પરહેજમાં રાખેલી હોએ; તો તેની જાતને આતશની મારફતે બરવાથી અને નકાંમી થવાથી છુટકારો મેલવવોછે. પણ જેની હયાતી (આએ દુનીઆંમાં પાપી કાંમોથી), પરેહજથી રાખેઆમાં

નહી આવેલી હોએતો, તેની જાતને આતશની મારફતે, (એટલેજે તાવેલાં કાંસાની ધાતુથી), નકાંમુ (ઇઆને રદ) થવુંછે. અને તેથી, એહરેમને તેને, ઘણી ઠગાઈ કરનારો બનાવેઓ હતો, એવું તેને જણાસે.*

(૧૪૦) બાપે, તેનાં ફરજંદ ઉપર, તે (ફરજંદ) ની બચગીથી તે, તે મોહટું થાએ તાંહાંશુધી, પેઆર રાખવો સજાવારછે. તે વીસે ભલી દીનને લગતો ખોલાસો.

૧

જાંણવું કે, ભલી દીનનું ફરમાંનછે કે, મા બાપે તેઓનાં ફરજંદો જણમે, તેઆરથી તે, તે ફરજંદ ૭ વરસ† ની ઇઆ તેથી વધારે ઉમરનું થાએ તાંહાંશુધી, તે ઉપર ઘણો પેઆર રાખવો. અને તે હદની અંદર, બે વરસ ઇઆ તરણ વરસ શુધી, દુધના ખોરાકથી તે બચ્ચાંને ઉધારવું. અને તેની બચ્ચગીથી તે, તે સાત વરસની ઉમરે પોંહચે તાંહાંશુધીમાં, તેની જાતથી જે કાંઈ ગુનાહ

૨

* આએ ઉપલી બાબતને લગતી, તનપસીનના વખતમાં તાવેલી ધાતુમાં માંણસોને ચલાવવાની શાખ્શી, 'અહુનવત્' ગાથાના તરીજા હાની સેવટે આવેલીછે. અને તે આપણા પેગમબરે પોતાના વચણોમાં આએ પરમાંણે જણાવેલીછે:—

[illegible]

'(તનપસીનના વખતમાં), અશો અહુરમજદ તે બેહુ તરેહનાં આદમીઓને, (એટલેજે નેક તથા બદ લોકોને), તેઓને લગતા એતેકાદની સહમજ આપવા સારૂ, તાવેલી ધાતુમાં નાંખસે. તે વેલા જેઓ અશો હસે, તેઓ કાએમ રેહસે; (એટલેજે તેઓને તે તાવેલી ધાતુની સોજશ લાગસે નહી). અને જેઓ પાપી હસે, તેઓ તેથી ઇજા પાંમસે. અને સેવટે તેથી, અશો લોકોને ફાએદા થાસે.'

વલી એ વીસેની બીજી જીકર, એજ 'અહુનવત ગાથા' ના ચોથા અને પાંચમા હાના પાક અવસતામાં પણ આવેલીછે.

† જાણવું કે, આપણી મજદીઅસની જરતોશતી દીનની અંદર, માબાપ વગરના ઇતીમ બચ્ચાંની સાત વરસ સુધી, અને સગનાં બચ્ચાંની છ મહીના સુધી, પરવરશી કરવાની, કોઇબી જરતોશતીની ફરજ જણાવેલીછે. અને તેને લગતું ફરમાંન અવસ્તામાં નીચે લખી જણાવેઆ પરમાંણે આવેલુંછે.

[illegible]

છ મહીના સગની પરવરશી કરવી. અને સાત વરસ (આદમીનાં ઇતીમ) બચ્ચાંની પરવરશી કરવી.

થયો હોએ, તેની તેને સજા નહી કરવી; કારણ કે, (તેટલી ઉમરમાં) ગુનાહ તેહને મુતલક લાગુ પડતો નથી. પણ ત્યાર પછીના સઘલા ગુનાહઓનો ઘટાડો, તે
૩ બચ્ચાંની તરફ પેઆર રાખવા સાથે, તેની કાએનાત મુજબ કરવો. બાપે તેનાં બચ્ચાંને ચહડતે દરજજેનું બનાવવા સારૂં, તેને તાબેદારીથી રેહવાની ઘટતી કેલવણી આપવી. અને બાપની અંદર જેટલી સકતી હોએ, તે મુજબ તેણે તે બચ્ચાંને ઉનચે દરજજેનો સંપુરણ એલમ સીખવીને, મોહટી પદવીએ પોહચાડવું. કારંણ કે, બાપની ફરજ, તે બચ્ચાંને તેના બાલકપણાંમાંથી, તેને ઉતરતે દરજજેથી, ચહડતે દરજજેનું બનાવવાનીછે. અને તે ફરજંદની ફરજ, પોતાના બાપની તરફ, તાબેદારી અને નમનતાઇથી રેહીને, બાપનો પેઆર મેલવવાની તથા તેને ખુશ રાખવાનીછે. જેઆરે તે બાલકની અંદર ગેબી વીચાર સકતી જણમ લીએછે, તેઆરે નીચ દેવો, (ઇઆને બુરી બુધ્ધિની તરફ ઉસકેરણી કરનારી ગેબી સકતીઓ), તેહને (આએ દુનીઆંમાં) ખરાબ થવાની નીચ સલાહ આપેછે. માટે તે આદમીની અંદર બુરા વીચારનો અટકાવ કરવા સારૂં તથા તે આદમીને હમેશાં લાંમ્બી જીનદગીવાલા (ઇઆને નીતી તથા નેકીનાં) કાંમ કરવા સારૂં, તથા તેની જાતને (ગુનાહથી) પાક રાખવા થકી, જેમ બને તેમ જલદીથી, તેની અંદરથી દરૂજને (ઇઆને ગુનાહને લગતી સકતીને) હાંકી કાહડવા સારૂં, તેને મજદીઅસની દીનને લગતી પુરતી સહમજ આપીને, તેને દીનદાર બનાવવું.

---

૧ (૧૪) અશો લોકોના (સવાબનાં) બદલા વીસે, તથા તેઓની (ગુનાહને લગતી) સજા વીસે, અને પાપીઓની (ગુનાહને લગતી) સજા વીસે, તથા તેઓને મલતા બદલા વીસે. ભલી દીનને લગતો ખોલાસો.

---

૨ જાંણવું કે, ભલી દીનનાં ફરમાંન મુજબ, સવાબને લગતી આએપતને, (સવાબનો) બદલો સહમજવો. અને ગુનાહને લગતાં દુ:ખને, (પાપની) સજા ગણવી. બીનોઇ જેહાંનમાં દરએક ઇનસાંનને સવાબ કે ગુનાહ કરવાના સબબનો મુતલક સંબંધ નથી. પણ ત્યાં (માંણસોને) સવાબનો બદલો મલવો
૩ અને ગુનાહની સજા ભોગવવીછે. દરવંદો (ઇઆને પાપીઓને જે સવાબનો) બદલોછે તે, તેઓના ગુનાહની સજા, જે ફ્રશોકેરતના

વખત શુધી દોજખ ભોગવવાનીછે, તે સજાને ફેરવવાથીછે. અને તે ગુનાહની સજાને આગમચથી ફેરવવી, એ આગ્એ દુનીઆંમાં તેને વાસ્તેના ઉપાએ તરીકેનાં સવાબનાં કાંમ કરવાથીછે. અશો ૪ લોકોને જે ગુનાહને લગતી સજાછે, તે જે કાંઈ ગુનાહ, આગ્એ દુનીઆમાં તેઓને લાગુ પડેઓ હોએય, તેનો ઉપાએ તેઓની તરફથી નહી થાવાને લગતીછે. અને તે સજાનું આગમચથી ફેરવાવું, તેઓના સવાબના બદલાની અંદરથીછે. (એવી તરેહથી કે), તે અશોનાં રવાંને ગુનાહ કરતાં સવાબ કેટલો કરેલોછે ? તેની તપાસમાં, (ગુનાહ બાદ કરતાં), તે પવીતર રેવાથી, તે અશોને ઓત્તમ મકાંનમાં જવુંછે. અને તેવા અશો લોકોને, સવાબના બદલામાં હમેશનાં બેહશતનું મલવુંછે. મજદીઅસની દીનની અંદર જણાવેલુંછે કે, ખલકનાં લોકો, સવાબના બદલાવાલાં અને ગુનાહની સજાને લગતાં દરએક મુલના સબબ તરીકેછે. માટે આગ્એ દુનીઆં (તેઓને સારૂ) મીનોઈ દુનીઆંને માટેની બખ્શેશ મેલવવાનાં મકાંન તરીકેછે. અશો ૫ લોકોના ગુનાહને લગતી સજાને ફેરવવી, એ આગ્એ દુનીઆંમાં તેઓએ પોતાનાં વાંકોનો જાહેર રીતે એકરાર કરવાથી, અને જે ચીજથી તેઓને મીનોઈ દુનીઆંમાં સવાબનો બદલો મલે, તેને લગતી યાદ રાખવાથી, તથા તેઓને કેટલીએક બખ્શેશ આગ્એ દુનીઆંમાં નહી મલે, તે ઉપર રાજી રેહવાથીછે. પાપીઓને (તેઓના) ગુનાહને લગતી સજા, નાંપસંદગી સાથે ૬ ખમવી, એ ગુનાહનાં કાંમનાં નીવારણને સારૂં, તેઓમાં મીનોઈ દુનીઆંને માટેનાં કાંમો કરવાની તથા તે કાંમોને ઉધારવાની સકતી હોવા છતાં, તેમ નહી કરવાથી, અને નેકીના બદલાની તથા તેહને લગતો (બોદાનો) આભાર માંનવાની યાદ નહી રાખવાથીછે. મીનોને લગતાં મકાંનને ખરાબ કરવું, એ, માંણુસની પોતાની ઈચ્છાથીછે.

(૧૫૪) દાદારને કોઈ જગોએથી ઈઆ કોઈ ચીજથી હાંણી પોહચવી છે કે નહી ? તે વીસે ભલી દીનને લગતો ખોલાસો. ૧

જાંણવું કે, દાદાર પોતે, દરએક માંણુસને ભલી દીન ઉપર એતેકાદ ૨ વાલાં રેહવાની ઈચ્છા રાખનારો તથા તે (દીન) ને લગતું ફરમાંન આપનારોછે. કારંણ કે, જો ઈનસાંનો, આગ્એ દુનીઆંમાં, ભલી દીન ઉપર એતેકાદ રાખ-

નારાં હોએતો, તેઓ એબ આપનાર (એહરેમન) નો ઘટાડો કરી સકે. અને જો તેઓ, ભલી દીનનો સંબંધ રાખનારાં નહી હોએતો, તેઓ (આએ દુનીઆંમાં) વગર ઘાતે, સવછ હાલતમાં અને સઘલાં સુખથી રહી સકે નહી. જેઓ ભલી દીનને લગતી (બાબદની) શોકથી પુછપ્રછ કરનારાછે, તેઓનાં કરતાં વહડતે દરજજેના તે લોકોછે, કે જેઓ ભલી દીનને લગતી સહમજ રાખવા સાથે, તે દીન ઉપર સાચ્ચા એતેકાદથી રેહનારા હોએ. જે ગુનેહગાર આદમી, એબ આપનારા (એહરેમન) ને લગતાં ઘણાં પાપથી, (દુનીઆંના) લોકોની અંદર દુખ અને ઇજા કરનારૂ હોએછે, તેનીથી લોકો દાદારનાં હોકમ અને તેની ઇચ્છાથી ઉલટા જાએછે. અને તેજ સબબછે, પેદા

૩ ના કરનાર (દાદાર) ને હાંણી પોહચાડવાનો. જે ધરમગુરૂઓ, દાદારને લગતી વસ્તુને કાંઇબી નોકસાંન કરનારા હોએ તો, તેઓનો મજહબ નેસ્તીને લગતો તથા દાદારની મરજી અને ફરમાંનને દુબારનારોછે. જે ગુનેહગાર (આદમી), આએ દુનીઆંમાં કોઇબી ગુનાહનું કાંમ નહી કરેતો, તે (આવતી દુની-આંમાં) સવાબના બદલાને તથા ગુનાહની સજાને લાએકનું નથી. પણ જો તે, દાદારનાં ફરમાંનને રદ કરવાની ઇચ્છા નહી ધરાવતો હોએ, બલકે (દાદારની) ઇચ્છા અને ફરમાંનને લગતાં કાંમ કરનારો હોએતો, તે પાપી (ધરમવાલો) હોવા છતાં, સવાબના બદલાવાલોછે. અને ગુનાહની સજાને લાએકનો નથી. જો કોઇ પાપી (ધરમવાલો), દાદારનાં ફરમાંનને પોતાની ઇચ્છાથી નહી રદ કરે તો, તે વીસે દીનમાં ફરમાવેલુંછે કે, તે શખ્સ દાદારનાં ફરમાંન વીસે તેહની ઇચ્છાની અંદર હમશરીકછે. કેમકે, જે ધરમ ઠગારાં ઇનસાંનની તરફથી કેહવાએલો હોએછે, તે ધરમ તરીકે ગણાતો નથી.

---

૧ (૧૫૪) જે કાંઇ મુલછે, તે ફલથીછે. અને જે ફલછે, તે મુલથીછે. તે વીશે ભલી દીનને લગતો ખોલાસો.

---

૨ જાંણવું કે, જે કાંઇ મુલછે, તેહની હયાતીનું જણાવું, (તેનાં) ફલથીછે. અને મુલ, જે પરમાંણેનું હોએછે, તે પરમાંણેની સારી ઇમાંનદારીવાલાં તેનાં ખુદ ફલો હોએછે. અને તેઓ ખવાસની અંદર સારા દેખાવવાલાં તથા નરસા દેખાવવાલાં, ખુશબોઇવાલાં તથા બદબોઇવાલાં, અને ખાવાની અંદર સારી

લેજતવાલાં તથા નરસી લેજ્જતવાલાં, અને કઉઅતની અંદર તનદરૂસ્તી ભરે-લાં અને દુબલા દેખાવનાં, તેનાં મુલનાં જેવાં હોએછે. જેઓની હસ્તી, અંધ-કાર (અંધમઈનીઉશ) ને લગતી હોએછે, તેઓ તેના જેવી ખાસીઅતના હો-એછે. અને તેને લગતું જે કાંઈ ફલછે, તેથી દરએક ચીજની હયાતીને નોકસાંન થવુંછે. તે ફલનો ખવાસ તેનાં મુલને મલતો હોએછે. અને જેઓ તે અંધકાર મુલને લગતાછે, તેઓ આએ દુનીઆંમાં, તે (અંધકાર) ની બુરી બુધ્ધિના મેલાપને લીધે, બુરી બુધ્ધિવાલાછે. અને (તેની) પાપી હાલતના સંબંધને લીધે, પાપ કરનારા જણાએલાછે. અને જેઓ, અહુરમજદી મુલના સંબંધવાલા, (ઇઆને સ્પન્તોમઈનીઉશને લગતા) છે, તેઓ તેને લગતી દાંનાઈના સંબં-ધથી, દાંનાઇવાલા, અને તેને લગતાં પુનના સંબંધથી, પુણ કરનારાછે. તેથી જેઓ પાહુદી ધરમવાલાછે, તેઓ ખુદ એક મુલના, (ઇઆને અહુરમજદના) સંબંધવાલા, બની સકતા નથી. કારણ કે, દાંનાઈ અને બુરી બુધ્ધિ, એ જાતે એક નથી. તેથી જો જાતે દાંનાઈવાલો, બુરી બુધ્ધિવાલો જણાએતો, તે બુરી બુધ્ધિવાલાં મુલથીછે. કેમકે, બુરી બુધ્ધિવાલો પોતે, તેને માટેનો ગુનાહ કરવાના સબબ તરીકેછે. વાસ્તે ગુનાહનું કાંમ કરનારી જાત, ખાલેસ સ્પન્તોમઈનીઉશને લગતી મુતલક નથી; પણ તે ખચીત અંધમઈનીઉશને લગતી હોવી જોઈએ. ૩

(૧૫૯) છુટકારો મેલવવાની ઈચ્છાવાલું કોણછે? અને તેનું નામ અવસ્તામાં શુંછે? તથા છુટકારો મેલવવાની ઈચ્છાવાલું કરનાર કોણછે? અને છુટકારો મેલવવાની ઈચ્છાવાલું કરવાનો સબબ શુંછે? છુટકારો મેલવવાની ઈચ્છાવાલું (માંણસ), તેના દુશમનની તરફના તરીકા ઊપર શોક કરવાને માટેનું કેમ નથી? અને તેને કોણથી તથા સાને સારૂ ફાએદા અને નોકસાંનછે? તથા તેથી ખલકને શું મોહટો ફાએદા થવોછે? તે વીસે ભલી દીનને લગતો ખોલાસો. ૧

જાંણવું કે, (દોજખથી) છુટકારો મેલવવાની ઈચ્છાવાલું, આએ દુનીઆ-ની અંદરનું માંણસછે. અને અવસ્તામાં તેને અહુએ અસ્ત હુમનંદ કરીને કહેલુંછે. જેનો અરથ તનવાલો માલેક, તથા વીચારવાલો સાહેબ, એવો થાએછે. ૨

છુટકારો મેલવવાની ઇચ્છા વાલાં આદમીની હકુમત, (પોતાના) આતમાને માટેની ઇચ્છાની તરફ પોતાને ચલાવવાની તથા તેને લગતું ચહડતે દરજ્જેનું કાંમ કરવાનીછે. (આદમી સેવાએ), આએ દુનીઆંની બીજી પેદાએશ, આએ પરમાંણે પોતાની મરજી મુજબનું રાજ કરનારી નથી. જેઆરે યજદોની અંદરથી આદમીનો એક માલેકછે. ત્યારે તે સાહેબની તરફ, આદમીએ પોતાને કાંએ નહી ચલાવવું જોઈએ ? આદમીએ પોતાને, તે ખોદાએતાંલાની તરફ એટલા વાસ્તે ચલાવવું સજાવારછે, કે તે સાહેબથી તેણે આએ દુનીઆંમાં જણુમ લીધોછે. આદમી પોતાની અંદર મીનોયજદોને રાખવાથી, તે મીનોયજદોની (સાહેતાને) લીધે, પોતાને આએ દુની-

૩ આંની કાયાવાલું રાખી સખેછે. (માંણુસને) છુટકારાની ઇચ્છાવાલું કરનાર, પેદાનો કરનાર અહુરમજદછે. આદમીને વાસ્તેની હકુમત, છુટકારાને માટેની ઇચ્છા રાખવાએછે. આદમીઓ ચહડતે દરજ-જેની ઇચ્છાવાલાં, સવાબને પસંદ કરવાએ અને ગુનાહને ના પસંદ કરવાએછે. દાદારની મતલબ, (આદમીના) છુટકારાની ઇચ્છાને લગતીછે. અન્તકરંણુની આંખ, આદમીને જોતું, (ઇઆને સાવધ) રાખનારીછે. અને તેની હકુમતની મારફતે, આદમીએ પોતાને લાએક બનાવવુંછે. અને તેની હકુમતથી, (માંણુસને) દાદારની તરફની કઉઅતનું મલવુંછે. વલી આએ (અન્તકરંણુની આંખવાલી) સકતીને લીધે, માંણુસ દરૂજના સઘલાં લશકરને હાંકી કાહડવાને માટેનું સરવેથી સરસ બલ ધરાવનારૂંછે. તેમજ તે, અહુરમજદની પેદાએશને હાંની પોહચાડવા સારૂં પોહચનારા દરએક દરૂજને કજલાવનારૂંછે. અને તેને, (ઇઆને અન્તકરણુની આંખને), મદદ કરનારી ભલી દીનને લગતી નીતીનો બોધ આપનારી ખોદાઈ અકલછે.

૪ આસ્ને ખેરદ (ઇઆને ખોદાઈ અકલ) ના દુશમન તરીકે, ઉલટી અકલ તથા બુરી બુદ્ધિને લગતો બોધછે. કે જે (ઉલટી અકલ અને બુરી બુદ્ધિનું ગણેઆંણુ), અકલને આડે આવનારી અને દરૂજની બુરી દીનને મદદ કરનારી (વસ્તુ) છે. (માંણુસને) સ્પેનામીનોની તરફથી સવાબને (લગતાં કાંમને) પસંદ કરવું, વીચારવું, (તેને વાસ્તેનું) બોલવું અને કરવુંછે. અને ગુનાહને નાંપસંદ કરવો, નહી વીચારવો, નહી બોલવો અને નહી કરવોછે. તેની સાંહમણે, (માંણુસે) અંધમઇનીઉસની તરફથી, ગુનાહનાં કાંમને પસંદ કરવું, તેને માંટેનો વીચાર કરવો, તેને સારૂં બોલવું અને તેને વાસ્તેનું કરવુંછે. અને સવાબનાં ફાએદા

ભરેલાં કાંમને નાપસંદ કરવું, તેને માંટે નહી વીચારવું, નહી બોલવું
અને નહી કરવુંછે. ૫ ગુનાહનાં કાંમને નાપસંદ કરવાએ, નહી વીચારવાએ,
નહી બોલવાએ અને નહી કરવાએ; તથા સવાબનાં કાંમને પસંદ કરવાએ,
વીચારવાએ, બોલવાએ અને કરવાએ, માંણુસ પોતે પોતાને (દોજખની
ઈજાથી) છુટકારો આપવાની હકુમતવાલુંછે. તેમજ તે, આએ દુનીઆંનાં
બીજા લોકોને, યજદાંની તરફની કઉઅતની મારફતે, દરૂજનાં નોકસાંનથી
છુટકારો આપનારૂંછે. ૬ અને ગુનાહને પસંદ કરવાએ, વીચારવાએ, બોલવાએ
અને કરવાએ; તથા સવાબને, નાપસંદ કરવાએ, નહી વીચારવાએ, નહી
બોલવાએ, અને નહી કરવાએ, માંણુસ પોતાને પોતાની હકુમતની મારફતે
(દોજખનું) બંદીવાંન કરનારૂંછે. અને તેજ પરમાંણે બીજા લોકોને, તેઓને લગતી
દરૂજની સકતીની મારફતે, (દોજખનાં) કેદી બનાવનારૂંછે. ૭ ખલકનાં લોકોને
ઘણો ફાએદો થવો, તેઓની (દરૂજથી) છુટકારો મેલવવાની ઈચ્છાથીછે. અને
સઘલાં આદમીઓ પોતાને માંટેની હકુમતવાલાં, દરૂજની ઈચ્છાનો તથા
બુરી દીનનો શોક નહી રાખવાથીછે. દાદારની ભલી દીનને લગતી ઈચ્છાનો
અહડતે દરજેનો શોક રાખુવાથી, માંણુસ પોતાને શુધારનારૂંછે. અને ગુના-
હનાં કાંમને નાપસંદ કરવાએ, નહી વીચારવાએ, નહી બોલવાએ, અને
નહી કરવાએ; તથા સવાબનાં કાંમને પસંદ કરવાએ, વીચારવાએ, બોલ-
વાએ અને કરવાએ, (માંણુસ તેના) આતમાને દાદારની ઈચ્છા મુજબ સારી
રીતે રાખનારૂંછે. અને તેથી, ખલકના દુશમન તરીકે ઉભા થાએલા અંઘ્ર-
મઈનીઉશનો ઘટારો થવોછે. અને ખલકના લોકોને અમરગી, ખાલેસી અને
હંમેશનાં સુખને સારૂ તેના દુશમન અંગ્રમઈનીઉશથી દુર રેહવુંછે. ૮ જે ધરમ-
ગુરૂઓ, ગુનાહનાં કાંમને પસંદ કરવાએ, વીચારવાએ, બોલવાએ અને કર-
વાએ; તથા સવાબનાં કાંમને નાપસંદ કરવાએ, નહી વીચારવાએ, નહી
બોલવાએ અને નહી કરવાએ, માંણુસનો (દોજખથી) છુટકારો કર-
વાની અતીઅંન્ત ઈચ્છા રાખનારાછે. તેઓ સેવટે હુમેશના દોજખી
છે. અને દોજખથી તેઓનો હરગેજ છુટકારો થવાનો નથી. તેઓનો મજ-
હબ, માંણુસને (તેઓના કેહવા મુજબ), (તેઓના) ધરમની ઈચ્છાએ, (પાપથી)
છુટકારો આપવાનોછે; પણ તે (ધરમ) આદમીના ફાએદાને માંટેનો નથી એટ-
લુંજ નહી, પણ પાક યજદોને ઘણી ઈજા પોહચાડનારો અને આએ દુની-
આંનાં સઘલા લોકોને સેવટની બુરાઈ તથા હલાકી પોહચાડનારોછે. અને
(દોજખથી) છુટકારો આપનારો નથી, પણ તે, તે મજહબવાલા લોકોને ખરાબ
કરનારોછે. તેને નીતીવાલો નહી, પણ પાપી ધરમ કેહવો જોઈએછે.

આએ પુસતકને છપાતાં થાએલી ભુલને લગતું ગુજરાતી શુધ્ધી પતર.

સફો.	સતર.	અશુદ્ધ.	શુદ્ધ.
૧૮૩	૮	નરસો...	નરસો).
૧૮૪	૨૪	જવાદાર...	જવાબદાર.
૧૯૨	૧૦	....	સરદીને લાધે સરદીવાળી.
૧૯૫	૩૩	સકતી....	સકાતી.
૨૦૭	૫	બીના.	બીજાના.
૨૦૦	૬	ધરગુરૂ	ધરમગુરૂ.
૨૦૦	૯	૯ મો ફકરોછે તેને બદલે.. ..	૧૦ મી સતરે ૯ મો ફકરો ગણવો.
૨૦૦	૨૨	અવગંર..	વગર.
૨૦૧	૬	મેલવા	મેલવવા.
૨૦૨	૧૪	પોહચેલા..	પોહચેલો.
૨૨૧	૨૦	તે.	તેનાં.
૨૨૩	૨૦	કાહેલી	દેવપ્રસ્તી, કાહેલી.
૨૩૦	૧૦	તથ..	તથા.
૨૩૮	૧૬	....	(ફકરો) ૫.
૨૪૧	૨૫	તેઓને	તેઓના.
૨૪૬	૨૩	સેવાનાં..	સેવાઓનાં.
૨૫૨	૨૬	બવાસ	રંગ.

THE ENGLISH TRANSLATION,

BY

RATANSHÁH E. KOHIYÁR, B.A., LL. B.

UNIVERSITY OF BOMBAY.

CONTENTS..

PAGE.

Of men who are strong or weak in doing deeds of righteousness or sin 189

Men become better (righteous) when their doings in this world are in conformity with (their) faith regarding the coming world; and they receive harm from holding relations with the destructive power of Ahereman... 190

From the beginning of the world the righteous and the sinners have respectively been of the side of the Good and the Evil Source 194

Regarding the power of religion over the children of men ... 196

Regarding men who belong to and men who do not belong to the religion 196

Regarding two excellent qualities connected with superior intelligence possessed by man, and two wicked qualities connected with perverse inferior intelligence possessed by him 197

Exposition regarding light and darkness... 199

How it is that men of this world have thought of doing the work of Ahereman 203

Exposition in the good religion regarding good and evil intelligence 204

It depends upon kings whether the world walks in the good path or not 205

Regarding foresight, superior rank, discrimination, wisdom, faith, belief, inference, sense, understanding, thought, speech and deed 205

Regarding the mutual connection of wisdom, desire and speech.. 206

Who in this world causes harm to Ahereman? Who is harmed by injuring man? 208

PAGE.

Regarding men of the religion who hold relations with good and with evil; how they are to be judged; and how their goodness or wickedness is to be distinguished 209
No other religion save the Mazdiasnian religion severs Anghra Mainius from man 211
Men prevail over one another in the world through good and evil deeds 213
Regarding men who exist for their good and men who do not exist for their good 215
How does a man acquire complete knowledge of his calling? ... 215
The king who brings men into the Mazdiasnian religion augments virtue and diminishes vice 216
Superior strength confers upon men rank and lustre: inferior strength brings them into a low and degenerate condition. 217
Of the thoughts that impart increased lustre and increased darkness to the Mazdiasnian religion 219
Exposition regarding physical and spiritual medicine 220
Regarding the duty of man to do the work relating to the next world and to remain aloof from doing what ought not to be done 242
Regarding the men who in this world make themselves walk in the ways of immortality and remain on the side of Spento Mainius and Anghra Mainius 245
Regarding the number of times the sun will shine upon this world from its original place 246
Of the exposition of the Mazdiasnian religion in the three parts of the Avestá 248
God will always keep up his creation in this world notwithstanding the harm-causing power of Anghra Mainius 250
Regarding the duty of men to respect and to obey the High Pontiff 253
Regarding the duty of men to obey a just king 254
The three parts of the Avestá (Hat Máthra, Dát and Gáthá) make known co-related matters 255

PAGE.

Regarding the signs of the best and worst times of the world and the four outcomes of each 257

Regarding the commandment of the religion to diminish wickedness wherever it may be most prevalent 258

Regarding the disappearance in man of the disposition to make good invocations owing to the cessation in him of the faculty on which the practice of invoking God depends ... 259

Religious works of good ceremonial are fit to be approved: opposed to them are works of wickedness and sorcery and evil ceremonial: the means of averting the latter... ... 260

Regarding the duty of a father to love his children from infancy to adolescence 263

Regarding the rewards of the pious and their punishment for sin, and the punishment of the wicked and their rewards... 264

Whether harm will reach the Dádár from any quarter or from any thing? 265

Roots spring from fruits and fruits spring from roots 267

As to who is possessed of the desire to obtain liberation; his name as given in the Avestá; who it is who gives the desire for liberation; why it is that a desire for liberation is given; and why it is that one possessed of the desire for liberation does not like the ways of his enemy, and from whom and why does he derive benefit or harm ... 268

ERRATA AND CORRIGENDA.

Page	190	note † line 1	*for* Son *read* son.
”	”	” ” ” 1	*for* grand son *read* grand-son.
”	191	line 2	*for* Son *read* son.
”	194	” 2	*for* beginings *read* beginning.
”	198	” 4	*Put a full point after* other.
”	208	” 3	*for* (that(*read* (that).
”	215	” 14	*Put a comma after* (system)·
”	227	note * line 4	*for* mediu *read* medium.
”	236	” * ” 3	*delete* that.
”	265	line 4 from bottom	*for* place *read* quarter.

GLOSSARY.

Page	2	Column 1	line 11	*add* Of high rank, Superior.
”	7	” 2	lines 12 & 13	*delete* having been.
”	10	” 1	line 11	*for* taken *read* token.
”	15	” 2	line 3 from bottom	*for* Perod read Period.
”	19	” 2	” 4	*for* chooses *read* choose.
”	”	” ”	” 7 from bottom	*for* imjuring read injuring.

Exposition in the good religion regarding the strong and the weak. (١٣٩) 1

---

2 Be it known that, a man is considered to be of the side of (either of) the Powerful Ones (Spento Mainiús and Anghra Mainiús) according as he deserves to be requited for deeds of a superior or of a perverse character. And the man who does not deserve to be requited for either superior or perverse deeds is not considered to be of the side of (either of) the Powerful Ones. 3 Those who are of the side of the Powerful Ones, as also those who are without the strength derived from them, have been described by the Dastúrs, on the authority of the religion, in four ways. 4 Of these one is the man who is strong for the invisible world as well as for this world, that is, a man who is (both) intelligent, and sound in every member of (his) body. 5 Another is the man who is strong as regards the invisible world but who is weak for this world, that is, a man who is intelligent but who is hindered in respect of the vigour of all his bodily members. 6 The third is the man who is without the strength required for actions suited to the invisible world but who is possessed of the strength required for this world, that is, a man who is wanting in intelligence but is sound with the vigour of all his bodily members. Such a man, notwithstanding his power of speech, is not of the side of any one. For, the man who is without the strength of the invisible (world) is lacking in intelligence, and the unintelligent man is possessed neither of the strength (intelligence) of this world nor is he worthy of acquiring that strength. 7 The fourth is the man who is without strength for the invisible world as also for this

world, that is, a man who is wanting in intelligence and in the movements of all his bodily members.*

1 **Exposition in the good religion regarding (the fact that) the improvement of man depends on the correspondence between the givings (i. e. doings or deeds) of this world and the faith regarding the coming world, and that his deterioration depends upon connection with the destructive Power (Anghra Mainius). (۱۳۷)**

2 Be it known that, for the work of improving man, there are, in the mixed condition of things in this world, the gifts (*i e.* generous deeds) connected with the coming world: and they consist in an accordance between them and the mutually related powers (of this and the coming world): (*i.e.* whatever promotes the physical and spiritual happiness of man, is a work of generosity *i.e.* of religion) Owing to this (truth) it was that that virtuous high priest and holy teacher, A'ḍarbáḍ the son of Zarthúsht,† was able to expound, in the form of the *Naksh* (text)

* It is said in our holy religion that when a man passes away from this world, he has, on the morning of the fourth day from his decease, to render an account of his doings in this world to Meher the Judge and Rasné the Just, near the Chinwaḍ bridge in the invisible world. And there the order is given for the good man to reside in paradise and the evil-doer is consigned to hell. The above text, however, points out that it is the intelligent man that is held accountable for his deeds. The man who is without sense or intelligence is not held accountable: nor can he obtain the reward for good or evil deeds.

† This Ḍastúr A'ḍarbáḍ the Son of Zarthúsht was a grand son of the great Ḍastúr A'ḍarbáḍ Máráspanḍ and was the author of many works on religious subjects: many extracts are given from his writings in the Sháyasṭ Lásháyasṭ, the Pehlwi commentary on the Vanḍiḍad, and in the works of other Pehlwi writers. His spirit is, along with those of other great Ḍastúrs and religious men, invoked in the A'friné Panji.

quoted below, to that far-sighted emperor, Yajḏgard the Son of Sháhpúr*, the potent thoughts of religion. And (he) pointed out (the fact) that the strength of the good and evil powers, being mutually destroyed, was rendered useless; for, it is owing to (his) good sense that every man in this world is known to be an improver of (his) existence through the medium of things related to both this and the invisible world. And the boon of the things related to both the worlds depends on the soul remaining steadfast in this world as the associate of the invisible world. Among them, (*i.e.* things related to both the worlds), one thing related to this world is the body (of man). And the thing related to the invisible world is the soul. And man is formed by the union of these with each other. Another (thing) belonging to this world is wealth, and to the invisible world is righteousness. A third (thing) belonging to this world is honour and to the invisible world is good behaviour. A fourth (thing) belonging to this world is dominion, and to the coming world is religion. A fifth (thing) belonging to this world is well-directed generosity, and to the coming world is wisdom. (Man) becomes worthy of honour through the good powers belonging to the soul. And (he) becomes possessed of riches and the highest righteousness through good movements (deeds). It is owing to (his) soul that (a man's) body is well-warned. And the soul (itself) remains aloof from the contact of false Ḏrujs, owing to the connection, one with another, (of soul and body). And each (soul and body) is rendered dull by the weakening of the strength of the other; for, when any of the powers of the

(margin: 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13)

---

* He came to the throne in the year of Christ 399.

soul become enfeebled, every one of the powers of (the) body is brought to a standstill. And when harm is done to any part of the body, injury is caused to its co-related soul. Therefore, it is owing to the purity of the soul that the body pertaining to this world becomes valuable. And the acquisition of purity by the soul is through the powers of the body pertaining to this world. The riches of this world are exalted when they render help to the righteousness of the coming world; (for), it is generally through the riches of this world that the acquisition of righteousness for the coming world is rendered possible. Honour in this world acquires (its) value through the good movements (deeds) for the coming world. And the increase of good movements (deeds) for the coming world depends on the solicitude felt for the honours of this world. The improvement of rule in this world depends on the influence exerted on the people by the religion from the invisible world. And the religion from the invisible world is continued (in this world) that rule may be maintained among the people in excellence. The good gifts (deeds) of this world acquire eminence by being connected with the wisdom for the coming world. And the wisdom for the coming world depends on good gifts (deeds) in this world. The body of this world is punished because of the sins of the invisible soul. And the invisible soul is separated from the body, when the body of this world is injured. When the riches of this world are lost, the righteousness for the invisible world is obstructed. And it is when the righteousness for the invisible world is enfeebled by them that the contact of the riches of this world becomes improper. The good movements (deeds) for the coming world are broken up when reputation in this

(margin numbers: 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21)

world is lost. And when the good movements (deeds) for the coming world are broken up the connection of this world's honour with man ceases to exist. When the waxing 22 condition of rule (sovereignty) in this world is destroyed, the continuance in this world of the religion pertaining to the invisible world is prevented. And when the religion which pertains to the invisible world becomes unstable, rule (sovereignty) in this world is rendered unenduring. The non- 23 acquisition of good reward from gifts (deeds) in this world is owing to the unwise (and) enfeebled understanding connected with the invisible world. And the gifts (deeds) of this world made without a desire for (the) wisdom (of the invisible world) are undeserving of praise.

THIS IS THE NAKSH (TEXT.)

This world's body is (exists) because of the soul which belongs to the invisible world.

The gifts (good deeds) of this world are (exist) because of the wisdom belonging to the invisible world.

Sovereignty (rule) in this world is (exists) because of the religion which concerns the invisible world.

Honour (reputation) in this world is (exists) because of the good movements (deeds) concerning the invisible world.

The riches of this world are (exist) because of the righteousness belonging to the invisible world.

1 Exposition in the good religion regarding all the righteous being, from the beginings of this world, of the side of the Source of Good, and all the sinners being of the side of the Source of Evil and holding communion with him. (۱۳۸)

2 Be it known that, the source of all good and the head-most promoter of all good is the Spenámino who is possessed with an exceeding desire for the goodness of the Creator, Ahúrmazḍ. Therefore, the king, who is on the side of goodness, causes immense benefit to all the people and raises them to a high position in the invisible world through the works of this world. And he puts off harm from himself.
3 The source of all evil and the most forward promoter of all wickedness, Anghra Mainius of the wicked desires, is Athereman, the injurer (of the world). Therefore, the king who is of the side of wickedness is the doer of exceeding harm to all mankind both in this world and in the coming world. And
4 hence he is the hinderer of benefits to himself. Hence the man who in this world, through the Source of well-inclined wisdom, perpetually keeps (himself) connected with righteousness, is, as much as possible, possessed of a desire for good deeds. And, therefore, he is desirous of the income of
5 righteousness. And the man who, in this world, through the Source of wickedly-inclined evil wisdom, keeps (himself) always connected with sin, is, as much as possible, a doer of wicked deeds. And he is possessed of the income-less
6 desire (of sin).* (Therefore), if the religion of one religious

* Our holy Prophet, Zarthusht, has, in the second, third and fourth verses of the Ahúnvat Gáthá, enjoined us in the following terms to obtain a knowledge

teacher, among others, (is such as to) impart wicked wishes and commandments, the religion of that religious teacher is wicked and calculated to cause injury to his community through all wickedness. Hence, the religion which is devoid of the wishes pertaining to life, is a religion which conforms to the wishes of the Unknowing and the Death-causing (Anghra Mainiús). Whoever accepts such a religion as a religion is an approver, through missing the (right) path, of a lifeless religion. It is not right to consider such a religion as a religion.

---

of our religion and to approve of the work of Spento Mainius and to keep aloof from the work of Anghra Mainius :—

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

i. e. You should receive (religious) instruction such as may raise you to a higher condition, and should look (at things) through (the instrumentality of) light-bearing thought. And every man and woman should acquire knowledge of great deeds calculated to obtain for them rewards (in the coming world), and should approve (of) them ; for this reason that, at the beginning of the world a conversation (compact) took place between the two Minos (invisibles) (Spento Mainius and Anghra Mainius) about the good and evil thoughts, words and deeds pertaining to them. And in accordance (with the compact) the two Minos entered into (pervaded) the first creation, (*i. e.* Gayomard). The work of one of them is to suggest wicked thoughts to the wicked and to ruin their life. The work of the other is to suggest good thoughts to the pure and to protect their lives. Therefore, of the two Minos you should prefer the one who is possessed of good wisdom, and should reject the one who is possessed of evil wisdom.

1 Exposition in the good religion regarding the power of religion among the children of men. (۱۳۹)

2 Be it known that, in (this) mixed (world of good and evil) the progeny of man is divided into three ranks,—the highest, the middle, and the lowest. And the particulars 3 thereof are thiswise. The highest is superior to the middle 4 and the lowest (rank). The middle is superior to the lowest. 5 The lowest of the children of men become superior to those in the highest and middle rank. And the reason generally is their firmer faith in the good religion and their greater 6 liking (for it). It is thiswise that, in proportion as the lowest of the progeny of men are more solicitous to remain firm in the good religion than the middle (rank) of the progeny of men, and as the middle (rank) of the progeny of men are more solicitous than the highest believers, in the same proportion are they superior (in rank to the others), owing to the greater solicitude of the one than that of the other. 7 And it is because of their solicitude that the highest believers 8 are of a nature like unto that of the Yajads. Similarly, the highest of the children of men become, of their own accord, like unto the lowest of the children of men and (even) inferior to them by reason of excessive faith in the religion 9 of evil. Those also who are the meanest and who become like unto the Dévs and Drujs in their nature, are such, because of their wicked desires.

1 Exposition in the good religion regarding (religious) communion and severance. (۱۴۰)

2 Be it known that, men fit to hold communion with or to remain aloof from are of various kinds: of these, firstly, the

communion between those obedient to God is owing to their disposition to remain in obedience to God. And the severance between those obedient to God and those disobedient to Him is owing to the disobedient disposition (of the latter) towards God. 3 Secondly, the communion between those who obey God and the believers in the good religion is owing to their faith being that of the good religion. And their severance from those belonging to the evil religion is owing to their (of the latter) ways pertaining to the evil religion. 4 Thirdly, those belonging to the good religion are connected with the good (i. e. the priests or Athornáns) because of gifts made for the worship of God; and their separation from the wicked is owing to their (the latter) failing to worship God and to make gifts. 5 Fourthly, of these three kinds of Mazdiasnians, those who are the highest in rank, are such, owing to the worship of God and to the acquisition of the friendship of the Yajaḍs. And their separation from the Ḍévs is owing to their entirely refraining from worshipping Ḍévs and from doing the work pertaining to them.

---

1 Exposition in the good religion regarding two most excellent qualities connected with superior intelligence and two most wicked qualities connected with perverse intelligence. (۱۴۱)

---

2 Be it known that, it is mentioned in the religion that the two most excellent qualities pertaining to intelligence of a high order, are, liberality and love. And they pertain to God himself. And each of these (two qualities) is fostered by the other. (For), to make a gift with a pure heart to a holy man in order to secure his love is liberality. And a liking for making gifts to good men is love for holy men. Through these (qualities) man becomes connected with heaven

3 (paradise). Similarly, there are two most evil vices pertaining to perverse intelligence of a low order, which are miserliness and animosity. Further, these two vices belong to the Ḍevs themselves. And each of them is set off by the other Miserliness consists in refusing to give a thing to a holy man who asks for it (merely) from animosity to the holy man (and) notwithstanding that the person has the thing in abundance. Animosity for holy men is where there is a good man worthy of securing the love of men, and instead of securing his love, enmity is shown towards him, through (a spirit of) miserliness.*

---

* In the shape of a dialogue between "Sarosh the holy" and "Ḍevi Ḍruj", contained in the 18th pargard of the Vandiḍáḍ, Ahurmazḍ thus announces to our prophet that a Mazdiasnian is guilty of sin when he refuses to make gifts to holy men and that sin is diminished when such gifts are made :—

[illegible]

i. e. The Ḍevi Ḍruj thus replied to Sarosh the holy: O beautiful Sarosh the holy! the first of these men of mine is he, who, notwithstanding that he is asked, refuses to give a small portion of his riches and property to a holy man for the sake of good righteousness. This (man) makes me pregnant as other men render women pregnant with their seed. (Then) asked Sarosh the holy of the Ḍruj, lowering the club uplifted for battle: O Ḍruj that art unhappy and a doer of perverse deeds! what is the atonement for that (sin)? Then the Ḍevi Ḍruj answered him: O beautiful Sarosh the holy! the atonement for that (sin) is this, that if the man give, for the sake of good righteousness, without being asked, to a holy man, a small portion of his riches and property he destroys my pregnancy just as a four-footed wolf takes out a child from (its) mother's womb and tears it.

Exposition in the good religion regarding light and darkness. (۱۴۲). 1

2 Be it known that, it is owing to light and darkness, that there is a mixture (formation) in this world of heat, cold, moisture and dryness. And the other related varieties of created things possess them in the required degree. Thus, it is owing to them (light and darkness) that the things of this world are possessed of light, darkness, heat, cold, moisture and dryness. Similarly, this world is shining because of light, dark because of darkness, hot because of heat, moist because of moisture, and dry because of dryness. 3 Therefore, it is impossible for these two rivals (light and darkness) to associate with each other and for this world to wear a uniform aspect. Similarly, it is not possible, owing to many diverse ways, for this world to be the rival (antagonist) of the one (and the partisan of the other). 4 Again heat and moisture are (exist) because of light. When this world is lighted up every thing upon it is fragrant, pure and good looking. And other (portions of the) good creation are possessed of good sway* (influence). Similarly, 5 cold and dryness are owing to darkness. When this world is in darkness every thing upon it is stinking, filthy and of sinful movement. And (other portions of the) evil creation acquire evil lustre and evil sway* (influence). Therefore, the antagonism of these two (light and darkness) depends upon the predominance in this (world), one over another, of the

---

* The meaning here is that good men are enabled to do good deeds through the power of light; and that robbery is prevented, pain relieved, bad odours destroyed and vitiated air purified by means of it; that wicked men are enabled to commit robbery, plunder and other sinful deeds through the power of darkness and that diseases, a vitiated atmosphere and offensive odours are the outcome of darkness.

superior powers in whom they have their different sources. Hence, one (of these powers) cannot associate (coexist) with the other. (For), one of these things (light) has a source (Spento Mainius) through which it fights (its fights), keeps within bounds and performs good deeds in this world. And the other thing (darkness) has a source (Anghra Mainius) through which there is companionship with sin. From this it appears that one of these powers introduces relations with powers, good at adopting remedies and well-regulated, such as belong to the Yajaḍs. And the other power gives (introduces) relations with the (perverse powers) connected with the cherishing of the body. This (the above) was written by the head of the religion, the virtuous A'ḍarfarobag the son of Farokhjáḍ, in the (book called) A'inin Nameh and has been introduced into what was written on the same subject in the Ḍinkarḍ composed by the former heads of the religion.

6

7 If the sayings of any one of the religious teachers are calculated for darkness, and are wholly devoid of light, such (sayings) are connected with darkness. And where (in the sayings of religious teachers) there is much shining of light, there, there is permanence of light and disappearance (setting) of darkness. Just as where darkness shines (prevails) no object can obtain light, so as long as there is the existence of these two (Spento Mainius and Anghra Mainius) holding relations with the conduct of man in this world, so long the above objects (causes) (light and darkness) will appear: but when the limit of both (Spento Mainius and Anghra Mainius) is reached (completed) nothing will perish. For this reason these two are nowhere found in the same place,

but one of them is always covered up or rendered lustreless (deprived of vigour) by the other. And the shutting up of the one is the manifestation of the other. As where heat is, cold cannot remain, and where moisture is, there is no dryness: so (where there is Spento Mainius, there Anghra Mainius cannot remain). Hence, it is just to speak suitably of the one (Anghra Mainius) who is deserving of being covered up and rendered lustreless by the other. For wanting the existence of heat there is cold. And wanting the existence of cold there is heat. And where there is (exists) no dryness there is moisture. And the non-existence of moisture is dryness. For this reason, without (the existence of) any one of these things the end of the action of any one (the other) cannot be made out (distinguished). Further in all the things in the world there is antagonism and a suppression of one by the other. Therefore it must be said (admitted) that all things (in this world) are for destruction.

Again (further explanation) in regard to this matter is this, that, he who is for destruction (Anghra Mainius) will not be able to obtain the first one (Spento Mainius). And will not be able to be of his side. Then, how is it possible for light and darkness to obtain (secure) each other? or how can they be of the side of each other? If things of darkness were not rendered lustreless (feeble) by light; if, similarly, cold was not destroyed by heat, these things differing from each other could have remained together. Therefore, the religious teacher who is of the side of light makes (man) open-eyed. And the religious teacher who is of the side of darkness shuts up the eyes (of man). For this reason he who does the work of destruction (sin) is spoken of (in the religion) as 8

connected with Ḍevs. And he who is wholly unconnected with destruction is spoken of as one who can live within (the) bounds (prescribed by Spento Mainius). Therefore, if (a religious teacher) is for darkness, he pertains to destruction. And for this reason in proportion as religious teachers are for darkness they are connected with Ḍevs and hold corresponding designations (titles). For, such speeches (sermons) are made by them as if they intended to render their (followers perishable (sinful). Therefore these religious teachers are wholly undeserving of glory.* Those who belong to the Mazḍiasnian religion are well able to understand both light and darkness. And (they) are able to keep themselves on the side (of Spento Mainius): And keep themselves on their guard against the perverse Source.

---

* In our Mazḍiasnian Zoroastrian religion the ways of virtue, truth, purity and righteousness are called the ways of Spento Mainius: and the ways of vice, untruthfulness, filthiness and sin are called the ways of Anghra Mainius. And these two opposing courses of conduct are declared to have originated in two different sources. The writer of the Ḍinkarḍ is here controverting, not the moral precepts and commandments contained in the Mazḍiasnian religion, but the immoral precepts and commandments promulgated by certain religious teachers. The substance of the above comments by the learned author of the Dinkarḍ on light and darkness is this, that as in this world it is impossible to understand what heat is without knowing its opposite cold, or to appreciate moisture without a knowledge of dryness; so it is impossible for man to understand the excellence of light without knowing what darkness is. Hence, the creation by the holy Ahúrmazḍ of things having these two opposing powers or virtues. Those things that are good and beneficial He has declared as belonging to His chosen power or principle known by the name of Spento Mainius, and those things that are evil and hurtful as belonging the power or principle Anghra Mainius of which he disapproves. And having placed man between these two invisible principles each drawing him towards itself, He has, to enable him to make his choice between the two, revealed the Mazḍiasnian Zoroastrian religion, that by a knowledge thereof he may be enabled to walk in this world in accordance with His wishes and remain aloof from the ways of Satan, thus obtaining in the next world the shining abode of paradise and freeing himself from the punishment and the darkness of hell. It is, therefore, the duty of every religious teacher to point out to men the path that frees them from hell and makes them fit for paradise, and to warn them against the commission of sin,

Exposition in the good religion as to how, from the beginning to the end of the Blemish-giver, men acquire thoughts (knowledge) regarding work connected with him. (۱۴۳)

1

2

Be it known that, thoughts (considerations) regarding the work of the Blemish-giver in connection with men, from his beginning to his end, are promulgated in the one (Mazḍiasnian) religion. Therefore the man who, by means of the explanations in that religion, points out to the soul (of man) the best way for attaining superior position has for his object the suppression of perverse passions and the strengthening of virtue. In the beginning (of the world) the first person to communicate high thoughts to men doing the work pertaining to the Blemish-giver was Gayomarḍ. And it was through the precepts (thoughts) of this one man who was the first (person) created in this world, that all men became good-thinking, good-speaking and good-doing. And it is owing to his precepts that men even now think (what is) good, speak (what is) good and do (what is) good, and will continue to be in the habit of thinking, speaking and doing the same till the time of the final improvement.* And it is by means of them that whatever sinful deeds and miseries

* According to our holy religion the first man whom God in his goodness created with thoughts (attributes) such as He approved was, Gayomard, from whom all the children of men have descended. And, just as the nature, the wisdom and the courage of an ancestor are inherited by his descendants, so whatever true thoughts, true words and true deeds are found in men who walk in the path of Ahurmazḍ are traceable to the first father of all, Gayomarḍ. It is on the same principle that A'darbáḍ Zarṭosht, a high priest of our religion, in dividing the things of this world into 25 classes, has connected 5 with luck or fortune, 5 with one's deeds, 5 with one's habits, 5 with one's origin and 5 with one's family characteristics. He assigns life, wife, children, power and riches to fortune: a man's being an Athornan (of the priestly class), an Arthestar (of the warrior class), a Vástariosh (a cultivator) and sin and righteousness depend

are inflicted (given) on the world by the Blemish-giver will be removed (got rid of). And there will be final improvement of the world in consonance with the wishes of the holy Ahurmazḍ. And the people of this world will become free from the evil passions of the Blemish-giver, and the whole good creation will be for ever immortal and free from vice.

1 **Exposition in the good religion regarding good and evil intelligence.** (۱۴۴)

2 Be it known that it is because of wisdom that a man is a doer of good or evil deeds. He who is a doer of good deeds is possessed of good wisdom (intelligence). And he, using his wisdom for the purpose of doing good deeds, is able to keep up his connection with the One Lord with whom connection ought to be maintained. And he who is a doer of evil deeds is possessed of evil wisdom (intelligence). And he, using his wisdom in doing evil deeds, is of the way of the other one (Anghra Mainius) (and) Farehbúṭ. Good intelligence keeps (a man) pure of sin. For, good intelligence (wisdom) keeps (a man), in accordance with justice, aloof from secretly dispoiling the people and doing them harm, and similarly, keeps (him aloof) from appropriating to himself, through the Blemish-giver, the goods and property of others. In the same way a person of good intelligence (wisdom) opposes the open plunder, and highway robbery of men's goods and property.

---

upon his deeds: sexual congress, work, eating, walking and sleeping are matters of habit: tenderness of heart, a sense of shame, generosity, courage, truthfulness and goodness are matters that depend upon a man's origin: and, the bodily frame, the appearance, acuteness, the power of reasoning, and strength are things traceable to family characteristics. The five attributes mentioned in the fourth class must have come to us from Gayomarḍ.

Exposition in the good religion regarding him who is the owner (i.e. King) of the world and the world's walking in the good path (way) owing to him. (۱۴۵) 1

Be it known that, the moving of the world in the good path depends upon the first of the two desires (inclinations) of Kings,—one, (a desire) to do good deeds and another, (a desire) to do evil deeds. For, men are enabled to maintain (themselves) because of the desire of Kings to do good deeds. Similarly, it is owing to the desire of Kings to do good that men are enabled to redeem their souls from hell. And thus is the world made to move in the right manner (path). 2 But if the desire of the King be to do evil deeds, then mankind are diminished and their souls are enfeebled. And thus are the people of the world destroyed. 3

Exposition in the good religion regarding foresight, superiority, power of discrimination, wisdom, faith, belief, power of inference, sense, understanding, thought, speech and deed. (۱۴۶) 1

Be it known that, foresight is a knowledge of the final end of things derived from a knowledge of the religion. 2 Superiority consists in making (creating) many things out of one. 3 To recognise a thing out of a multitude is wisdom. 4 To know the advantages and disadvantages of every thing is the power of discrimination. 5 Faith and belief are the analogical indications for understanding the things which obtain (secure) life and which do not obtain life. 6 Inference is the power to understand the object (or aim of things). 7 Sense is the strength for preserving the internal powers. 8 The under- 9

10 standing is for examining and selecting things. Thought is (given) for guiding the powers of (man) through approvable 11 reflection. Speech is (given) for the purpose of making known what is hidden (private) in man and for describing 12 the invisible powers. Deeds are the result of the guidance, through the members of the body (and) through wisdom, of its powers (of the body.)

---

1 **Exposition in the good religion regarding the mutual relations of wisdom, desire and speech.** (۱۱۴۷)

2 Be it known that, it is through wisdom that men 3 possess all desires and the power of speech. Similarly, men with desires are possessed of wisdom because of the 4 power of expressing (their thoughts) in every way. And it is through the power of speech that all men are 5 possessed of wisdom and of the strength of desires. Without the power of speech, men with desires would not 6 have appeared possessed of wisdom. Similarly, without wisdom, men would not have possessed desires through 7 the power of speech. And without the power of speech men would not have appeared possessed of desires and 8 wisdom. Hence, wisdom, desires and the power of speech become manifest through their mutual connection. Consequently, the existence of those among religious teachers who are for (on the side of) the wishes of the Creator, is destroyed because of their manifesting ignorance regarding the Creator and because of their failing to explain 9 to the people of the world the excellencies of the Lord. And for this reason such religious teachers are not considered re-

ligious.* Further, what are known to be deeds connected with conduct are (exist) through (the instrumentality) of speech and motion. One of these is connected with desire, which has its source in man. And the other is connected with passion which has its source in fire. He whose desires are without religion (irreligious) is not deserving of life. And he who does (his) work through the movements of the passions, is without thought (thoughtless) throughout his life. There is no work of movement for life-possessing man after the termination of his life: Similarly, previously (to birth) there is no possibility of work for the soul. After (life) is ended, nothing done (by man) is to be seen, for, without bodies, (men) are without thoughts, without objects and without end. The man who is not thankful to his Creator is 10 not obedient to His rule and does not act in accordance with His behests. Again, every man becomes possessed of religious 11 enthusiasm through the power of a religious teacher who excites (creates) religious enthusiasm (passion), and thereby he is enabled to remain, in faith, on the side of his Creator, the Self-Existent. Without it (religion) the Creator cannot be for the creation and the creation for its Creator. Should 12 any one say (question): man being of the side of the appetites (desires) (*i.e.* appetites springing naturally in him), the (satisfaction of) appetites must be considered just; that being so, how can it (such satisfaction) be considered improper? for, unless a thing is wanted there is no necessity for it; and there is no want (felt) without desire (appetite); and

---

* The idea here is simply that without religious learning and education it is improper for a man to assume the name of high priest or dastur, as without such learning he is incapable of guiding those who believe with him. A religious teacher who, notwithstanding his ignorance, feels himself called upon in virtue of his office to decide religious questions may well be said to be destroying (*i. e.* injuring) his own soul and the souls of those who believe with him.

unless there be one antagonistic to life there can be no liking (desire). The answer is: Any thing that is right according to the religion is (a thing that is) wise, (that(suppresses danger to the people of the world and gives them strength, and (that) drives out the power of the Blemish-giver from the creation and reduces it. And in virtue of it (man) becomes possessed of strength of a superior kind, successful in his hopes, and thankful to his Maker through the

13 proper wishes connected with it (the religion). If the Blemish-giver were not forced out (suppressed) from among the people, because of wants (desires), there would be no diminution of him whatever. And danger could not be averted from among the people notwithstanding all proper (and) sensible measures. Hence it is a duty to avert and diminish as much as possible the power of the Blemish-giver. Again, the success of the Enemy of Life, although it does not enable (man) to help himself, yet thereby harm (emanating) from the Destroyer (possessor of death) is thrown into men to render them unworthy. Therefore, to drive him out is, for men, a victorious deed. Hence, those who, at whatever place, largely annihilate from among their people harm-causing works of the Blemish-giver and who do battle against those possessed of injurious desires have always been known to be victorious.

---

1 **Exposition in the good religion regarding him who causes harm (to Ahereman), who causes great harm, and who does the work of causing harm: and (regarding) him who is harmed through injury caused (to him) and who is most harmed.** (۱۴۸)

---

2 Be it known that, he who is posessed of the power of the Spenámino causes harm (to Ahereman). And he who is

possessed of the power of the Spenámino in the highest degree does the greatest harm (to Ahereman). And that man is the doer of deeds which harm Ahereman. And that strength-possessing man causes harm to his antagonist, smites him and makes him hide himself (in the earth). He who is deserving of being harmed, who is (exists) for the work of harm and who has received harm at the hands of one most strong with the full good strength of Spento Mainius, is Anghra Mainius of sinful strength. And the reason why Anghra Mainius is deserving of the utmost harm is that he is for harming each good created thing. And those men who possess in the smallest degree the strength of Spento Mainius are also capable of causing harm to that harm-causing Drúj (Anghra Mainius.)* 3

Exposition in the good religion as to who among men of the religion holds relations with good and with evil: and how he is to be weighed: and how he is to be distinguished. (۱۴۹) 1

Be it known that, it is by means of the one religion of great wisdom that the weighing and ascertainment of the men belonging to the religion who hold relations with good 2

* It is clear from the above text that we Mazdiasnians should as much as possible have within us the qualities pertaining to Spento Mainius, and should endeavour with their help to prevent any of the evil qualities of Anghra Mainius from finding an entrance within us, that thus we may be enabled to acquire true happiness in both the worlds.

and with evil can be made. And these (men) are of three ways.
3 Of these, one way is that pertaining to religious disposition: another way is that pertaining to religious habit: and the third way is that pertaining to the wisdom of the religion. Further explanation regarding these three ways is given under the sections relating to them where some (men) are considered as acting according to the law and some as acting contrary to the law. Men of these three ways, as they are doers of good deeds so are they doers of evil deeds. And they are of eight kinds.

4 The first is he who is of the good religion through these 5 three,—disposition, habit and wisdom. The second is he who is of the good religion through disposition and habit, but through wisdom (intelligence) is like unto one who be-6 longs to the evil religion. The third is he who is of the good religion through disposition and intelligence but is 7 through habit of evil religion. The fourth is he who is of the good religion through habit and intelligence but is 8 through disposition of evil religion. The fifth is he who is of the evil religion through disposition and habit but is of 9 the good religion through wisdom (intelligence). The sixth is he who is like unto one belonging to the evil religion through diposition and intelligence, but is through habit of 10 the good religion. The seventh is he who is of the evil religion through habit and intelligence but is through his 11 disposition of the good religion. The eighth is one who is of the evil religion through the three,—disposition, habit and 12 intelligence. A discerning wise man is able find out by examination who among these eight kinds of men holds good and who evil relations.

1 **Exposition** in the good religion that the severance of him of the **Evil Source** (from man) is possible through the one **Mazdiasnian** religion, and not through the religion of **Devs**, of **Yahudis** (Jews), or through any other religion accepted in this world as a heavenly religion, such as that of **Mani**; for, all these religions are founded on things done with skill (art) and they are all connected with faith in the religion of base thoughts, of the **One** not of the **Original** Source (**Anghra Mainius**). (١٥٠)

---

2 Be it known that, the severance and remaining aloof (from man) of him of the Evil Source is by means of the one (Mazdiasnian) religion, and is not at all by means of the religion of Ḍevs or that of Yahudis (Jews). For, in these (religions) it is thought that if the Other (Anghra Mainius) is a rival, why should he be called of the Evil Source and one to be kept aloof from and one connected with Ḍevs? for, if the Other is to be a rival of the First, (Spento Mainius) for limitless time, that must be said to be a reason for their being a pair connected with this world. 3 Again, it is the belief in every religion of the Evil Source pertaining to Máni* (and) accepted in this world as divine: why should it not be possible for man to become personally divine (heavenly)? For, the manifestation in man of that (divine) power is through the living thing (principle) other than the body. But each of these two religions was fabricated in this world; how can they be

---

* Máni was a celebrated painter, who was born in A. C. 240. Having studied the Hebrew, the Christian, the Buddhist and the Zartoshṭi religions, he at first became a Christian priest, then founded a new religion of his own and had a few followers. Afterwards he went to the court of Sháhpur, the son of Ardesher the first of the Sassanid Kings of Persia, and claimed to be a prophet.

4 considered divine? All those religions which are formed of (founded on) work done with things of art repose faith in the religion, base in thought, of him of the Evil Source. Again, it is said (thought) in those religions: when, according to compact the One (Spento Mainius) is to remain (in the world) for limitless time, why should the other be considered as of the Ḍevs? Then (the answer is): notwithstanding (the existence of) numerous different compacts for limitless time in reference to each, how can they be called the colleagues of each other *?

Sháhpur directed him to hold a disputation with the high priest of Persia; and on his being discomfited in the contest by the high priest of the Zoroastrians, Sháhpur, in order to discourage future impostors, had him beheaded. Mr. Rawlinson places Máni's imposture in the time of Sháhpur I, but Firdosi Tusi, the author of the Sháh Námeh places it in the reign of Sháhpur II, known also as Jul akṭáf. Firdosi has thus described Máni's disputation with the high priest:—

بیامد یکی مرد گویا ز چین   که چون او مصور نبد در زمین
بدان چرب دستی رسیده بکام   یکی پر منش مرد مانی بنام
بصورتگری گفت پیغمبرم   زدین آوران جهان برترم
زچین نزد شاپور شد بار خواست   بپیغمبری شاهرا یار خواست
سرش تیز شد موبدانرا بخواند   زمانی فراوان سخنها براند
کزین مرد چینی چیرهٔ زبان   فتادستم از دین او در گمان
بگوید وزوهم سخن بشنوید   مگر خوب گفتار او بگروید
بگفتند کاین مرد صورت پرست   نه پرمایهٔ موبدان موبداست
ز مانی سخن بشنو اوراء بخوان   چوبیند ترا که گشاید زبان
بفرمود تا موبد آمدش پیش   سخن گفت با او زاندازهٔ بیش
فروماند مانی میان سخن   ز گفتار موبد ز دین کهن

* It is the opinion of men of other religions that good and evil qualities having been placed in man by God they are the complements of each other and that any act which has its origin in either of these qualities cannot be called sinful. The learned author of the Ḍinkarḍ has declared such religions to be opposed to the Mazdiasnian religion and to be based on the ways of Ḍevs. For, if according to this opinion there were no difference between virtue and vice, the commandments contained in the Mazdiasnian religion about doing virtuous deeds and the warnings given to man to remain aloof from vice would be useless and what is said about the reward of virtue being happiness in the next world and of vice being misery would be untrue. Not only that, but the laws for the punishment of wicked persons enforced in courts of justice would be nugatory.

Exposition in the good religion that in the world one (man) prevails over another through good and evil deeds. (١٥١) 1

Be it known that, the deeds of men appertain to that to which their disposition appertains. In especial men's dispositions are dependent upon their religion. And their turning towards sin depends upon their doing things without attending to matters of religion. And such men are of three kinds. One that makes gifts to those who do good and does not make gifts to those who do evil deeds. The second that makes gifts to those who do good and those who do evil. The third that makes gifts to those who do evil and does not make gifts to those who do good. He who, owing to his religion and disposition, makes gifts to those who do evil and does not make gifts to those who do good,—a man of this disposition is a hinderer of that immortality which prevails in this world through the strength of the goodness of the Ḍáḍár, and is a giver of advice for evil. The man who has debased himself by the deeds (mentioned) above, has rendered himself a prisoner of hell through his disposition, and also is a great injurer of himself. Men who are very wicked hold very intimate relations with Ḍevs and are great diminishers of the world. And thereby the people of the world become possessed of wicked morals and of wicked religion. The man who makes gifts to those who do good equally with those who do evil, thereby gets himself worshipped by many men. And that they may do their sinful deeds he makes men of perverse disposition in the world continue very much to walk in contact with sin. So, he is one who does (both) good and evil deeds. And thereby vices and immorality prevail in man; and there- 2 3 4 5 6

by the world is rendered extremely desolate, people are diminished (in numbers) through hardships and men become very sinful. And, owing to sin that causes harm to the souls of men, and to the heavy oppression of wicked Drujs, the gifts of glory-bestowing Yajads are covered up (disappear). And thereby he, as it were, makes known the manifestation in the world of uncleanliness, unholiness and hardships of various kinds; for which reason, such a man is (considered) an enemy of the people.* Further, the man who makes gifts to good men and gives no gifts to wicked men,—such a man is possessed with a desire to do (secure) to the world the benefits of the religion, and to keep up among the people ways that are (calculated) for immortality, and to turn men's dispositions towards good, and to render their (men's) intelligence fit (calculated) for good thinking, good speaking and good doing through the Wisdom whose nature it is to think, speak and do good. And (such a man), through the instrumentality of good attributes and good thoughts, renders the world superior, redeems the souls of men (from hell), and makes the souls and bodies of men fit for the gifts of the Creator of the world by making them walk in (the path that secures) superior benefits. Men become pure and good through the constant prevalence of religion in the world and through the firm belief of all men in religion. And

7

8

* This matter deserves the particular attention of Mazḍiasnians; for, a great many of them seem to ignore the distinction between proper and improper liberality. Very often, they are liberal from interested motives, from a desire to gratify others or for the sake of the honours of this world, to the neglect of those occasions of liberality that are approved in our holy religion. Such liberality will not be accounted true liberality. On the contrary, the persons making such objectionable gifts will be held responsible for all the evil which the objects of their generosity are enabled to do by such gifts. For, it is the money that is bestowed upon them that puts it within their power to do wicked deeds and deeds that harm the good.

thereby the world is rendered free from danger and perpetually good. And the thing that explains these (matters) to the people of the world is the pure, the good Mazdiasni religion, adorned with all wisdom.

Exposition in the good religion regarding (the man) who is for himself (i. e. lives for his good) and regarding (the man) who is not for himself (i. e. does not live for his good). (۱۵۲) 1

---

2 Be it known that, the man whose thoughts, words and deeds have the tendency of his Master's, and in whose heart is, through the instrumentality of the good religion, union with the Creator Ahurmazd, the Highest,—that man is for himself. And that man conveys himself, by means of that true path (system) to the shining mansion of perpetual goodness and complete joy. 3 The man whose thoughts, words and deeds are, owing to the aims of perverse intelligence, opposed to those of his Master's,—that man is, owing to the connection with the evil path (system) of perverse intelligence, of the evil religion, and is, owing to the sinful efforts of Anghra Mainius, fitted to be a prisoner in the mansion of perpetual hardship and of complete pain. Such a man is not for himself.

Exposition in the good religion regarding the acquirement of complete knowledge by a man about the business of his calling. (۱۵۳) 1

---

2 Be it known that, the acquisition by a man of perfect knowledge of the work of his profession, and generally his success therein, happen only when he is possessed of proper thought and of concern for the Possessor of Good Gifts. And

thus he stands (remains) high in the knowledge of his calling. And in every work of his he comes above (others). And the opener of his thoughts is his heart. Just as a man of successful desires is filled with great joy on account of his success, so such a man is always of uniform action (manner) in regard to his bodily powers. Further, such a man, being accustomed to reflect through intelligence, obtains a knowledge of his work (business) through the good-thinking Power. Thus, he does not feel wearied when danger, involving much trouble, comes upon him. Likewise, he does not feel elated when a higher degree of ease is experienced.

---

1 **Exposition in the good religion that the king, who in the present times brings people of other religions into the Mazdiasnian religion, is one possessed of the disposition of good men, is longlived and a preventer of the world's dangers; and that he does not give high rank to wicked people. (١٥٤).**

---

2 Be it known that, the rule of the good improves the holy ordinances of religion, because the holy and refreshing precepts of religion make immoral and vicious (possessed of blemishes) men tremble. Therefore, he who keeps the people of the world refreshed (healthy and prosperous) is like unto water that is fragrant and of delicate excellence. As by means of excellence-imparting water moisture and ease can be obtained (by men) and dryness removed (driven away) from them, and as injurious water causes immediate death, so by means of the rule of good kings the people of this world will rise up again to invoke (remember) the holy Self-Existent

and his invisible Yajaḍs and to obtain their desires through the Self-Existent and his Yajaḍs. Likewise, owing to the holy religion of such kings men obtain the means of being connected with that religion and make endeavours to know the goodness of the holy Yajaḍ of Yajaḍs.

3 The rule of wicked people is the rule of the Immoral and the Vicious (one full of blemishes). Thereby the power of the religious system of virtuous intelligent men is destroyed (set). Further, things are carried so far that (a man originally religious) performs in this world deeds known in the world as those of Farehbúṭ and Aibibúṭ. And, owing to this, the man becomes as obscured (darkened) and damaged as he (before) was glorious in the world through (good) deeds. Such rule being itself (calculated) for evil (destruction), owing to it, that good man,—his glory (fame) being lessened,—is reduced to the lowest rank. 4 Further, owing to the many troubles, injuries and hardships caused to the people by wicked rulers there is no resurrection (rising again) for the people in this world for the remembrance of the holy Self-Existent and the invisible Yajaḍs.

---

1 Exposition in the good religion regarding superior strength being a characteristic that raises men to the highest rank and confers lustre, and inferior strength being a characteristic that brings men into a low and sinking (setting) condition. (१००).

---

2 Be it known that, superior strength is like unto a characteristic that raises men to a high rank and confers lustre (upon them). And men in this respect are of three kinds.

3 Of these, (the men of) the first (kind) are those who obey the advice and directions of a person highly versed in the religion and who, making inquiries about the religion, of that religious teacher and hearing good words (matter) from him, consider themselves as inferior in rank to him. Men of the 4 second (kind) are those who being themselves superior, with consummate thought, to those of inferior rank, impart (make a gift of) those thoughts to those who are inferior to them and raise those who are of inferior rank to superior rank in 5 virtue (excellence). Men of the third (kind) are those who, owing to their superior aims, are superior to those of the faithful (believers in the religion) who are inferior, and who, owing to their humility—(the result) of higher obedience (to the religion),—consider themselves inferior to the others.

6 Further, the inferior (low) strength which carries men to inferior rank, has characteristics the opposite of those described as belonging to the abovementioned three kinds of 7 men. Of these the first (kind of) men are those who obey the advice and directions of a person highly versed in the religion of Ḍevs and who, making enquiries, about religion, of that religious teacher, are zealous in the work relating to 8 it, and consider themselves inferior to him. (Men of) the second (kind) are those who impart (make a gift of) their hateful disposition and hurtful propensities to those inferior to them, and who raise those inferior to them to a higher 9 degree in vice. Men of the third (kind) are those who being more disobedient to God and more fond of the religion of Ḍevs than others, notwithstanding consider themselves, owing to the meanness of their thoughts, to be inferior in high hurtfulness to those beneath them.

Exposition in the good religion regarding thoughts that impart increased lustre and increased darkness to the Mazdiasnian religion. (१०४).

1

Be it known that when, under the authority of the highest religious teacher of the Zartoshti community, holy men impart religious instruction to the people of their religion, and when, heeding the words of the holy religious teacher, all men remain in obedience to him, the holy religious teacher imparts increased lustre to the Mazdiasnian religion. Those who impart increased darkness to the Mazdiasnian religion are the "Farehbúṭ" and Aibibúṭ*: these people belong to Anghra Mainius, and therefore, they harm people of the good religion, create enmity and dissensions among them and teach them to hate their own Ḍastur. 2 3

* By 'Farehbúṭ' and 'Aibibúṭ' are to be understood those persons who while walking themselves in the wicked path of Ahereman, sow discord and dissensions among believers in the Mazdiasnian religion, give rise to doubts and questions in the minds of true believers by perverting and misrepresenting the precepts of that religion and lower Ḍasturs and mobeds in the estimation of their coreligionists by slandering and traducing them, and teach Zoroastrians to despise the Ḍasturs of their religion. These deceitful Ashmogs, may be of any kind: they may act as above for the promotion of their objects while professing the Mazdiasnian religion, or, being irreligious, they may be actuated by animosity to that religion.

1 **Exposition** in the good religion, regarding the origin of medicine, the appropriate causes thereof, the principles of its divisions, its work and its benefits: regarding medical treatment without a knowledge of medicine resulting in illness: (regarding) the kind of physician who is meritorious, wise, and valuable in relation to his work: (regarding) a physician being wise and valuable in his work owing to right honesty and right liberality: (regarding) the test of the physician of the body consisting in the removal of the ailments of the body, and the test of the physician of the soul consisting in removing the maladies (vices) of the soul: and that the physicians of both these kinds must not be untried but tried men: that the people of a city who find it necessary to have a physician ought (in the first place) to try (him), for, they become worthy of punishment by allowing an untried physician to practice physic: that a tried physician alone should be chosen for the profession of a medical practitioner: that the physician who is an averter of the diseases of the soul and of the body deserves the name of "Bajshak" (i. e. the destroyer of disease) and that the physician who joins (sets) the limbs (parts) of the body deserves the name of "Darvestpaṭ" (i. e. the joiner or setter of broken parts): that in the profession of physicians, the physician of the soul exists because of the physician of the body, and the physician of the body exists because of the physician of the soul: regarding how the physicians of these two kinds of illness and defect

become capable in their professions: that medicines of various kinds are things that give strength to the people: that surgery is the work of improving (broken) parts of the body: that the surgeon is, as it were, through the instrumentality of surgery, the improver of the powers of the soul and the maintainer in proper order of the structures relating to it for the performance of beneficial works, and that, on this ground also, men have need of this physician: that to keep the body in good order for the purposes of the soul it is a duty to take medicines in due proportions: that, similarly, it is incumbent on the physician, to provide himself with materials for the preparation of medicines so as to ensure proper improvement: that he whose business it is to avert bodily ailments ought to remove bodily diseases and he whose business it is to impart, through the religion, thoughts relating to the End ought to expound the religion. (۱۵۷).

Be it known that, the source which averts disease (*i. e.* a physician) ought to be possessed of such forethought that he should have in him a very good knowledge of how to overcome disease and how to avert human suffering. The object of medicine is to protect the people of this world from blemish-giving defects and to ward off by proper remedies their illness in order to preserve them. If a physician (professing) to cure (avert) disease, should be ignorant of the science of medicine, such a physician will, without a knowledge of medicine, be wholly incapable of curing disease. In the religion 2 3

there is contained, first, an exposition about the warding off of diseases of the body, and, secondly, advice regarding the prevention of diseases of the soul. The precepts for dispelling diseases of the soul have reference to the removal and diminution from the people, by means of the observances of the good religion, of those illnesses and shortcomings which have reached (into the world) through the power of the Blemish-Giver. And the exposition (explanation) for the warding off of the maladies of the body has reference to the keeping aloof of the bodies of the people of this world from the illnesses of the Blemish-Giver and to the removal of their diseases, by means of the wisdom pertaining to the good religion. In

4 (connection with) each of these systems of medicine there are two distinct sections (divisions) for rendering (the soul and body) immortal and for giving religious instruction in regard to them. The removal of the diseases pertaining to the soul, in order to render it immortal in the invisible world, is effected by means of the good religion: and all men, seeking the immortality of their souls, are enabled to remove the diseases affecting their souls, by improving their dispositions through the instrumentality of their master and king and of the head religious teacher of the community of Zarṭosht.

5 For the removal of the sufferings of the souls of men it is proper that they should be instructed (in religion), and, while prevented from evil-thinking, evil-speaking and evil-doing, should be encouraged in good-thinking, good-speaking and good-doing; that thereby wise, religious people might, through a knowledge of the good religion, be the more enabled to improve their dispositions.

6 It is through the religious authority of the high priest and the meritorious commands of the king of the Zoroastrian com-

munity that men's bodies are, after being freed from the sufferings of this world, rendered immortal (*i. e.* freed from harm). Similarly, it is owing to them that the diseases of men are averted and those whose bodies are being corrupted for want of (the services of) a physician are looked after and protected. The removal of every disease affecting the human body is owing to good physicians who give the necessary instruction and who are capable of informing men as to (the means of) averting the several maladies connected with them. Again, the removal of the diseases affecting the bodies of men is effected through the Darvestpaṭ (surgeons) whose business it is to look after those things which injure the members (of their bodies).* For the removal of the diseases of those parts of the body as also the soul which have been injured there are these things. And (these are) their religious names:—disease-averting purity; disease-averting fire; disease-removing herbs (vegetation); disease-removing surgical instruments; essences (spirits or tinctures) that burn out disease; and, disease-

7

---

* What is written above goes to prove that at the time when our people held sway in their own country the office of curing the ailments both of the soul and the body was, in accordance with the commandments of the Zoroastrian religion, entrusted to Athornáns (priests) versed in the religion, who as they were Doctors of Divinity so were Doctors of Medicine also. And when a person belonging to the Vásṭariosh and non-priestly class was also allowed to practise in those times as a Doctor of Medicine he always received adequate instruction in religion through the Athornáns, for, we find from the text that religious knowledge is essential to the physician of the body, and that it is only when he possesses a knowledge of the religion that he is enabled to remove the diseases of the body without rendering his patient impure or irreligious. Without a knowledge of the religion it is impossible for a Zoroastrian physician to recognize and to refrain from touching those unclean things mentioned in the Zoroastrian religion, those matters forming part of dead bodies, those evil-smelling things which vitiate the atmosphere and give rise to diseases, which a believer in it may not touch or go near. In the text the physicians of the soul and the body are styled [illegible] *Robán bajshak*, [illegible] *Tanu bajshak* and [illegible] *Darvestpaṭ*: the first of these is the priest of the religion, the second the physician of the body and the third the surgeon.

removing recitations from the Avesṭá.* Of these, the explanation regarding the recitation of disease-removing Avesṭá is this that when bodily wounds, diseases and injuries of a malignant nature cannot, in spite of the adoption of various remedies, be removed, then the best remedy for casting away bodily illness, is the recitation of the Avesṭá. Secondly, the meaning of fire being a remover of suffering is this that the power of fire is the cause of the removal of illness arising from putrefaction and noxious gases, so that if conquering fragrant herbs be placed upon fire and the body be fumigated and warmed many ailments arising from this cause are dissipated. And thereby relief is obtained by the body. Thirdly, the meaning of pain being removed by vegetables and herbs is this that wounds, boils and tumours are cured by means of surgical instruments and tinctures (essences), and bodily illnesses of other kinds are dispelled by drinking (taking) and inhaling medicines. In removing disease by means of surgical instruments and medicinal essences, it is right that it should first be removed by means of instruments and then treated by means of essences.

(8, 9 in margin)

10 The treatment of the soul is effected in three ways: by recitations from the good religion, by putting faith in the good religion and by doing works relating to the good religion. Of these (three) the strength of faith being infused into the (other) two,—recitations from and performance of the work relating to the good religion,—the diseases relating to the souls

---

* In the holy Avesṭá of the Ashvahesht (Ardibehsht) *Yesht*, [Avestan] *Asha*, [Avestan] *Dâta*, [Avestan] *Kereta*, [Avestan] *Urvara*, and [Avestan] *Máthra*, that is, purity, virtue, arms, vegetation, and recitation of the Avesṭá, have been mentioned as the means, along with *A'tash* (fire), for warding off and removing disease: and the natural power, *Airiaman*, which has been created by the holy Ahúrmazd in connection with Ashvahesht, is spoken of as assisting these in stamping out disease.

of men are enabled to be dispelled. There are two worthy persons who keep (men) in a state of security in (the) world: one of these renders the soul of man imperishable from sin, and the other preserves the body of man from disease. Whoever in the world is a remover of the sins pertaining to the souls of men and of the ailments affecting his body is deserving of the name of a physician (doctor). And whoever saves (the souls of) men from sin and their bodies from disease, he, among men, is deserving of the name of the all-saving master. Every man who, among men, is a remover of the pain caused by the sin of the souls of men and the disease of their bodies is worthy of the name of a doctor. And, further, those among them who are physicians of the body are of two descriptions, one for the restoration of the bones of the body and the other for the cure of the body from disease. Similarly, the physicians of the soul are of two kinds: One preserves the soul and the other frees it from sin. It is in the preservation of the souls and bodies of immortal men and in the removal of their sufferings that the immortal work of physicians consists. And the benefits of it consist in the maintenance of the world in safety, purity and good discernment. The good work of physicians connected with the End consists in securing the soul of every man from sin and his body from illness. And the benefit that results therefrom is that of keeping the bodies of men in health and of doing the work of purity of their souls. Physicians possessing thought and foresight like this ought to be appointed by the king. And the physicians, both of soul and body, versed in the good religion, should be under the control of the high physician of the soul, the priest of priests of Zoroastrians, which high priest should be pure of disposition, possessed of natural ability, an adorner of the

11 12 13 14 15

religion, one who remembers God, believes in Ahurmazḍ, perceives the soul, recites the true Avesṭá, understands the meaning of the Avesṭá, is versed in the religion, is of indubitable conduct, large of heart, high of thought, a discerner of the good of thought, passionless, a destroyer of perverse thought, a suppresser of temptations, giving immediate orders for the punishment of sinners (offenders), making appropriate gifts to those worthy of the reward and portion of virtue, and a supporter of those obedient to Ahurmazḍ. And he (the high priest) should be one who keeps within bounds (in due proportion) these five things,—the eyes, the mouth, the tongue, the ears and the neck,—the eyes from casting an evil eye, the mouth from irregular food, the tongue from foolish speech, the ears from hearing what is improper and the neck from frequent motion : that thereby he may not be possessed of certain defects (blemishes) : and the men of the four professions may not become of sinful conduct. Further more, he (the high priest) should be one who keeps the people harmless from injury by the Ḍevs, points out to them (the path to) salvation and gives right decisions as between the sovereign and the subject. A true Ḍasṭur (high priest) is able, through wealth of all kinds and adequate income, to preserve the lustre and the aims of the religion and to issue all commands pertaining to the religion and to bring them into force.

16, 17, 18 The physician who is the improver (restorer) of the enfeebled body by means of (medicinal) things, is the preceptor (teacher) who keeps the people of the good religion in health. Again, the physician who, in every situation, prevails through good expedients, loves the soul, examines diseases with minuteness, reads largely, remembers what is written, and

possesses great experience, is a curer of original (disease) and a victor over maladies that give pain to the body. An accomplished physician is one who is acquainted with the members of the body, knows their changes, understands the remedies for illness, is possessed of unadulterated things (*i. e.* drugs that are not unclean), treats patients in person, is a helping friend to them, is without envy, sweet-spoken (speaks with a sweet-tongue), undisdaining, adopts preservative and good remedies, is an enemy of illness, a friend of those who are ill, tends the sick without feeling ashamed, is harmless, free from disease, never keeps back (con ceals) any kind of assistance (from the sick), a care-taker of patients with all renown, a pointer-out of remedies for maladies, is careful of (his) good name (as a physician), treats (patients) without (hope of) income (in this world) but in expectation of a good reward in the invisible world, and, listens to every circumstance that has happened (to the patient). And such (a physician) owing to the superior assistance and friendship of "Airiyaman",* averts disease by means of the virtues of medicinal herbs, adopts good, efficacious remedies, keeps (preserves) sick persons by means of illness-dispelling regimen, and, gives happiness, flavour and ease to life by turning away the hurtfulness and and the impurity of disease. 19

The excellence and dignity of a physician of the soul depend upon his love (fondness), in this world, for true obedience to Arḍibehesht Ameshâspanḍ while (endeavouring) 20

---

* An Yajaḍ of this name has been created by the holy Ahurmazḍ as the associate of Arḍibehesht Ameshâspanḍ and an account of him is given in the 22nd pargard of the Vanḍiḍâḍ, where it is declared that the holy Ahurmazḍ has bestowed upon this Yajaḍ, through the mediu of "Mâthra spant," the miraculous power of destroying all diseases originating from Anghra Mainius. Hence, God-assisted "Airiyaman" is a helper in his work of every religious physician who practises his profession with sincerity and purity.

21 to ward off diseases of the soul. And the excellence and dignity of a physician of the body depend upon his acquisition of the virtue (efficacy), from among the Yajaḍs who ward off diseases of the body, of "Airiyaman" the invisible power working in conjunction with Arḍibehesht̤ Amesháspanḍ. 22 Further, the work among men, of him who averts diseases of the soul is of the first rank, (for) he (the physician) of the soul belongs to (*i. e.* is the physician of) all men, and, his principal work is to give instruction in the doing of works pertaining to the good religion and in remaining aloof from deeds of the opposite kind. And it (the work) consists in saving the soul from sin and rendering (man) pure by means of righteousness through the acquisition of the virtue (occult efficacy) of Arḍibehesht̤ Amesháspanḍ. 23 The chief work of the physician of the body has reference to the stomach of the soul-possessing body of man: hence his work it is to strengthen the stomach of the body of man by regimen and remedies, to preserve the bodies of men in safety through the occult efficacy of Airiyaman, and, to cure it of disease. 24 The removal of the sin pertaining to the soul and the rendering it precious depends upon the strength of the body; (for,) it is owing to the existence of the body that there is cleansing of the sin of the soul. 25 The removal of the diseases of the body and the rendering it valuable depend upon the strength of the soul; (for,) it is owing to the strength of the powers of the soul that the work of the body is performed. 26 The system of medicine pertaining to the soul is the religion itself. And the system of medicine pertaining to the body constitutes the strength of the powers pertaining to the religion. 27 The merit of the physician of the soul consists in (literally, the physician of the soul becomes possessed of merit by) removing the diseases of the soul, by

discovering the perverse powers of the soul and every sin connected with those powers and keeping man back from (the commission of) those sins, and by understanding how to annihilate every sin pertaining to him, break it down and keep his soul in a safe, durable condition. 28 The merit of the physician of the body consists in improving and rendering uniformly fitting, in the manner required by medical science, the bodily members whose humours have become internally vitiated. 29 The trial of a physician of the soul, as to averting diseases of the soul, should be made, in respect of the necessary temper and intellectual vigour, first, among Athornáns (priests), secondly, among householders, thirdly among the heads (owners) of streets, fourthly among the heads (owners) of villages and fifthly among kings. And according as he should be found qualified, (beginning) from the lowest rank, in the art of treating the soul, he should be raised in rank until he is chosen as the high priest of the community of Zarṭosht. 30 He who is the highest physician of the soul ought not be tried (tested) by men, for, men of inferior abilities are incapable of testing and selecting men of superior abilities. 31 The trial of a physician of the body, as to the art of treating the body, having first been made upon the diseased body of a Ḍevyasna,* and the sufferer having been freed from the disease, he (the physician) should be considered an experienced physician of the body. Should he be found,

* A Ḍevyasna must be understood to be a man guilty of the highest offences and adjuged to be punished with perpetual imprisonment or hanging. The 7th pargarḍ of the Vanḍiḍáḍ deals with the examination of a physician professing to cure diseases of the body; and there we are enjoined by the holy Ahurmazḍ to acknowledge as physicians those persons only who have succeeded in curing a Ḍev-prasṭ (Dev-worshipper, sinner) of three differrent kinds of diseases, and to reject those who have failed.

in the examination for the business of removing diseases of the body from among men, to be possessed of superior abilities (literally, strength) it is proper, he should, on a sufficiency of votes, be selected for and appointed to the post of a health-conferring physician by the entire population of Irán. But if on examining him (trying his skill) upon three persons, they should (all) die, he should not be considered to have successfully passed his examination.

32 And he should not be permitted to practice physic. The duty of a physician as regards his profession (work) is to cure men: hence a physician ought always to visit the villages to make enquiries about the illnesses of God's creation and to (learn to) distinguish diseases. And he should visit every patient every day at a time appointed, and should, on the second day, administer superior medicine to other parts of the body of the patient and help him well with instruments. After diagnosing the disease, he should endeavour, in order to cure the patient, (to fight) against the disease with the help of superior medicines, as if he were its enemy. And he should avert the sufferings of sick persons in such a way that, through his exertions, there should be no person affected with disease in the village whose sufferings have remained without a remedy being applied. Such a physician men should always make their companion. And his wants as regards good food, fine dress, fast horses, a house in a central elevated locality together with the funds and even the furniture required in connection with it, should

33 be supplied. If a physician belonging to a house (attached to a family) does not possess in the house, or a physician attached to a street does not possess in the street, or a physician attached to a village does not possess in the

village, or a physician attached to a city does not possess in the city,—if anywhere he does not possess the things required by him and an animal to ride upon, he will be incapable, without the necessary materials and an animal to ride upon always, of applying remedies to sufferers. Therefore, in order to cure the sick, a fast-trotting horse, sufficient medicines and instruments should be supplied to a physician at fitting times.

34 The physicians for removing the diseases of the body are of the following five kinds:—Of these, one occupies the highest rank, one the lowest rank, and three are of intermediate rank. Of these, those who avert the diseases of men from motives of righteousness and for the sake of the renown that attends only upon them (such motives) are the best physicians. Those who are actuated by the rewards and renown of this world are (physicians) of intermediate rank; and a physician of the intermediate rank is the ordinary physician. Of those who are actuated by (both) righteousness and money, the physician who has a greater love for righteousness (than for money), though he is reckoned as of intermediate rank, yet he approaches nearer to the rank of the highest physician (than the other). Of those who are actuated by (both) money and righteousness, he who loves money more (than righteousness),—that physician of intermediate rank approaches nearer the physician of the lowest rank (than the other). Among these, the physician who looks to the renown of pure righteousness must be considered as the most noble in rank, must be relied upon and honoured. And the physician who looks to be rewarded in money,—his rank as regards physicians whose reward is righteousness is intermediate, for, his

righteousness is (not pure), but mixed. And, therefore, he is possessed of mixed righteousness. And the lowest physician is he who is sinful and cruel in averting diseases. It is enjoined in the religion that such physicians should

35 be disapproved of and neither honoured nor rewarded. As to what remuneration should be given to the physician experienced in the work of removing the diseases of the body, particulars are given in the religion of the highest to the lowest amount (to be given) for removing the diseases of the bodies of the lowest to the highest Gospanḍ (cows, sheep &c.), and of the bodies of the highest to the lowest men.* Similarly, an untried physician is prohibited from practising phy-

36 sic. In the event of an untried physician curing (a disease), nothing is mentioned about the remuneration to be paid to him; but if a man is injured (literally, wounded) by him, it is provided (mentioned) in the religion that he (the physician) should be punished for the injury and hardship inflicted

37 on his person. A Ḍasṭur (high priest) who has been tried and chosen is a physician for removing the diseases of the soul. And over him is the head Ḍasṭur of the whole Zar-

38 ṭoshṭi community. The Ḍarvesṭpaṭ for (the whole of) Irán

39 is the superior over the physician of the body. Of those who follow the profession of physician, the physician for the removal of suffering who belongs to the Athornán class is, as it were, a physician of the soul. And the physician for the removal of suffering who belongs to the Vásṭariosh class

---

* The 7th pargarḍ of the Vanḍiḍáḍ provides no remuneration for curing an Athornán (a priest) other than his blessings. But for the cure of the different ranks of men who are not Athornans payment in Gospanḍs and other beasts of burden of more or less value is provided. For the treatment of Gospanḍs and other beasts of burden also a scale is laid down.

is, as it were, a physician of the body*. Viewed cursorily, removing pain and bestowing health are one (and the same thing), but looked at thoughtfully there are two degrees in illness. As regards these, the going beyond bounds and becoming possessed of blemishes (vices) is the source of the illness of the soul; and the same is also the source of the illness of the body. And the source of illness of both these kinds is Anghra Mainius who does the work of carrying man beyond bounds and renders man possessed of blemishes. Illness is the effect of the rivalry of the blemish-giving Anghra Mainius seeking to render sinful the powers of the soul. To render the soul full of blemishes (vicious) there are evil understanding, deceit, injury to purity, apathy, pride, scorn, evil passions, slander, adultery, and idleness. And these things are the cause of relations with sin and evil. Of the ingredients (principles) of the body, those that originate disease in the body are cold, dryness, stinks, putrescence, hunger, thirst, old age and anxiety. And these things are the causes that render (man) ill and mortal. Those things that cause illness (to men) through their behaviour are the affections and passions that mislead the soul. Thus anger of soul is (a thing) that injures the impulses that do good, and so on. There are many kinds of ailments that enfeeble the body which have been produced by Anghra Mainius ever since the beginning of creation. And God has commanded the power, Airiyaman, to remove these ailments; and, as is mentioned in the Mazdiasni religion, that Yajad cures

40

41

42

43

* This shows that the members of the Vástariosh class, being well-acqainted with the properties of herbs, acquired with ease the education necessary for a physician and obtained the rank of a physician of the body.

(breaks) diseases of 4,333 kinds. The names of these diseases are given as follow: *ashir*, *aghur*, *aghrám*, *ughrám*, *ḍáju*, *ṭafnu* (fever), *sáran*, *sársataya*, *aghshi*, and others which are well-known. The above-mentioned diseases have power to mix with the elements of the body. And they will endure till the time of Frashokereṭ (resurrection). And it is declared (in the religion) that all these diseases will, at the time of Frashokereṭ, be destroyed and brought

44 to an end. These bodily diseases are divided into different classes. As regards these, every ailment gives rise to ailments of other kinds. Some of these diseases are visible and these are mentioned (known) under the name of Paṭushak, *i. e.* diseases that appear outwardly (literally, come out), such as those diseases that disappear on a heavy fall of rain, and boils and others. And certain other diseases which are invisible are mentioned (known) under the name of Apaṭushak, *i. e.* diseases that do not appear outwardly, such

45 as fever and diseases pertaining to the inner parts. In the same way the ailments of the soul are divided into two parts. (The ailments) in the first of these (parts) are designated evil attributes (vices) of the previous dispensation (intention, scheme), among which are covetousness, anger &c. The others are designated evil attributes (vices) of the after dispensation, and among them are mentioned worship of Ḍevs and secret (sinful) deeds, and other vices. The medical treatment of diseases of the body is declared to be by means of herbs and plants, which innumerable herbs and plants grow out of the ground. And these medicines, it is enjoined, should be administered in proportion to the strength of men. The medicine which at the present time is considered (fixed) as, among medicines, better and more ex-

cellent than all previous (medicines) is that called *Arirakne káburi.* This medicine was at first highly poisonous, but at present, being administered in conjunction with other medicines, it has come to be a remedy (for disease). And whenever any poison has got into the food of man or gospanḍ, all that virulent poison is removed by this medicine. Moreover, it has been said that the various remedies for dispelling diseases and ailments and the new co-related (secondary) affections, and that all the most powerful articles for conferring health are derived from a tree named Gokarṭan* which grows out of the ground in a manner

---

* Gokarṭan is the tree mentioned in the 20th pargarḍ of the Vanḍiḍáḍ under the name of [illegible] Gaokeren. In the Bundeheshne, a Pehlvi work, this tree is given the descriptive name of [illegible] *i.e.*, the tree containing all the seeds that subdue disease. Professors Spiegel, Justi, and West have identified this tree with the Haome Shufeḍ; but looking to the references to it in the Avesṭá, the Bundeheshne, the Minokherḍ, the Afrine Panji, and the above text, Gaokeren and Haome Shufeḍ would appear to be two distinct trees. The Gaokeren is mentioned as growing on land forming the margin of the sea, whereas the Haome Shufeḍ grew within the Frákarḍ sea. According to the Minokherḍ the former, which grows on land, is the habitation of the Simurg, and the latter, which grows in the sea, is guarded by a fish named Kar from the ravages of Khrafastras.

In the 20th pargarḍ of the Vanḍiḍáḍ which treats of the removal of disease the holy Ahurmazḍ thus speaks to the holy prophet Zarṭosht: I, Ahurmazḍ, in order to dispel all diseases affecting the bodies of men, have, out of the tree Gaokeren, caused to grow every where more than hundreds, (more than) thousands, (more than) tens of thousands of health-giving trees. The original text of the Avesṭá is as follows:—

[illegible]

Again, towards the latter end of Ahurmazḍ Yashṭ our holy prophet has, after full knowledge of the tree Gaokeren, thus invoked the pure Farohar of a holy personage, who confers health on man, named Esmokhuváo, and the tree Gaokeren:—

[illegible]

different from other trees and from trees like the sandal-wood tree.

And all medicines are derived from this tree named Gokarṭan. Again, it is mentioned (in the religion) that at the time of the final improvement men will be rendered immortal by means of the Haome Shufeḍ, a tree which grows

46 in the sea called Frákarḍ*. Health is of two kinds: of these, one depends upon the acquisition of merit (virtue) through the good qualities of the soul and upon the im-

47 provement of the powers of the soul. The second (description of) health refers to the body: it consists in the safe-

---

[illegible]

i.e. "Of the givers of health thousand-fold and ten thousand-fold, we invoke that holy man who bore the name of Eshmokhnváo and who, more than other holy men, made enquiries about, remembered and believed in the miraculous Gaokeren created by Ahurmazd. We invoke the Gaokeren created by Ahurmazḍ." The Bundeheshne thus refers to this tree: "Every year the bird wounds the tree (*i.e.* shakes the seeds from it), and thereby the seeds fall into the waters of the sea, and Ṭestar Yajaḍ throws the seeds upon the ground with the rain." The Minokherḍ says that the seeds which fall (from the tree) are thrown into the waters of the sea by the bird Chamrus.

* The Haome Shufeḍ grows in the sea Frákarḍ. In the Bundeheshne it is said: "the tree Haome Shufeḍ (grows) within a piece of the waters of Arduisur and that it is in the vicinity of the tree Gaokeren. Men will be made immortal (at the time of the End) by being made to drink the juice of the crushed sticks (twigs) of the disease-freeing Haome Shufeḍ." Towards the end of the 10th Há of the Ijashne three kinds of Haom are praised, (1) Haom that grows upon the mountains, (2) Haom Yajaḍ the bestower of superior happiness on mankind, (3) Haom the averter of death at the End, thus :—

[illegible]

i.e. "The golden Haom that grows on the mountains, praise we; Haom the giver of superior happiness to the people of the world, praise we; and Haom the averter (remover) of death, praise we".

The Haom mentioned first in the above extract refers to the sticks of Haom used by Athornáns (priests) while reciting the Ijashne, the second Haom is the Yajaḍ of that name and the third or death-averting Haom is that mentioned in the text above under the name of Haome Shufeḍ.

ordering of the members of the body. The necessity for the improvement of the soul arises from the dangers inherent in its powers. Thus, the power of understanding, which is a power of the soul, has (inherent) in it, as its enemy, evil sense, adultery, sins committed through ignorance of the religion and other things. And good disposition, which is the result of the power of wisdom, has in it adultery, the hostility to the soul that consists in not attending to the religion, sinful deeds that cause injury to purity, and, deceit. Again, vigour, wherein (literally, which) is the strength of the soul, has residing in it, as its enemy, the sin of Ḍev-worship and of doing harm to purity. Further, the power of sufficing thought, wherein (literally, which) is the strength of the soul, has mixed with it, as the enemy that causes harm to purity, the sin of Ḍev-worship. Similarly, with the power of politeness pertaining to the soul, is mixed, as its enemy, the vice of adultery connected with (arising from) a perverted intellect. Again, with the proper (suitable) power of sight, is mixed, as its enemy the vice of adultery connected with (arising from) a perverse intellect. In the same way, with the power of movement of the soul are mixed, as its enemies, the vices of idleness and ill-doing. Again, with the power of silence are mixed, as its enemies, the vice of speaking about wickedness and the sin of idleness. Hence, so long as man does not improve himself (by breaking away) from contact with evil by means of contact with the improving faculties pertaining to him, so long does he remain in danger. And the powers of his soul suffer injury from that danger. It is by improving the soul by holiness; and, by making endeavours for righteousness, remaining aloof from sin; and by remaining pure without being impure that (man) is enabled to

48

put off from his soul the dulness (unwariness) of (induced by) those whose business it is to throw (upon others) the 49 evil of misguidedness. It is necessary to avert the ailments of the body because of the measures to be taken against the diseases of (arising from) cold and dryness which are strokes from the Blemish-Giver. Again, blood is like unto an ornament of the body: in whatever part that blood is injured there it coagulates. And owing to cold the heat of the blood is reduced. And owing to dryness the moisture (of the blood) is dried up. Thereby the blood that embellishes the body does not keep at all strong in the body to preserve it. And hence the creation is prevented from continuing in this world and from forming relations 50 for Frashkereṭ (final improvement). Those who work in accordance with the commands of God (*i. e.* the Yajaḍs) give, without delay, renewed life, in the body, to the blood of the enfeebled body which has been injured, through the elements, owing to heat being suddenly covered up (driven out) by cold and moisture being destroyed by dryness. And thereby the elements behave (work) well with each other and work improvement. And the evil of cold being prevented the body again obtains moisture. And the evil of dryness being prevented the body is again remedied. That is to say that the blood and the strength of the body which, owing to some evil connection, have become injurious to life, become, through the instrumentality of the powers that develope the principles of the body, durable and improved. It is declared (in the religion) that illness arises in the bodies of all life-possessing things through the hostility (rivalry) and the wickedness of the Blemish-Giver. And all the physical (bodily) danger (destruction) that

originates in the body, does so because of the residence within it of the Power of Falsehood. And the improvement and the strength of the blood of the body depend upon its vigour (vitality). The vitality of the blood, with (the assistance of) the good physician who administers the medicines and adopts the remedies appropriate to it, confers health upon the inner as well as the outer parts of the body. And thus there is a continuance of the people and of their progeny in the world notwithstanding the state of destructive commingling of the Blemish-Giver. Again, it is declared (in the religion) that man must, in the state of destructive commingling of the Blemish-Giver, improve himself in the way calculated to preserve himself. For 51 improving the health of the body of man there are the elements which give form to the body. And the powers for benefiting the soul of man are akin to (resemble) Akho (the invisible power that gives foresight). It is owing to 52 their enemy hunger that the bodily functions are in a state of want; hence, to suppress that enemy-like hunger the bodily functions ought to be helped, (for) to continue the strength of life-possessing man there is food and drink. When there is adequate food in the stomach of man he remains, owing to the assistance of the elements, strong and vigorous. Again, if there be much moisture in the food, the element of water prevails (over the other elements). That is to say that so long as there is the watery element for (to neutralise) the injuriousness of dryness, so long (man) feels no harm. And so long as there is the element of heat for (to balance) injurious cold, so long (man) does not become cold. If the element of air preponderate in the food, it overpowers the other elements,

That is to say that so long as the element of air is for weakness (*i. e.* counter-balances and so removes weakness) so long it does not stop the breath of man. If the element of earth preponderate in the food, that earthy element overpowers the other elements. That is to say that so long as the earthy element does not stop the breath through lassitude and keeps it free, so long it, of all the elements, improves (makes better) any of the elements which, owing to an attack of hunger, have anywhere become to any extent injuriously unhealthy. The improvement of life (health) depends upon moderate (and) proportionate food. In the same way, where medicine is (taken) in excess proportionately to food, man is rendered lifeless by the potency of the medicine. Some medicines do good to man when taken in small quantities. And his elements obtain vigour proportionately. Among the things received from God for (the purposes of) life, mostly for the improvement of the soul, is wisdom, whereby the powers of the soul become like unto things that apply remedies to its sins and its impurities. Similarly, to keep the body in health and in right condition there are the elements as things to apply remedies, through wisdom, to its ailments and to death. Except wisdom, no other thing can annihilate the

53 danger (to life and body). It is because there is a physician of the soul that there is a physician of the body. And it is because there is a physician of the body that there is a physician of the soul: for, it is because of the fitness of the body that the teacher of the good religion, the physician of the soul, is successful in dispelling the diseases of the soul: And it is because of the suitableness of the soul that the physician learned in curing diseases of the body

succeeds in dispelling diseases of the body. Physicians (of) both (these descriptions), qualified by their abilities for their posts and the due ordering of their work, ought to be appointed by the king for dispelling the diseases pertaining to them. As regards this, the chief things to be done in removing diseases of the body are of the five kinds mentioned below: First, the setting right of the original (*i. e.* the body) and of existence (*i. e.* the soul): Secondly, making the elements work harmoniously: Thirdly, to set right again parts of the body and the soul that have been injured: Fourthly, bringing up those that have been born: Fifthly, keeping the bodily passions and disposition in regulation (order). In the practice of physic, the **54** work of dispelling the diseases of the body consists in protecting from harm the four elements out of which the world has been created, and in taking out from the elements of the body increments and defects calculated to put an end to it, and in improving and preserving it by proper remedies. The work of dispelling the diseases of **55** the soul consists in keeping united, one with another, for the doing of good deeds, the four powers (faculties) of the soul,* in preserving the soul from the Sinful Enemy, and keeping back the thoughts, the speech and the deeds of men from evil-thinking, evil-speaking and evil-doing, in giving splendour to their final condition and saving souls from hell by means of good thoughts, good words and good deeds.

---

* The four powers or faculties are, Jáu, Boe, Akho and Farohar.

1 Exposition in the good religion regarding the duty (of man) to do in this world the work relating to the new life (in the invisible world) and to keep aloof from work that ought not to be done. (۱۵۸).

---

2 Be it known that, there are two ways (distinctions) as regards what works (deeds) are to be done and what not to be done. Of these, one is the way of doing deeds with knowledge (of the religion), and the other is the way of doing things without knowledge. As regards these there are four modes of the way of doing things with knowledge; and there are eight modes of the way of doing things without knowledge. And the exposition of each of them, according to the religion, is as follows:—
3 Thus, it is declared (in the religion) that whoever does righteous deeds and remains aloof from sin knowingly, he, according to the religion, is, by his deeds, as holy of person
4 as the Yajaḍs. (Secondly) whoever knowingly does sinful, deeds and remains aloof from doing righteous (deeds), he, according to the religion, is as sinful of person as the Ḍevs.
5 (Thirdly) whoever knowingly does both righteous and sinful deeds, is, according to the religion, (a man) of this description that he obtains good reward by doing righteousness and
6 suffers punishment by doing sinful deeds. (Fourthly) as regards him who notwithstanding that he knows (what is right) does, of the two, neither righteous nor sinful deeds, it is declared in the religion that, not committing sin, he, in the way of justice, is without (free from) imprisonment and

not doing the righteousness which was obligatory, is (deserving) of imprisonment. Again, of those men who act without knowledge he who, without knowledge (but simply) through considerations of good behaviour, does righteous deeds and remains aloof from sin,—regarding such (a man) it is declared in the religion that he, being inclined towards good, will acquire superior station by doing righteous deeds. But he who without seeing (*i. e.* making enquiries) does righteous deeds and remains aloof from sin will not thereby acquire greatness (in the coming world).* (Secondly) regarding him who, without knowledge (and) with (notwithstanding) thoughts of evil behaviour, does righteous deeds and remains aloof from sin, it is declared, in accordance with the religion, that he, notwithstanding thoughts of evil, will be exempted from punishment. (Thirdly) as regards him, who without thoughts pertaining to the religion does righteous deeds to obtain the reward of heaven, and despises whatever sin he may have committed and refrains from again committing the sinful deed, it is declared in the religion that notwithstanding he is inclined towards good through thoughts of good behaviour, still, having committed sin, he will suffer punishment, and having remained aloof from righteousness, he will endure imprisonment. (Fourthly) regarding him, who without

7 8 9 10

* The meaning here is that if a man entrust to another the performance of some deed of righteousness and furnish him with the necessary funds, but make no enquiries whether the deed has been done or not, and if the deed is not done, the person who wished it to be done would not be entitled to any reward. For instance, if in any particular place the condition of the Zoroastrians residing there be miserable, and if a Zoroastrian residing at Bombay supply one of the inhabitants of the former place with the means of ameliorating the condition of the Zoroastrians there, but take no trouble to enquire whether his charitable intentions have been carried out or not, he will get no reward for his intended charitable act.

knowledge, (and) with thoughts of evil behaviour commits sin and remains aloof from righteousness, it is declared in the religion that being inclined to evil he, owing to commission of sin, will suffer much punishment, and owing to remaining aloof from righteousness, will endure rigorous imprisonment.

11 (Fifthly) regarding him who without knowledge (and) with thoughts of good behaviour both does righteous deeds and commits sin, it is declared in the religion that, being inclined to good, he will, by doing righteous deeds, obtain greatness (exaltation): but if he should not have made enquiries about it (the righteous deed), he will not obtain liberation (from hell), and, having committed sin, will be a prisoner.

12 (Sixthly) as regards him who without knowledge (and) with thoughts of perverse behaviour both does righteous deeds and commits sin, it is ordered in the religion that, being inclined towards evil, he cannot be considered to be thankful (grateful) (to his Creator) by doing righteous deeds; and, doing the deed without enquiry, he is without liberation (from hell), and, committing sin, will suffer rigorous imprisonment.

13 (Seventhly) with reference to him who without knowledge (and) with thoughts of good behaviour, remains aloof from both (righteousness and sin), it is ordered in the religion that he, by remaining aloof from sin, will enjoy greatness, and, by remaining aloof from righteousness, will be without imprisonment.

14 (Eighthly) with regard to him who without knowledge (and) with thoughts of perverse behaviour remains aloof from both (righteousness and sin), it is ordered in the religion that he, owing to thoughts of perverse behaviour, being inclined to evil, will, notwithstanding his remaining aloof from sin, be without greatness, and owing to remaining aloof from righteousness, will be a prisoner.

Exposition in the good religion regarding those men who (in this world) make themselves walk in immortality, and under the partnership and all the time on the side of (Spento Mainius and Anghra Mainius). (૧૦૯). 1

Be it known that, the man who keeps the Blemish-Giver away from within himself makes himself walk for immortality. And he, without taking (admitting) any portion of perverse intelligence in any of his movements, makes himself walk (guides himself) with fully intelligent habits. 2

The tendency of each act of man has reference to the partnership (of the good and evil invisible principles). And the reason for that has been stated by the former heads of the religion to be that the income obtained by a man who guides himself through the good Mino (invisible principle) is helpful of the righteousness of purity. And the income obtained by a man who guides himself by the beguilements of the evil Mino is calculated for making him a prisoner through the sin of impurity. 3

Hence, the Ḍáḍár has, through his omniscience given to all men, from the beginning of the creation, knowledge for conducting themselves so as to diminish the Ḍrujs. For, through the work of diminution of the Ḍrujs there is the acquisition of final liberation for final improvement, and the manifestation (*i. e.* the being born) at the time of the final judgment in happiness, full majesty (khoreh), and superior rank. 4

1 **Exposition in the good religion as to how often the sun will shine from the highest place in the heavens in which it was created by the Ḍáḍár in the beginning of the world. (۱۹۰).**

---

2 Be it known that, the sun will shine four times from the highest place in the heavens where it was created by the Ḍáḍár in the beginning of the world. And the object in so (shining) is to impart knowledge of the religion. When the Ḍáḍár first created the world he had created the sun, stationary, in the highest part of the heavens. And it was brought down from the highest part by four stages, increasing in its face (disc) and appearing very powerful in each stage. And in that state it has been made to move that it may benefit the people and keep moving always till the time of Frashokanṭ. Its perpetual motion is owing to the powerful design (purpose) of the Ḍáḍár, the creator of the whole world. And its return to the highest place of its first creation, where it was first created, is for (pointing out) the time of those who bring the commands that benefit the people (*i. e.* of the prophets). The continued motion of the sun till the time of Frashokanṭ and the frequency of its returns to the highest place (in the heavens) are owing to the powerful design of its creator.

3 This design of power regarding the sun (*i. e.* its return to its original place and its renewed motion thence) has reference to (*i. e.* is a mark of) the renewed promulgation of the Mazḍiasnian religion proclaimed through the holy Zarṭosht.

4 And it has reference to the determination hereafter of the millennium of Zarṭosht (*i. e.* the period for which the religion promulgated by Zarṭosht will endure). At this time (the

sun) will pause in the first mansion (place, stage) in the heavens from which it shines, being one of the limits in returning upwards from the top which is known by the name of the first *andargáh* (stage). And it will remain in this stage for 10 days and nights. 5 At the end of the millennium of Hoshedar (the sun) will return, with a more powerful design, into the second mansion (place, stage) in the heavens from which it shines, being the second limit in returning upwards from the top which is known by the name of the second *andargáh* (stage). And it will remain in much strength in this stage for 20 days and nights. 6 When the millennium of Hoshedar Máh comes to an end (the sun) will return, with much more powerful design, into the third mansion in the heavens from which it shines, being the third limit in returning upwards from the top which is known by the name of the third *andargáh* (stage). And it will remain in much more strength in this stage for 30 days and nights. 7 When the 57 years of Sosiosh come to an end (the sun) will return, with extremely powerful design, and will remain in the fourth mansion in the heavens from which it shines, being the fourth limit in returning upwards from the top which is known by the name of the fourth *andargáh* (stage), where it was first created for conveying benefit to the people: And where it was kept in the beginning without moving. At this time when the sun will be shining in the highest stage in the heavens those who belong to Ahereman will receive harm, the resurrection will take place and the people will be purified.

1 **(Exposition in the good religion) regarding the superior knowledge of the Mazḍiasnian religion to be obtained in the three parts (of the Avestá). (١٩١).**

2 Be it known that, the superior knowledge of the Mazḍiasnian religion given, through the three parts (of the Avestá), in the good religion, by the first head of the religion (Zarṭoshṭ), is for the purpose (of pointing-out) that the deeds pertaining to Háṭ Máthra * and Gáthá † (are done) by the help of Ḍáṭ ‡; and that the deeds pertaining to Ḍáṭ and Gáthá are (done) by the help of Háṭ Máthra; and similarly, that the deeds pertaining to Háṭ Máthra and 3 Ḍáṭ are (done) by the help of Gáthá. The (easily) understood explanation of this matter is this that in Ḍáṭ is imparted superior knowledge as to how the people of this world ought to conduct themselves in this world. And Háṭ Máthra and Gáthás are its (of Ḍáṭ) means (instruments). 4 In the Gáthás is imparted superior knowledge regarding the invisible world and the work of its inhabitants. And 5 Hát Máthra and Ḍáṭ are its means. In Háṭ Máthra is contained superior knowledge regarding the means for maintaining mutual relations between the people of Mino (the invisible world) and of Geṭi (this perishable world). And Gáthá and Dáṭ are its means. And in this manner

---

* Háṭ Máthra is that part of the Avesṭá which contains the scriptures for the worship and praise of the one holy God, and of the Yajaḍs and Ameshâspanḍs possessing His attributes.

† Gáthá is that part of the Avesṭá which in the form of hymns teaches of God and of His invisible world.

‡ Ḍáṭ is that part of the Avesṭá which teaches what is to be done in this world and what not to be done.

(upon this plan) has each of the prayers in the Avesṭá been composed.* [That part of the Avesṭá which is called Ḍáṭ explains how man ought, in this world, to live a life of virtue and holiness. The Gáthás contain information regarding the work relating to the invisible world and its inhabitants. Hence it is as incumbent upon men to know what they should do and what they should refrain from doing in this world, as to know the nature of the invisible world and how happiness or misery can be secured there: for, without a knowledge of both these descriptions it is impossible for man to regulate his conduct in this world or to render himself worthy of the happiness of the next. But this is not enough. Without the assistance of the invisible Yajaḍs man is unable to act uniformly in obedience to the precepts of the religion or to improve in his moral nature; for he is drawn contrary ways by the good and evil influence of the two invisible powers, Spenṭo Mainius and Anghra Mainius: and, that he may not be drawn towards the evil power, but may remain on the side of the good power, it is necessary that he should by prayers and praises secure the assistance, the friendship and the influence of the invisible Yajaḍs and Ameshás-

* In all the prayers composed by our prophet Zarṭosht, Ḍáṭ, Háṭ Máthra and Gáthá have been introduced for recitation one with another. Thus, in the Vanḍiḍáḍ, Háṭ Máthra, Gáthá, and Ḍáṭ have to be recited one after the other, and if the Sarosbáj be carefully examined Avesṭá of all these three kinds will be found therein. In the same way, it will be found that all our prayers have portions which answer to Avesṭá of these three descriptions. Prayers like these composed by the prophet Zarṭosht with his divine knowledge of the religion ought to be considered by all Zarṭoshṭis as true and as approved of by God. And let it be borne in mind that it is only by saying these prayers in sincere faith that the road to happiness and salvation in the coming world will become open; and that those Zarṭoshṭis, who have broken all bounds and who are at present endeavouring to substitute for the prayers composed in the Avesṭá others composed by themselves, are deceiving themselves, offending their God, and securing the imprecations of the holy prophet Zarṭosht.

pands. And the Máthra Avestá are a means to this end: a recitation of them obtains for man the love of the Yajads and Ameshaspands, whose assistance keeps him aloof from the tendencies of Anghra Mainius.]

---

1 **Exposition in the good religion that the Dádár will ward off the harm (stroke, blow) of Anghra Mainius which is for (the purpose of) overcoming the creation of Spento Mainius, and will continue it (the creation). (۱۹۲).**

---

2 Be it known that, Anghra Mainius has created (made) each of (his) dangers (harms) for the purpose of attacking the creation of Spento Mainius. These dangers Spento 3 Mainius always lessens (diminishes) from his creation. And in these (following) five ways Spento Mainius makes it (the creation) to prevail (literally, to walk) over the 4 dangers:—The first of these ways is to remove from a thing a particular kind of attack made upon it by the harm (proceeding) from Anghra Mainius. For, as an enemy, it is the business of Anghra Mainius to introduce cold into pure heat and dryness into pure water (moistness). And his object is, by putting an end to heat by cold and to moistness by dryness, to render lustreless the possessors of good life, to render the world useless and to prevent the 5 people from continuing (in the world). Spento Mainius is an arrester of the cold which injures moistness (and) which reaches, through hostility, against pure heat. And (he) is an arrester of the dryness which harms heat (and) which reaches against pure moistness. Where cold meets (unites)

with moistness, and heat meets (unites) with dryness, there is a stoppage (of respiration). (For) cold, which is an enemy of heat, going (prevailing) over heat, no heat remains within (the body); hence, cold with a due (uniform) proportion of heat and moistness is a helper of the body. Similarly, heat, which is an enemy of cold, going (prevailing) over cold, no cold remains within (the body); hence, dryness with a due (uniform) proportion of moistness and heat is a helper of the body. And their connection is (calculated) for the bettering (improvement) of the body. Owing to the union within the body of heat and moisture the body is improved, and thereby life aquires great strength and vigour. And hence Anghra Mainius is disappointed in his intention of fabricating things (calculated) to arrest the creation of Ahurmazḍ. The second way is to assist the creation with good wishes against the practice obtaining in the creation of doing deeds that have in them an admixture of Ḍrujs, and to make it profitable. Thus Spenṭo Mainius is a helper of the creation, which has united within it any of the cold and dryness of Anghra Mainius, with the beneficial help of the union of brightness-giving heat and of moisture. Again it is apparent from this that as the heat of Spenṭo Mainius is driven out from within life-possessing beings by an increase, through the Blemish-Giver, of cold, so moisture which is the companion of heat is driven out by (an increase of) dryness (brought about by the Blemish-Giver). But through just deeds men acquire again the benefits pertaining to them. And (he, Spenṭo Mainius) causes great benefit to man, through wisdom, in opposition to (as against) the vicious, blemish-possessing and ruinous (harmful) deeds of the

10 Ḍrujs. The third way is (that which relates) to the continuance of man and of his progeny (in this world) notwithstanding the great risk of his being brought into a sinful state. These (dangers) fall upon the people of the world at once, in one place and at one time: thus, it is obvious that Anghra Mainius throws evil temptations and other vices pertaining to his tyranny, through (the instrumentality) of the One (*i. e.* of perverse intelligence), upon all speakers of the truth, at all times, in all places and in all cities, (and that Spenṭo Mainius) puts these away from the people, and, keeping them within

11 the law, renders them of good aspect. The fourth way (mode of procedure) (of Spenṭo Mainius) is to turn back upon the Ḍrujs the dangers (harm) caused by them for injuring the people. As the heads of enemies are broken with their (own) battle-axes, so are the Ḍevs to be smitten with their (instruments the) Ḍrujs: In like manner as Afrásiáb, the doer of deeds in accordance with the wishes

12 of the Ḍevs, was tormented by the Ḍrujs. And similarly are the Kharafasṭras harmed by the fall of snow In the same way, it is declared (in the religion) that at the time when the Ḍáḍár will perform Frashokanṭ (resurrection), Anghra Mainius will turn back from the ambition to which he yielded and his office-bearers (work-doers) will be

13 swallowed up, harmed and saddened. The fifth and best way is that which has been mentioned in the good religion regarding the guidance by the Ḍáḍár (of his creation) with consummate knowledge, and, the rendering lustreless, with adequate strength, in the time of the Frashokant, of all the sinful strength of the Ḍarwanḍ (*i. e.* the wicked one), and, the becoming existence-less and ruined of the Source

of sinful powers (Anghra Mainius), and, his non-restoration (non-improvement) a second time.

Exposition in the good religion regarding the duty (necessity) of men to respect the high pontiff and to accept his dicta. (۱۴۳). 1

---

2 Be it known that, it is incumbent upon men to obey (believe in) the high pontiff, the expounder of the good religion, and to consider him as the highest ruler rendering the assistance of the religion, as well as the highest emblem of the religion. 3 Whoever among men is a servant of the Mazḍiasnian religion ought to consider him as the high priest of his house, (his) street, (his) village, and (his) city. And those among the servants of the Mazḍiasnian religion who are Athornans (priests) of the good religion ought to consider him as their ornament and lustre. Those who are Arthesṭars (warriors) ought to consider him as their warrior's armour. Those who are Vásṭariosh (husbandmen) ought to deem him as the sufficing happiness of their agriculture (husbandry). And those who are (of the) Huṭokhsh (merchant and and artisan class) ought to look upon him as the dress they wear.* 4 Those among Athornáns who receive

---

* The following are the qualifications of a high priest as enumerated by our prophet in the 14th Há of the Ijashne :—

[illegible]

i. e. "I call him the head of Athornáns who, with the best knowledge of the Mazdiasnian religion, imparts the highest instruction to Athornáns. And he who possesses the most profitable wisdom of the Améshâspands (i. e. who

and impart (religious) instruction are like unto the skin of the bodies of Athornáns. Those who are Mobeḍs (priests) and Ḍasturs (high priests) are like unto the bones and intellect of the Athornáns. Those among Athornáns who are of most excellent goodness are like unto the heart of Athornáns. And he among them who is superior in rank to the people-protecting king is like unto the marrow and joints of Athornáns. Accordingly they (the Mazḍiasnians) should treat the Athornáns of different ranks as superior in station. And (they) must understand that every good and evil that happens to them comes through them (the Athornáns).

---

1 **Exposition in the good religion regarding the duty of men to accept (obey) the just commands of kings and to make themselves act (in accordance with them). (۱۹۴).**

---

2 Be it known that, the ruler over a man's soul is his own pure conscience (heart). And the ruler over his conscience is his intellect which distinguishes good from evil. And (associated) with both these is the religion of Ahurmazḍ which keeps (men) completely prosperous. Supreme over each of these

---

receives inspiriation from the Yajaḍs and Améshâspanḍs), who is most truth-speaking, who receives most help and imparts most wisdom, him do I consider as the highest strength (that which gives courage) and the head priest of the Athornán, the Arthesṭár, and of the prosperity-giving Vásṭariosh, and honour him accordingly".

It appears from the above Avesṭá that our holy prophet has reckoned as high priests persons possessed of qualifications of two kinds. Whoever is learned in the doctrines of the religion and teaches those doctrines to others is placed at the head of the Athornáns (priests). But the high priest who, in addition to a knowledge of the doctrines of the religion, holds communion with the Yajaḍs and Ameshâspanḍs and receives secret inspiriation from them,—such a marvel-working priest is considered as of higher rank than the other. With the exception of Aḍarbáḍ Máráshpanḍ and Arḍáeviráf, no other high priests are known to us as included in the latter class.

three superior (things) are the commands of the people-protecting king. Therefore, (Mazḍiasnians) ought to keep their souls, bodies and every (description) of this world's wealth in his service and under his control (order). And (they) must be careful to walk in (the paths of) virtue. And all men ought to keep themselves imprisoned (*i. e.* within bounds) because of every sin; and do all strength-giving, noble, deeds of righteousness.

---

1 **Exposition in the good religion that the three descriptions of Avestá of the Mazḍiasnian religion make known co-related matters. (۱۹۵).**

---

2 Be it kown that, the (proper) understanding of the utterances in the Gáthás is dependent upon Háṭ Máthra and Ḍáṭ. And the (proper) understanding of Háṭ Máthra and Ḍáṭ depends on the utternaces in the Gáthás. And the reason for it is this that there are made known in Háṭ Máthra and Ḍáṭ many directions and many suitable punishments for those who entertain evil thoughts regarding the holy Self-Existent and who break the Lord's commandments; and the reason thereof is thus given in the Avesṭá composed in the form of the Gáthás: The Lord of Goodness is the bestower of superior rewards on those masters of the world who remain in obedience to His commands and who keep all men like unto Him, as also on those who are the servants and subjects of such masters, for their desires (wishes) of this kind. And those who are disobedient to and who entertain evil thoughts regarding those rulers (owners) who, remaining in obedience to the holy Self-Existent, keep the persons of the people of the world and their riches in comformity with the commands

of the holy Self-Existent, they, owing to their deeds, will not obtain justice or gift of any kind in (both) the worlds, but, as a reward (for their deeds) will have to endure hardships at the hands of the people of (both) the worlds. The promulgation of Háṭ Máthra and of Ḍáṭ was for the sake of the Gáthás. And in the proportioned (metrical ?) Avestá of the Gáthás it is made known to this effect that whoever walks truthfully (rightly), to him no evil will reach in the time to come. The reason for the origin of Háṭ Máthra is thus mentioned (in the religion) that, just as an army in thousands helps its truthful master (owner) in proportion to his truthfulness, and preserves him from harm, and thereby no harm reaches his person, so does Háṭ Máthra help a person of the true religion.* And just as (man) becomes freed from (without) danger, (arising) from

---

* In the Ahurmazḍ Yashṭ the holy Ahurmazd has given a promise to our prophet that He will drive away the afflictions of all those who constantly remember Him. It is there said that :—

[illegible]

i. e. Whoever in the corporeal world, O Spiṭmán Zartosht ! will count and recite day and night these names, [*i. e* of Ahurmazḍ] to that man, during those days and nights, will the evil thoughts of evil Hesham do no injury. To him will happen no harm from scissors, sling, arrow, sword, man or stone, for as a thousand men keep guard over one man, so will these my names preserve that man from all the injurious wickedness proceeding from invisible Druja of perverted intellect, from revenge-bearing Ahereman and from Anghra Mainius".

sins having the blemishes of Him of Evil Thoughts, owing to the punishment pertaining to them, and thus no harm happens to him, so is there a turning back of the punishment of sinners by the Máthra.* Again, the Gáthás, owing to their containing a knowlege of the invisible (world) are of superior rank to the Máthra which concern the interspace (that between this world and the invisible world) and the Ḍáṭ which have reference to (which possess) the wisdom of Geṭi (this world). Hence, it is apparent that the recitation of the Gáthás in (with) Ḍáṭ and Háṭ Máthra and of Háṭ Máthra and Ḍáṭ in (with) the Gáthás is for the reason that (man) may be without hardship.

Exposition in the good religion regarding the best and the worst times of the world and the four products (outcomes) of each. (١٩٩) 1

Be it known that, the consideration in the world of times as best, depends upon the dispositions of all men being rendered most good through the wisdom of the servants of the religion. And the fruit of the times, improved and reformed by means of that wisdom, consists in every virtue, goodness, prosperity and righteousness. And all these ways have reference to the goodness and happiness of this world as also of the invisible world. And the consideration of times as the worst is owing to the punishment-deserving sinful dispositions of all men derived from the Yáhudi religion. And the fruit of it has reference to the time of destruction and of the utmost 2 3

* According to the precepts of our religion sins of various kinds are wiped out by the penitential recitation of certain appointed prayers.

wickedness. And owing to the evil intelligence and other vices (blemishes) (of that religion) each (income or acquisition) of the men of this world has reference to evil conduct, wickedness, misery, and sin. And thereby there is pain and hardship in the invisible world.

---

1 **Exposition in the good religion regarding the declaration (in the religion) for the diminution of evil in all places where it may be prevalent. (١٩٧).**

---

2 Be it known that, evil has been introduced by the Ḍruj (Anghra Mainius) into the creation of Ahurmazḍ to cause it harm. Hence, from the beginning of the creation to (its) end Ḍáḍár Ahurmazḍ will render his creation victorious over the Druj that causes it harm: and will improve (regenerate) all from evil. For, the Lord is himself aware through his foreknowledge that at the time of the End the power of the Ḍruj will be destroyed by the creation possessed of the good stength. But the Ḍruj will be unaware, in the beginning and the intermediate time, of his destruction at the End. But near the time of the End, when a great many of his evil powers will be destroyed, he will understand that his time will be completed (brought to an end). And at that time he will be seen striving, through despair, with all his hard-set strength. (But) when (their) time is over all the strivings of enemies are in vain. For, that will be the time for believing, virtuous persons to be (endowed), through connection with fiery strength, with 3 more highly shining strength. After the time for the diminution of the highly wicked strength of the Ḍruj (*i. e.* after such time shall have elapsed), his evil strength will not be again running and all his powers growing oppres-

sive as they did in the beginning, nor will he be as highly powerful as he was in the intermediate time.

Exposition in the good religion regarding the thorough non-remaining (disappearance) in man of the good disposition (habit) to make good invokations (of Yajads) owing to a cessation in him of the faculty of thought on which the practice (path), in man, of constant good remembrance (invokation, of yajads) depends. (١٩٨). 1

Be it known that, there abide in man always thoughts of pure virtue (goodness). When thoughts of (leading to) harm make their residence there, then the thoughts of good remembrances (invokations) which are always in him do not stay in him at all. And thereby the man remains always without goodness (and liable to be) harmed. Perverse thoughts having made an abode in him, good remembrances do not stay in him at all. The man who is without the harm pertaining to him (to which he is liable) and has with him all goodness is one possessed of (destined for) the dwelling-place of high (noble) paradise. And the man who, without goodness, is possessed of all harm, is possessed of (destined for) the worst hell. Between these two abodes is Geti (this world). The man in it (this world) who has thoughts of darkness will have to descend (put-up) into the abode of servitude (hell). If a guest (stranger) is desirous, in accordance with the nature of his original ideas, to take birth in that abode which is without happiness and most harm-causing, he goes there. And the guest whose thoughts have reference to the profitable deeds that take birth in accordance with the nature of the ideas of his conscience and to similar other matters, 2 3 4 5

goes to a place which is not luestre-less or most harm-causing,—to the shining mansion of paradise; which mansion, free from harm, is mostly (intended) for the constant remembrance of God. And it is not a lustre-less and most harmful abode, but, on the contrary, is the place where he originally was born. 6 The man in whose thoughts there is the path of the wisdom of the religion and who has (in him) Ahurmazḍ's thoughts, will secure the shining and harmless abode. Again, the man who has thoughts the reverse of betaking himself to his birth-place, such a person, being defective in regard to his birth-place, will have his abode in the place which is without happiness and full of much harm.

---

1 Exposition in the good religion regarding actions which are fit to be approved, of good ceremonial (and) religious; and opposite actions which are of evil ceremonial, and pertaing to wickedness and sorcery: and (regarding) the means for averting (the consequences of) them (the latter). (١٩٩).

---

2 Be it known that, religious deeds (works) are fit to be approved and of good ceremonial: and the reverse of them are deeds of evil ceremonial, wickedness and sorcery: and the averting (of the consequences) thereof (*i.e.* of the latter) is in this wise. Whoever, remaining firm on the commandments of Ḍáḍár Ahurmazḍ and the king, performs deeds enjoined by the religion, his dwelling-place, body, and vestments are, in accordance with the precepts of the religion, free from uncleanliness of every kind, and redolent with the victorious fragrance that covers up (destroys) evil smells and smites down (breaks down) the Ḍrujs. And into that dwelling-place, good people performing Yajashne (an offering with

prayers) to God, carry many shining (light-bearing), pure and fragrant things, in order to perform their good deeds, full of renown, relating to the good religion, to Athornánship (priesthood), to thinking with a mind filled with excellence, and to speaking the truth. Religious and holy persons should always remain aloof from evil. And they should not praise harm-causing Ahereman with sorcery of evil rites, pertaining to the ways of the Ḍevs, and with wicked deeds. And should keep away from their dwelling-places, bodies, and apparel, uncleanliness that reaches up imperceptibly and bad odour. For, the Yajaḍs become sad and the Ḍevs rejoice at men who prefer *naso* (things pertaining to dead bodies) and *Aher* (fluid and dry matter pertaining to dead bodies). Because of the evil religion for the worship of Ḍevs and the perverse-minded thoughts for speaking untruth and the doing of perverse deeds men put faith in Ḍev-worship and remember the Ḍevs, name by name, in (during) their actions. And thereby they acquire evil renown. The man who prefers *naso* and all other things pertaining to Ḍevs for the purposes of sorcery is the chief of sorcerers. The recognition of each of these (two descriptions of men) is (effected) by means of the intellect. 3 And it is done in this way:—Of the two, he who belongs to the religion is unlike what is said of those who are workers in hot (burning) fire, those who walk in molten brass. (For), there is no burning of his tongue with that fiery thing, and of his feet with that fiery pyre. But, feeling not the flames of the fire, the fiery pyre is to him like unto a lustre-giving thing. Again if it (the fiery pyre) is capable of punishing and inflicting pain on the

body of that person, then that serves as his liberation from (the consequences of) speaking untruth. And those persons who, through their tongue and movements, are possessed of purity, for them, there is no imprisonment of any kind. Again those persons who knowingly worship (invoke) Ḍrujs and Ḍevs have marks of their infidelity visible on their breasts, tongues and feet. And owing to this arrangement (for passing through molten metal) people belonging to both these religions (the holy and the unholy) will become, through the working of divine power, like unto stars in appearance. Of these (two descriptions of people) one will be punished by the fiery religious ceremony, their original sin will be dismissed (cast off) by the burning pain. 4 The others, who are persons who speak the truth, will be picked (winnowed) out of the speakers of falsehood and doers of false deeds, and high rank will be bestowed upon them. And thereby will they be known as separated from those who are to suffer pain. Again, he whose life has been in accordance with the law and who has passed his life in sufficient abstinence,—his body (person) will be exempted from burning in fire and becoming useless. But he whose life has not been passed in abstinence, his body (person) will be rendered useless by means of fire. And thereby he will learn that Ahereman had made him a great deceiver.*

---

* The testimony as to men being compelled to walk through molten metal at the time of the resurrection is contained in the 3rd Há of the Ahunvaṭ Gáthá towards the end; and is as follows in the words of our prophet :—

[illegible]

[illegible]

[illegible]

i. e. "The holy Ahurmazd will (at the time of the resurrection) throw both these kinds of men (the good and the evil) into molten metal in order to make

Exposition in the good religion regarding the duty of a father to love his child from its infancy up to adolescence. (۱۷۰).

1

Be it known that, it is a commandment of the good religion that parents should love their children very much from the time they are born up to the time when they become 7 years of age or more*. And within these limits the child should for two or three years be reared on a milk diet. And it should not be punished for any sins it may commit from childhood up to seven years of age, for, sin does not (at that age) touch it. But all subsequent sins should, while bearing affection to the child, be checked (diminished) according to its age. In order to make his child of superior rank the father should give him due instruction to live (remain) in obedience. And the father should as far as he is able instruct the child in superior (and) perfect knowledge and raise him to a high station. For, it is the duty of a father to raise the child while young from an inferior to a superior station. And it is the duty of the child to be obedient and respectful to its father and to secure his love and keep him pleased. When the invisible power of thinking takes its birth in the child the

2

3

---

them understand (the nature of) their respective faiths. Then the good will remain permanent (unharmed) and the sinners will suffer pain. And thereby the good will in the end be benefited."

Further references to the same subject are to be met with in the 4th and 5th. Hás of the Ahunvaṭ Gáthá.

* The Mazdiasnian Zarṭoshṭi religion enjoins it as the duty of every Zarṭoshṭi to protect orphans until they are 7 years of age and the pups of dogs until they are 6 months old. The following is the commandment referred to :—

[illegible]

i.e. For six months the dog should be protected ; and for seven years should (an orphan) child be maintained.

base Ḍevs give it base advice to become evil. Therefore, to check evil thoughts in the man and to enable him always to do long-lived deeds, and to keep his person holy, adequate knowledge of the Mazḍiasnian religion should, as early as possible, be imparted to him in order to drive away the Ḍrujs from within him; and he should be made a religious person.

---

1 **Exposition in the good religion regarding the rewards and punishments of the pious and the punishments and rewards of the sinners.** (IVI).

---

2 Be it known that, according to the precepts of the good religion the income of righteousness is its reward. And the pains of sin must be considered its punishment. In the invisible world no man has any inducement at all for righteousness or sin. But there reward is obtained for 3 righteousness and punishment is endured for sin. The rewards to be obtained by Ḍarwanḍs (sinful men), will be (so obtained) because of the remission of the punishment for their sins which (punishment) consists in the endurance (of the pains) of hell till the time of the Frashokanṭ. And the changing (remission) of the punishment of sin beforehand depends upon the doing of righteous deeds in this world as a 4 remedy for it. The punishment for sin that there is for holy men has reference to the non-adoption of remedial measures by them in respect of the sins attaching to them in this world. And alteration in (remission of) that punishment beforehand issues out of the rewards for their righteousness. In the investigation as to How much more righteousness than sin has the soul of the good man done, (if after deducting

the sin), he remain pure, the good man will go to the good (excellent) place. And good men like these will obtain everlasting paradise as a reward for righteousness. It is declared in the Mazḍiasnian religion that the people of the world are the source of every germ (root) of righteousness that is rewarded and of sin that is punished. Hence, this world is a place for acquiring the gifts (blessings) of the invisible world. It is owing to their public acknowledgment in this world of their offences and remembrance of those things which procure them the reward of righteousness in the invisible world and their remaining contented while not receiving several blessings in this world that the punishment for the sins of good men is altered (turned away). That sinners are (obliged) to bear, although unwillingly, the punishment for (their) sins is because, notwithstanding they have the power for the removal of sinful deeds, to do deeds of righteousness, and to make such deeds grow, they do not do so and do not bear in mind the reward of goodness and the thankfulness for it. Damage to the invisible abode is due to man's own desires. 5 6

Exposition in the good religion as to whether harm will reach the Dáḍár from any place or from any thing. (۱۷۲). 1

Be it known that, the Ḍáḍár desires every man to have faith in the good religion and gives commands regarding 2

it. For, if men, in this world, put faith in the good religion they will be able to diminish the Blemish-Giver. And if they be not connected with the good religion they will not be able to live (in this world), without (being exposed to) danger, in purity and with every happiness. Superior to those who make enquiries regarding religion with pleasure are those persons who, having a knowledge of the good religion, live with sincere faith in it. Men go against the commands of the Ḍáḍár and against His wishes through the sinful man who causes pain and harm among men owing to much sin connected with the Blemish-Giver. And that is the very cause of harm reaching to the Creator.

3. The religion of those religious teachers who are doers of any harm to the things belonging to the Ḍáḍár is connected with death and drowns the wishes and the commands of the Ḍáḍár. The sinful (man) who commits no sinful deed in this world deserves neither the reward of righteousness nor the punishment of sin. But if he should have no desire to annul the commands of the Ḍáḍár, (and) on the contrary does deeds connected with the wishes and the commands (of the Ḍáḍár), he will obtain the reward for righteousness notwithstanding that he is (of a) sinful (religion). And he is not deserving of the punishment of sin. If a (man of a) sinful (religion) do not annul (set aside) the commands of the Ḍáḍár by his own wishes—it is said of him in the religion that that man in his desires is a co-helper in the commands of the Ḍáḍár. For, the religion which is said to be (to proceed) from decietful man is considered to be no religion.

Exposition in the good religion that roots are (proceed) from fruits and fruits from roots. (۱۷۳). 1

Be it known that, the manifestation of the existence of roots is owing to fruits. And according as the root is so are its proper fruits possessed of honesty. And they are, in their kind, good-looking or ill-looking, good-smelling or evil-smelling, in eating of good taste or bad taste, in vigour healthful or feeble of aspect according as are their roots. 2

They whose lives pertain to Darkness (Anghra Mainius) have a nature like its (nature). And by the fruit that pertains to it harm is caused to the life of every thing. The nature of the fruit resembles that of its root. And those who belong to the Dark Root,—these, in this world, owing to the union of his evil intelligence, are of evil understanding; and owing to the connection with (his) sinful state, are known as sinners. And those who belong to the root, Ahurmazḍ, these owing to the connection of His wisdom, are wise, and owing to the connection of his righteousness, are righteous. Hence, those who belong to the Yáhuḍi religion cannot become possessed of relations with the one proper Root (Source). For, wisdom and evil-understanding are not one in body (person, nature). Hence, should one by nature wise, appear possessed of evil-understanding, that is owing to the Root of evil-understanding. For, He of the evil understanding is the cause of the sin pertaining to him. Hence, the nature (personality) that is a doer of sinful deeds does not at all belong to the pure Spenṭo Mainius, but it surely must belong to Anghra Mainius. 3

1 **Exposition in the good religion as to who is possessed of the desire to obtain liberation; and what his name is (as given) in the Avestá; and who it is who makes (men) possessed of a desire for liberation; and what is the reason for making (men) possessed of a desire for liberation; and why is (a man) possessed of a desire for liberation not inclined to have a liking for the ways of his enemy; and from whom and why are benefit and harm (to come) to him; and what great benefit is to be derived by the people thereby.** (١٧٤).

---

2 Be it known that, that which is possessed of a desire to obtain liberation (from hell) is man in this world. And in the Avesṭá he is styled *Ahue asṭ hymanand*, which means "the owner (master) of the body, the lord of thought." It is in the power (within the rule) of man, possessed of a desire for liberation, to guide himself towards the wishes of the soul and to do the superior work relating thereto. No other (portion of the) creation in this world (except man), thus rules as it pleases. When one among the Yajaḍs is the lord (owner) of man, why should not man, walk in the direction of that lord? It is the duty of man to make himself walk in the direction of the Self-Existent because it is through the Lord that he has taken birth in this world. It is by having within himself the invisible Yajaḍs that man is enabled, owing to the invisible Yajaḍs, to keep himself possessed of the body of (for) this world.

3 He who makes (man) possessed of the desire for liberation is the creator Ahurmazḍ. Rule, for man, depends upon having a desire for liberation. Men become possessed of superior desires by approving righteousness and dis-

approving sin. The aim of the Ḍáḍár has reference to the desire for liberation. The eye of conscience keeps man seeing. And it is by means of its rule (authority) that man makes himself worthy. And it is by its rule that strength from the Ḍáḍár is obtained. Further, it is because of this power (conscience) that man is a holder of the highest strength for driving out the whole army of Ḍrujs. It is also a darkener of every Ḍruj that reaches to cause harm to the creation of Ahurmazḍ. And as its helper, is divine understanding, which instructs in the morality of the good religion. As the enemies of *A'sne Kheraḍ* (divine understanding), are perverse understanding and the teachings of evil intelligence, which are (things) that come athwart the intellect and help the evil religion of the Ḍrujs. It is through the Spenamino that righteousness is approved, thought, spoken, and done; and sin is disapproved, not thought, not spoken and not done. It is in opposition to Him that man, through Anghra Mainius, approves sinful deeds, thinks about them, speaks about them and acts for them; and disapproves beneficial deeds of righteousness, thinks not, speaks not and acts not for them. It is by disapproving, not thinking, not speaking and not doing deeds of sin; and approving, thinking, speaking and doing deeds of sin that man becomes possessed himself of rule (power) for liberating himself (from hell). In the same way he through the power of Yajḍan (God), is a deliverer of other people of this world from the harm done by Drujs. And it is by approving, thinking, speaking and committing sin; and disapproving, not thinking, not speaking, and not doing righteousness that man through his own rule (power) makes himself a prisoner

(in hell): And in the same manner he renders others, through the powers of the Ḍrujs pertaining to them, prisoners

7 (in hell). The accruing of great benefit to the people of the world depends upon their desire to obtain liberation. And it is owing to having no liking for the wishes of the Ḍrujs and for the evil religion that all men become possessed of rule (power) for themselves. Man improves himself by having a high liking for the desires pertaining to the good religion of the Ḍáḍár. And it is by disapproving, not thinking, not speaking and not doing deeds of sin; and, approving, thinking, speaking and doing deeds of righteousness that (man) keeps (his) soul in the proper manner in accordance with the wishes of the Ḍáḍár And thereby there is a diminution of Anghra Mainius who has risen up as the enemy of the world; and the people of the world remain aloof from its enemy, Anghra Mainius, for (the sake

8 of) immortality, purity and ever-lasting happiness. Those religious teachers who are excessively desirous of liberating man by approving, thinking, speaking and doing deeds of sin; and by disapproving, not thinking, not speaking and not doing deeds of righteousness, will in the end be of hell for ever. And they will on no account be liberated from hell. Their religion is (alleged to be) for the liberation of man through religious desires, but not only is it not for the benefit of man, but it is calculated to cause much pain to the holy Yajaḍs and to do final evil and harm to all the people of this world. And not only will it not give deliverance (from hell) but will ruin the people of that religion. It ought to be called not a moral but a sinful religion.

દીનકર્દ કેતાબનાં ચોથાં દફતરના અગતજોગ લોગતોની શબ્દકોષ.

GLOSSARY OF SELECT TERMS.

[Pahlavi]=[Pahlavi] નાં. આંખ, ચશમ. Heb. עין *the eye*. Arb. عين *n.* The eye.

[Pahlavi]=[Pahlavi] નાં. અને. વ૦ તત્વો; અવયવો. બદનને લગતા ભાગો. અવ૦ [Avestan] તાબેદાર; ઉપરથી. *n.* Elements, parts, members, limbs.

[Pahlavi]=[Pahlavi] નાં. અને વ૦ દીનના તાબેદારો. દીન ચુસ્તો. *n.* Servants of the religion, believers in the religion, the faithful.

[Pahlavi]=[Pahlavi] વી. યાદને લગતું, યાદ કરવા જોગ. ક્રિ. યાદ કરવી. અવ૦ [Avestan]; ફા૦ یادی *a.* Pertaining to the memory, worthy of being remembered. *v.* To remember.

[Pahlavi]=[Pahlavi] નાં. ખોલાસો. વી૦ એલકાબ ધરાવનાર; (જુઓ બીજાં દફતરની શબ્દકોષ.) *n.* Explanation, exposition, meaning. *a.* Holder of a title, man of rank. (Vide Glossary to Vol. II.).

[Pahlavi]=[Pahlavi] નાં. વખત, હીંગામ. (અવ૦ [Avestan]+[Avestan] ફા૦ هنگام) ૨. લોક, ખલકત. *n.* Time, season. 2. The people, the world, mankind.

[Pahlavi]=[Pahlavi] નાં. ખલકત, લોક. જમાઅત. (અવ૦ [Avestan] ધુ. ક્રિ. હયાતી પામેલું. ફા૦ هستي) *n.* The people, the world, mankind.

[Pahlavi]=[Pahlavi] વી. રદ થએલું, નકામું, કામમાં નહી આવે તેવું. *a.* That rejected, useless, cancelled.

[Pahlavi]=[Pahlavi] નાં. બદી, બુરાઈ, બુરાશ. (અવ૦ [Avestan] અથવા [Avestan] બુરૂં.) *n.* Wickedness, evil, vice.

[Pahlavi]=[Pahlavi] વી. મકાન મેળવનાર. (અવ૦ [Avestan]+[Avestan]

ઉપરથી [illegible] નો સંક્ષેપ આકાર.) *a.* One who obtains a dwelling-place or a mansion.

[illegible] = [illegible] ના. નાપાકી. (જુઓ પેહેલાં દફતરની ફરહંગમાં.) *n.* Impurity, uncleanliness, that which is unclean. (Vide Glossary to Vol. I.).

[illegible] = [illegible] નાં. મથાલું, માથું, સેરાનું. વિ૦ ચહડતે દરજ્જેનું. (અવ૦ [illegible]) *n.* The top, the head. *a.*

[illegible] = [illegible] નાં. બેઈમાની. (અવ૦ [illegible] to choose. ફા૦ گروش) *n.* Infidelity, faithlessness.

[illegible] = [illegible] ના. બુરો દરૂજ. *n.* An evil or wicked Druj.

[illegible] = [illegible] વી. અનીતીવગરનું, નીતીવાન, પ્રમાણીક. ([illegible]) *a.* Moral, honest, consciencious.

[illegible] = [illegible] ક્રિ. વી. વગર શરમે; ચકુનમ વગર. વી. શરમ વગરનું, બેમરવત. ફા૦ ننگ. *ad.* Shamelessly, heedlessly, without taking warning. *a.* Shameless, ungrateful.

[illegible] = [illegible] વી. નહી વેઆંનમાં આવે તેવું; સમજાઈ શકે નહી એવું. માલુમ નહી પડે તેવું. ([illegible]) *a.* Incomprehensible, that cannot be understood, imperceptible.

[illegible] = [illegible] નાં. અણઘટતું સંભળાણું; ક્રિ. અણઘટતું સાંભળવું. ([illegible]) *n.* Improper or unworthy hearing. *v.* To hear or listen to what is improper or unworthy.

[illegible] = [illegible] નાં. હદ, તબક્કો; મકાન. *n.* Bound, limit, stage, dwelling-place, mansion.

[illegible] = [illegible] ના. શુરજમુખી, શુરજનો આકાર, શુરીઅરૂપ. *n.* Having the face or figure of the sun.

[illegible] } ના. જગા તથા વખતની
[illegible] }

વચેની હદ અથવા અરસો; *n.* Space, interval between local points or points of time.

[illegible] = [illegible] નાં. નસીહત. ૨. હોકમ; ફરમાંન. ૩. સહમજ. *n.* Advice, admonition. 2. Precept, command. 3. Explanation, elucidation, interpretation.

[illegible] = [illegible] ના. શરીરના ભાગ, બદનના અવયવો. (પે૦ [illegible], ફા૦ اندام નું સંક્ષેપ આકાર); *n.* Parts of the body, bodily members.

[illegible] = [illegible] ક્રિ. વી. પ્રમાણે, રીતે. વી૦ પ્રકારનું, તરેહનું, માફકનું, જેવું. ના. બળ, કઉઅત. *ad.* Accordingly, in the manner,

in the way. *a.* Of kind, of sort, of variety, like, similar, of the same kind. *n.* Strength, power, vigour.

[illegible]=[illegible] ક્રિ. વી. વખત પુરો થવાએ, વખત નહી રેહવાએ. *ad.* Time being over, there being no time left.

[illegible]=[illegible] અથવા [illegible]=[illegible] નાં. દોલત, માલમતા. ૨. સકતી. વી. સકતીવાન. ૨. દોલતમંદ. (જુઓ દફતર પેહલું [illegible] બોલ.) *n.* Wealth, riches, property. 2. ability, capability. *a* Capable. 2 rich, wealthy—(Vide Glossary, Vol. I. under [illegible]).

[illegible]=[illegible]-[illegible] વી. ધરમ વગરનું; અધરમી. (આએ એમલો [illegible]+[illegible] ઉપરથી ખરાબ થાઇને બનેલો ધારેઆમાં આવેછે.) *a.* Without religion, irreligious. (probably a corrupian of [illegible]+[illegible]).

[illegible]=[illegible] વી૦ બાહેર નહી નીકલી આવેલું, બેમાલુમ. *a.* That does not come out, imperceptible.

[illegible]=[illegible] ક્રિ. ખરાબ થવું, ખરાબ કરવું; [illegible] ખરાબી. *v.* To do harm, to suffer harm, to deteriorate, to destroy.

[illegible]=[illegible] } ક્રિ.
[illegible]=[illegible] }

ગરમીનું જતું રેહવું, આતશનું સરદ થવું અથવા બુજાવું. (અવ૦ [illegible]+[illegible] થંડું થએલું; ફા૦ [illegible]); *v.* The disappearance of heat, the wetting or extinguishment of fire.

[illegible]=[illegible] ના. બુરો તરીકો, બુરો મારગ. *n.* The wicked way or path.

[illegible]=[illegible] વી૦ નહી કરવાજોગ. ના. ઉલટું કાંમ. *a.* Not fit or worthy to be done. *n.* A perverse deed.

[illegible]=[illegible] વી૦ સંબંધ વગરનું, જુદાઇવાલું. (અવ૦ [illegible]+[illegible] ફા૦ [illegible]). *a.* Being without relation, unconnected, separate.

[illegible]=[illegible] ક્રિ. દુર રેહવું, એહલાએદુ રેહવું, વગર સંબંધે રેહવું. *v.* To remain aloof, to be separate, to be unconnected, to keep at a distance.

[illegible]=[illegible] ક્રિ. પવીતરાઇ અથવા સચાઇને હાંણી પોંહચાડવી. *V.* To cause damage or harm to purity or truth.

[illegible]

[illegible] = [illegible] ના. તરીકો, મારગ. *n.* Way, path, course of conduct.

[illegible] = [illegible] વી. છુટકારો મેળવવાની ઇચ્છાવાળું. *a.* Possessed of a desire for liberation, wishing to be liberated.

[illegible] = [illegible] આતશની આહ; આતશની ભઠી. ([illegible] ને બદલે.) *n.* A pyre, a furnace, a pile of fuel in a state of combustion.

[illegible] = [illegible] ના. આતશ, અગની. *n.* fire, any thing in a state of combustion.

[illegible] = [illegible] ના. આતશ. (અ-વ૦ [illegible] આતશ); *n.* fire.

[illegible] = [illegible] ભુ. ક્રિ. પેદા થાએલું, જનમ પામેલું. *v.* That which is born, that which has taken birth.

[illegible] = [illegible] ના. કેળવણી આપનાર, શીખવનાર, ઉસ્તાદ, આલેમ. [illegible] કેળવણી. *n.* A teacher, tutor, instructor, master.

[illegible] = [illegible] ના. ઉનસર; તત્વ. *n.* Elements, first principles of things.

[illegible] = [illegible] ના. નજીસી, અપવીતરાઇ, આલુદગી. *n.* Impurity, uncleanliness.

[illegible] = [illegible] વી. સહમજ ધરાવનાર, તેજ ભેહનવાળું. *a.* One who understands, one possessed of a keen understanding, clever, sharp.

[illegible] = [illegible] ક્રિ. લાવવું. ૨. પેદા કરવું. *v.* To bring. 2. To create, to produce.

[illegible] = [illegible] ક્રિ. પ્રતાપ મેળવવો; પ્રતાપી થવું. *V.* To acquire fame or glory, to be famous, to become celebrated.

[illegible] = [illegible] ના. પ્રકાશ, પ્રતાપ, નુર, ઓરેહ. *n.* Lustre, glory, light, majesty, splendour.

[illegible] = [illegible] અથવા [illegible] = [illegible] ના. આથરવન, અથોરનાન, મોબેદ, ધરમઆચારી. અને વ૦ [illegible] અથોરનાનો. *n.* An Athornan, a priest, a clergyman, an ecclisiastic. *pl.* Athornans.

[illegible] = [illegible] ના. સુખ, આસુદગી, તરપત અવસ્થા, સુખી હાલત. *n.* Happiness, ease, a state of satisfaction.

[illegible] = [illegible] ના. જાત, ખુદ, જાતી. *n.* Body, person.

[illegible] = [illegible] ક્રિ. કંટા-

થવું, કંટાળો આવો. *v.* To become wearied or disgusted.

ના. શોક, આ-હેશ, ઇચ્છા. *n.* Desire, liking, wish.

દરએક, હરકોઇ. *a.* Each, every, any.

ક્રિ૦ બોલાવવું, યાદ કરવી. (જુઓ એ બોલ દફતર બીજાંની ફરંગમાં.) *v.* To invoke, to remember. (Vide Glossary, Vol. II.)

ના. કુ-શેશ, હીલચાલ. *n.* Effort, endeavour, movement.

વી. ઇચ્છા મુજબ કામ કરનાર. ફતેહમંદ, જે ભરેલું, જેકાર. *a.* Successful, victorious.

અથવા નાં૦ અકલ, બુદ્ધી. ૨. હયાતી, જીવ. (Heb. נור to *Glow, to burn*; נִיר *a. fire-hearth*; Syr. نور, Arab. نور, نار, نير; *a. furnace, hearth*). *n.* Intellect, understanding. 2. Existence, life.

ક્રિ. લડાઇ કરવી, ઝઘડો કરવો, કજીઓ કરવો. ૨. હાંણી પોંહચાડવી, ઇજા કરવી. *v.* To fight, to quarrel. 2. To injure, to hurt.

કુશેશ કરવી, હીલચાલ કરવી. *v.* To make an effort, to attempt, to endeavour.

અથવા ના. ધરમગુરૂ, ધરમને મદદ કરનાર, ધરમને યારી આપનાર. (અવ૦ +) *n.* A religious teacher, one who gives help to the religion.

ક્રિ૦ માલુમ પડવું, જણાવું. (જુઓ દફતર પેહલું). *v.* To become known or manifest, to be perceptible. (Vide Glossary, Vol. I.).

ક્રિ૦ પીછાણવું, ઓળખવું. (જુઓ દફતર પેહલું.) *v.* To know, to distinguish, to recognize. (Vide Glossary Vol. I.).

ના. આતમાની શક્તીઓ. *n.* The powers of the soul, the spiritual powers or faculties.

વિ૦ તાજગી આપનારૂં, તરાવતવાળું. *a.* That which refreshes, that which nourishes.

[illegible] નાo વાંક, તકસીર, ચુક. (ફાo خاطی) *n.* Fault, offence, mistake.

[illegible] ક્રિ. વિ. ખુદ, જાતે. *ad.* Personally, in one's own person.

[illegible] વીo જાતે (દરદીનો) એલાજ કરનાર. *a.* One who personally attends upon and applies remedies (to a patient).

[illegible] વીo સારૂં, ક્રિo વી. સારી રીતે. (અવo [illegible] સારૂં; સંo સુ. ફાo خوب) *a.* Good. *ad* In a good manner, well.

[illegible] ક્રિ. કબુલ કરવું, એકરાર કરવો. ૨. રાજી રેહવું, સંતોશ રાખવો. *v.* To promise, to agree. 2. To be pleased, to be contented or satisfied.

[illegible] ક્રિo શુકાવું, શુકાઈ જવું. ૨. ખરાબ થવું, હાંણ પાંમવી, હાંણી પોહચવી. (અવo [illegible] શુકું; ફાo خشک) *v.* To become dry. 2. To spoil, to get bad, to be damaged or hurt.

[illegible] નાં. પીણું, પીવાની વસ્તુ. (જુઓ દફતર પેહલું [illegible]) *n.* A drink, anything that is drunk. (Vide Glossary Vol. I. [illegible])

[illegible] વી. જોઈતું, ખપતું, પસંદ પડતું. (અવo [illegible] ચાહવું; ઉપરથી.) *a.* Requisite, necessary, that which is liked.

[illegible]

[illegible] વી. કીરતી બખશનાર, ઈજત આપનાર, ફતેહ આપનાર. *a.* The giver of glory, the bestower of honour or victory.

[illegible] ના. કીરતી, ઓરેહ. ૨. કઉઅત, બલ, જોર. *n.* Glory, majesty. 2. Strength, power, prowess.

[illegible] અથવા [illegible] એતેકાદ, ઈમાન. (અવo [illegible] અથવા [illegible] to choose ઉપરથી.) *n.* Faith, belief.

[illegible] ના. મરતબો, ઓધો. ૨. વખત. ([illegible] ક્રિ. વી. ઘટતે વખતે; બરવખત.) *n.* Rank, position, honour. 2. Time.

[illegible] ના. આએ દુનીઆં. ૨. ઈનસાંન. ૩. આએ દુનીઆંની કાયા, બદન, શરીર. *n.* This world. 2. Man. 3. The body or constitution for this world, the body.

[illegible] નાo પાપની સંગત, અપવીતરાઈનો સંબંધ. *n.* Contact or contamination of sin, connection with impurity.

[illegible] = [illegible] વી. દાન દેનારી બખ્શીશ કરનાર, નોકસાંનકારક અથવા સખતી ઉપજાવનારો આપ આપનાર. *n.* The giver of gifts that harm, the bestower of hurtful income or profit.

[illegible] = [illegible] નાં. કેદી, બંદીવાંન. (અવ૦ [illegible] પકડવું, ઉપરથી.) *n.* A prisoner, one who is in confinement.

[illegible] = [illegible] ક્રિ. પકડવું. ૨. કાંમ કરવું. *v.* To hold, to seize. 2. To do, to act, to perform.

[illegible] = [illegible] નાં. મીટી, ખાક, ધુળ. *n.* Dust.

[illegible] = [illegible] નાં. ખાકી તત્વ, ખાકી ઉનસર. *n.* The element earth, earthy element.

[illegible] = [illegible] નાં. એ અવસ્તામાં જણાવેલાં [illegible] નાંમના એક જાડનું નાંમછે. આએ જાડથી દુનીઆંનાં સરવે જાડોની દાદાર અહુરમજ્દે પ્રથમ ઉતપન્તી કરી હતી. *n.* The name of a tree spoken of in the Avesta under the name [illegible] Out of this tree all the other trees in the world were having been first created by God.

[illegible] = [illegible] નાં. વાચા, બોલવાની સકતી. (અવ૦ [illegible], ફા૦ گویش) *n.* Speech, the power of speaking.

[illegible]

[illegible] = [illegible] નાં. હોનરમંદી, હીકમત, બનાવટ. *n.* Skill, contrivance, design.

[illegible] = [illegible] વી. ભપકાદાર, દેખાવરૂં, જેબદાર. *a.* Splendid, majestic, good-looking.

[illegible] = [illegible] ક્રિ. ગરદન હીલવવી, ડોકીનો લેહકો કરવો. *v.* To shake or move the neck, to nod.

[illegible] = [illegible] નાં. ચીજ, વસ્તુ. (અવ૦ [illegible], પા૦ [illegible]; ફા૦ چیز) *n.* A thing, matter.

[illegible] = [illegible] નાં. ગરદન, ડોક. (Chal. ضور, Syr. ضورو;) *n.* The neck.

[illegible] = [illegible] નાં૦ કારંણ, મતલબ. ૨. ઉપાએ, એલાજ. ક્રિ. વિ. કેમ, કેવી રીતે. *n.* Object, purpose, reason. 2. Remedy, means. *ad.* How, in what manner.

[illegible] = [illegible] વી. ફતેહ કરનાર, ફતેહ મેળવનાર. *a.* Victorious, successful.

[illegible]

[illegible]=[illegible] ક્રિ. ધ્રુજાવવું, હીલવવું. (અવ૦ [illegible]; ફા૦ جنبيدن) *v.* To shake, to make to tremble, to agitate.

[illegible]=[illegible] ક્રિ. પોહચવું. (અવ. [illegible] to *reach.*) *v.* To reach.

[illegible]=[illegible] નાં. (આતશની) ભઠી, ચાહ, (એ બોલ [illegible], [illegible], એતી; અને [illegible] પ્રુત; પુતલું; ઇત્યાદી નામોની સાથે જોડાઇને આવેછે. ફા૦ زاز). *n.* A furnace, a pyre.

[illegible]=[illegible] નાં. ઇછછા, ખાહેશ, ઉલટ. (અ૦ [illegible]) *n.* Wish, desire.

[illegible]=[illegible]-[illegible] નાં. હીલચાલ, ક્રિ. હીલવવું. *n.* Movement. *v.* To move.

[illegible]=[illegible] ક્રિ. લુટવું, લુટી લેવું. (Heb. גזל (گزل) *to pluck away, to take* (as a pledge from the orphan); *to rob, take possession of,* (by violence) Ar. جزل (એ બોલના અમલા વીસે જુઓ હમારાં બનાવેલાં પેહલવી વ્યાકરણને સફે ૪૧૮ મે.) *v.* To plunder, to rob. Vide the Translators Pehlwi Grammer p. 418.

[illegible]

[illegible]=[illegible]-[illegible] નાં. આબરૂની હાંણી. વી. આબરૂને હાંણી પોહચાડનાર. *n.* Loss of reputation, dishonour. *a.* One who causes loss of reputation.

[illegible]=[illegible]-[illegible] વી. ઉલટા વીચારને તોડનાર, ઉલટી સહમજને મારનાર. *a.* A breaker of perverse thought, one who corrects misguidedness.

[illegible]=[illegible] નાં૦ ઓલખ, સહમજ. (અવ૦ [illegible]) *n.* Recognition, perception, the act of knowing or understanding.

[illegible]=[illegible] દશતુરાંન દશતુર, સરવેથી વડો (દશતુર. અવ૦ [illegible]; [illegible] દશતુરાંન દશતુરનો ઓહ્દો, અથવા વડા દશતુરની પદવી. *n.* The priest of priests, the high priest.

[illegible]=[illegible] નાં. જઇફી, બુઢાપો. (અવ૦ [illegible]) *n.* Old age.

[illegible]=[illegible] નાં૦ ઉનસર, તત્વ. [illegible] ઉનસરો. *n.* An element or a first principle or constituent of things. *pl.* [illegible].

[illegible]=[illegible] ક્રિ૦ પ્રકાશવું, રોશની આપવી. (Heb. זהב (ذهب) *to shine,* to *glitter,* particularly of the color of gold. Ar. ذهب

Torg. Syr. ;) *v.* To shine, to give out light.

અથવા = નાં૦ કાળજી, ઉલટ, શોક, ખરજી. (અવ૦ ; ફા૦ ;) *n.* Concern, anxiety, eagerness, enthusiasm, desire, wish.

અથવા = નાં૦ ઓલાદ, બુનીઆદ, નસલ. ૨. અસલ, જાત, બદન. *n.* Offspring, discendants, progeny. 2. That which is original, body.

= અથવા નાં૦ બદન, કાયા, જાત. ૨, જણ, લોક. (અવ૦ ફા૦ تن) *n.* Body, the frame or material substance of an animal. 2. People.

= બદનનો અવયવ અથવા ભાગ. *n.* Member or part of the body.

= ક્રિ૦ તાએબે રહેવું, ફરમાંનબરદારી કરવી. *v.* To remain in obedience, to obey commands.

= નાં૦ બદનને લગતો વઇદ. *n.* The physician of the body.

= બદનનો અવયવ, તનનો ભાગ. *n.* Member or part of the body.

= ક્રિ. સજા થવી. *v.* To be punished.

= વી૦ ખરાબ, ફુપી, નાસવંતું, ખીસમાર થએલું. (ફા૦ تباه) *a.* Bad, distressful, injurious, ruined, destroyed.

= નાં૦ ધીકાર, તુછકાર (અવ૦) *n.* Contempt, scorn.

= વી. તોડનાર, ભાંગનાર. (અવ૦). *a.* A breaker, one who breaks.

= વી૦ જાત-વાલું, બનાવતવાલું. (અવ૦ to model ફા૦ تاشیدن) *a.* Possessing a body, corporeal, that which is made or modelled.

= વી૦ સકતી-વાંન, જોરાવર, બલવન્ત. (અ૦) *a.* Strong, powerful.

= નાં૦ છત, સ-કતી, (અવ૦ , ફા૦ توان ;) *n.* Ability, capacity.

= ક્રિ૦ વી૦ જેમ બને તેમ. *ad.* As far as possible, so far as could be done.

[Pahlavi]=[Pahlavi] નાં૦ મીટી, ધુલ, ખાક. ૨. ખાકીતત્વ. (Aram. טין def טינא clay; Syr. ܛܝܢܐ, Ar. طين, Heb. سين טיט Forg. [illegible]) *n.* Dust, earth, loam. 2. the element earth.

[Pahlavi]=[Pahlavi] વી૦ બુરૂં, નઠારૂં, નજીસ, બદ, ખરાબ. (Heb טמא (طما) in the widest sense: *to desecrate, profane, to make unclean* (spiritually or levitically) *what before was holy, adj. m.* טָמֵא (طيما) *f.* טְמֵאָה (طيمات) *unclean, a.* Evil, wicked, bad.

[Pahlavi]

[Pahlavi]=[Pahlavi] નાં૦ આદત, ખવાસ, ટેવ. ૨. નીશાન, ઇધાંણી. (અવ૦ [Pahlavi]) *n.* Habit, disposition, nature. 2. Sign, taken, index.

[Pahlavi]=[Pahlavi] ક્રિ૦ આદત પાડવી, ટેવ પાડવી. *v.* To habituate, to accustom, to cause to be of a certain habit or disposition.

[Pahlavi]=[Pahlavi] નાં. સજા, ઇજા, (અવ૦ [Pahlavi]; ફા૦ [illegible], ધા [Pahlavi];). *n.* Punishment, chastisement, hurt.

[Pahlavi]=[Pahlavi] નાં. તેજાબ, કેઆસ્ટીક, દરદને બાલી નાંખનારી દવાઈ. (અવ૦ [Pahlavi] બાલવું.) *n.* An essence, an acid, any medicine that acts as a caustic and destroys disease.

[Pahlavi]=[Pahlavi] ક્રિ૦ ડાહજવું, ડાહજી જવું. (અવ૦ [Pahlavi] ઉપરથી). *v.* To be burned, to be scorched, to be scalded.

[Pahlavi]=[Pahlavi] નાં૦ વખત, વેલા. (અવ૦ [Pahlavi];). *n.* Time.

[Pahlavi] = [Pahlavi] (બુરૂ માણસ ઇચ્છા બુરા આતમાનું) બોલવું. (અવ૦ [Pahlavi] કેહવું, બોલવું, ઉપરથી). *n.* Utterance or speech (of wicked man or spirit).

[Pahlavi]=[Pahlavi] નાં. સખતી, ઇજા. ક્રિ૦ સખતી ગુજારવી, ઇજા દેવી. *n.* Hardship, hurt, injury. *v.* To cause hardship, to injure, to hurt.

[Pahlavi]=[Pahlavi] ક્રિ૦ એલાજ કરવો, ઉપાએ કરવો. *v.* To remedy, to adopt means or measures.

[Pahlavi]=[Pahlavi] વી૦ સલામત, દરૂસ્ત, સાબેત. (અવ૦ [Pahlavi]; ફા૦ درست) *a.* Safe, secure, entire, well.

[Pahlavi]=[Pahlavi] નાં. હાડવઇડું. ૨. સલાંમતી, દરૂસ્તી. ક્રિ૦ હાડને સાંધવાં, હાડને દરૂસ્ત કરવાં. ૨.

સલાંમત રેહવું. જાલવાઈ રેહવું. *n.* Surgery, the practice of surgery. 2. Safety, security, the state of being proper or well. *v.* To set bones, to set fractures, to set broken bones. 2. To be safe to be secure, to be preserved.

[illegible]=[illegible] નાં૦ સલાંમતી ભરેલી હાલતમાં રાખનારો ગુરૂ અથવા માલિક. *n.* The teacher or master who keeps safe.

[illegible]=[illegible] નાં૦ ચોરી ક્રિ૦ ચોરી કરવી, (અવ૦ [illegible], ફા૦ دزدی) *n.* Theft, robbery. *v.* To steal, to rob.

[illegible]

[illegible]=[illegible] ક્રિ૦ વી૦ નવેસરથી, *ad.* Anew, afresh, over again.

[illegible]=[illegible] ક્રિ૦ તપાસીને જોવું, તપાસવું. (જુવો દફતર ૧ લું. [illegible] બોલ. ફા૦ [illegible]) *v.* To examine, to view carefully. (vide Vol. I., Glossary, under [illegible]).

[illegible]=[illegible] નાં. તપાસ, સોધ, ખોલ. *n.* Examination, investigation, search.

[illegible]=[illegible] વી૦ ઘણું અતલગનું, ઘણી નજદીકીવાલું, અતલગનું સગું. ૨. ઘણું સારૂં, ઘણું અગતનું. *a.* Very close, intimate, closely connected. 2. Very good, very important.

[illegible]=[illegible] ભુ૦ ક્રિ૦ લખાંણ કરેલું, લેખ થાએલો. નાં. છુપી બાબત, ભેદ. *p. p.* Written, reduced to writing. *n.* A secret, a mystery.

[illegible]=[illegible] વી૦ શુધ અવસ્તા પઢનાર, *a.* A correct reciter of the Avesṭá.

[illegible]=[illegible] નાં૦ લખાંણની યાદ રાખનાર. *n.* One who remembers what is written.

[illegible]=[illegible] નાં૦ પેદાનો કરનાર, ખોદાએતાલા. (જુઓ હમારાં બનાવેલાં પેહલવી વ્યાકરણને સફે ૪૪૫ મે). *n.* The Creator, the Self-Existent. (Vide the Translator's Pehlwi Grammar p. 445).

[illegible]=[illegible] અથવા [illegible] નાં૦ નવી સગાઈ, નવી એશાવંદી. ક્રિ૦ પારકાઓને પોતાની (ઈઆને આપણી મજદીઅસની જરતોશતી) દીનમાં લાવવું. *n.* New relationship, new kinship. *v.* To bring strangers into one's own religion, to make converts to ones own religion.

[illegible]=[illegible] નાં. તરાવત, ભીનાસ. *n.* Moisture, dampness.

[illegible] = [illegible] નાં. આપીઉનસર, આપીતત્વ. *n.* Water as an element, the watery element.

[illegible] = [illegible] નાં. તાબેદારીવાળું મકાંન. ૨. દોજખ, દોજખનું બંદીખાનું. (અવ૦ [illegible] + [illegible]). *n.* The house of bondage, the place of servitude. 2. Hell, the prison of hell.

[illegible] = [illegible] નાં૦ નાસ, નોકસાંન. (Heb נשך *to pierce, to cut into a thing, to cut off* hence *to bite*, of the serpent.) *n.* Distruction, ruin, harm.

[illegible] = [illegible] વી૦ નીચું, હલકું. (ફા૦ نشیب ;) *a.* Mean, base, low.

[illegible] = [illegible] વી૦ નાસકારક, હાંનુી પોહચાડનાર. (અવ૦ [illegible] નાસ કરવો,) *a.* Hurtful, injurious, harm-causing.

[illegible] = [illegible] ક્રિ૦ ખોલ્લું કરવું. *v.* To make clear.

[illegible] = [illegible] વી. કુમલ, નાજુખ. (ફા૦ نازک) *a.* Delicate, slender.

[illegible] = [illegible] અ૦ [illegible] ક્રિ૦ વી૦ છુપી રીતે, અંદર ખાનેથી. ૨-દેલથી, અંતકરણથી. *ad.* Secretly, internally. 2. Heartily, cordially.

[illegible] = [illegible] અ૦ [illegible] નાં૦ ખોલાસો, વીસ્તાર. વી૦ બતલાવનાર, ખોલાસો કરનાર. *n.* Explanation, exposition, discription. *v.* One who shows, explains, expounds.

[illegible] = [illegible] નાં. નકશ, ચીતાર, નકશો. (ફા૦ نگار ;) *n.* A picture, a painting, a sketch.

[illegible] = [illegible] નાં૦ ગુનાહ, પાપ. વી૦ છુપીદું. *n.* Sin, unrighteousness. A. Secret, hidden.

[illegible] — [illegible]

[illegible] = [illegible] નાં૦ બદલો મેલવવાને-લગતું, આપ્પેપત મેલવવાને લગતું (મકાંન); *n.* That pertaining to obtaining reward, that has relation to income or profit.

[illegible] = [illegible] ક્રિ૦ પડી ભાગવું, પડભસ્ટ થવું. *v.* To tumble down, to be ruined, to lose rank or station.

[illegible] = [illegible] નાં૦ પુજા, પ્રતેશ, માનતા, (અવ૦

[illegible] + [illegible] ઉપરથી). *n.* Worship, adoration.

[illegible] = [illegible] વી૦ ચાકરી કરનાર, ખેદતમગાર. *a.* One who serves, a servant.

[illegible] = [illegible] વી૦ કુઉવ્વતદાર, જોરાવર.* (અવ૦ [illegible] + [illegible] 'જોરાવર,' ઉપરથી). *a.* Powerful, strong, vigorous.

[illegible] = [illegible] ક્રિ૦ દાખેલ થવું, અંદર ઉતરવું. (અવ૦ [illegible] to fall) *v.* To enter, to go in.

[illegible] = [illegible] અ૦ [illegible] બાહેર નીકલી આવેલું, જાંણીતું, પારખી સકાએ એવું (દરદ.) (અવ૦ [illegible] + [illegible] ઉપરથી;) *a.* Jutting out, that has come out, recognisable, known.

[illegible] = [illegible] - [illegible] નાં૦ સંબંધ, ૨. પ્રમાણ, કાએદો, નીઅમ, *n.* Relation, connection. 2. Proportion, rule, regulation.

[illegible] = [illegible] ભુ૦ ક્રિ૦ શુધારેલું, પાછું સમારેલું, ક્રિ૦ વી૦ શુધારીને, પાછું સમારીને (અવ૦ [illegible] + [illegible] સમારવું; ઉપરથી.) *p. p.* Improved, reformed, repaired. *ad.* having improved, reformed.

[illegible] = [illegible] નાં૦ હથીઆર, આલાત, ઓજાર. *n.* Instrument, implement.

[illegible] = [illegible] નાં૦ પાએમાલી, હાંણી, ખરાબી. *n.* Destruction, ruin, damage.

[illegible] = [illegible] અ૦ - [illegible] નાં૦ લોક, રઇઅત. માંણસો. (જુઓ દફતર ૧ લાંમાં [illegible] એ લ.) *n.* The people, subjects. (Vide Glossary, Vol. I under. [illegible]).

[illegible] = [illegible] - [illegible] વી૦ ઉતરતી પદવીનું, હલકા દરજાનું. *a.* Of inferior rank, of low station.

[illegible] = [illegible] નાં૦ ચીજ, વસ્તુ. *n.* Thing, matter.

[illegible] = [illegible] — [illegible] અથવા [illegible] નાં૦ ઘરનો અસબાબ, ઘરનો સાંમાંન, ફરનીચર. *n.* Household articles, furniture.

[illegible] = [illegible] વી૦ નીચ, ઉલટું, હલકું, નીચ વીચારવાલું. (અવ૦ [illegible]; ફા૦ [illegible]) *a.* Mean, perverse, low, of base thoughts.

[illegible] = [illegible] નાં૦ સજા, ગુનાહનો બદલો. ક્રિ૦ સજા થવી, ગુનાહનો બદલો મલવો. *n.* Punishment, the reward or wages of sin *v.* To be punished, to obtain the reward of sin.

[illegible] = [illegible] વી૦ સજા થવાજોગ, સજાને લાએકનું. ૨. સજા કરનાર, ગુનાહની શીખ્શા આપનાર. *a.* Deserving of punishment. 2. One who punishes, a punisher.

[illegible] = [illegible]

[illegible] નાં૦ હકુમત, પાદશાહી. ૨. સકતી, બલ. (ફા૦ پادشاهي અવ૦ [illegible]+[illegible] 'પાએદાર રાખનારો પાદશાહ' ઉપરથી.) *n.* Rule, Sovereignty. 2 Power, strength.

[illegible] = [illegible] નાં૦ નેકીનો બદલો. (અવ૦ [illegible]+[illegible], ફા૦ پاداش). *n.* The reward of virtue.

[illegible] = [illegible] નાં૦ કોહાટ, સરો; (અવ૦ [illegible]: ફા૦ پودکی). *n.* Decay, putrefaction, putridity.

[illegible] = [illegible] અથવા [illegible] નાં૦ ધનધો, ઉદીઓગ, કામ. *n* Profession, vocation, calling.

[illegible] = [illegible] વી૦ સનગારેલું, જેબદાર, ૨. જડેલું, મઢેલું. (અવ૦ [illegible]; ઉપરથી). *a.* Adorned, embellished. 2. Set, fixed, as a diamond.

[illegible]

[illegible] = [illegible] વી૦ ઉતરતું, ઉતરતે દરજેનું, હલકું, નીચું. (અવ૦ [illegible]; ફા૦ فرود). *a.* Inferior in rank or station, mean, low.

[illegible] = [illegible] ક્રિ૦ ઉધારવું, પાલવું, પાલીને મોહટું કરવું. (અવ૦ [illegible] અથવા [illegible]; ફા૦ پرور). *v.* To bring up, to rear, to foster.

[illegible] = [illegible] નાં૦ વધારો, જીઆદતી. *n.* Increase, addition.

[illegible] = [illegible] વી૦ અનીતીવાલું, હદની બાહેર ગએલું, બેકાએદે. *a.* Immoral, vicious, that has gone beyond bounds, irregular.

[illegible] = [illegible] અથવા [illegible] નાં૦ ફરાગત, સગવડ, સેહલાઈ, (અવ૦ [illegible], ફા૦ فراخی). *n.* Ease, convenience, accomodation.

[illegible] = [illegible] નાં૦ આવતી કાલ, ક્રિ૦ વી૦ બીજે દાહાડે, આવતી કાલે. (ફા૦ فردا) *n.* Tomorrow. *ad.* On the next day, on the coming day.

[illegible] = [illegible] ક્રિ૦ વી૦ મુતલક, બીલકુલ. (અવ૦ [illegible] ફા૦ فردوم) *ad.* Entirely, wholly.

[illegible] = [illegible] વી૦ ઘણું વધારે, અતીશય. (અવ૦ [illegible];) *a.* Much, more, excessive.

[illegible]

[illegible] = [illegible] નાં૦ કેદ-ખાનું, બંદીખાનું, જેલ. *n.* A prison, a gaol.

[illegible] = [illegible] અથવા [illegible] નાં૦ તાબેદાર, તાબેબામાં રેહ-નાર, હોકમ પરમાણે ચાલનાર; ૨. બંદીવાંન, કેદી. *n.* One who remains in obedience, one who acts as he is bid. 2. A prisoner.

[illegible] = [illegible] નાં૦ ભાગ, હીસ્સો, વાટો. *n.* Share, portion.

[illegible] = [illegible] વી૦ બાંધનાર, કેદ કરનાર. *a.* One who binds, one who imprisons or confines.

[illegible] = [illegible] નાં. વીભાગ. ૨. તરીકો, કાએદો, રીત, નીઅમ. n. *n.* Subdivision. 2. Way, manner, rule, regulation.

[illegible] = [illegible] નાં૦ હકીમું, વઈદું, તબાબત. ક્રિ૦ દુઃખનું નીવારંણ કરવું. *n.* The practice of physic, the profession of a physician. *v.* To relieve, avert or remove pain or disease. [illegible] ગાહ્ આતમાને લગતાં દુઃખનું (રૂઆને પાપનું) નીવારંણ કરવું. *v.* To relieve, avert or remove the diseases of the soul. [illegible] શરીરના રોગનું નીવારંણ કરવું. (અવ૦ [illegible] 'આજારને મારવું' 'દુઃખનું નીવારંણ કરવું'.) *v.* To remove, avert or relieve the diseases of the body.

[illegible] = [illegible] ભુ૦ ક્રિ૦ કેદ થાએલું, બંદીવાંન બનેલું. *p. p.* Imprisoned, confined interned.

[illegible] = [illegible] નાં૦ ફલ, આએપત. ૨. બદન, જાત, શરીર. *n.* Fruit, gain, income. 2. Body, the bodily frame.

[illegible] = [illegible] ક્રિ૦ દુર કરવું, વેગલું કરવું. *v.* To put apart, to sunder, to separate.

[illegible] = [illegible] સંબંધ કરનાર, ગરોબો રાખનાર, મલતો રેહનાર. *n.* One who keeps up relations, one who is intimate.

[illegible] = [illegible] વી૦ ઉલટું, ભુ૦ ક્રિ૦ લઈ લવાએલું, ચોરાએલું. *a.* Perverse, the opposite. *p. p.* that has been taken or seized, that has been stolen or robbed.

[illegible] = [illegible] નાં૦ મુદત, હદ. *n.* Per od, term.

[illegible] = [illegible] નાં૦ ચીનતા, ગમ. *n.* Anxiety, grief.

[illegible] = [illegible] નાં૦ એતેકાદ, ઇમાંન, વીસ્વાસ. (Heb. [illegible] ([illegible]) *to be clear, pure;* Figur. *to be lovely, innocent.* [illegible] ([illegible]) *to swear, to make clear, manifest, certain;* Tor. [illegible] Syr. [illegible], Arab. ایمان) *n.* Belief, faith.

[illegible] = [illegible] ક્રિ૦ પેસવું થવું, દાખેલ થવું. *v.* To enter, to be introduced, to permeate.

[illegible] = [illegible] ક્રિ૦ ઉધારવું, પાલીને મોહટું કરવું. *v.* To rear up, to foster.

[illegible] = [illegible] ક્રિ૦ ગાલેબ થવું, ફાવવું. *v.* To overcome, to prevail.

[illegible] = [illegible] નાં૦ સંખીઆ, ગણતરી. (અવ૦ [illegible] ગણવું, ઉપરથી). *n.* Number, computation, calculation.

[illegible] = [illegible] નાં૦ પાદશાહ, શાહ, રાજા. (Heb. Chald. [illegible] *a king, ruler*; the use of this word to denote the highest counsellor, judge, leader, hero, king &c. Ar. ملك مالك Syr. [illegible] (king); Tor. [illegible];) *n.* King, ruler, emperor.

[illegible] } વી૦ દાંનાઇવાલું. ૨. પેહલે દરજ્જેનું, મુખ્ય. નાં૦ માદદો, પેટ. ૨. સીનગાર, ઝીનત. *a.* Possessed of wisdom, wise. 2. Of the first rank, chief. *n.* The stomach, the bowels. 2. Adornment, ornament, embellishment.

[illegible] = [illegible] નાં૦ સહમજ, દાંનાઈ. વી૦ તરેહ તરેહનું, ભાંતભાંતનું. ક્રિ૦ વી૦ વીગતે, ખોલાસાવાર. *a.* Understanding, wisdom. *a.* Of various kinds. *ad.* In detail, with particulars.

[illegible] = [illegible] નાં૦ સફાઇ, ૨. લાગણી. (અવ૦ [illegible] મસલવું, સાફ કરવું; ઉપરથી. ફા૦ مالش) *n.* Clearness. 2. A feeling, the act or sense of feeling.

[illegible] = [illegible] વી૦ પ્રકારનું, તરેહનું. *a.* Of a kind, of a variety.

[illegible] = [illegible] અથવા [illegible] નાં૦ લેજ્જત, સવાદ. (ફા૦ مزه). *n.* Taste.

[illegible] = [illegible] વી૦ ગેબી, અનદીઠ. નાં૦ આવતી જેહાંન, મીનોઈ જેહાંન. *a.* Invisible, that cannot be seen. *n.* The coming world, the invisible world.

[illegible] = [illegible] વી૦ આતમાને જોનાર, ગેબી ચીજોની

સહમજ ધરાવનાર. *a.* One who sees the soul or spirit, one who understands invisible things.

=[illegible] નાં૦ સબબ, કારણ. *n.* Reason, cause, ground.

=[illegible] નાં૦ નેકીનો બદલો, મેહનતનો અવેજ. (અવ૦ [illegible] ફા૦ مزد) *n.* The reward of virtue, wages of labour.

=[illegible] નાં૦ આરધના, યાદ. (અવ૦ [illegible] યાદ કરવું, આરાધવું, ઉપરથી). *n.* Worship, invocation, remembrance.

=[illegible] નાં૦ યાહુદી. (Heb. [illegible] abridged from [illegible] the name of Jewish Palestine, Judea; Syr. [illegible], Ar. یهودی;) *n.* A Hebrew, a jew.

=[illegible] નાં૦ આએપત, આંમદાંની, હાસેલ. *n.* Income, profit, outcome.

=[illegible] નાં૦ દાહડો, રોજ, તારીખ. ૨. વખત, વેલા. (Heb. יום *the day, the time,* or *duration of a day,* Ar. یوم) *n.* A day, the day of the month. 2. Time.

=[illegible], નાં૦ ૨૦ (આએ ૨૦ ના આંકડાને સારૂ હઝ્વારે ના કાએદામાં ક, આવેલોછે, તેનો આકાર પેહલવી ને મલતો હોવાથી, ક-ને બદલે, તે ર, વંચાએઓછે.) *n.* The number twenty.

=[illegible] ક્રિ૦ વી૦ દુર, વેગલું, એહલાએદું. (જુઓ દફતર ૧ લાંની ફરહંગને ૪૦ મે સફે [illegible] બોલ.) *ad.* Distant, apart, aloof (vide Glossary, Vol. I. p. 40).

=[illegible] નાં૦ ૧૦૦૦) હજાર. (આએ આંકડાને સારૂ હઝ્વારે ના કાએદામાં, હું આવેલોછે, માંટે આએ એમલામાં આવેલા ૧ ગ, ને ૧૦૦૦) ના અરથને સારૂ ગણવો, અને ર, ના એમલાને ઉપસર્ગ ઇન્મા વધારાના હરફ તરીકે ગણવો. જેમકે [illegible], [illegible], [illegible] ઇતીઆદીમાં આવેલોછે તેમ). The number one thousand.

=[illegible] નાં૦ ૧૦૦) શો. (આએ આંકડાને સારૂ હઝ્વારે ના કાએદામાં ૩ આવેલોછે, તેનો હીબરૂ આકાર [illegible] ના જેવોછે, તે ઉપરથી પેહલવીમાં [illegible] બનેલો ધારૂઆમાં આવેછે). The number one hundred.

[illegible] = [illegible] નાં૦ ગડ-ગુમરાને લગતું દરદ. *n.* A boil, a tumour, the state of disease caused by boils.

[illegible] = [illegible] ક્રિ૦ પોહચવું, જાતે જવું. ૨. એલાજ અથવા ઉપાએ કરવો. (અવ૦ [illegible] પોહચવું, ઉપરથી; ફા૦ رسیدن,) *v.* To reach, to arrive, to go in person. 2. To remedy, to apply a remedy.

[illegible] = [illegible] વી૦ પોહચનાર, ૨. એલાજ અથવા ઉપાએ કરનાર. *a.* One who or that reaches or arrives. 2. One who or that applies a remedy.

[illegible] = [illegible] ક્રિ૦ છુટવું, છુટકારો પાંમવો. (ફા૦ رستن) *v.* To be liberated, to be freed.

[illegible] = [illegible] વી૦ ભેદ ભરેલું, ભરંમવાલું. ૨. જુદી તરેહનું, જુદી જાતનું. *a.* Mysterious, of secret import. 2. Of a different kind.

[illegible] = [illegible] ક્રિ૦ ખુશી થવું, મગણ થવું. (અવ૦ [illegible] ખુશી, ફા૦ رامشنی અથવા رامش) *v,* To rejoice, to be glad, to be pleased.

[illegible] = [illegible] નાં૦ રસતો, રાહ, મારગ. (અવ૦ [illegible] નીતી, કાએદો, ફા૦ راه) *n.* Road, path.

[illegible] = [illegible] દીનને લગતી દાંનાઈ, ધરમને લગતી સહમજ. *n.* The wisdom of the religion, a knowledgeof the religion.

[illegible] = [illegible] ક્રિ૦ ચાલવું, ૨. ચલાવવું. (ફા૦ راندن). *v.* To act, to behave. 2. To cause to act or move.

[illegible] = [illegible] વી૦ નીચ બનેલું, નીચું, હલકું, આબરૂ વગરનું. *a.* Low, base, mean.

[illegible] = [illegible] નાં૦ ફળ, ઝાડનો મેવો, ઉગણી. (અવ૦ [illegible] ઉગવું, ફા૦ رستن ;). *n.* Fruit growth.

[illegible] = [illegible] નાં૦ ખવાસ, સવભાવ. *n.* Disposition, temper, nature.

[illegible] = [illegible] નાં. વલાંણ, ધોરંણ, ૨. તરફ, ગમ. *n.* Inclination, bent. 2. Direction, hither or thitherward.

[illegible] = [illegible] ક્રિ૦ શોક રાખવો *v.* To be fond of, to desire.

[illegible] = [illegible] વી૦ પુરતું, કામેલ, પુરૂં. *a.* Sufficient, complete, sufficing.

[illegible] = [illegible] નાં૦ કાંસું (ફા૦ روی) *n.* Bronze, yellow-metal.

[illegible]

[illegible] = [illegible]
નાં૦ પ્રકાશ, રોશની, તેજ. *n.* Lustre, light, shine.

[illegible] = [illegible]
વી૦ ઉપદરેવ કરનાર, ઉતપન કરનાર, પેદાએશનો વધારો કરનાર. *a* The creator, the maker, the increaser of the creation.

[illegible] = [illegible] અથવા [illegible] ક્રિ૦ પસંદ કરવું, ચુંટી કાહડવું. ૨. મુકરર કરવું, નેમનુક કરવી, અથવા નેમનુક થવી. *v.* To select, to choose, to approve. 2. To fix, to appoint, to be appointed.

[illegible] = [illegible] વી૦ સહમજનાર, ઓળખનાર, પીછાંણનાર. *a.* One who understands, distinguishes or knows.

[illegible] = [illegible] વી૦ તપાસ કરેલું, ૨. ચુંટી કાહડેલું. *a.* Tried, that has been examined. 2. Selected, chosen.

[illegible] = [illegible] વી૦ બદલો મેલવનાર, નેકીનો અવેજ મેલવનાર. *a.* One who obtains reward, one who is rewarded for virtue.

[illegible] = [illegible] નાં૦ સવારી, અસવારી, સવાર થાઇને જવાની ગાડી કે ઘોડો. ૨. પસંદ કરવાજોગ. *n.* A riding, the act of riding, a horse or carriage for riding. 2. Fit to be chosen or selected.

[illegible] = [illegible]
ક્રિ૦ પીછાંણવું. ૨. ચુંટી કાહડવું. *v.* To know, to distinguish. 2. To select, to chooses.

[illegible] = [illegible] નાં૦ ફતવો, હોકમ. ૨. મતલબ, સહમજ. *n.* An award, a command, an authoritative declaration. 2. The purport, the meaning.

[illegible] = [illegible] વી૦ હાંણી પોહચાડનાર, ઇજાંન કરનાર. (અવ૦ [illegible] હાંણી પોહચાડવી). ૨. વગર પાતરાંવાલું (સુખડના જેવું) જાડ. *a.* One who causes harm, the injurer. 2. A leafless tree (like the sandal tree).

[illegible] = [illegible]
[illegible] વી૦ હાંણ કરનાર, સંકટ આપનાર. ૨. નાં૦ દરદ, પીડા, દુઃખ. *n.* An injurer, one who causes difficulties or dangers. 2. Disease, pain.

[illegible] = [illegible] વી૦ હાંણી આપનાર, હાંણી પોહચાડનારું કાંમ કરનાર. *a.* Injurer, one who does the work of injuring.

[illegible] = [illegible] ભુ૦ ક્રિ૦ હાંણી પાંમેલું. *p. p.* Injured, that has received harm.

[illegible] = [illegible] નાં૦ કાંમ, ઉદીઓગ, ધનદો. ૨. કરનાર, *n.* Work, calling. 2. One who does work.

[illegible] = [illegible] કિ૦ કરવું. નાં૦ કાંમ. *v.* To do, to perform. *n.* work.

[illegible] = [illegible] નાં૦ રસ્તો, મારગ. *n.* Path, road.

[illegible] = [illegible] કિ૦ ફેરવવું. *v.* To turn, to alter.

[illegible] = [illegible] નાં૦ ઉલટું કાંમ, કાએદાથી ઉલટી કરણી. ૨. ફેરફાર. *n.* Perverse deed or work, conduct opposed to rule. 2. Alteration, change.

[illegible], [illegible] { [illegible] / [illegible] } કિ૦ ફરવું, ફરી જવું. ૨. ફેરવવું. *v.* To turn, to alter. 2. To cause to turn.

[illegible] = [illegible] કિ૦ ફેરવવું. *v.* To change, to turn, to alter.

[illegible] = [illegible] વી૦ ફેરવનાર, ઉલટું અથવા આડું બનાવનાર. One who changes, alters or turns.

[illegible] = [illegible] નાં૦ ઉલટી અકલ, ઉલટો વીચાર, ખરાબ બુધી. *n.* Perverse in telligence, evil-mindedness.

[illegible] = [illegible] નાં૦ ઇમાંન, એતકાદ. (અ૦ [illegible] પસંદ કરવું, ફા૦ گرویش). *n.* Faith, belief.

[illegible] = [illegible] નાં૦ વરસાદથી દફે થનારૂં દરદ, વરસાદથી નાબુદ થનારૂં દુઃખ. A disease or malady that disappears on the setting in of the rains.

[illegible] = [illegible] નાં૦ નાસ, ખરાબી. *n.* Destruction, ruin.

[illegible] = [illegible] વી૦ પરદો નાંખનાર, પરદો કરનાર. *a.* One who screens or veils, one who throws a curtain.

[illegible] = [illegible] નાં૦ કપડાં, પોશાક. *n.* Dress, vestments, apparel.

[illegible] = [illegible] કિ૦ ખરાબ કરવું, પરાગંદે કરવું. *v.* To destroy, to rout, to disperse.

[illegible] = [illegible] નાં૦ મત, વોટ. *n.* Opinion, vote.

[illegible] = [illegible] કિ૦ હાંકી કાહડવું. ટાલવું, દુરકરવું. *v.* To drive away, to avert, to dispel.

[illegible] = [illegible] કિ૦ વીસવાસ રાખવો, ઇમાંન લાવવું, વીસવાસુ રેહવું. (અવ૦ [illegible] ઉપરથી.) *v.* To put faith into, to believe, to confide in.

[illegible] = [illegible] વી૦ આંખને ખોલ્લી કરનાર, ખોલ્લી આંખે જોનાર. *a.* One who renders capable of seeing with the open eye, one who gives a clear vision, one who sees with the open eye, one who has a clear vision.

[illegible] = [illegible] નાંo જણું, શખસ, માણસ. *n.* A person, an individual.

[illegible] = [illegible] નાંo સહમજ, ગણેઆંણ, દાનાઈ. *n.* Understanding, knowledge, wisdom.

[illegible]

[illegible] = [illegible] નાંo છરી, નશતર. (Heb. סַכִּין (سكين) *a knife,* Arm. סכין (سكين) Arab. سكينة, سكين) *n.* A knife, a lancet.

[illegible] = [illegible], નાંo ૫૦, પચાસ. (જોકે આએ એમલો, [illegible] ના ઉચ્ચારથી વંચાએછે, પંણ તપાસથી જોતાં આપણને જણાએછે કે, હીબરૂ અને ચેઆલડી ભાષામાં ס સ, અને מ મ, નો આકાર એકબીજાને મલતો હોવાથી, પેહલવીમાં [illegible] મ, ને બદલે [illegible] સ, થએઓછે; અને [illegible] એ ઈ ના ઉચ્ચારથી પેહલવીમાં વંચાવાને બદલે '[illegible] ક' થી વાચેઆમાં આવેઓછે. તેથી વાજબી રીતે, એ એમલો [illegible] મી, એટલેકે [illegible] મ, અને [illegible] ઈ, ના ઉચ્ચારથી વંચાવો જોઇએછે; કેમકે હીબરૂ તથા ચેઆલડી ફરંગમાં લખેછે કે, מ As a numeral *mem,* being the fourth in the series of tens, signifies 40; એજ પરમાંણે ઉપલી કેતાબોમાં י ઈ, ને વીસે લખેછે કે, as numeral י ઈ, being the tenth letter of the alphabet denotes 10) *n.* The figure 50.

[illegible] = [illegible] નાંo વાચા સકતી, ૨. નાંમ, એલકાબ. *n.* Speech, the power of utterance. 2. Name, designation.

[illegible] = [illegible] વીo માફકસરનું, લાએક, ઘટતું. *a.* Suitable, fit, appropriate.

[illegible] { [illegible] / [illegible] } ક્રિo બનવું, થવું. *v.* To happen, to occur.

[illegible] = [illegible] નાંo ગુમરાહી, પરદો, અંધાપો. *n.* Darkness, blindness, a screen, a curtain.

[illegible] = [illegible] વીo થંડું, સરદ, (અવo [illegible] ફાo سرد) *a.* Cold.

[illegible] = [illegible] ક્રિo પુરૂં થવું, પુરવાનું, પુરવાઈ રેહવું. *v.* To be complete, to be filled up.

[illegible] / [illegible] } [illegible] વીo સાજનું, સલાંમત, તનદરૂસ્ત. *a.* Safe, wholesome, healthy.

[illegible] = [illegible] નાંo બનાવટને ઇચ્છા બનાવેલી ચીજને જાલવી રાખનાર, અને સાચવનાર. *n.* A preser-

ver or protector of created things, one who protects.

[illegible] = [illegible]

[illegible] નાં૦ આરામ, રાહત, કરાર. *n* Ease, relief, comfort.

[illegible] = [illegible] નાં૦ કુવ્વત, બલ. ૨. અસબાબ, સામાન. *n.* Strength, power. 2. Materials, baggage, kit.

[illegible] = [illegible] નાં૦ વરસ, સાલ. (અવ૦ [illegible] ફા૦ سال,) *n.* Year.

[illegible] = [illegible] નાં૦ દુઃખ, પીડા, દરદ. (અવ૦ [illegible]). *n.* Pain, disease, malady.

[illegible] = [illegible]

[illegible] નાં૦ સવારીનું જાનવર, જે ચોપગાં જાનવર ઉપર બેસીને સવારી કરી સકાએ તે. *n.* Animals used for riding.

[illegible] = [illegible] નાં૦ અસર, લાગણી. ક્રિ૦ અસર થવી, લાગવું, લાગુ પડવું. *n.* Effect, influence. *v.* To influence, to produce an effect, to be efficacious.

[illegible] = [illegible] નાં૦ ભુખ. [illegible] ભુખાપણું, ભુખની હાલત. (અવ૦ [illegible] ફા૦ سوک). *n.* Hnnger.

[illegible]

[illegible] = [illegible]

વી૦ કેદી બનાવનાર, બંદીવાન કરનાર. (જુઓ પેહલ્લાં દફતરની ફરંગમાં [illegible].) *a.* One who takes a prisoner, One who imprisons. (Vide Glossary, Vol I. under [illegible]).

[illegible] — [illegible] / [illegible]

ક્રિ૦ પોહચાડવું, મોકલાવવું. (જુઓ પેહલ્લાં દફતરની ફરહંગને ૪૬ મે સફે.) *v.* To carry or convey to a destination, to forward, to send. (Vide Glossary, Vol. I. p. 46).

[illegible] = [illegible] ક્રિ૦ તુટવું, ૨. ફાટવું. (જુઓ તરીજાં દફતરની ફરહંગમાં [illegible]). *v.* To break, to snap. 2. To split, to crack. (Vide [illegible], Glossary, Vol. III).

[illegible] = [illegible] નાં૦ દેવની દીન, *n.* The religion of Ḍevs.

[illegible] = [illegible] વી૦ બુરૂં, એબવાલું, દેવને લગતું. *a.* Evil, full of blemishes or defects, pertainnig to Ḍevs.

[illegible] = [illegible] ક્રિ૦ વી૦ નામ બનામ, વીગતે. (જુઓ દફતર બીજાંની ફરહંગમાં [illegible] બોલ). *ad.* Name after name, with particulars, in detail (Vide [illegible] Glossary, Vol. I).

[illegible] = [illegible] નાં૦ ખોરેહ, નુર, ચલકાટ. *n.* Khoreh, lustre, majesty.

[illegible]

[illegible] = [illegible] નાં૦ ટોલ, જોખ, (મનસકતીને લગતો.) *n.* The act of weighing (mentally), the act of pondering.

[illegible] = [illegible] અથવા [illegible] = [illegible] નાં૦ વીચાર, ધારણા. (જુઓ દફ્તર બીજાંમાં [illegible]) *n.* Thought, intention. (Vide [illegible], Glossary, Vol. II.)

[illegible] = [illegible] નાં૦ બદન, શરીર, કાયા. (જુઓ દફ્તર પેહલાની ફરહંગમાં [illegible] બોલ.) *n.* Body, the bodily frame. (Vide [illegible] Glossary Vol. I.)

[illegible] = [illegible] વી૦ પારખી સકાએ તેવું, પીછાંણી સકવાજોગ *a.* Distinguishable, recognizable.

[illegible] = [illegible] ક્રિ૦ વખત પુરો થવો, વખતનો છેડો આવવો, વખતનું તમાંમ થવું. *v.* The ending of time, the finishing of time.

[illegible] = [illegible] ક્રિ૦ સાથે રેહવું. *v.* To live with, to accompany,

[illegible] = [illegible] નાં૦ બદનના અવ્યવો, શરીરના ભાગો, ૨. તત્વો, ઉનસરો. *n.* The bodily members, the parts of the body 2. The elements.

[illegible] = [illegible] ક્રિ૦ વી૦ હમેશાં, સદા. ૨. નાં૦ પંતીઆલું, શરાકત. *ad.* Always, perpetually. 2. *n.* Partnership, coparcenery.

[illegible] = [illegible] ભા૦ નાં૦ બેહુદું બોલવું, બકતી વાતચીત. *n.* Nonsense, random talk.

[illegible] = [illegible] વી૦ સાથે મલેલું, સાથે ગુથાએલું. *a.* united, intertwined.

[illegible] = [illegible] નાં૦ મદદગાર, એકબીજાને મદદ કરનાર, સાથી. *n.* A helper, a comrade.

[illegible] = [illegible] દર્શ સર્વનાં૦ આએ, એ. *pro* This.

[illegible] = [illegible] નાં૦ શુખડ, સંદલ. (અવ૦ [illegible], ઉપરથી.) *n.* Sandalwood.

[illegible] = [illegible] નાં૦ જબાંન, જીભ, ૨. ભાષા, બોલી. (અવસ્તા [illegible], ફા૦ زبان) *n.* The tongue. 2. Language, speech.

[illegible] = [illegible] નાં૦ ખુશબોઈ, સારી સુગંધી. (અવ૦ [illegible] ફા૦ خوشبوي,) *n.* Perfume, fragrance.

[illegible] = [illegible] નાં૦ ભુખ, ૨. શોક, ઉલટ, જોસ્સો, *n.* Hunger 2. Fondness, eagerness, enthusiasm.

[illegible] = [illegible] ક્રિ૦ દુઃખ ભોગવવી, દુખી થવું. ૨. મોહત આવવુ, મોતમંદ થવું. *v.* To suffer pain, to be afflicted- 2. To die, to perish.

આ એ પુસતક ચોથાંને છપાતાં થાએલી ભુલને લગતું
જંદ શુદ્ધી પત્રક.

સફો.	સતર.	અશુદ્ધ.	શુદ્ધ.
૧૮૮	૧૫	[illegible]	[illegible]
૧૯૧	૭	[illegible]	[illegible]
૧૯૨	૧	[illegible]	[illegible]
૧૯૫	૪	[illegible]	[illegible]
.. ..			{ ૮ 8
૧૯૭	૧૭	[illegible]	[illegible]
૨૦૩	૧૧	[illegible]	[illegible]
૨૦૫	૬	[illegible]	[illegible]
૨૧૦	૧૪	[illegible]	[illegible]
૨૧૧	૧	[illegible]	[illegible]
૨૧૬	૩	[illegible]	[illegible]
.. ..	૧૫	[illegible]	[illegible]
૨૧૭	૩	[illegible]	[illegible]
૨૧૮	૧૮	[illegible]	[illegible]
૨૨૫	૧૯	[illegible]	[illegible]
.. .. ..	૨૪	[illegible]	[illegible]
૨૨૬	૮	[illegible]	[illegible]
૨૩૧	૨૦	[illegible]	[illegible]
૨૪૧	૧૯	[illegible]	[illegible]
૨૪૨	૧૯	[illegible]	[illegible]
૨૪૮	૫	[illegible]	[illegible]

[illegible]

6

7

8

[illegible]

[illegible]

---

(۱۷۴) [illegible]

[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

(۱۷۳) [illegible] {۱ 1}
[illegible]

{۲ 2} [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

{۳ 3} [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]

---

(۱۷۲) [illegible]

{ ۱ / 1 }

{ ۲ / 2 }

[illegible]

{ ۳ / 3 }

[illegible]

(۱۷۱) [illegible]

[illegible]

---

۲ 2 [illegible]

۳ 3 [illegible]

۴ 4 [illegible]

۵ 5 [illegible]

۶ 6 [illegible]

[illegible]

[illegible]

۴/4 } [illegible]

[illegible]

(۱۷۰) [illegible] }۱/1

[illegible]

۲/2 } [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] {$\frac{?}{6}$}
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

(۱۶۹) [illegible] {$\frac{?}{1}$}
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible] {$\frac{?}{2}$}
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

{१/1} (१६८) [illegible]

{२/2} [illegible]

{३/3} [illegible]

{४/4} [illegible]

{५/5} [illegible]

(١٩٧) [illegible]

[illegible]

[illegible]

---

۱ 1 (۱۶۶) [illegible]

---

۲ 2 [illegible]

۳ 3 [illegible]

(١٦٥) [illegible] ٩/1

[illegible] ٢/2

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

{9/1} (۱۶۴) [illegible]
[illegible]
[illegible]

{2/2} [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

---

۱۳ 13 } [illegible]

---

(۱۴۳) [illegible]

۱ 1 }

---

۲ 2 } [illegible]

۳ 3 } [illegible]

۴ 4 } [illegible]

[illegible]

١٠ 10

[illegible]

١١ 11

[illegible]

١٢ 12

[illegible]

٤ 5

٤ 6

٧ 7

٨ 8

٩ 9

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

(١٤٢) [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

(٢) [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]

(١٦١) [illegible]

[illegible]

[illegible]

{ ૩ 3 } [illegible]

{ ૪ 4 } [illegible]

{ ૫ 5 } [illegible]

{ ૬ 6 } [illegible]

{ ૭ 7 } [illegible]

[illegible] ۴/4

---

(۱۹۰) [illegible] ۶/۶

[illegible] ۲/2

[illegible]

[illegible]

١٣ / 13 [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

١٤ / 14 [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

---

١ / 1 (١٥٩) [illegible]

[illegible]

[illegible]

---

٢ / 2 [illegible]

[illegible]

٣ / 3 [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

٧ 7 [illegible]

٨ 8 [illegible]

٩ 9 [illegible]

١٠ 10 [illegible]

١١ 11 [illegible]

١٢ 12 [illegible]

[illegible] ⊛

---

1 (١٥٨) ⊛ [illegible] ⊛

---

2 [illegible]

3 [illegible] ⊛ [illegible] ⊛

4 [illegible] ⊛

5 [illegible] ⊛

6 [illegible]

[illegible]

٥٣ 53

[illegible]

٥٤ 54

[illegible]

٥٥ 55

[illegible]

{٤٩ 51

[illegible]

{٥٢ 52

[illegible]

40
50

[illegible]

[illegible]

૭૪
49

[illegible]

٤٦ 46

[illegible]

٤٧ 47

[illegible]

٤٨ 48

[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

٤٤ 44

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

٤٥ 45

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]

૩૭ 37 } [illegible]

[illegible]

૩૮ 38 } [illegible]

[illegible]

૩૯ 39 } [illegible]

[illegible]

૪૦ 40 } [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

૪૧ 41 } [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

૪૨ 42 } [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

૪૩ 43 } [illegible]

[illegible]

{ 33 / 34 }

[illegible]

{ 34 / 35 }

[illegible]

{ 35 / 36 }

[illegible]

32
32

[illegible]

33
33

[illegible]

[illegible]

28

[illegible]

29

[illegible]

30

[illegible]

31

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] ٢١ 21

[illegible]

[illegible]

[illegible] ٢٢ 22

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] ٢٣ 23

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] ٢٤ 24

[illegible]

[illegible] ٢٥ 25

[illegible]

[illegible] ٢٦ 26

[illegible] ٢٧ 27

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

૧૬ 16

૧૭ 17

૧૮ 18

૧૯ 19

૨૦ 20

९४ 15

[illegible]

[illegible]

۹۰ / 10 [illegible]

[illegible]

[illegible]

۹۱ / 11 [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

۹۲ / 12 [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

۹۳ / 13 [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

۹۴ / 14 [illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

۳ 3 [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

۴ 4 [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

۵ 5 [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

۶ 6 [illegible]
[illegible]
[illegible]

{ ٩ / 1 } (١٥٦) [illegible]

[illegible]

[illegible]

{ ٢ / 2 } [illegible] (س) [illegible]

[illegible]

{ ٣ / 3 } [illegible]

[illegible]

{ ٩ / 1 } (١٥٧) [illegible]

[illegible]

(۱۵۵) [illegible] ۱ / 1
[illegible]
[illegible]

[illegible] ۲ / 2
[illegible]
[illegible] ۳ / 3
[illegible]
[illegible]
[illegible] ۴ / 4
[illegible] ۵ / 5
[illegible]
[illegible]
[illegible] ۶ / 6
[illegible]
[illegible] ۷ / 7
[illegible]
[illegible]
[illegible] ۸ / 8
[illegible]
[illegible] ۹ / 9
[illegible]
[illegible]

{ 3 3

{ ٤ 4

(١٥٣) ✿ [illegible] } ٩/1

[illegible] ✿

[illegible] } ٢/2

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] ✿

---

(١٥٤) ✿ [illegible] } ٩/1

[illegible]

[illegible]

[illegible] ✿

[illegible] } ٢/2

[illegible]

[illegible]

{1 (١٥٢) [illegible]

{2 [illegible]

{3 [illegible]

{6} [illegible]

{7} [illegible]

{8} [illegible]

[illegible]

{ ١ 1 } (١٥١) [illegible]

{ ٢ 2 } [illegible]

{ ٣ 3 } [illegible]

{ ٤ 4 } [illegible]

{ ٥ 5 } [illegible]

(150)

9 / 1 — (١٤٩) [illegible]

[illegible]

[illegible]

---

2 / 2 — [illegible]

3 / 3 — [illegible]

4 / 4 — [illegible]

5 / 5 — [illegible]

6 / 6 — [illegible]

7 / 7 — [illegible]

8 / 8 — [illegible]

9 / 9 — [illegible]

10 / 10 — [illegible]

11 / 11 — [illegible]

[illegible] ⊙

(١٤٨) ⊙ [illegible] {9/1}

[illegible] ⊙

{2/2} [illegible]

{3/3} ⊙ [illegible]

[illegible] ⊙

۱۰ 10

۱۱ 11

۱۲ 12

۱۳ 13

(١٤٧)

[illegible]
[illegible]
{3} [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

{1} (١٤٦) [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

{2} [illegible]
{3} [illegible]
{4} [illegible]
{5} [illegible]
{6} [illegible]
[illegible]
{7} [illegible]
{8} [illegible]
{9} [illegible]
{10} [illegible]
[illegible]

(١٤٤) ⊙ [illegible] ٩/1

[illegible] ⊙

—⊚⊚⊚⊚—

٢/2 [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] ⊙

—⊚⊚⊚⊚⊚⊚—

(١٤٥) ⊙ [illegible] ٩/1

[illegible] ⊙

—⊚⊚⊚⊚—

٢/2 [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

(١٤٣) [illegible]

[illegible]

(૧૪૨) [illegible] ૧ / 1

[illegible]

---

૨ / 2 [illegible]

[illegible]

૩ / 3 [illegible]

[illegible]

૪ / 4 [illegible]

[illegible]

૫ / 5 [illegible]

[illegible]

{ ١ 1 } [illegible] (١٤١) [illegible]

[illegible]

[illegible]

{ ٢ 2 } [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

{ ٣ 3 } [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]
[illegible] {٥ 5}
[illegible]
[illegible]

{١ 1} (١٤٠) [illegible]
[illegible]

{٢ 2} [illegible]
[illegible]
[illegible]
{٣ 3} [illegible]
[illegible]
[illegible]
{٤ 4} [illegible]
[illegible]
[illegible]
{٥ 5} [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] ۞

{ ١ 1 } (۱۳۹) ۞ [illegible]
[illegible] ۞

{ ٢ 2 } [illegible] ([illegible]) [illegible]
[illegible]

{ ٣ 3 } [illegible] ۞ [illegible]

{ ٤ 4 } [illegible] ۞ [illegible] ۞

{ ٥ 5 } [illegible]
[illegible]

{ ٦ 6 } [illegible] ۞ [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

{ ٧ 7 } [illegible] ۞ [illegible]

{ ٨ 8 } [illegible] ۞ [illegible]
[illegible]

(١٣٨) [illegible] ١

[illegible]

[illegible]

[illegible]

---

٢ [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

٣ [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

٤ [illegible]

[illegible]

[illegible]

٥ [illegible]

[illegible]

[illegible]

٦ [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

{١٩ 19} [illegible]

[illegible]

{٢٠ 20} [illegible]

[illegible]

{٢١ 21} [illegible]

[illegible]

[illegible]

{٢٢ 22} [illegible]

[illegible]

[illegible]

{٢٣ 23} [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]
[illegible]

٧ 7 [illegible]

٨ 8 [illegible]

٩ 9 [illegible]

١٠ 10 [illegible]

[illegible]

١١ 11 [illegible]

١٢ 12 [illegible]

[illegible]

١٣ 13 [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

١٤ 14 [illegible]

[illegible]

[illegible]

١٥ 15 [illegible]

١٦ 16 [illegible]

[illegible]

١٧ 17 [illegible]

[illegible]

[illegible]

١٨ 18 [illegible]

[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]

---

(١٣٧) [illegible] {١ 1
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible] {٢ 2
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] {٣ 3
[illegible] {٤ 4
[illegible]
[illegible] {٥ 5
[illegible] {٦ 6

(١٣٦) [illegible]

[illegible]

2 [illegible]

3 [illegible]

4 [illegible]

5 [illegible]

6 [illegible]

[illegible]

આએ પુસતક ચોથાંને છપાતાં થાએલી ભુલને લગતું પેહલવી શુદ્ધી પત્રક.

સફે.	સતર.	અશુદ્ધ.	શુદ્ધ.
૧૬૭	૧૬	[illegible]	[illegible]
૧૬૪	૪	[illegible]	[illegible]
..	૧૨	[illegible]	[illegible]
..	૧૭	[illegible]	[illegible]
૧૬૫	૨	[illegible]	[illegible]
૧૬૭	૧૦	[illegible]	[illegible]
૧૬૮	૨૦	[illegible]	[illegible]
..	૨૨	[illegible]	[illegible] ૭ { ૮ / 8
૧૭૨	૫	[illegible]	[illegible]
૧૮૦	૧૪	[illegible]	[illegible]
..	૧૬	[illegible]	[illegible]
૧૮૧	૧૭	[illegible]	[illegible]
..	૨૦	[illegible]	[illegible]
૧૮૨	૫	[illegible]	[illegible]
..	૧૧	[illegible]	[illegible]
૧૮૩	૧૭	[illegible]	[illegible]
૧૮૪	૧૫	[illegible]	[illegible]
..	૨૧	{ ૧૬ / 16	{ ૧૬ ૧૭ ૧૮ / 16 17 18
૧૮૬	૧૫	[illegible]	[illegible]
૧૮૭	૭	[illegible]	[illegible]
..	૧૪	[illegible]	[illegible]
૧૯૨	૪	[illegible]	[illegible]
..	૨૦	[illegible]	[illegible]
૧૯૩	૬	[illegible]	[illegible]
..	૧૩	[illegible]	[illegible]
૧૯૫	૧૭	[illegible]	[illegible]
૧૯૯	૧૪	[illegible]	[illegible]
૨૦૦	૧૬	[illegible]	[illegible]
૨૦૯	૯	[illegible]	[illegible]
..	૧૨	[illegible]	[illegible] ૭
..	૨૧	[illegible]	[illegible]

[illegible]

4/5

[illegible]

6

[illegible]

9/7

[illegible]

8

[illegible]

{ ૧ / 1 } (૧૭૬) [illegible]

{ ૨ / 2 } [illegible]

{ ૩ / 3 } [illegible]

{ ૪ / 4 } [illegible]

---

૨. ૧) મુધલી નકલમાં [illegible] મલેછે.

૩. ૧) મુધલી નકલમાં [illegible] કરીને લખાણ કરેલું છે.

[illegible]

(۱۷۳) [illegible]

[illegible]

---

૩. ૧) સઘલી નકલમાં [illegible] મલેછે.

[illegible]

[illegible]

{ ૫ / 5 } [illegible]

[illegible]

[illegible]

{ ૬ / 6 } [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

{ ૧ / 1 } (૧૭૨) [illegible][1]

[illegible]

{ ૨ / 2 } [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible][1] [illegible]

[illegible][2] [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

{ ૩ / 3 } [illegible]

---

૧. ૧) સઘલી નકલમાં [illegible] મલે છે.

૨. ૧) સઘલી નકલમાં [illegible] છે. ૨) સઘલી નકલમાં [illegible] મલે છે.

[illegible]

[illegible]

(١٧١) [illegible]

[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

{૪ / 4} [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

{૧ / 1} (૧૭૦) [illegible]
[illegible]

{૨ / 2} [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

---

૨. ૧) મુખલી નકલમાં ___ છે. પણ અવસ્તાને રૂએ ___ જોઈએ. તેથી આગે એમલો હમોએ શુધારેલોછે.

(૧૬૯) [illegible] ૬ / 1
[illegible]
[illegible]

[illegible] ૨ / 2
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] 3 / 3
[illegible]
[illegible]

---

૩. ૧) સઘલી નકલમાં [illegible] મલેછે.

{૧ 1} (૧૬૮) [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

{૨ 2} [illegible]
[illegible]
[illegible]

{૩ 3} [illegible]
[illegible]
[illegible]

{૪ 4} [illegible]
[illegible]

{૫ 5} [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

{૬ 6} [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

---

૪. ૧) સઘલી નકલમાં [illegible] છે.   ૬. ૧) સઘલી નકલમાં [illegible] મલેછે.

(૧૬૭) [illegible] ૧/1

[illegible]

૨/2 [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

3/3 [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

---

૧. ૧) સઘલી નકલમાં [illegible] છે.

૨. ૧) સઘલી નકલમાં [illegible] મલેછે. ૨) સઘલી નકલમાં [illegible] છે.

[illegible]

{ ૧/1 (۱۴۴) [illegible]

[illegible]

{ ૨/2 [illegible]

{ ૩/3 [illegible]

---

૨. ૧) સઘલી નકલમાં [illegible] છે.   ૩. ૧) સઘલી નકલમાં [illegible] મલેછે.

[illegible]

(١٦٥) [illegible]

[illegible]

{ ١ / 1 } (١٤٣) [illegible]
[illegible]

{ ٢ / 2 } [illegible]
[illegible]
{ 3 / 3 } [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
{ ٤ / 4 } [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

{ ١ / 1 } (١٤٤) [illegible]
[illegible]

{ ٢ / 2 } [illegible]
[illegible]
[illegible]

٨ 8 [illegible]

٩ 9 [illegible]

١٠ 10 [illegible]

١١ 11 [illegible]

١٢ 12 [illegible]

١٣ 13 [illegible]

{ ١ / 1 } (١٦٢) [illegible]

{ ٢ / 2 } [illegible]

{ ٣ / 3 } [illegible]

{ ٤ / 4 } [illegible]

{ ٥ / 5 } [illegible]

{ ٦ / 6 } [illegible]

{ ٧ / 7 } [illegible]

[illegible]

[illegible] }૬ 6

[illegible]

---

(૧૪૧) [illegible] }૧ 1

[illegible] }૨ 2

[illegible] }૩ 3

[illegible] }૪ 4

[illegible] }૫ 5

[illegible]

---

૧. ૧) સઘલી નકલમાં [illegible] છે.   ૫. ૧) સઘલી નકલમાં [illegible] [illegible] મલેછે.

{١ 1} (١٦٠)

{٢ 2}

{٣ 3}

{٤ 4}

{٥ 5}

{٦ 6}

[illegible]
[illegible]
[illegible] } ૧૩ 13
[illegible]
[illegible]
[illegible] } ૧૪ 14
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible] (૧૦૧) } ૧ 1
[illegible]

[illegible] } ૨ 2
[illegible] } ૩ 3
[illegible]
[illegible]
[illegible] } ૪ 4
[illegible]
[illegible]
[illegible]

---

૧૨. ૧) આએ જગોએ નકલ કરનારની ભુલથી ૧૧ મા ફકરામાની એબારત બેવરાએલી હતી, અને તે સઘલી નકલમાં લખાએલી હતી, પણ હમોએ તે બેવરાલી એબારતને અતરેથી કાહાડી નાંખીને ૧૨ મા ફકરો શુધારેલો છે.

૪ / 4 [illegible]

૫ / 5 [illegible]

[illegible]

૬ / 6 [illegible]

[illegible]

[illegible]

૭ / 7 [illegible]

[illegible]

[illegible]

૮ / 8 [illegible]

૯ / 9 [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

૧૦ / 10 [illegible]

[illegible]

[illegible]

૧૧ / 11 [illegible]

[illegible]

[illegible]

૧૨ / 12 [illegible]

---

૬. ૧) સઘળી નકલમાં [illegible] તથા [illegible] મળેછે.

૧૧. ૧) સઘળી નકલમાં [illegible] છે.

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] ૫૪ 54
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] ૫૫ 55
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

(૧૫૮) [illegible] ૧ 1

[illegible]

[illegible] ૨ 2
[illegible]
[illegible] ૩ 3
[illegible]

---

૫૩. ૧) સઘળી નકલમાં [illegible] છે. ૨) સઘળી નકલમાં [illegible] છે.

[illegible]

{ ૫૧ / 51 } [illegible]

{ ૫૨ / 52 } [illegible]

{ ૫૩ / 53 } [illegible]

---

૫૨. ૧) મધલી નકલમાં [illegible] છે.

[illegible]

૪૯ 49

[illegible]

૫૦ 50

[illegible]

---

૫૦. ૧) મુંબઈની નકલમાં [illegible] મળેછે.

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
٤٦ 46 [illegible]
٤٧ 47 [illegible]
[illegible]
٤٨ 48 [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]

૪૨ 42 [illegible]

૪૩ 43 [illegible]

૪૪ 44 [illegible]

૪૫ 45 [illegible]

---

૪૨. ૧) સઘળી નકલમાં [illegible] ના જેવો એમલીછે તે [illegible] ને બદલે ખેવરા એસો ધારેઆમાં આવેછે.

૪૩. ૧) સઘળી નકલમાં [illegible] છે.

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

{૩૪ / 35} [illegible]

[illegible]
[illegible]

{૩૬ / 36} [illegible]

[illegible]

{૩૭ / 37} [illegible]

{૩૮ / 38} [illegible]

{૩૯ / 39} [illegible]

[illegible]

{૪૦ / 40} [illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]

{૪૧ / 41} [illegible]

[illegible]
[illegible]

---

૪૦. ૧) સઘળી નકલમાં આમજ [illegible] [illegible] છે.

[illegible]
[illegible]
32 [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
33 [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
34 [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible]
{ ٢٤ 24 } [illegible]
[illegible]
{ ٢٥ 25 } [illegible]
{ ٢٦ 26 } [illegible]
{ ٢٧ 27 } [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
{ ٢٨ 28 } [illegible]
[illegible]
{ ٢٩ 29 } [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
{ ٣٠ 30 } [illegible]
[illegible]
{ ٣١ 31 } [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]

[illegible]

૧૯ 19 } [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

૨૦ 20 } [illegible]

૨૧ 21 } [illegible]

[illegible]

૨૨ 22 } [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

૨૩ 23 } [illegible]

---

૧૯. ૧) અતરે ૧૬ પછીના ફેકરા ઉપર ૧૯ મો આંક ગુજરાતી તરજુમા સાથે તે ફકરાને મેળવવા સારૂ મેલિઆમાં આવેલોછે. ૨) સઘલી નકલમાં [illegible] છે. ૩) સઘલી નકલમાં [illegible] છે. ૪) દસ્તુર એ૦ વાલી નકલ સેવાએ બીજીમાં [illegible] છે. ૫) સઘલી નકલમાં [illegible] છે. ૬) સઘલી નકલમાં [illegible] છે.

૨૦. ૧) સઘલી નકલમાં [illegible] છે.

{૧૩ 13} [illegible]

{૧૪ 14} [illegible]

{૧૫ 15} [illegible]

{૧૬ 16} [illegible]

---

૧૫. ૧) જુની નકલમાં [illegible] મલેછે. ૨) જુની નકલમાં [illegible] મલેછે. ૩) જુની નકલમાં [illegible] છે. ૪) જુની નકલમાં [illegible] છે. ૫) જુની નકલમાં [illegible] છે.

[illegible] ૮ / 8

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] ૯ / 9

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] ૧૦ / 10

[illegible]

[illegible] ૧૧ / 11

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] ૧૨ / 12

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

---

૮. ૧) સઘલી નકલમાં [illegible] મલેછે. ૨) સઘલી નકલમાં [illegible] છે.

૯. ૧) સઘલી નકલમાં [illegible] મલેછે.

૧૧. ૧) સઘલી નકલમાં [illegible] મલેછે.

[illegible]

۳ 3 [illegible]

۴ 4 [illegible]

۵ 5 [illegible]

۶ 6 [illegible]

۷ 7 [illegible]

(૧૦૭) [illegible]

[illegible]

[illegible]

---

૧. ૧) સઘલી નકલમાં [illegible] મલેછે. ૨) સઘલી નકલમાં [illegible] છે.

[illegible]

૬ 6 [illegible]

૭ 7 [illegible]

૮ 8 [illegible]

૯ 9 [illegible]

---

૧ 1 (૧૫૧) [illegible]

---

૨ 2 [illegible]

૩ 3 [illegible]

---

૬. ૧) સઘળી નકલમાં [illegible] મલેછે.

૭. ૧) આએ વલ્યાએઆમાંની એબારત નકલ કરનારની ભુલથી નીકલી ગઇછે.

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] } 3/3
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] } 4/4
[illegible]
[illegible]

---

(૧૫૫) [illegible] } 1/5
[illegible]

[illegible] } 2/2
[illegible] } 3/3
[illegible]
[illegible] } 4/4
[illegible] } 5/5

---

૨. ૧) સઘલી નકલમાં [illegible] મલેછે.

૩. ૧) સઘલી નકલમાં [illegible] છે.

{૧/1} (۱۵۳) [illegible]

[illegible]

{૨/2} [illegible]

{૧/1} (۱۵۴) [illegible]

[illegible]

{૨/2} [illegible]

---

૨. ૧) સઘલી નકલમાં [illegible] મલેછે.

(١٥٢)

{ ૧ / 1 } (101) [illegible]

[illegible]

{ ૨ / 2 } [illegible]

[illegible]

{ ૩ / 3 } [illegible]

{ ૪ / 4 } [illegible]

{ ૫ / 5 } [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

{ ૬ / 6 } [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

{ ૭ / 7 } [illegible]

[illegible]

---

૬. ૧) સઘલી નકલોમાં [illegible] છે.

(૧૫૦) [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

---

૨. ૧) સઘલી નકલમાં [illegible] મલેછે.   ૨) સઘલી નકલમાં [illegible] મલેછે.

૩. ૧) સઘલી નકલોમાં [illegible] છે.

[illegible]

{૧ 1} (૧૪૯) [illegible]

{૨ 2} [illegible]

{૩ 3} [illegible]

{૪ 4} [illegible]

{૫ 5} [illegible]

{૬ 6} [illegible]

{૭ 7} [illegible]

{૮ 8} [illegible]

{૯ 9} [illegible]

{૧૦ 10} [illegible]

{૧૧ 11} [illegible]

{૧૨ 12} [illegible]

ક. ૧) સઘલી નકલમાં [illegible] મલેછે. ૨) સઘલી નકલમાં [illegible] મલેછે.

[illegible]

[illegible] (٩٩/13)

[illegible]

---

(١٣٨) [illegible] (٩/1)

[illegible]

[illegible] (2/2)

[illegible] (3/3)

[illegible]

{ 1 } (۱۴۷) [illegible]

{ 2 } [illegible]

{ 3 } [illegible]

{ 4 } [illegible]

{ 5 } [illegible]

{ 6-7 } [illegible]

{ 8 } [illegible]

{ 9 } [illegible]

{ 10 } [illegible]

{ 11 } [illegible]

{ 12 } [illegible]

---

૯. ૧) સઘલી નકલમાં એક સરખી રીતે [illegible] મળેછે.

[illegible]

3 / 3 [illegible]

[illegible]

[illegible]

---

(૧૪૬) [illegible] — ૧ / 1

[illegible]

[illegible]

૨-૩ / 2-3 [illegible]

૪ / 4 [illegible]

૫ / 5 [illegible]

૬ / 6 [illegible]

૭ / 7 [illegible]

૮ / 8 [illegible]

૯-૧૦ / 9-10 [illegible]

૧૧ / 11 [illegible]

૧૨ / 12 [illegible]

[illegible]

---

૬. ૧) સઘલી નકલમાં [illegible] મલેછે.

૮. ૧) સઘલી નકલમાં [illegible] છે.

૯. ૧) સઘલી નકલમાં આએ ફકરો ૮ માં ફકરાની સાથે જોડી નાંખએલાછે.

[illegible]
[illegible] كود [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] ۞

{ ۱ / 1 } (۱۴۴) ۞ [illegible] ۞

{ ۲ / 2 } [illegible] كود
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] ۞

{ ۱ / 1 } (۱۴۵) ۞ [illegible] كود [illegible]
[illegible] ۞

{ ۲ / 2 } [illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]

---

(૧૪૩) [illegible]

[illegible]

---

૨. ૧) મુઘલી નકલમાં [illegible] છે.

[illegible]

{ ૬ 6 }

[illegible]

{ ૭ 7 }

[illegible]

---

૫. ૧) સઘલી નકલમાં આવતા છે.

[illegible]
[illegible] } ૩ 3
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

(૧૪૨) [illegible] } ૧ 1

[illegible] } ૨ 2
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] } ૩ 3
[illegible]
[illegible]
[illegible] } ૪ 4
[illegible]
[illegible] } ૫ 5
[illegible]
[illegible]

૩. ૧) સઘળી નકલમાં [illegible] છે.   ૩. ૨) સઘળી નકલમાં [illegible] મલેછે.

{ ૯ 9 } [illegible]
[illegible]

{ ૧ 1 } (૧૪૦) [illegible]

{ ૨ 2 } [illegible]
[illegible]
{ ૩ 3 } [illegible]
[illegible]
{ ૪ 4 } [illegible]
[illegible]
{ ૫ 5 } [illegible]
[illegible]
[illegible]

{ ૧ 1 } (૧૪૧) [illegible]
[illegible]

{ ૨ 2 } [illegible]
[illegible]
[illegible]

(૮. ૧) સઘલી નકલમાં અગાઢ છે.

[illegible] ૫ 5
[illegible]
[illegible] ૬ 6
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

---

(૧૩૧) [illegible] ૧ 1

[illegible] ૨ 2
[illegible] ૩ 3
[illegible] ૪-૫ 4-5
[illegible]
[illegible] ૬ 6
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] ૭ 7
[illegible] ૮ 8
[illegible]

---

૬. ૧) સઘલી નકલમાં [illegible] મલેછે. ૨) સઘલી નકલમાં [illegible] છે.
૭. ૧) સઘલી નકલમાં [illegible] છે. ૨) સઘલી નકલમાં [illegible] મલેછે.

[illegible]

[illegible]

{ ૧ / 1 } (۱۳۸) [illegible]

{ ૨ / 2 } [illegible]

{ ૩ / 3 } [illegible]

{ ૪ / 4 } [illegible]

૧. ૧) મથલી નકલમાં [illegible] છે.

[illegible]

૧૪ / 14 [illegible]

[illegible]

૧૫ / 15 [illegible]

૧૬ / 16 [illegible]

૧૭ / 17 [illegible]

[illegible]

૧૮ / 18 [illegible]

૧૯ / 19 [illegible]

૨૦ / 20 [illegible]

૨૧ / 21 [illegible]

૨૨ / 22 [illegible]

૨૩ / 23 [illegible]

---

૨૦. ૧) સઘલી નકલમાં એકસરખી રીતે [illegible] કરીને લખાંણુ મલેછે.

૨૨. ૧) સઘલી નકલમાં [illegible] છે. ૨) સઘલી નકલમાં [illegible] છે.

૨૩. ૧) સઘલી નકલમાં [illegible] છે. ૨) દરએક નકલમાં [illegible] છે.

૧/1 (૧૩૭) [illegible]
[illegible]
[illegible]

૨/2 [illegible][2]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
૩/3 [illegible]
૪/4 [illegible]
૫/5 [illegible]
૬/6 [illegible]
૭/7 [illegible]
૮-૯/8-9 [illegible]
૧૦/10 [illegible]
[illegible]
૧૧-૧૨/11-12 [illegible]
૧૩/13 [illegible]
[illegible]
[illegible]

---

૨. ૧) સઘળી નકલમાં ગાર્ફા છે.

૧ / 1 — [illegible] (૧૩૪)

૨ / 2 — [illegible]
[illegible]
[illegible]
૩ / 3 — [illegible]
[illegible]
૪ / 4 — [illegible]
[illegible]
૫ / 5 — [illegible]
[illegible]
૬ / 6 — [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
૭ / 7 — [illegible]
[illegible]
[illegible]

---

૪. ૧) સઘલી નકલમાં [illegible] મલેછે.

૫. ૧) આએ પેહેલવી ફકરો ઇરાંનથી આવેલી અસલ નકલમાં નજરચુકથી લખાએલો નહી હોવાથી, સઘલી નકલોમાં તે લખેલો નથી.

૬. ૧) આએ બોલની આગલ સઘલી નકલોમાં ફેકરો પુરો થવાની નીશાંન તરીકે ૦ મલેલુંછે. ૨) સઘલી નકલમાં [illegible] મલેછે.

૭. ૧) સઘલી નકલોમાં અતરે ફેકરો પુરો કરેલોછે.